

630
JOG

వ్యావసాయక

ఆర్థికములు

: కర్త :

గోపేటి తోగిరాజు

Asst. Director of Agriculture (Retd.)

: సహకర్త :

భాగవతుల అప్పారావు, B. Sc.(Ag.)

Teaching Assistant, Agricultural College, Bapatla.

: ప్రకాశకులు :

ఆంధ్ర గ్రంథాలయ ట్రస్టు

పటమట లంక

హామకూలు
ప్రకాశకులు

ప్రథమ ముద్రణము
1000 ప్రతులు

జూన్ 1955

వెల :

రూ 5-0-0

సర్వోదయ ప్రెస్
చిటూరిటూరి

నివేదన

పూజ్యులు శ్రీ జోగిరాజుగారు వారి వ్యవసాయ విజ్ఞానములో కట్ట
కడపటిదియగు నీ గ్రంథము ముద్రణలో నుండగా 7-11-54 వ
తేదీన కన్నుమూసిరి. దీనిని చూడకుండగనే వారు గతించిరి. ఎంత
ప్రయత్నించినను మేము దీనిని వెలువరించుటలో చాల ఆలస్యము
జరిగినది.

శ్రీ జోగిరాజుగారు మాకప్పగించిన పనిలో యిప్పటికి సగము
నకు పైగా పూర్తిచేయగలిగితిమి. ఈ గ్రంథముతో పాటు “పండ్లు-
మొదటిభాగము” కూడ వెలువడనున్నది. “వ్యవసాయశాస్త్రము -
మొదటి సంపుటము” కూడ అచ్చగుచున్నది. ఇది 1955 ఆగస్టు
నెలాఖరులోపల పూర్తికావచ్చును. అప్పటికి మొత్తము 12 గ్రంథ
ములను మేము వెలువరించినట్లుగును. ఇంకను 8 గ్రంథములు మిగిలి
యుండును.

శ్రీ జోగిరాజుగారు 19 పుస్తకములు వారి చేతిమీదుగ
పూర్తిచేసినారు. కడపటి దినములలో వారి ఆరోగ్యము బాగుగ
లేనందున ప్రస్తుత గ్రంథము యొక్క మూల ప్రతిని ఆంగ్లములోను,
జంతుకృషి - 1, 2 భాగముల రచనకు వివరంగా ప్రణాళికలను
మాకప్పగించినారు. ఆంగ్లప్రతిలనువాదమును శ్రీభాగవతుల అప్పాజీ
రావు, (బి. యస్ సి. [అగ్రి] - టీచింగ్ అసిస్టెంట్లు, అగ్రికల్చర్
రల్ కాలేజీ, బాపట్ల) గారు చేసినారు. దీనితో తిరిగి శ్రీ జోగి
రాజుగారు శ్రమతీసుకొని చాల మార్పులు చేసినారు.

“జంతుకృషి - రెండవభాగము” ను కొందరు ప్రవీణులద్వారా
రియారు చేయించుటకు ప్రయత్నించి, తృప్తికలుగక శ్రీ జోగిరా

జుగారు స్వయముగనే దీని రచననుకూడ మంచములో నుండియే
ముగించినారు. తమ జీవితములో అవసానదశలో కడపటి 2, 3 దినములు
తప్ప, తక్కిన అన్ని దినములలోను వీరు గ్రంథరచన, సవరణల కార్య
క్రమములను కొనసాగించని దినము లేదని చెప్పుట అతిశయోక్తి
కాజాలదు. ఇంతటి కర్మయోగి గనుకనే వీరి ఘనకార్యమును
సాధించగలిగినారు. తెలుగు రైతుకు తంతరాలకు పనికివచ్చునట్లు
సమగ్రమైన విజ్ఞానమును కూడబెట్టి యిచ్చినారు. స్థిరమగు వీరి
మేలును మన రైతు మరువజాలదు. తాము జీవితమంతా కృషిచేసి
ఆరించిన విజ్ఞానమును లోకమునకు పంచువని మాపైబెట్టి మమ్మును
కూడ ఈ మహనీయుడు తరింపజేసినాడు. దీనికి వారికి మా
జోహారులు.

ఈ గ్రంథ రచనలో సహకర్తగా నుండి సహాయపడిన
శ్రీ భాగవతుల అప్పాజీరావుగారికి, కోరినంతనే ఎంతో ప్రీతితో
అమూల్యమగు తొలిపలుకు వ్రాసిపంపిన గ్రామీణ ఆర్థికశాస్త్ర
పండితులు (శ్రీ) ఆచార్య రంగాగారికి మా నమోవాకములు.

శ్రీ. శ్రీ. గోపేటి జోగిరాజుపంతులుగారు

ఉపయుక్తతయు మూల్యముగుల వస్తువులు 'అర్థము' అని పించు కొనుచున్నవి. వీని యుత్పత్తి, విభజనము, వినియోగము, వినియోగములను వీనితో సంబంధించిన భరలు, ద్రవ్యపు చలాయణ మొదలగు వాని విషయములను దెలుపు శాస్త్రమే అర్థశాస్త్రము. వ్యావసాయికోత్పత్త్యాదులను గురించిన అర్థశాస్త్ర విషయములు వ్యావసాయికార్థికము లనబడును.

ఈ దేశమున వ్యవసాయము చాల వరకు కుటుంబ కమితము లుగ సాగుచేయబడుచున్నవి. కర్షకలు వీని యాదాయవ్యయముల లెక్కలను వ్రాసి యితరపరిశ్రమలు లేక వ్యాపారములందు నెలినే పెట్టుబడిమీద వచ్చు నికరలాభ శాతమును దేల్చినగాని తమ కృషి సామ్రాజ్యము తెలియదు. కావున ప్రతి కర్షకుడు తన కమితమునకు దగిన సేవ్య ప్రణాళికను నుండిగ నిర్ణయించుకొని దాని ప్రకారము సాగుచేయుచోనగు వ్యయమునకును రాదగు రాబడికిని యంచనాలను దయారుచేసికొని ఆ ప్రకారము అన్ని వ్యవసాయపు పనులను సకాల మునను సక్రమముగను జేయును వ్యయము నమపుచో నుంచి ఫలపాయమును పెంపొందించుటకు యత్నింపవలెను. వ్యయము అంచనాలను మించకుండ జూచుటకును సంసత్పరాంతమున నికరలాభమును దేల్చుటకు సహాయపడు లఘువిధానమున దినసరి లెక్కను వ్రాయుచు, బాసతువారీగా ఆవర్జాను తయారు చేయుచు రావలెను.

ఇట్లు లెక్కలను వ్రాసి నికరలాభమును, పెట్టుబడిపై దాని శాతమును నిర్ణయించుచో పెక్కు కుటుంబ కమితముల విషయమున నివి యితర పరిశ్రమలు లేక వ్యాపారములందు కంటె తక్కువగు నుండును. కమితముల నుండి వచ్చు నికరలాభము దానిని సాగుచేయు కుటుంబముల కనిష్ఠసాయ జీవనమునకైనను చాలదు. కాని కుటుంబపు పాటాను వ్యయమునండి మిగిలించుచు లెక్కదేలు కుటుంబాదాయము కొంచె మించుమించు కనిష్ఠసాయ జీవనమునకు సరిపో

పుట చేతనే యీ దేశపు కర్షకులు తమ కమతముల కంటిపట్టుకొని యుండి తమ జీవనముల నెట్లో గడపుచున్నారు.

ఐదు విధముల కుటుంబ కమతములకు అంచనాలను దయారు చేసి వాని నికరలాభమును, కుటుంబాదాయమును దేల్చగా వీని విషయమున మెట్రనేల కమతముల కంటె దంపనేల కమతములు మేలుగ నుండెను. తోటనేల కమతము లన్నిటికంటెను హెచ్చు నికరలాభమును, కుటుంబాదాయమును నెనగునని దేలెను. వ్యావసాయకోత్పత్తికి నీటిపారుదల యెంత యవసరమో స్పష్టమగుచున్నది.

మెట్టకమతముల కుటుంబాదాయము కంటె దంప కమతముల కుటుంబాదాయము హెచ్చుగనున్నను, వాని నికరలాభ శాతము నందు వ్యత్యాసము లంతగా లేవు. ఇందుకు గారణము మెట్టకమతముల పెట్టుబడికంటె దంపకమతముల పెట్టుబడి మొత్తము (భూమి విలువ కలుపుకొని) హెచ్చుగ నుండుటయే.

కమతపు యజమాని తన కమతమును మరియొకనికి కౌలు కిచ్చుచో కౌలుదారు యజమానికి నికరలాభములో సగము సొమ్మును చెల్లించుట న్యాయము. ఇది కమతముపై పండింపబడు ప్రధాన త్యాగాధాన్య రూపమున లెక్కగట్టబడి కౌలులో నుదహరింప బడవలెను. యజమాని రొక్కమే కావలెననుచో నా ధాన్యపు తాత్కాలిక ధర ప్రకారము యిచ్చుట కేర్పాటుగావలెను. ఇట్లుచేయుచో ధరల వ్యత్యాసములవలన లాభనష్టము లుభయులకు సమానముగ నుండును.

పరిశీలింపబడిన యైదువిధముల కమతములకును నిర్ణయింపబడిన సేవ్యప్రణాళికల ప్రకారము వానిని సాగుచేయుచో సవి యాహారమునకు ప్రధానములగు త్యాగాధాన్యములు, కాయధాన్యములు, పాలు విషయమున స్వయంసమృద్ధములుగ నుండునని తెలియ. డెట్లా దంపకమతమున మాత్రము చమురు గింజల పరిమితి తక్కువగును.

గ్రంథకర్త.

తొలి పలుకు

శ్రీ గోటేటి జోగిరాజుగారు తపస్విగా పండి, రైతులకేగాక, ఆంధ్రులందరికీ ఆదర్శపురుషుడై వెలసిరి.

ఎందరో ప్రభుత్వోద్యోగములను పొందిరి, పెద్దలైరి. కాని, రమేష్ చంద్రదత్తులాగానే, యీ మన జోగిరాజువలె, ప్రజాశ్రేయస్సునేకోరి, పండితులై, ప్రజల అనుదిన జీవితాభివృద్ధికై గ్రంథకర్తృత్వము, ఆచరణతో కూడిన ఆదర్శ జీవితము నడుపగల్గినవారు బహు అరుదుగదా!

నే నెప్పుడో చిన్నపిల్లవాడనై పుండగా, విజ్ఞాన చంద్రికవారు ప్రచురించిన, వారి “వ్యవసాయ శాస్త్రము”ను చదువు భాగ్యమును పొందితిని. ఆ 1917-18 నుండి యిప్పటివరకు, మన రైతులు యెరువు కుప్పలపై కష్టవేయకుండుట చూస్తుంటే, జపానీయులు, పశువుల, మనుష్యుల యెరువు కుప్పల భద్రపరచి, బంగారుగా మార్చుకుంటూ వుండడం 1954 లో చూస్తున్నప్పుడు, మన గోటేటివారి బోధలు స్ఫూరిస్తూనే వుంటున్నవి.

వారి యీనాటి - కడనాటి - రైతుల ఆర్థిక వ్యవహారాల గురించిన పుస్తకమును చదువుచుంటే, ఆంధ్రులలో యింతటి విజ్ఞానారణ కుతూహలులు, వోపికపొంది పాండిత్యము సంపాదించి, ప్రజల కందించు ప్రచారకులు పున్నారనే అభిమానం పొందుచున్నాను.

ఆ 1930 నుండి ఈ రోజువరకు, ఢిల్లీ ప్రభుత్వాన్ని, రైతుల వ్యవసాయపు లెక్కల తయారుచేయించి వివిధ సంబల కేంద్రాలకు ఖర్చులగునూ, వివిధ రకాల భూములపై ఆయా ససతులనుబట్టి, అంచనాలను వేయించాలని కోరుచునే పున్నాను. విజయం కలుట లేదు. తుదకు ప్రపంచ ఆహార సంస్థ (F. A. O) వారిచేతనే నా యీవ్యవసాయపు ఖర్చులెక్కను తయారు చేయించమంటున్నాము. అబ్బో, యింత ఖర్చుగనే అని భయపడుచున్నారు. మన జోగిరాజుగారో, ఆలెక్కలను కొంతగా తయారుచేస్తూనే వుండిరి. మరెందరో

వ్యవసాయ శాస్త్రజ్ఞులు, ప్రభుత్వపు ఫారములమీద యీ లెక్కలను తయారుచేస్తూనే వున్నారు. కాని, జోగిరాజుగారివలె జాగ్రత్తగా రైతుల అనుభవానికి తగినట్లు తయారు చేయలేదు. వాటి ఫలితాలను యీ పుస్తకములో సూచించినట్లు రైతుల కందించు బాధ్యతను వారే నెరవేర్చగలిగిరి.

ఎందుకీ లెక్కలనేవారున్నారు? కాని, అట్టి లెక్కలుంటేనే, యేభూములపై, ఎట్టెట్టి పైరులువేస్తే, పంటలు హెచ్చునో, రైతులకు, వారి పశువులకు, భూములకు, దేశానికి లాభసాటిగా వుండునో తెలుసుకోగలం; రైతాంగానికి సలహాలను యివ్వగలం. ఈ రహస్యాన్నిరిగియే, నేను ఆ 1925—30 మధ్యకాలంలో, ఆ లెక్కలను వేసితిని; వేయించితిని; వాటి ఫలితాలను “Economic Organisation of Indian villages” అనే రెండు వాల్యూముల గ్రంథముగా ప్రచురించితిని. నూతన అనుభవాలతో చేర్చి శ్రీ జోగిరాజుగారి గ్రంథాన్ని తయారుచేసినారు.

ఆనాడు కంట్రోల్ బాధలు కలిగినప్పుడు ప్రభుత్వం, ధాన్య సేకరణ ధరలను, వ్యవసాయ ఖర్చులతో నిమిత్తం లేకుండా, నిర్ణయించినది. తద్వారా రైతులకు అపారమగు నష్టమును కల్పించినది. ఈనాడు ధరలు తల్లక్రిందులుగా పడిపోతూవుంటే, రైతులు దివాలా కోరులయ్యే పరిస్థితులు వస్తుంటే, మిన్నకున్నది. కారణం? వ్యవసాయ ఖర్చులు, రైతుల జీవితపు ఖర్చుల లెక్కలు, యిద మిద్దమని తేల్చుతూ ప్రదర్శించుచుండే డిపార్టుమెంటు, ఆర్థికవిచారణాశాఖ లేకుండుటయే. కనుకనే, మాబొంట్లము, Society for Agricultural economics, Agricultural statistics అనే సంస్థలను నెలకొల్పినాము. ఇనా, ప్రభుత్వము యిప్పటికి వ్యవసాయ ఖర్చుల నిరూపణచేసే యేర్పాట్లు చేయకన్నది. అట్టి యేర్పాట్లు ఎంత అవసరమో శ్రీ జోగిరాజుగారి పుస్తకం నిరూపణ చేస్తున్నది. చిన్నాళ్లున్నా వరి, గోధుమ, జొన్న, సజ్జ, కొర్ర పైరులు పండించుటా వ్రుడటం దేశానికి, రైతులకు లాభంకాదు. పండ్లతోటలు వేయాలి; కూరగాయలు పండించాలి; తి న డా ని కి

సరిపోవు తీవలు, ఆకులలమలు పెంచాలి; దుంప పంటలను
 లేపాలి; అప్పుడే “వైటమిను”లు గల భోజనం సంప్రాప్త మాతుంది.
 ఆరోగ్యరక్షణకు వసతికలుతుంది. పండ్లరసం ఎంత ఆరోగ్యమో,
 అహారబలరావు మనకు తెల్పిరి. అవకాశహారమెంత శుభప్రదమో
 శ్రీ జోగిరాజు, అయ్యంకి, స్వామి సీతారాం, ప్రభృతులు తమ
 “Naturopathy” ద్వారా చూపెట్టినారు. శ్రీ గోపేటి యీ వ్యవ
 సాయ ఫలసాయముల నెలాగా పెంచాలో తమ పుస్తకాలద్వారా
 తెల్పిరి. ఈ పుస్తకముద్వారా ఆ పంటల పెంపకం రైతులకెంత లాభ
 సాటియో చూపెట్టుచున్నారు. మన దేశంలో భూవిస్తీర్ణం జనాభాకు
 తగినంతగా లేదు. కనుక, కొద్ది విస్తీర్ణముపై హెచ్చు పంటలపెంచి,
 అధిక ఆదాయం రైతులు తాముగా పొందుతూ, రైతాంగ కుటుంబ
 మునకు అదనమైన వుద్యోగము సంపాదించుకొంటూ, హెచ్చు
 మందికి ఆరోగ్యవంతమైన, పుష్టినిచ్చు పంటల పండించు నేర్పరి
 తనం మనం పొందాలి. పటమట, పెదవడ్లపూడి, కడియం, కోడూరు,
 నూజివీడు ప్రాంతాల రైతు లిట్లు ముందడుగువేస్తున్నారు. ఈమార్గ
 మందలి వ్యవసాయ ఆర్థిక శాస్త్ర రహస్యములను శ్రీ జోగిరాజు
 గారు యీపుస్తకములో కూడా సూచిస్తున్నారు.

ఇంతటి సేవ చేస్తూ, తుదిసిమిపంపరకు వుత్సాహులై,
 స్వధర్మ దీక్షాదత్తులై, ఈనాటి విజ్ఞానులకు, రానున్న ప్రజాసేవకు
 లకు ఆదర్శప్రాయులై, తమ దేశాన్నిమాత్రం అగ్నికిచ్చినా, తన
 హృదయాన్ని, విజ్ఞానదీపికను తరతరాలవారిగా ఆంధ్రులకు అందించ
 గలుచున్న శ్రీజోగిరాజుగారి ఆత్మ కివే నా కృతజ్ఞతాభివందనాలు.

వారి అమూల్యమగు పుస్తకాలను ప్రేమతో, శ్రద్ధతో,
 అభిమానంతో మన కందించుచున్న శ్రీ పాతూరి నాగభూషణం,
 ఆంధ్రగంధాలయ బ్రహ్మ, నా చిన్ననాటినుండి ప్రియపాత్రమై
 యున్న గ్రంథాలయోద్యమాని కివే నా ప్రణతులు.

భారత రైతాంగ విద్యాలయం,

నిడుబ్రోలు

25—4—55

ఇట్లు,

రంగ

విషయ సూచిక

మొదటి ప్రకరణము

ప్రావేశిక

పుటలు

అర్థశబ్ద నిర్వచనము - అర్థ లక్షణములు - అర్థశాస్త్రము - అందు చర్చింపబడు ముఖ్యవిషయములు - అర్థపు ఉత్పత్తి, విభజనము, వినిమయము, వినియోగము - వీనిని గురించి వివరణము - వ్యావసాయికార్థికములు - వ్యావసాయికోత్పత్త్యంగములు - విధానములు - ఫలసాయపు విభజన, వినిమయ, వినియోగములకు సంబంధించిన విధాన భేదములు. 1—23

రెండవ ప్రకరణము

కుటుంబ కమతములు వాని యాదాయ

వ్యయముల యంచనాలు.

కుటుంబకమతములు - వ్యాపార కమతములు - కుటుంబ కమతముల సస్యపరివర్తనములు - సేవ్య ప్రకౌళికలు - వానిని దయాగుజేయు రీతి - వివిధ సస్యముల సేవ్యపు వ్యయము, రాబడి - వీనిని యంచనాలు వేయు విధము - కమతముపై సస్యముల మొత్తపు ఆదాయ వ్యయముల యంచనా - కమతపు పశువుల ఆదాయవ్యయముల యంచనా - కమతపు మొత్తపు ఆదాయ వ్యయములు - నికరపు రాబడిని దేల్చు విధము - మాదిరికరకు - 15 యొకరముల మొత్తమొట్ట కమతపు ఆదాయ వ్యయముల యంచనాలు. 24—38

మూడవ ప్రకరణము

కుటుంబ కమతముల జమాఖర్చు లెక్కలను

వ్రాయు లఘు విధానము

జమా ఖర్చు లెక్కల యావశ్యకత - రోజువారీలెక్క - ఆవర్జ - వీనిని వ్రాయు లఘు విధానము చెల్లుపు నమూనా ఫలములు - ఈ లెక్కల నుండి కమతపు నికర లాభమును, పెట్టుబడిపై దాని శాతమును దేల్చు విధము - కర్షకుని కుటుంబాదాయము - సామాన్యకర్షకుని కుటుంబ జీవన వ్యయము - దీని కంచనా. 39—50

నాల్గవ ప్రకరణము

మొట్ట, మాగాణీ, తోట భూములందలి యైదు కుటుంబ

కమతములు, వాని రాబడి

24 యొకరముల కృష్ణశేవడి కమతము - 15 యొకరముల మొత్తమొట్ట కమతము - 10 యొకరముల అల్పజలాధార దంప కమతము - 5 యొకర

ముల రెండుపంటలకు నీరందు డెల్టా వండలి నేల కమతము - 5 యొకర
ముల నూతి యాధారపు తోట కమతము - వీనికి సంబంధించిన ఆదాయ
వ్యయములకు అంచనా పట్టికలు - వానినుండి జేలు నికరలాభము,
కుటుంబాదాయము.

51 - 72

విదవ ప్రకరణము

వివిధ కుటుంబ కమతముల ఆర్థిక పరిశీలన

I ఆయాకమతముల మూలవ్యయము - అందలి భేదములు -
II ఆయాకమతములపై పశువుల సంఖ్యాభేదములు - వానివివరణ -
III కమతముల రాబడి - మినహాయింపుల వివరణ - IV వ్యయము -
దానిని గూర్చిన వివరణ - V నికరలాభము - అందలి వ్యత్యాసముల వివ
రణ - VI స్వంతకమతముల నేత్యదారుల కుటుంబాదాయము - అందలి
భేదముల వివరణ - VII కొలుదారుల కుటుంబాదాయము - వారలు
భూమికామంగున కివ్వజేలు కిస్తు - అందలి భేదములు - VIII ఆయా
కమతముల సాగునకు వలయు మనుష్యులపాటు - అందలి భేదవివరణ -
వ్యాపార కమతముల యాధికస్థితి.

73 - 87

ఆరవ ప్రకరణము

ఆయాకమతముల స్వయం సమృద్ధత

స్వయం సమృద్ధతను సాధింపదగు ముఖ్యదినములు - తృణధాన్య
ములు - కాయధాన్యములు - చమురు దినములు - పాలు - కూరదిన
ములు - పండు - ప్రత్తి - వీనివిషయమున ఆయాకమతముల స్వయం
సమృద్ధతా భేదములు - పశుగ్రాసవిషయమున - స్థూలసేంద్రియపు తెరువుల
విషయమున - గ్రామ, ప్రాంత, రాష్ట్ర, జేశ స్వయంసమృద్ధత - అందు
వలని సదుపాయములు - వ్యతిరేకవాదుల వాదన.

కుటుంబకమతముల కంటే చిన్నకమతములు - పెద్దకమతములు -
కుటుంబకమతముల రాబడితో వీనిరాబడి పోలిక.

88 - 100

ఏడవ ప్రకరణము

కర్షక కుటుంబాదాయాభివృద్ధికి సూచనలు

(1) ఇప్పుడెరము I కి తీయుపంటకంటే హెచ్చుపంటదీయుట:-
ఇందుకు జేయదగిన కృషి - నీటివసతుల విషయమై - నేత్యవిషయమై -
ఎరువుల విషయమై - విత్తులవిషయమై - అరిష్టనివారణ విషయమై -
(2) హెచ్చులాభము కొనుగదా స్వయముల సాగు:- సాధ్యాసాధ్యతలు -
(3) ఫలసాయమునకు హెచ్చుధరలు వచ్చునట్లు జేసికొనుట:- వినియోగ
దారుల కొనుగోలు ధరలు పెరగకుండ - సహకార విక్రయములద్వారా -
4) సాగువ్యయమును తగ్గించుట:- కుటుంబపాటును హెచ్చించుట -

కూలీల చే మోచు సమర్థముగ పనిచేయించుట - మేలు పనియట్ల మూల
మున - కూలీ లేకును తగ్గించుట - దీని యసాధ్యత - (5) పన్నులను
శిస్తును తగ్గించుట :- పన్ను తగ్గించు ఇప్పటి పరిస్థితులయం దసంభవము -
శిస్తు తగ్గుట కవకాశము. (6) ఉపపరిశ్రమల మూలమున :- చేపట్టదగిన
ముఖ్య పరిశ్రమలు.

101—114

ఎ ని మి ద వ ప్ర క రణ ము

భూసంస్కరణములు

భూమిహక్కు రాజ్యముదా? కర్షకునిదా? సాగుభూమి చరిత్ర -
సమిష్టిహక్కు - గ్యక్టిహక్కు - క్రయవిక్రయములు - భూమి కర్షకే
తరుల పరమగుట - కౌలుదారు - జీతగాండ్రు - కూలివాండ్రు - వీరల
పట్ల భూస్వాముల ప్రవర్తన - సంఘర్షణ - ప్రభుత్వజోక్యము - చేయ
దగిన భూసంస్కరణలు - (1) ఒక్కొక్క కర్షకుని కొక్కొక్క కనీస
విస్తీర్ణపు కుటుంబ కమితమును సమకూర్చుట - (2) కౌలుదారు
భూస్వామికివ్వదగిన న్యాయమగు శిస్తు నిర్ణయము. (3) భూస్వామి
కౌలుదారుని యిచ్చచొప్పున తొలగింపకుండ జేయుట (4) పెద్దయెత్తున
సహకార వ్యవసాయమునకు ప్రోత్సాహమును, వీళ్లను గలిగించుట -
(5) ప్రస్తుతపు భూమిపన్నుకు బదులు న్యాయమగు ఆదాయపుపన్నును
విధించుట - (6) వ్యవసాయపు కూలి లేట్ల నిర్ణయము.

115—129

తొ మ్మి ద వ ప్ర క రణ ము

కర్షకుల కుటుంబాదాయాభివృద్ధికి దోడ్పడు

ఉ ప ప రి శ్ర మ లు

(1) పాడిపరిశ్రమ - ఒక పెద్ద యావును, ఒక మధ్యమనైజి ఆవును
బెంచుటవలని యాదాయ వ్యయముల యంచనాలు - (2) బండి బాడుగకు
దోలకొనుట - ఒక పెద్ద జతతో - ఒక మధ్యమనైజి జతతో -
ఇందువలని అదనపురాబడి, వ్యయము - (3) మాడల పెంపకము - ఒక
మాడను 3 $\frac{1}{2}$ సం॥ల వరకు బెంచుటకు వ్యయము - అమ్మకము
వలని రాబడి - (4) తెనె పరిశ్రమ - పడితేనెపట్లను బెంచుటవలని యాదా
యవ్యయములు - (5) కోళ్లపరిశ్రమ - పదిపెట్టల పెంపకమువలని యాదా
యవ్యయములు - (6) పట్టుపురుగుల పెంపకము - 150 పౌనుల కోశ
ముల యంతృత్తిగ వ్యయము, అందువలని రాబడి - (7) పందుల
పెంపకము - అందువలని యాదాయవ్యయములు.

130—145

పదవ ప్రకరణము

కమలము లేనివారు కుటుంబవృత్తులుగ నవలంబించ

దగిన ప్రత్యేక వ్యవసాయశాఖలు

- [1] కూరపెరళ్ల నేవ్యము - 1½ యొకరపు కూరపెరటి నేవ్యమునకు దగిన ప్రతాళిక - ఆదాయవ్యయముల యంచనాలు - నికరలాభము -
- [2] పాడిపరిశ్రమ - హెచ్చుపాలిచ్చు నాలుగు పశువుల తెగలు - వీనినుండి అభివృద్ధి చేయబడిన కొన్ని ప్రత్యేక వంగడములు - పూట్లు - వాని మంచిచెడ్డలు - హెచ్చుపాలనిచ్చు గేదల తెగలు - వానిపూట్లు - పట్టణసమీపమున 12 అవులతో లేక 12 గేదలతో పాలనష్టముకి అంచనాలు - పశుగ్రాసములనుకొని - పశుగ్రాసములను ప్రత్యేకముగ బెంచుట కంచనాలు - 10 యొకరముల తోట నేలపై - 30 యొకరముల మెట్ట నేలపై - కిట్టుబడి విషయము - [3] గొర్రెల, మేకల పెంపకము - పెంపకము యాదాయము - అభివృద్ధిచూచును.

146-170

పదునొకండవ ప్రకరణము

విరివిగా జేయబడు కొన్ని విధముల కృషి

- [1] తోటల పెంపకము - 50 యొకరముల యొక నేలపై చూమిడి తోట - తోట నేలపై 12 యొకరముల తీయనారించితోట - 50 యొకరముల యిసుక నేలపై సరుగుడుతోట - వీని యాదాయవ్యయముల కంచనాలు - [2] పశువృద్ధి - 300 యొకరముల నీటిపై పశుభివృద్ధి స్థానము - దీని స్థాపనకు క్రమాభివృద్ధికి అంచనాలు.

171-187

1 వ అనుబంధము :- ఆయా వ్యవసాయపు పనులకు కావలసిన పాటునకు అంచనాలు.

188-216

2 వ అనుబంధము :- ఆయా విధముల ముచ్చినవృత్తుల నేవ్యమునకు ఎకరమున కగుపాటు, కావలసిన ఎరువులు, నిత్తులు, పగైరాల యొక్కయు, ఫలసాయము యొక్కయు పరిమితుల యంచనాలు.

219-257

3 వ అనుబంధము :- పశుపోషణకు వలయు వివిధ ద్రవ్యముల పరిమితులను నిర్ణయించుటకు దోడ్పడు వివరములు.

258-265

ఇందలి పట్టికల జాబితా

పట్టిక సంఖ్య

పుటలు

- 1 వ- 15 యోకరముల యొక్క నేల కమతమునకు తగిన మూడేండ్ల పరివర్తనము. 28
- 2 వ- 1 యోకరముపై మెట్ట (వర్షధారపు) వరిపంట సాగునకు మాదిరియంచనా పట్టిక. 30—31
- 3 వ- అనుకూలమగు వర్షపాతముగల చోటనున్న 15 యోకరముల యొక్క నేల కమతమునుండి లభింపగల రాబడి, సాగు ఖర్చుల అంచనాలు. 33—34
- 4 వ- కమతపు పశుపోషణకగు ఖర్చులను, రాబడిని అంచనావేయు పద్ధతి 36
- 5 వ- కమతపు మొత్తపు ఆదాయ వ్యయములను, నికరలాభమును, మూలవ్యయముపై లాభశాతమును అంచనావేయు విధానము 37
- 6 వ- రోజువారీ లెక్కకు నమూనా 40—43
- 7 వ- ఆవర్జాకు నమూనా 45—47
- 8 వ- విదుగురు వయసువచ్చిన వ్యక్తులకు సమమగు కర్తక కుటుంబపు సుఖజీవనమునకు వలయు వస్తువులకు, సామ్యునకు అంచనా 48
- 9 వ- విదు విధముల కమతమునకు వలయు పశువులు, పనిముట్లు మొదలగు వానికగు మూలవ్యయపు అంచనా 52—55
- 10 వ- వర్షపాతము తక్కువగా నుండు ప్రాంతములందు 24 యోకరముల కృష్ణరేవడి కమతపు ఆదాయవ్యయముల అంచనాలు. 56—58
- 11 వ- అనుకూలమగు వర్షపాతముగల చోటనున్న 15 యోకరముల యొక్క నేల కమతమునుండి లభింపగల రాబడి, సాగు ఖర్చుల అంచనాలు 59 - 61
- 12 వ- చెరువులు, కాలులు మొదలైన ఆశ్చర్యమగు నీటివసతి గల 10 యోకరముల ఒంటికారు మాగాణీ కమతము ఆదాయ వ్యయముల అంచనాలు. 62 - 64
- 13 వ- రెండు వరిపంటలకు నీరులభించు గోదావరి జిల్లాలోని 5 యోకరముల మాగాణీ కమతపు ఆదాయవ్యయముల అంచనాలు 65 - 67
- 14 వ- 5 యోకరముల విస్తీర్ణముగల నూతియార్ధారపు తోటనేల కమతపు ఆదాయవ్యయముల అంచనాలు. 68 - 70
- 15 వ- వివిధకుటుంబ కమతముల మూలవ్యయము, సాంపత్సరిక వ్యయము, రాబడి వగైరాల అందలి ధారితవ్యములు. 74 - 77

- 16వ- ఆయా ఆహారద్రవ్యముల విషయమునను, వంటచెరుకు విషయమునను, వివిధ కమతముల స్వయం సమృద్ధతను జెలుపునది. 89
- 17వ- పశుగ్రాసముల విషయమున స్వయం సమృద్ధతను సూచించునది. 92, 93
- 18వ- స్థూలసేంద్రియపు తెరువుల విషయమున పరిశీలనయందున్న కమతముల యొక్క స్వయం సమృద్ధతను సూచించునది. 96
- 19వ- పెద్ద, మధ్యమ మైజు ఆవులపోషణ, వ్యయము, వానివలని రాబడి 132-133
- 20వ- ఒకజత దుక్కి-పెద్ద పోషణకగు వ్యయము, వానివలని రాబడి 135-136
- 21వ- ఒక మధ్యమమైజు దూడను 3½ సం॥ పెంచుటకగు వ్యయము 137
- 22వ- పదిపెట్టెలలో తేనెటీగల పెంపకమువలని యాదాయవ్యయములు. 138-139
- 23వ- కోళ్ల పెంపకమువలని యాదాయవ్యయములు 141-142
- 24వ- పట్టణ సమీపముననున్న 1½ యొకరపు కూరసెరటి సేవ్యమునకు తగిన ప్రణాళికయు, అందులకగు వ్యయమును, అందువలన రాదగు రాబడి యొక్కయు అంచనాలు. 148-152
- 25వ- ఇండియాలోని నాగ్లా ప్రత్యేక గోజాతులు, అవి యిచ్చిన పాల పరిమితులు 154
- 26వ- పట్టణ సమీపమున పన్నెండు ఆవులను లేక గేదెలను పోషించి పాడి పరిశ్రమను ప్రత్యేక కుటుంబ వృత్తిగా నడుపుటవలని యాదాయ వ్యయములు. 156-158
- 27 వ- పదియొకరముల తోటభూమిపై పశువుల మేత సస్యములను జెంచుటకగు వ్యయము యొక్కయు అందువలని రాబడియొక్కయు అంచనా. 160-161
- 28 వ- 30 యొకరముల మెట్టనేలపై పశువులమేత సస్యములను జెంచుటకగు వ్యయము, అందువలని రాబడి. 163-164
- 29 వ- ఆధునిక పద్ధతులపై ఒక పెద్ద కమతమున కోళ్ల పెంపకమున కగు ఆదాయవ్యయముల అంచనాలు: 167-168
- 30 వ- గొర్రెల మండలవలన రాదగురాబడి. 169
- 31 వ- 50 యొకరముల మామడితోటకును, పదియొకరముల తియ్యనారింజ తోటకును, 50 యొకరముల సరుగుడు తోటకును ఆదాయ వ్యయముల అంచనాలు. 173-179
- 32 ఏ- దరఖాస్తుమీద లభించు 300 యొకరముల బంజర భూమిని భిర్లచేసి దానిపై పెద్దయెత్తున పశువృద్ధి గావించుటకు తగిన ప్రణాళిక, దాని వలని ఆదాయవ్యయముల కంచనాలు. 180-182

పట్టిక సంఖ్య

పుటలు

- 32 బి- మొదటి 13 సం॥లలోను ఏదేని పోషింపవలసిన పశువులయొక్కయు,
వాని నూడలయొక్కయు, ఇమ్మవీలగు నూడల వస్త్రాల
యొక్కయు సంఖ్యలు. 183
- 32 సి- మొదటి 13 సం॥ల లోను పశుపోషణకగు వ్యయము. 184
- 32 డి, మొదటి 13 సం॥లలో రాదగు ఆదాయము. 185

సవరణల పట్టిక

పుట	పంక్తి	తప్పు లేక తీసివేయవలసినది	ఒప్పు లేక చేర్చవలసినది
5	14	నాటికి' యథావిధియొక	నాటికి' యథావిధియొక
11	8	గతిగియు, దానిని	గతిగియు దానిని
15	22	ఏయే ప్రదేశమున	ఏప్రదేశమున
„	26	నా ప్రదేశమున ఫలించని	నా ప్రాంతములందు ఫలించని
16	2	పక్షమొకటి ఈ విధానము	పక్షమొకటి. ఈవిధానము
„	17	ప్రాంతములందు	ప్రాంతములందలి కన్నకులు
17	21	హెచ్చుగల	హెచ్చుగగల
18	4	భిర్లుల మూలమునను	కర్వుల మూలమునను
„	24-27	వైని కేలుపూడినట్లు.....సులభములగును	ఈ పంక్తులు కొద్దవేరగా చదువవలెను.
22	23	కన్న కులు	ఈమాటలు వదిలివేయవలెను
32		ఈ పుటలోని పదాలు 30, 31 వ పుటలోని సంబంధించిన పదాలగు నగువలెను.	రెండవ పట్టికకు
78	8	పట్టికయందు	15 వ పట్టికయందు
80	18	ఆవును, సుమాను	ఆవును సుమాను
96	1	పరిశీలన	పరిశీలన
116	9	పంట పరిమితిని	పంటపరిమితిని
196	13	ఉత్సాహు	ఉత్సాహు
„	30	రెండు నాలుగుసార్లు	రెండులేక నాలుగుసార్లు
„	„	పడుగు చేకలుగ	పడుగుచేకలుగ
„	„	సమంగబడును	సమముగబడును.
200	6	నేరిపించుట	నేరించుట
206	2	జరుగునుపని	జరుగుపని

గమనిక:- చదువరు లీ గ్రంథమును చదువ నారంభింపక ముందే యిందు గూర్చించుచున్న సవరణలను ఆయా పుటలందు చేసికొనవలెను.

గ్రామ సేవాగ్రంథమాల

పటమట పోస్టు

::

కృష్ణా జిల్లా

: స్థాపకులు :

క్రీ. శే. శ్రీ గోపేటి జోగిరాజువంతులుగారు

: ఉద్ధారకులు :

శ్రీ గోగినేని వెంకటసుబ్బయ్యనాయుడుగారు

ప్రావైట్యు, కృష్ణా మైనింగ్ కంపెనీ
మోహన్ ప్యాలెస్, టైట్ ఫీల్డ్
బెంగళూరు జిల్లా

: మహారాజ పోషకులు :

శ్రీ నల్లూరు వనజాక్షమ్మగారు

(క్రీ. శే. నల్లూరు సాయయ్యగారి ధర్మపత్ని)
కోవల్లె, తెనాలి తాలూకా

: రాజపోషకులు :

శ్రీ తుమ్మల రామకోటయ్యగారు

శ్రీ సత్యనారాయణ మోటారు ట్రాన్స్ పోర్ట్స్
నరసరావుపేట

: పోషకులు :

శ్రీ సామినేని వెంకయ్యగారు

రేమిడిచర్ల, సుధిర తాలూకా

శ్రీ వల్లూరు కేశవరావుగారు

ఆం. డి. గ్రం. సంఘ కోశాధిపతి,

పటమటలంక

శ్రీ నల్లూరు రాజయ్యచౌదరిగారు

కూచిపూడి, తెనాలి తాలూకా

శ్రీ తల్లాప్రగడ నరసింహశర్మగారు

ఉంగుటూరు, తాపేపల్లిగూడెం తాలూకా

వ్యావసాయిక ఆర్థికములు

మొదటి ప్రకరణము

ప్రావేశిక

—★—

“దొరకొను ధర్మము గామము

బరమగతియు నర్థమునన గౌరవముఖ్యా !”

భారతము - శాంతిపర్వము, ప్రథమాశ్వాసము.

హైందవ ధర్మశాస్త్రములందు చతుర్విధ పురుషార్థములని వ్యవహరింపబడువానిలో నొకటి “అర్థము”. కామము(కోరిక) దీనికి మూలము. ధర్మయుతమగు కామమును, అర్థమును ఇహపర (మోక్ష) సాధనములు.

అరింపబడునదే యర్థము. మనకేదో యొక విధమున నుపయుక్తమగు వస్తువులనే మన మర్థింతుము లేక కోరుదుము. ఆకలిని దీర్చు కొనుటకుపయోగపడును కావుననే మనము ధాన్యాది వివిధాహారవస్తువులను సేకరించుకొను చున్నాము. ఇట్లే గుడ్డలు, ఇండ్లు, వాహనములు మొదలగునవియు మనజీవిత సౌఖ్యమున కితరవిధముల దోడ్పడుట వలననే యవి వాంఛనీయములగుచున్నవి. కావున ఉపయుక్త లేక ప్రయోజనత్వము వాంఛకు ముఖ్యకారణమును†, అర్థపు ముఖ్యలక్షణములలో నొకటియునని చెప్పవచ్చును.

† సామాన్యముగ ప్రయోజనత్వమే వాంఛకు మూలమైనను, స్వతస్సిద్ధముగ నపరిమితమై యత్వము లేకుండగనే లభించు వస్తువు ఎంత యవసరమైనదైనను వాంఛ

మూల్యవత్సము (అనగా మూల్యము కలిగియుండుట) అర్థమునకు మరియొక ప్రధానలక్షణము. అర్థమనిపించుకొను సకలవస్తువులకును ఉపయుక్తత సామాన్య ధర్మమైనను యీ యుపయుక్తత యందు ఒకవస్తువునకును మరియొక దానికిని కొద్దిగొప్ప భేదముండుట మనకునుభవవేద్యమే. వస్తువులతారతమ్యాపయుక్తతామానమే వాని 'మూల్యము'. మనవాంఛా తృప్తికి వలయు నేవస్తువునైనను నది మన వద్ద లేనిచో దానికి బదులుగ మనవద్దనున్న మరియొక వస్తువునిచ్చి పుచ్చుకొనవచ్చును. ఇట్లు వస్తువుల నెండొంటితో మార్చుకొను నపుడు మనకు కావలసిన వస్తు పరిమాణమునకు లేక సంఖ్యకును మనము దానికి బదులుగ నివ్వవలసియుండు వస్తు పరిమాణము లేక సంఖ్యకునుగల ప్రమాణమే వాని తారతమ్య మూల్యమును దెలుపును. ఇట్లాకదానికొకటి మార్పుచేసికొనవీలులేని కారణముచే శరీర బలము, ధీశక్తి మొదలగువానికి మూల్యము లేదు. కావున నట్టివి యమూల్యము లనిపించుకొనును. ఇందువలననే నివి అర్థములనియు జెప్పవీలు లేదు †.

ఈ గాతుండును. ఉ:-గాలి. సకల జీవులకు ప్రాణాధారకమగు నిది యెంతప్రయోజనకరమైనను సామాన్య పరిస్థితులందు దీనిపై వాంఛ కలుగదు. కావున వాయువు అర్థమనిపించుకొనదు. ఇట్లే భూమియు, నీరును య భేష్టముగ లభించుచుండుటవలన నివికూడ వాంఛితములు కాకయుండిన కాలమును, ప్రదేశములును నుండినవి. మరియు నొకప్పుడు ప్రయోజనము దెలియని కాలమున వాంఛింపబడని వస్తువులు వాని ప్రయోజనము తెలిసినవెనుక నవి వాంఛింపబడి యర్థములగుచున్నవి. ఉ:-ధోరియపుటినుక. అటు విచ్ఛేదము వలన ప్రేలి విపరీత నష్టమును గలిగించు ఆటంబాలులు మొదలగు మారణాస్త్రములను దయారుచేయుట కుపకరించు 'ధోరియము' అను ద్రవ్యము తిరువాన్కూరు ప్రాంతములందలి సముద్రతీరపు టినుకలో గలదని కనిపెట్టబడక ముందు ఈ యినుక నర్థించువారు లేకుండిరి. ఇపుడు దీనిపై ప్రభుత్వమే యాజమన్యము వహించెను.

† బలవంతుడు తన శరీరబలమునుగాని, బుద్ధిమంతుడు తన ధీశక్తినిగాని నితరులెంత మూల్యము గల వస్తువును బదులుగ నిచ్చినను, వారలకా శక్తులను విక్ర

ఒకప్పుడు వస్తువుల నిట్లాకదానికొకటి మార్పిడి చేసికొనుటయే మానవుడు తనకు లేని వస్తువులను సంపాదించి తన వాంఛలను దీర్చుకొను సామాన్యవిధానముగ నుండెను. ఇప్పటికిని పల్లెటూళ్లలో కొన్నిజాతుల కూరదినసులు, పండ్లు మొదలగువానిని ధాన్యమునిచ్చి పుచ్చుకొనుట గలదు. కోసనీమయందు కొబ్బెరకాయలనిచ్చి ఇల్లితర వస్తువులను పుచ్చుకొనుటయు గలదు. ఒక కుంచెడు లేక మరియొక నిర్ణీత పరిమాణముగల ధాన్యమువంటి దినసునకు గాని లేక నిర్ణీత సంఖ్యగల కొబ్బెరకాయలవంటి వస్తువులకుగాని బదులుగ లభించు తదితర దినసులు లేక వస్తువులే, ఆయా దినసులు లేక వస్తువుల మూల్య భేదములను దెలుపును.

వస్తు ప్రయోజనమును, దానికై వాంఛలేక గిరాకియు లభ్యమగు నావస్తు పరిమాణము లేక 'రాశి'ని బట్టి హెచ్చుగ నుండుచో దాని మూల్యము హెచ్చుగ నుండును. అనగా దానికి మూల్య ప్రమాణమును నిర్ణయించుట కేర్పడిన వస్తువులను (ధాన్యమును గాని కొబ్బెరకాయలనుగాని) హెచ్చుగ నివ్వవలసియుండును.

యించుట యసాధ్యము. కావున నిట్టి శక్తులను నర్థింప వీలుపడదు. కాని కూలివాని కాయకష్టమును, గురువు నేర్పు విద్యను, నితరులర్థించి వానికి బదులుగ గొంత ద్రవ్యము కొసగుచున్నారు. శరీరబలముగాని ధీశక్తిగాని ఆహారాది వస్తువులవలె సహజములగు నర్థములుగాక పోయినను, వాని ఫలములగు పనులు లేక క్రియలు ఆర్థింపబడి మూల్యవంతములగుచున్నవి. ఇట్లే వైద్యుడిచ్చు సలహా, న్యాయవాది వాదన, సంగీత విద్వాంసుని గానము మొదలగు క్రియలు మూల్యవంతములైనను వానికి మూలమగు శక్తులు అమూల్యములు. మరియు మనము మరియొకరికి విక్రయించు వస్తువు మనను వీడిపోయి, యిక మన కుండనట్లు గురువుయొక్క జ్ఞానము, గాయకుని కళానైపుణ్యము మొదలగునవి యితరుల కలవడునట్లు చేసినను ఆజ్ఞానమును, నైపుణ్యమును వారలను వీడిపోవు. కొంతవర కభివృద్ధి చెందినను చెందవచ్చును.

ధాన్యమును, కొబ్బరికాయలును స్థూలములు అనగా హెచ్చు స్థూలము నాక్రమించుకొనును. దూర ప్రదేశములందలి వస్తువులతో మార్పిడి చేసికొనుటకు వీచి నచటికి బంపుట కష్టము. మరియు నివి కొంతకాలమునకు మీరి నిల్వయుండవు. కావున నాగరికతహెచ్చిన కొలదిని చాలకాలమువరకు చెడి లేక యరిగిపోనట్టియు, మిగుల దక్కువ పరిమాణము హెచ్చు మూల్యము గలిగియుండునట్టియు బంగారము, వెండి మొదలగు లోహములే యితర వస్తువుల మూల్యమును నిర్ణయించుట కుపయోగింపబడ నారంభించెను. కాలక్రమమున దేశాధిపతులు లేక ప్రభుత్వములు తమ యధికార ముద్రగల టంకములను (నాణెములను)† ఈ లోహములతో జేయించి యవియే వస్తు పరివర్తన (క్రయవిక్రయ) సాధనములుగ నుపయోగింపబడ వలెనని శాసించుచు వచ్చిరి. ఇట్టి నాణె రూపమున నాయా వాంఛిత వస్తువులను గొనుటకు జెల్లింపబడు 'ద్రవ్య'మే ఆ యా వస్తువుల వెల లేక ధర అనబడును.

వాంఛింపబడు నే వస్తువునైనను నుత్పత్తి చేయుటకు గాని, కానిని గొనుటకు వలయు వస్తువులను లేక ద్రవ్యమును నార్జించుటకు గాని కొంత యత్నమవసరము. ఈ యత్నమే 'శ్రమ' (పాటు) అనబడును.

† సరకుల యెగుమతి దిగుమతులకు గాను విస్తారధనము నొకవోటినుండి మరియొకవోటికి బంపుటకు నాణెములు గూడ బయ్యనిపించుటచే వానికి బదులుగ రాజ్యచిహ్నములతో ముద్రింపబడు 'నోట్లు' అనబడు చిన్నచిన్న కాగితపు ముక్కలు గూడ నిదీవల శాసన బలముతో చలామణి ద్రవ్యముగ వాడుకలోనికి జేబడినవి.

స్వ సాయాస్యముగ నేవస్తునైనను, పదార్థమైనను గూడ ద్రవ్యమనిపించుకొన బడును. ఉ:-అహార ద్రవ్యములు, మాలద్రవ్యములు. కాని 'అర్థ'విషయిక పరిభాష యందు ద్రవ్య శబ్దము నాణెపు లేక నోట్ల రూపకమగు ధనమునకే ప్రత్యేకముగ వాడబడుచున్నది.

పైని తెలుపబడినట్లు ప్రయోజనత్వమును మూల్యవత్వమును ముఖ్య లక్షణములుగ గల వివిధములగు అర్థముల యుత్పత్తి, విభజనము, వినిమయము, వినియోగమును గూర్చియు వీనితో సంబంధించిన ధరలు, ద్రవ్యపు చలామణి మొదలగు మరికొన్ని రాచకీయ సంబంధముగు విషయములను గురించియు జర్పించి సిద్ధాంతీకరించు శాస్త్రమే అర్థశాస్త్రము†.

† ధరతఖండమున ఆర్థిక నీతినియమముల పరిశీలన మిగుల ప్రాచీన కాలము నండే ప్రారంభమయ్యె ననుటకు చారిత్రకాధారములు గలవు. నూత్రయుగపు (1000-500 క్రీ. పూ.) వాఙ్మయముని యెంచబడు గౌతమాపస్తంబాది మనుల నూత్రములందును, మనుస్మృతియందును ఈ విషయములను గురించిన ప్రశంసగలదు. ఇతర విషయములతోపాటు ఆచారాదికముల యుత్పత్తి, విభజనాదిక నియమములను గురించికూడ గొంతవరకు చెలుపబడెను. ఈ యుగపు రచనలే యని భావింపబడు రామాయణ, మహాభారతములందు అర్థోత్పత్త్యాదులకు సంబంధించిన రాజనీతులు తెలుపబడెను. జాద్ధయుగము (500 క్రీ. పూ.-500 క్రీ. వె.) వాటికి యర్థ విషయిక విచారణ మరింత విపులమయ్యెను. చంద్రగుప్తుని (322-279 క్రీ. పూ.) కాలమున చతుశ్శాస్త్రములని వ్యవహరింపబడుచుండిన వాటిలో వ్యవసాయము, పశుపాలనము, వ్యాపారము అను నంగములతో గూడిన 'వార్తా' శాస్త్ర మొకటిగ నుండెను. చంద్రగుప్తుని మంత్రి చాణక్యుడు (కౌటిల్యుడు) రచించిన అర్థశాస్త్రమునుబట్టి యా కాలపు రాజులు ప్రజల యార్థికాభివృద్ధియం దెంత శ్రద్ధ వహించుచుండిరో విదితమగును. ఆ కాలమందలి పరాశరాది స్మృతులందును, రైన్‌డేవిడ్స్, మగస్తసీస్ ఫాహియాన్ మొదలగు విదేశ యాత్రికుల వ్రాతలందునుగూడ అప్పటి యార్థిక నీతి నియమములను గురించి కొంత వ్రాయబడియుండెను. ఆ కాలమండే, మొదట గ్రీసు దేశమందును, పిమ్మట రోమ్ సామ్రాజ్యమునందును, నీవిషయములు పరిశీలించబడి కొన్ని నియమములములలో బెట్టబడియుండెను. పౌరాణిక యుగపు (500 క్రీ. పూ.-1200 క్రీ. వె.) వాఙ్మయమున కాలిదాసు కావ్యములందును, శుక్రనీతి యనబడు రాజనీతిశాస్త్రమునందును కాక ఆర్థిక విషయముల ప్రశంస యంతగా గానరాదు. ఆధునిక యుగ ప్రారంభము (1200 క్రీ. వె.) నుండి బ్రిటిష్ పరిపాలన ప్రారంభమగు వరకు ప్రజల యార్థిక స్థితిని చెలుపు వాఙ్మయ మంతగా గానరాదు. అగ్గురు

అర్థశాస్త్ర సిద్ధాంతములు రసాయన శాస్త్ర సిద్ధాంతములవంటి ప్రయోగ పూర్వక సిద్ధాంతములంత సరములుగావు. దేశకాల పరిస్థితులను బట్టియు, ప్రాకృతిక, సాంఘికాది పరిణామములనుబట్టియు, నీ అర్థశాస్త్ర సిద్ధాంతములును కొంత మార్పు చెందుచుండును. మరియు నొకే విధమగు బరిస్థితులందు సైతము అర్థశాస్త్రజ్ఞులు వారి వారి మనోభావములనుబట్టి భిన్న సిద్ధాంతములను ప్రతిపాదించుటయు గలదు.

చక్రవర్తి కాలమున రచింపబడిన 'అయినీ అగ్నర్' అను గ్రంథమున మాత్రము అప్పటి యార్థిక రాజనీతి నియమములను గురించిన విషయములు కొన్ని తెలుపబడెను. ఈ యాధునిక యుగమునందే బ్రిటన్ జర్మనీ మొదలగు దేశములలో కొందరు పండితులచే అర్థిక విషయమగు పరిశీలన గావింపబడి కొన్ని సిద్ధాంతములు చేయబడెను. ఉత్పత్తికి చంద్రములు హెచ్చుగ నుపయోగింప నారంభింపబడిన కొలదిని యీ సిద్ధాంతములందు కొన్ని మార్పులు చేయవలసి వచ్చెను. బ్రిటిష్ వారు హిందూదేశము నాక్రమించుకొనిన వెనుక అప్పటి పాశ్చాత్యార్థిక సిద్ధాంతములనే కొంత సంస్కరించి యీ దేశ పరిపాలనమున నవలంబింప దొడగిరి. కాని యవి యీ దేశపరిస్థితులకును, యీ దేశ ప్రజల జీవమునకును దగినట్లు లేకుండెను. ఈ విషయమున నీ దేశమునందలి విద్యావంతులు గత శతాబ్దముననే గమనించి విమర్శించుట కారంభించిరి. ఇట్టి విమర్శన గావించి, యీ దేశపు గ్రామ సాభాగ్యమును నిలబెట్టుటకు గారణమైన గ్రామ స్వయం సమృద్ధమగు యార్థిక విధానమును నూచించిన వారిలో గాంధీ మహాత్ముడగ్రగణ్యుడు. ఈయన యొత్తిడి వలన అర్థిక విధానమున గొన్ని స్వల్ప మార్పులు జరిగినను, ప్రజల యార్థికాభివృద్ధి కనుపగు సమగ్ర విధాన మారణలోనికి రాలేదు. 1947 వ సంవత్సరమున పరిపాలన మీ దేశీయుల వశమైనను అర్థిక విధానమింకను పాశ్చాత్య సిద్ధాంతములనే చాలవర కనుసరించు చున్నదని చెప్పవచ్చును. పాలకులకింకను గాంధీ యార్థిక సిద్ధాంతముల నారణలో బెట్టుటకు దగినంత ధైర్యసాహసములు గలుగ లేదు. స్వరాజ్య ప్రాప్త్యానంతర మేర్పడిన జాతి వైషమ్యములు, కాండికీక సమస్య, అహర ద్రవ్యముల కొరత, మొదలగు గ్రోత్త సమస్యలను ప్రభుత్వ మెదుర్కొనవలసి వచ్చుట కూడ అర్థిక విధానము నొకేసారి తిరుగదోడుటకు దగిన యవకాశము లేకుండ జేసినదని చెప్పదగినది.

నేలపై ధాన్యాదులను బండించుట, ప్రత్తినుండి దూదిని తీసి నూలుగ వడికి బట్టలుగ నేయుట, భూమినుండి త్రవ్వితీయబడు కొన్ని ఖనిజములనుండి యినుమువంటి లోహములను, వానినుండి యుపయుక్తములగు వివిధ వస్తువులను దయారుచేయుట-ఇవి ఉత్పత్తి కుదాహరణములు. జీవితమున కవసరమగు నాయావస్తువుల యుత్పత్తి తగినంతగా జరుగుచుండనిచో ప్రజలెట్లు బాధపడవలసి వచ్చునో గత ప్రపంచ సంగ్రామకాలమునను, పిమ్మటను యెల్లరకును ననుభవ వేద్యమే. కావున యర్థశాస్త్రమున జర్చనీయములగు విషయము లందు ఉత్పత్తికే హెచ్చు ప్రాముఖ్యత నీయవలసియుండును. జీవిత మున కవసరమగు వివిధ వస్తువులలో వేనిని ఏ గ్రామమున కా గ్రామ మున కుటుంబవృత్తులు లేక కుటీరపరిశ్రమలుగ నుత్పత్తిచేయదగును? వేనిని యంత్రసహాయమున పెద్ద పెద్ద కర్మాగారములందు ఉత్పత్తి చేయదగును? ఇవి యర్థశాస్త్ర గ్రంథములు పరిశీలించి సిద్ధాంతీక రింపదగు విషయముల కుదాహరణములు.

ఉత్పత్తి చేయబడు వస్తుజాలమున లేక వాని మూల్యమున గొంత భాగమును వాని యుత్పత్తియందు బాల్గొనిన వారికి వారల పాటు లేక యితర యత్నమునకు ప్రతిఫలముగ జెందజేయవలసి యుండును. తక్కిన భాగమున స్వోపయోగమునకు వలసినదికాక తక్కినదానిని దానిని కాంక్షించు నితర గ్రామ లేక పట్టణవాసులకు వారి యవసరములనుబట్టి వారిచ్చు నితర వస్తువులకు లేక ద్రవ్యము నకు బదులుగా బంచి యివ్వవలసి యుండును. ఇట్టి పంపకమే 'విభజన' యనబడును. ఉత్పత్తియగు నే వస్తు విభజన యైనను, వానిని వాంఛించువారి కందరికిని తృప్తికరముగ జరుగవలెననిన ఆ వస్తువు లేక దినుసు యుత్పత్తి గిరాకికి తగినంతగా గావింపబడవలసి యుండును. గ్రామమునందు సామాన్యముగ కొన్ని కొన్ని కుటుంబము లొక్కొక లేక కొన్ని కొన్ని వస్తువులను మాత్రమే యుత్పత్తి

చేయుచుందురు. కావున నుత్పత్తియగు నేవస్తువునైనను ఉత్పత్తిచేసిన వారి యవసరములకు వలసిన భాగముపోను తక్కిన భాగమును ఇతర వృత్తులవలన జీవించు గ్రామస్థులకును ఆ ప్రాంతములందలి పట్టణ వాసులకును సప్లయిచేసి వారుత్పత్తిచేయు వస్తువులనుండి తమకు వలసిన వానిని దీసికొనవలసి యుండును. లేక వారలవలన నితర విధమున తగిన ప్రతిఫలమును బొందవలసియుండును. ఇట్లొక గ్రామమున, పట్టణమున, లేక ప్రాంతమున కొందరిచే హెచ్చుగ నుత్పత్తి చేయబడు సరుకులను ఆ గ్రామమున, పట్టణమున లేక ప్రాంతముననే గాని, మరియొక గ్రామమున, పట్టణమున, లేక ప్రాంతమునగాని నితరులచే హెచ్చుగ నుత్పత్తి చేయబడు నితర సరుకులతో మార్పిడి చేయుట 'వినిమయము' అనబడును. విభజనయు వినిమయమును పరస్పర సంబంధమును గలవి. ఈ పను లందరికిని తృప్తి కరమగుట కవలంబింపబడు మార్పిడి విధానము దేశ పరిస్థితుల కనుకూలమగు నదిగ నుండుటేకాక, యిట్టి యెగుమతి వ్యాపారమునకు తగినంత యాన సాధన సంపత్తియు నవసరము.

విభజన వినియమములు వ్యాపారస్థులకు వదలబడవలెనా? ఉత్పత్తిదారులే అందులకు సహకార శంఘములద్వారా ఏర్పాటు చేసికొన వీలగునా? ప్రభుత్వముచే నెట్టి పరిస్థితులలో, నేయే వస్తువుల యెగుమతి దిగుమతులపై సుంకములు విధింపబడవలెను? లేక యవి నిషేధింపబడవలెను? విభజన నియమములకు సంబంధించిన యిట్టి సమస్యలు అర్థశాస్త్రము జర్పించి నిర్ణయింపదగు విషయములకుదాహరణములు.

దేశమున నుత్పత్తి చేయబడి వివిధ ప్రాంతములకు లభింపజేయబడు సరుకుల నుపయోగపరచుట 'వినియోగము' అనబడును. గత సంగ్రామ కాలమునను తరువాతను బియ్యము మాత్రమే యాహారముగ నుపయోగింపబడుచుండిన కొన్ని ప్రాంతములందు అవి విక్ర

యింపబడు గరిష్ఠ పరిమితిని నిర్ణయించి, అందుకు బదులు, గోధుమలు, జొన్నలు మొదలగువాని నుపయోగించునట్లు ప్రభుత్వము ఏర్పాట్లు చేయవలసివచ్చెను. మరియు బట్టలకు గంజిపెట్టుట వగైరాలకు తృణధాన్యపు పిండి యుపయోగమును నిరుత్సాహపరుపవలసి వచ్చెను. ఇట్లే యినుము, కాగితములు మొదలగు పెక్కు వస్తువుల యొక్క వినియోగపు స్వేచ్ఛ నరికట్టవలసి వచ్చెను.

వస్తువులధరలు అత్యధికములకు కీటుబాటుగ నుండునట్లును వినియోజకులకు భారమనిపించకుండగను జేయుటకు ఎట్టి వ్యాపారనియమము లవసరము? ఉత్పాదకుల విక్రయపు ధరలకును, వినియోజకుల కొనుగోలు ధరలకును నుండు తేడాను తగ్గించుటెట్లు? ధరలలోన సాధారణమగు హెచ్చుతగ్గుల నరికట్టుటెట్లు? చలామణిలో నుండు ద్రవ్య (నాణెములు, నోట్లు) పరిమాణము నెట్టి పరిస్థితులలో హెచ్చింపదగును లేక తగ్గింపనగును? ఇవి యర్థశాస్త్రము పరిశీలించి నిర్ణయము గావించు వినియోగ సంబంధముగ విషయములు.

ఆధునిక (పాశ్చాత్య) ఆర్థికవిషయ పరిశీలనయు తత్సంబంధములగు వ్యాసముల యొక్కయు, గ్రంథముల యొక్కయు రచనయు యీ దేశమున గతించిన శతాబ్దాంతమున ప్రారంభమయ్యెను. విశ్వవిద్యాలయములీ యర్థ శాస్త్రమును కళాశాలలందు బోధితవిషయముగ నిర్ణయించినప్పటి నుండియు నిట్టి రచనలు హెచ్చయ్యెను. తెనుగుభాషలో అర్థశాస్త్రమును రచించినవారిలో ప్రథములు కీ. శే. కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు. వీరి యర్థశాస్త్రపు రెండు సంపుటములును 1913-1914 సం॥లో విజ్ఞాన చంద్రికామండలివారిచే ప్రచురింపబడెను. 1918 వ సం॥న శ్రీ వేపా సత్యనారాయణగారి 'హిందూ దేశ అర్థశాస్త్రము' ప్రచురింపబడెను. రామలింగారెడ్డిగారి గ్రంథమున ప్రధానముగ సిద్ధాంతభాగమునకును, సత్యనారాయణగారి గ్రంథమున ఆచరణ భాగమునకును హెచ్చు ప్రాధాన్యత యొసగబడెను.

ఈ గ్రంథమున పైని పేర్కొనబడిన ఉత్పత్తి, విభజన, వినిమయ వినియోగములను గురించి వ్యవసాయమునకు సంబంధించినంతవరకే—ముఖ్యముగ తత్సంబంధముగు నుత్పత్తిని గురించి—చర్చింపబడును. కావున నీగ్రంథమునకు 'వ్యావసాయిక ఆర్థికములు' అని పేరు పెట్టబడెను.

ఆధునికార్థ శాస్త్రమున ఉత్పత్తికి ప్రకృతి లేక ముడి వస్తువులు, శ్రమ లేక పాటు, మూలధనము లేక పెట్టుబడి యను మూడంగము లాధారములుగ నెంచబడుచున్నవి. ధాన్యాదుల యుత్పత్తికి నేల లేక మన్ను, విత్తులు, యెరువులు, నీరు, గాలి, సూర్యరశ్మి యివి ముడి వస్తువులు. కడపటి రెండును, గ్రాంతవరకు నీరు (వర్ష రూపమున) ను అప్రయత్నముగ లభించుటచే తక్కిన మూడే గణనలోనికి వచ్చునవి. నేలనుత్రవ్వట లేక దున్నుట, విత్తుట లేక నాటుట, గొప్ప త్రవ్వట, కలుపుతీయుట, కోత, కైలు మొదలగు పనులకు మనుష్యులును, పశువులును పడు శ్రమయే పాటు. భూ సంపాదనకును దానిపై మంటిని విత్తుట కనువుగ జేయుటకు వలయు పరికరములను, పశువులను సంపాదించుటకును విత్తుల యొక్కయు, యెరువులయొక్కయు సేకరణకును వలయు ద్రవ్యమే పెట్టుబడి యనబడును. ఈ పెట్టుబడి రెండవ ప్రకరణమున వివరింపబడునట్లు మూలవ్యయము, తాత్కాలిక లేక వార్షిక వ్యయము అని రెండు విధములు. ఎచటనైన కర్షకుడు క్రొత్తగా వ్యవసాయము నారంభించుటకు భూమిని, పశువులను, పనిముట్లను సంపాదించుటకు మొదట నొకేసారి వ్యయముచేయు ద్రవ్యము మూలవ్యయ మనబడును. పిమ్మట నేటేట విత్తులు, యెరువులు, పశుగ్రాసములు మొదలగువాని సంపాదనకు కర్షుపడుద్రవ్యము వార్షిక వ్యయమనబడును.

వంశపారంపర్యముగ సంక్రమించినభూమియు, దాని సేవ్యమునకు వలయు పశువులును పనిముట్లును గల కర్షకులకు సామాన్య

ముగ మూలవ్యయ మవసరముండదు. క్రొత్తగ భూమిని సంపాదించి సేవ్యము జేయదలచువారలకే మూలవ్యయమునకు గొంత హెచ్చు ద్రవ్యము గావలసియుండును. ఇది లేనివారు దీని నితరులనుండి తీసికొని, దానిపై నేటేట వడ్డీగా కొంత సొమ్మును లేక ఫలసాయము నిచ్చుచు, కొన్ని సంవత్సరములలో నసలునుగూడ దీర్చివేయవలసియుండును. ఇట్టి యప్పు లభింపనివారును, లభించినను దానిని నిశ్చిత కాలమున దీర్చివేయగలమచు ధైర్యములేనివారును, స్వంతభూమి గలిగియు, దానిని న్యయముగ సాగుచేయ లేనివారలనుండి వలసినంత భూమిని కాలుకు దీసికొని, పశువులను, పనిముట్లనుమాత్రము సంపాదించుకొని దానిని సాగుచేయుచు భూమి విలువపై వడ్డీ నిచ్చుటకు బదులుగా ఫలసాయమునుండిగాని దాని మూల్యమునుండిగాని కొంత భాగమును “శిస్తు”గ భూమికామందున కిచ్చుచుండురు.

ఏటేట కమతపు పశువులపోషణకు వలయు గ్రాసములును, చల్లవలసిన యా యా సస్యముల విత్తులును, కర్షకుడు సామాన్యముగ వెనుకటి సంవత్సరపు ఫలసాయమునుండియే నిల్వయుంచుకొనును. ఇట్లు చేయుచో వీని సంపాదనకు ద్రవ్యమంతగా నవసరముండదు. భూమికి సత్తువజేయుచుండుటకు వలయు నెరువులనుకూడ కర్షకుడు తగినంత శ్రద్ధ వహించునెడల కమతపు పశువుల మల మాత్రముల నుండియు, నితర చెత్త చెదారములనుండియు చాల వరకు దయారుచేసికొన వీలగును. ఆ యా వ్యవసాయపు బనులును సామాన్యముగ కర్షకుని కుటుంబపు పాటువలననే నెరవేరును. కొన్ని పనులు తొందరగ జరుపవలసివచ్చునెడల—ముఖ్యముగ కొన్ని సస్యముల నాటు, కోత కాలములందు కొంత యదనపుపాటు అవసరము కావచ్చును. దీనికేని, పశువులపోషణ కవసరమగు కొన్ని దాణా దినుసులను గ్రొత్తగా సృష్టింపబడిన ప్రశస్తమగు కొన్ని వంగడముల విత్తులను, కొన్ని కృతకపు పెరువులను, అవసరమైనపుడు చీడలను,

తెగుళ్లను పోగొట్టుటకు వలయు కొన్ని మందులను కొనుటకును కావలసియుండు స్వల్ప పెట్టుబడిని కర్షకుడు వెనుకటి సంవత్సరపు ఫలసాయమునుండి కొంత భాగమును విక్రయించుటచే లభించు ద్రవ్యమునుండి మిగుల్చుకొన వచ్చును. కాని ఫలసాయము కుటుంబ పోషణకే చాలీ చాలకుండు కమతముల కర్షకులిట్టి వ్యయమునకును, భూమిపై చెల్లింపవలసియుండు పన్నులకును నేటేట వలయు వార్షిక వ్యయమునకుగూడ కొంత ధనమును గ్రామ సాహుకారవద్దగాని, ఇతర పెద్ద వ్యవసాయదార్లనుండిగాని స్వల్పకాలపు ఋణమును దీసి కొనుచు ఫలసాయరూపమునగాని, దాని విక్రయమువలనగాని సంవత్సరాంతము లోపల దీర్చివేయ వలసియుండును. ఇట్టి స్వల్పకాల ఋణముపై వడ్డీరేటు సామాన్యముగ హెచ్చుగనుండును. సహకార పరపతి సంఘములు నెలకొల్పుబడి, యవి సక్రమముగ బనిచేయు గ్రామములందలి యప్పు లంతకంటె తక్కువ వడ్డీకి లభింప గలవు. ఇటీవల అధికాహోత్పత్తి కార్యక్రమములో నెక భాగముగ ప్రభుత్వమే యెరువులు, విత్తులు, వగైరాల కొనుగోలుకు వలయు సొమ్మును తక్కువ వడ్డీకిగాని, వడ్డీ లేకయేగాని స్వల్పకాలపు ఋణముల నొసగుచు వచ్చిరి.

వ్యవసాయకోత్పత్తి విధానమునకు సంబంధించిన సిద్ధాంతములను గురించి యీ దేశపు టార్థిక వేత్తలందు భిన్నాభిప్రాయములు గలవు. వీరలలో నెక పక్షమువారు యీ దేశమునకూడ వ్యవసాయమును, ఆంగ్లదేశము, అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, ఆస్ట్రేలియా లలోవలె పెద్దపెద్ద విస్తీర్ణములపై నాయా వ్యవసాయపు బనులను యంత్ర సహాయముతో శీఘ్రముగను సమగ్రముగను జేయుచో ఉత్పత్తి నాదేశములందు వలెనే హెచ్చింప వీలగునందురు. మరియొక పక్షమువారు జనసంఖ్య హెచ్చుగ గలిగి సాగు భూమి చిన్న చిన్న కమతములుగ విభజింపబడియున్న సీదేశమున జపానులోను, ఐరోపా

లోని కొన్ని చిన్న దేశములందునువలె ఒక్కొక్క కర్షక కుటుంబము సమర్థతతో సాగు చేయగలుగుటకు వీలగునంత విస్తీర్ణము మాత్రమే గల యొక్కొక కమతమును ప్రత్యేకముగ సాగుచేయు విధానమే యనుకూలమని యెంతురు. మరియు జనసంఖ్య తక్కువగనున్న మన్యప్రాంతములందు క్రొత్తగా ఖర్చుచేయు భూములందేర్పాటు చేయబడు పెద్ద కమతములనేగాని, ఇదివరలో చిన్న కమతములుగ విభాగింపబడి సేవ్యముననున్న ప్రదేశములందీ యంత్రము లుపయోగింప నవకాశముండదనియు ఈ పక్షమువా రందురు.

యంత్రోపయోగవాదు లిందుకు సమాధానముగ నిపుడు భూమి చిన్న చిన్న కమతములుగ సాగుచేయు కర్షకు లైచ్చికముగ గాని అవసరమగుచో ప్రభుత్వముచే శాసింపబడిగాని, కొందరు కొందరు చేరి ఒక్కొక గ్రామమునకు లేక యొక్కొక గ్రామ ఖండమున కొక్కొక సహకార వ్యవసాయ సంఘముగ గూడి యంత్ర సహాయమున సాగు చేయదగునని యందురు. ఈ పక్షమువారిలో కొందరు సాగు భూమి నంతటిని ప్రభుత్వమే స్వాధీనము చేసికొని రష్యాలోవలె పెద్ద పెద్ద ట్రేట్రములుగ విభజించి తమ యాజమాన్యముననే యంత్రములతో సేవ్యము జేయించి, ఆ కమతముల సేవ్యము జేయువారికి వారు జేయు పనినిబట్టి ప్రతిఫలమును జూపదగువని యెంచుచున్నారు.

రెండవపక్షమువా రీదేశమున పైని దెలుపబడినట్లు ప్రభుత్వ యాజమాన్యమున గాని, సహకార సంఘములచే గాని, యంత్ర సహాయమున పెద్ద పెద్ద ట్రేట్రములను సాగు చేయించుటలో తగినంత యనుభవమును సంపాదించి, యందువలన నిష్పటికంటె హెచ్చు పంటలను దీయ వీలగునని ఋజువు చేయగలిగిన వెనుకగాని యిప్పటి సేవ్య విధానమున తీవ్రమగు మార్పులను జేయుట ట్రేట్రకరము గాదని చెప్పుదురు. ప్రస్తుతమిప్పటి కమతములలో మిగుల చిన్న చిన్నవిగ

నున్నవానిని కొన్ని కొన్నిటిని జేర్చి యొక్కొక్క యుమ్మడి పశువుల జతతో సేవ్యము చేయదగినంత విస్తీర్ణము గల యుమ్మడి కమతములుగ జేయుటవలన కొంత మేలు గలుగును. పెద్ద పెద్ద ట్రేట్రములందు సాంఘీకృత వ్యవసాయమున పాల్గొను కుటుంబములు ఏకుటుంబమున కాకుటుంబము తగుమాత్రము భూమిని స్వయముగ సాగు చేసికొని దాని ఫలసాయమునంతటిని స్వేచ్ఛగ ననుభవింపగల కుటుంబము దాని సేవ్యమున దీసికొనునంత యాసక్తిగాని, శ్రద్ధనుగాని జూపజాలకపోవుట మానవ స్వభావము. మరియు నీదేశపు కర్షకులు తగినంత విద్యావంతులు కాకపోవుటచే వారలలో సంఘ క్రేయమును గమనించి, యిట్టి విరివియగు ట్రేట్రములను జయప్రదముగ నిర్వహింప గలుగునంతటి సహకార భావము గలిగించుటయు చాల కష్ట సాధ్యము.

ఇదికాక, నేలను యంత్రములతో సాగు చేసినంత మాత్రమున నుత్పత్తి హెచ్చుట సందేహాస్పదము. ఒకవేళ నేలయందలి సాధ్యాహార మిట్టి సాగువలన శీఘ్రముగ సిద్ధాహారముగ మారుటవలన మొదట కొన్ని సంవత్సరములు పంట కొంచెము పెరిగినట్లు కనుపించినను, యీదేశమువంటి యుష్ణప్రదేశములందు నేలయందలి సేంద్రియ పదార్థము నేలనిట్లు తరచు సాగు చేయుచు వచ్చుచో శీఘ్రముగ నశించి మరల పశువుల యెరువువంటి స్థూలసేంద్రియపు టెరువును మరింత హెచ్చుగ వేయుచుండినగాని క్రమముగ కొంత కాలమునకు భూమి పసచెడి కృతకపు టెరువులను హెచ్చుగ వేసినను ప్రయోజనముండదనియు నీపక్షమువారు తెలుపుచున్నారు. మరియు నీదేశమున నిప్పటికే పనిలేనివారిసంఖ్య హెచ్చుగనున్నది గావున వ్యవసాయమునకు శక్తియంత్రముల నుపయోగించుచో జీవనోపాధి లేనివారిసంఖ్య మరింత హెచ్చుననియు, ఇతరపరిశ్రమల నెంత యభివృద్ధి గావించినను వ్యవసాయమునకు యంత్రోపయోగము వలన జీవనోపాధి లేకపోవు

వారికందరకును తగినంతపని గల్గింప వీలుపడదనియు నీపక్షమువారి వాదన. యంత్రోపయోగము వలన పాటు పశువుల సంఖ్య తగ్గుననియు, వీనికి గిరాకి తగ్గుటచే పాడియావుల యొక్కయు దూడల యొక్కయు సంఖ్యయు తగ్గుననియు, అందుచే నిపుడు నేలకు జేర్పబడు చున్నంతమాత్రపు పశువుల యెరువునైనను జేర్ప వీలుపడక పోవుటచే నేలయందలి సేంద్రియపదార్థము మరింత తగ్గిపోవుననియు, ఇది తమ వాదనకు మరియొక హేతువనియు చెప్పుదురు.

పైని తెలుపబడిన యిరుపక్షముల వాదనలను పరిశీలించుచో మొత్తముమీద నీదేశపు ప్రస్తుత పరిస్థితులందు పంటను పెంపొందించు కొన్ని సంస్కరణలతో ఒక్కొక జత పశువులకును, ఒక్కొక కుటుంబమునకును సరిపడు కనీస విస్తీర్ణము గల చిన్న కమతములుగ సాగుచేయు విధానమే యనుకూలమని నిర్ధారణ చేయదగును. క్రొత్తగ నడవి నరకి ఖర్దు చేయబడు మన్యపు ప్రాంతములందైనను భూమిని చురుకుగ ఖర్దు చేసి ఆ ప్రాంతములందు చలిజ్వర నివారణ గావింపబడి ఈ భూమిని సాగు చేయుటకు తగినంతమంది కర్షకులు జేరువరకు మాత్రము దానిని పెద్ద కమతములుగ యంత్రముల సహాయమున సాగు చేసినను, క్రమముగ నిట్టి భూములనుగూడ ఒక్కొక కుటుంబము సాగు చేయగల చిన్న కమతములుగ విభజింపనిచో నిపుడు పనిలేని కర్షకు లందరికిని జీవనోపాధి గల్గింప వీలుపడదు.

వ్యావసాయోత్పత్తికి సంబంధించిన మరియొక విషయమున గూడ సర్వశాస్త్రవేత్తలందు రెండు పక్షములు గలవు.

ఏ యే ప్రదేశమున నే సస్యము లితర ప్రదేశములందు కంటె బాగుగ బెరిగి, హెచ్చుఫలము నిచ్చునో యా ప్రదేశమున నాసస్యములనే విరివిగ బెరుచేసి, యా ప్రదేశము నందలి ప్రజలకు వలయు నితరదినునుల నవి బాగుగబెరిగి హెచ్చుగఫలించు ప్రాంతములనుండి దిగుమతి జేసికొనుచు, నాప్రదేశమున ఫలించని దినునుల నాప్రాంత

ముల కెగుమతి జేయుచుండు కేంద్రీకృతోత్పత్తి విధానమును ప్రోత్సహించు పక్షమొకటి ఈ విధానము నవలంబించుచో, మొత్తము మీద నన్ని దినుసుల యుత్పత్తియు హెచ్చుగనుండును గావున నీవిధానమే దేశమునకు ఊచితమని వీరి యభిప్రాయము. ఈ విధానమును కేంద్రీకృతోత్పత్తి విధాన మనవచ్చును.

మరియొకపక్షము సాధ్యమైనంతవరకు యే కమితమున కా కమతమును, యే గ్రామమున కా గ్రామమును, యే ప్రాంతమున కా ప్రాంతమును, యే రాష్ట్రమున కా రాష్ట్రమును, ఇట్లు తుదకు దేశమంతయును, ప్రజల యన్నవస్త్రాదుల కవసరమగు ధాన్యాదులు ప్రత్తివగైరాల యుత్పత్తియందు స్వయం సమృద్ధముగ నుండుటకు వీలగు సస్య పరివర్తనముల నవలంబించి, నాయా సస్యములను యుక్త విస్తీర్ణములందు సాగుచేయు విధానమే యీ దేశ పరిస్థితులందవలంబనీయమని సిద్ధాంతీకరించు చున్నారు.

ఈ దేశమున సుమారు రెండు వందల సంవత్సరములకు బూర్వము చాలవరకీ స్వయంసమృద్ధ విధానమే యవలంబింపబడెను. కాని యిటీవల మొదటి విధానమునకు గొంత ప్రాముఖ్యత గలిగెను. కొన్ని ప్రాంతములందు స్వలాభాపేక్షచే నాప్రాంతపు ప్రజలకు వలయు నాహారాదికముల నెసగు సస్యములకు బదులుగ సంతకంటె హెచ్చు లాభము నిచ్చు పొగాకు, మిర్చి, వేరుసెనగ మొదలగు సస్యములనే హెచ్చుగ సాగుచేయ నారంభించిరి.

గత ప్రపంచసంగ్రామమునకు బూర్వము కొంతకాలము చేన్న రాష్ట్ర వ్యవసాయశాఖయు, ప్రభుత్వమును పరిపైరును మిగులదక్కువ వ్యయముతో విరివిగ సాగుచేయ వీలగు బర్తా వగైరా ప్రాచ్య దేశముల నుండి చౌకగ లభించుచుండిన బియ్యమును దిగుమతిచేసి యీ దేశమున నాధరలకు గిట్టుబాటుగ ధాన్యమును బండింప వీలగునంత నీటి వనతి లేనట్టి మాగాణిభూము లందును, తగినంత నీటివనతిగల భూము

లందుగూడ రెండవ పంట కాలమునను, వరికంటె హెచ్చు కిట్టుబాటగు కూర దినుసులు, వేరుసెనగ, ప్రత్తి మొదలగు సస్యముల సాగును ప్రోత్సహించుచు వచ్చిరి. కాని గత సంగ్రామము ప్రారంభమై బర్మా వగైరాలనుండి బియ్యపు దిగుమతు లాగిపోవుటచే నీరాప్యమున నుత్పత్తియగు బియ్యముగాని చిరుధాన్యములుగాని ప్రజలకు చాలక ప్రభుత్వ మదివర కవలంబించిన విధానమునకు స్వస్తి చెప్పి యాహార వస్తువుల యధికోత్పత్తికి కోట్లకొలది ధనమును వెచ్చించి విశ్వప్రయత్నమును జేయవలసి వచ్చెను. ఉత్పత్తియైన బియ్యమును, యితర రాప్యములనుండి దిగుమతి చేసిన బియ్యము, గోధుమలు వగైరాలను ఒక్కొక్క వ్యక్తికి ఒకపూట తిండికై నను సరిపోవునంత పరిమితి చొప్పుననైనను నందరికిని యందజేయుటకు బ్రయత్నించి యందును జాలవరకు విఫలులైరి.

ఇంగ్లండు మొదలగు పారిశ్రామిక దేశములు ఆహారపు దినుసులకు విదేశ దిగుమతులపై నాధారపడుట మంచిది గాదని తొలి ప్రపంచ సంగ్రామ ప్రారంభ దశలోనే గ్రహించి సర్వవిధములను వాని యుత్పత్తిని హెచ్చు చేసికొనిరి. పిమ్మటకూడ నీస్వయంసమృద్ధ విధానమును విడనాడక ఉత్పత్తి నింకను హెచ్చించుకొనుట చేతనే రెండవ ప్రపంచ సంగ్రామ కాలమునగాని పిమ్మటగాని యాదేశముల ప్రజ లీదేశ ప్రజలవలె తిండి వస్తువులకై యలమటింప నవసరము లేకుండెను.

ఇండియావలె జనసంఖ్య హెచ్చుగల పెద్ద దేశములు ఆహారాది జీవితావసరములపట్ల మొత్తముమీద స్వయం సమృద్ధములగుటయే గాక సాధ్యమైనంతవరకు యే రాప్యమున కారాప్యము గూడ స్వయం సమృద్ధమగుటయే తేమకరము. జీవితమున కత్యవసరములగు వస్తువుల నితర రాప్యములనుండి దిగుమతి జేసికొనవలయుచో, నారాష్ట్ర ప్రభుత్వానుమతిని బొందవలసివచ్చుటయేగాక మెక్కోక

ప్పుడు వరదలు, భూకంపములు, యుద్ధము, యానసాధనలను నడుపు పనివాండ్రు కట్టుకట్టుట మొదలగు సంఘటనలవలన రవాణా స్తంభించి పోవుటచే ప్రజలు కొంతకాలము చాల యిబ్బంది పడవలసివచ్చును. ఎగుమతి దిగుమతి ఖర్చులమూలమునను, వ్యాపారస్థు లధిక లాభములను దీయుట వలనను సరుకుల ధరలు హెచ్చును. రాష్ట్రములేగాక యే గ్రామమున కాగ్రామము, యే ప్రాంతమున కాప్రాంతముగూడ ప్రధాన వస్తుత్పత్తియందు సాధ్యమైనంతవరకు స్వయం సమృద్ధిములగుచో, సామాన్య ప్రజలకు గలుగు నితర సౌకర్యములను గూర్చియు, యేయే వస్తువులపట్ల నిట్టి స్వయం సమృద్ధత యెంతవరకు సాధ్యమగునో మొదలగు విషయములనుగూర్చియు తరువాతి ప్రకరణములందు మరికొంత వివరింపబడును.

కర్షకులు సామాన్య ప్రజలక్షేమమును విస్మరించి స్వలాభాపేక్షతో హెచ్చు లాభము నెసగు పొగాకు, మిర్చి మొదలగు సస్యములను తమ కమతములపై విరివిగను, తరచుగను సాగు చేయుచుండుచో తగినంత దీర్ఘపరివర్తనముకు వీలుండకపోవుటచే నట్టి సస్యములను బాధించు చీడలును, తెగుళ్లును మొండై వాని పంటయు గ్రమముగ దగ్గిపోవచ్చును. పాడిపశువుల సంగతి యటుంచినను అట్టి కమతముల సాగునకు వలయు పాటు పశువుల గ్రాసములను సైతము మరియొక ప్రాంతమునుండి దెప్పించుకొనవలసివచ్చును. కావున దుక్కి, నీరు తోడుట వగైరా పనులు యంత్ర సహాయమున నడుపవలసివచ్చును. ఇట్టి సేవ్య విధానము వలని చిక్కులనుగూర్చి పైని గొంత దెలుపబడెను. కమతపు భూమిని కృతకపు టెరువుల మూలముననే సాగు చేయవలసివచ్చును. తగినంత స్థూలేంద్రియపు టెరువులు వేయమిచే భూస్థితిగూడ క్రమముగ చెడును. పైని తెలుపబడినట్లు వ్యావసాయోత్పత్తి సాధ్యమైనంతవరకు స్వయంసమృద్ధ విధానమున జరుపబడుచో నుత్పత్తియగు వస్తువుల విభజన వినిమయములును సులభము లగును.

కర్మకుడు తన కమతమున నుత్పత్తి జేయు ప్రధానాహార ధాన్యము లేక ధాన్యములందు గొంత కొంతభాగమును దినుసురూపము ననే గాని, దాని మూల్యరూపమున గాని పంచియివ్వవలసియుండు వారిలో కుటుంబపు పాటు కదనముగ పనికి బెట్టుకొను జీతగాండ్రును రోజు కూలీలును ప్రథములు. కొంత భాగమును విక్రయించి యా సొమ్మును ప్రభుత్వమున కివ్వవలసిన పన్నులను, సెన్సులు వగైరాలను జెల్లింపవలసియుండును. కాలుకు దీసికొని సాగుచేయు కర్మకుడు భూమి కామందుకు దినుసురూపమున గాని, మూల్యరూపమున గాని యివ్వవలసియుండు శిస్తు మరియొక భాగము. ఈ మూడు ముఖ్య భాగములునుగాక కమతపు పనిముట్లు, నీరు తోడు సాధనములు వగైరాల మరమ్మత్తుజేయు కమ్మరికిని, వడ్రంగికిని, కుటుంబపు బట్టల నుతుకు చాకలికిని, యిల్లే మంగలికిని, కైలు కాలమున కళ్లమునకు వచ్చు యాచకలకునుగూడ కొంత ధాన్యమును యథోచితముగ నివ్వ వలసి యుండును. తక్కిన భాగమునుండి తన కుటుంబ పోషణకును, మరుసటి సంవత్సరమున జలవలసిన విత్తులకును, మరల పంటపండు లోపల జీతగాండ్రకును, రోజు కూలీలకును నిచ్చుచుండుటకై నిల్వ యుంచుకొన వలసియుండును. మిగతా భాగమును గ్రామమం దితర వృత్తులపై జీవించు ప్రజలకు విక్రయింపవచ్చును లేక వారలు తయారుచేయు వస్త్రములు, కుండలు, చెప్పులు మొదలగు వానితో మార్పిడిచేసికొన వచ్చును.

వైని తెలుపబడినట్లు గ్రామమునందు కర్మకులు పండించు ధాన్యజాతులలో చాలభాగము ఆ గ్రామ ప్రజలకే దినుసు రూప మున గాని విక్రయముద్వారాగాని పంపకమగును. ఇంకను మిగిలి యుండు భాగము సమీప పట్టణవాసులకు విక్రయింపబడవచ్చును. కమతమునం నుత్పత్తియగు కాయధాన్యములు, చమురు గింజలు, కూరలు, పండ్లు, పాలు మొదలగువానిని కూడ గ్రామమునందుగాని

సమీపపట్టణము లందుగాని వ్యవసాయేతర వృత్తులవలన జీవించు కుటుంబములకు విక్రయింపబడవచ్చును. ఇట్టి కుటుంబములు తమకు వలయు దినుసులను చాలవరకు నేరుగ గ్రామ కర్షకులనుండియే కొనవీలగును.

కాని సామాన్యముగ నిట్టి సరుకుల నుత్పాదకులనుండి వర్తకులు కొని, వానిని వినియోజకులకు విక్రయించుచు తాము కొంత లాభమును బొందుచుందురు. ఇదియే వస్తు వినిమయము మధ్యవర్తుల చేతులలో బడుటకు ప్రారంభము. వ్యాపారము బాహుళ్యమై దూర గ్రామ, పట్టణముల మధ్య జరుగుచో నుత్పాదకునికి వినియోజకునకు మధ్య వ్యాపారస్థుల సంఖ్య పెరుగును. గ్రామ దళారీ, గ్రామ వర్తకుడు, పట్టణ దళారీ, పట్టణ వర్తకుడు, పట్టణ చిల్లర వర్తకుడు మొదలగు వ్యాపారస్థులలో కొందరుగాని, అందరుగాని, కొంత కొంత కమీషను లేక లాభమును పొందుచుందురు. ఇందు మూలమున నుత్పాదక ధరలకును వినియోజకుల కొనుగోలు ధరలకును చాల వ్యత్యాసమేర్పడుచున్నది.

ఇటీవల గొన్నిచోట్ల నుత్పాదకులయొక్కయు, వినియోజకుల యొక్కయు సహకార సంఘముల స్థాపనవలన నీయుత్పాదక వినియోజక ధరల వ్యత్యాసము కొంత తగ్గెను. కాని యుత్పత్తియగు సరుకుల క్రయ విక్రయములింకను చాలవరకు వ్యాపారస్థుల ద్వారానే జరుగుచున్నవి. కావున నుత్పాదకులును, వినియోజకులును సహకరించి వస్తు వినిమయమును యెంత పూర్తిగ వ్యాపారస్థులనుండి విముక్తము జేసిన నుభయవర్గములకును నంతమేలు. ధరలను నిర్ణయించి అంతకు మించిన ధరలకు సరుకులను రహస్యముగ నమ్మి హెచ్చు లాభముల గడించువారలపై నిఘా, న్యాయ విచారణ మొదలగు పనుల కిప్పుడు ప్రభుత్వము చేయు వ్యయముకూడ చాలవరకు తగ్గును.

కర్తకు డుత్పత్తిచేయు పెక్కుదినములు పిమ్మట కొన్ని సంస్కారములకు లోనైన గాని వినియోజకుల కుపచరింపవు. వడ్డను దంపి బియ్యమును తయారుచేయ వలసియుండును. గోధుమలు మొదలగు వానిని పిండిగ లేక నూకగ జేయవలసి యుండును. చమురు గింజలను గానుగాడి చమురును దీయవలసియుండును. ప్రత్తినుండి గింజలను దీయుట, మిగిలిన దూదిని యేకి, యేకులుగ జట్టుట, వానినుండి రాటముపై నూలును దీయుట, ఆ నూలును మగముపై వస్త్రములుగ నేయుట మొదలగు వివిధ సంస్కారములకు లోనైనగాని యా ప్రత్తి ప్రజల కుపచరింపదు.

ఇట్టి పనుల నన్నిటిని, ఆ యా వస్తువుల యుత్పత్తి వలెనే గ్రామములందు స్వయంసమృద్ధ సిద్ధాంతము ననుసరించి కుటుంబ లేక గ్రామపరిశ్రమలుగ జరుపదగునా? లేక యంత్ర సహాయమున నడుపబడు పెద్ద పెద్ద కర్మాగారములందు కేంద్రీకరింపదగునా? యను విషయములపై కూడ నర్థ శాస్త్రజ్ఞులు భిన్నాభిప్రాయములను గలిగి యున్నారు.

ఇట్టి పరిశ్రమలను యంత్ర సహాయమున నడపుచో తక్కువ వ్యయముతో తక్కువ కాలములో హెచ్చు ముడివస్తువుల నుపయోగార్హముగ జేయ వీలగును. ప్రజలకిట్లు దయారు చేసిన వస్తువులు తక్కువ వెలలకు లభించును. కాని యాయా పరిశ్రమలను కుటీర లేక గ్రామపరిశ్రమలుగ జరుపుచో నందువలన జీవింపగలుగు కుటుంబములో నేపదవవంతుమందికో మాత్రము కర్మాగారములందు పని గలుగును. ఇందువలన గ్రామములందు చాలమంది జీవనవృత్తి లేని వారగుదురు. కర్మాగారములందు బనిచేయు వారలకైనను కర్మాగారపు యజమాను లిచ్చు వేతనములు వారు జీవించు పరిస్థితులందు వల్లెలలో పాటుపడి యంతే సంపాదన జేయువారిపాటి సుఖజీవనమును గలిగింపజాలదు.

కావుననే గ్రామమునందు కర్షకు లుత్పత్తిజేయు దినుసుల నుపయోగార్హముగ జేయుట కవసరములగు సంస్కారములను సాధ్యమైనంతవరకా గ్రామమున కుటీర పరిశ్రమల మూలముననే జరుపబడుట యీ దేశ పరిస్థితులం దుత్తమము.

ఇట్టి పరిశ్రమలు గ్రామమందే జరుగుచో నందలి ప్రజలకు చాలమందికి తగినంత పని గలుగుటయే గాక, యా పరిశ్రమల వలన నుపలబ్ధమగు తవుషు, ప్రత్తి గింజలు, తైల పిష్టములు మొదలగు పశువుల దాణాకు గాని, నేలకుత్సారములగు యెరువుగ గాని యుపచరించు దినుసులు గ్రామముననే సులభముగ లభ్యమగును. వీనిని వ్యాపారస్థుల ద్వారా హెచ్చు వెలలకు గొన నవసరముండదు.

కుటీర పరిశ్రమల ద్వారా యుత్పత్తిజేయ వీలులేని యినుము, ఉక్కు వగైరా ఖనిజ సంబంధమగు పరిశ్రమలు, మోటారుకారులు, విమానములు మొదలగు యాన సాధనములకు సంబంధించిన పరిశ్రమల వంటి వానిని పెద్ద పెద్ద కర్మాగారములందు జరుపుచు కర్షకు లుత్పత్తిచేయు దినుసుల సంస్కారమునకు సంబంధించిన పరిశ్రమలను కుటుంబ పరిశ్రమలమూలమున జరుపుట దేశమునకు శ్రేయస్కరము. పెద్ద నగరములకును, పట్టణములకును, యితర దేశముల కెగుమతికిని దయారు చేయుటకు గ్రామ పరిశ్రమల మూలమున దగినంత వస్తు సంస్కారము జరుగ వీలులేనిచో నీపరిశ్రమలను గూడ కొంతవరకు పెద్ద కర్మాగారములందు జరుపుచు వీని పోటీవలన గ్రామ పరిశ్రమ లడుగంటకుండుటకు గాను నందు తయారగు వస్తువులపై కొంత సుంకమును ప్రభుత్వము విధింపవలసి యుండును.

పైని తెలుపబడినట్లు కర్షకులు ప్రజల యన్నవస్తువుల కుపచరించు ధాన్యాదికముల యుత్పత్తియు, వాని నుపయోగార్హముగ జేయు కుటీర పరిశ్రమలును సాధ్యమైనంతవరకు స్వయం సమృద్ధ విధానమున జరుపబడుటయే దేశ సౌభాగ్యమునకు మార్గమని మహా

త్తుడు తన జీవితమున బోధించుచు, దీని నాచరణలో బెట్టుటకే అఖిలభారత ఖాదీ సంఘము, అఖిలభారత గ్రామ పరిశ్రమల సంఘము మొదలగు పెక్కు సంస్థలను నెలకొల్పెను.

వ్యావసాయోత్పత్తిని స్వయం సమృద్ధ విధానమున జరుప వీలగుటకు వివిధ స్వభావములు గల నేలలపైనను, వివిధ పరిస్థితులందును, నెక్కుక కుటుంబ మొక్కుక జత పశువులతో సాగుజేసి జీవించుట కవసరమగు కనీస విస్తీర్ణము గల కమతములకు దగిన నేవ్య ప్రణాళికలను దయారుజేసి, వాని పాటును, యితర వ్యయమును, వానియందుత్పత్తి కాదగు ఫలసాయపు పరిమితులను, యంచనాలను వేసికొని ఆ ప్రకారము సాగు జేయుచు, నందులకగు వ్యయమును, వచ్చు రాబడిని, యెప్పటికప్పుడు లెక్కలు వ్రాయుచుండు విధానమును, సంవత్సరాంతమున మొత్తపు రాబడిని, వ్యయమును, నికరలాభమును లెక్కవేయుటకు లఘు విధానమును రాబోవు ప్రకరణములందు దెలుపబడును.

రెండవ ప్రకరణము

కుటుంబ కమతములు, వాని యాదాయ వ్యయముల

యంచనాలు

ఏదైన నొక జరిశ్రమ లేక వ్యాపారపు సౌష్ఠ్యమును, నిర్వాహక సమర్థతయు చాలవరకు మూలవ్యయము లేక పెట్టుబడిమీద వచ్చేడి నికరలాభపు శాతమునుబట్టి నిర్ణయింపబడుచుండును. వ్యవసాయమున కమతపు భూమిఖరీదు, లేక విలువ, పశువులు, పనిముట్లు, ఇతర సాధన సామగ్రి మొదలగు వానికై ప్రారంభమున కర్చుపెట్టు ద్రవ్యమును, వీని నుంచుటకు వలయు ఇండ్లు, పాకలు వగైరాల కగు సొమ్మును మూల వ్యయముగ నెంచబడును. మరియు నీటి పారుదలకు గాను కర్షకుడు తన కమతమున నిర్మించుకొను చెరువులు, నూతులు, వాచినుండి నీరు తోడు సాధనములు వగైరాల కగు వ్యయము కూడ మూలవ్యయమునందే జేతును. నికరలాభ మనగా ఒక సంవత్సరపు లేక కొన్ని సంవత్సరముల ఫలసాయపు మొత్తము విలువనుండి అదేకాలమున కమతపు సాగునకు వినియోగపడిన కర్షకుని కుటుంబపు, లేక యితర మానవులపాటు విలువ, దుక్కి వగైరా పనులకు, పాడికి అవసరమగు పశువులపోషణకై నకర్చు, విత్తులు, ఎరువులు వగైరాల కగు వ్యయమును జేర్చిన వార్షిక వ్యయమును, ఇతర వ్యవసాయపు కర్షులను తీసివేయగా మిగులు ద్రవ్యము. అవసరమైనపుడెల్ల పశువులు, పనిముట్లు, యంత్ర సామగ్రి వగైరాల పరిహీణత లేక మూల్య హీనతకు వాని యసలు ఖరీదుపై కొంత శాతము ఈ వార్షిక వ్యయమున జేర్చబడుచుండ వలెను. ఇదిగాక భూమిపై చెల్లింపవలసి యుండు పన్ను, నీటితీరువ, వగైరాలనుకూడ యీ వార్షిక వ్యయము లోనే చేర్చవలెను. కాలు కమతములను సాగు చేయు రైతుచే భూస్వామికివ్వబడు కాలుసొమ్ముకూడ ఇందు చేర్చవలసి యుండును.

ఇట్టి కమతములందలి భూమి ఖరీదుగాని, జలాశయములపై పెట్టబడు ఖర్చులుగాని మూలవ్యయమున జేరవు.

ఏదైన కమతమునుండి లభించు నికరలాభము, కమతపు విస్తీర్ణమును, భూస్వభావమును బట్టియు, స్థానిక వాతావరణ పరిస్థితులను బట్టియు, తెగుళ్లు, చీడలు వగైరాల తీవ్రతనుబట్టియు నుండును. మరియు నీ నికరలాభము కమతమున నవలంబింపబడు సేవ్యప్రణాళిక, ఆ యా వ్యవసాయపు పనులందు కృషీవలుని యనుభవ చాకచక్యములు, పనివాండ్ర సమర్థత, వేతనములరేట్లు, ఫలసాయపు ధరలు, పెద్దపట్టణముల సామీప్యత, రవాణా సౌకర్యములు మొదలగు నితరవిషయములను బట్టియు మారుచుండును. మనదేశమున వ్యవసాయమే హెచ్చుత్పజల జీవనోపాధి యగుటచే కమతములలో చాల భాగము మిగుల చిన్నవై ఒక కుటుంబమునకుగాని, ఒక జత పశువులకుగాని తగినంతపని యుండదు. ఇట్టి కమతములలో చాలభాగము పైవిధమున లెక్కచూచినచో నికరలాభమనునది యుండనేయుండదు. అధమమొక కుటుంబ జీవనమునకైనను తగినంత కనిష్ఠ విస్తీర్ణముగల చిన్నకమతములు 'కుటుంబ కమతములు' అనిపించుకొనును. హెచ్చువిస్తీర్ణముపై పెద్దయెత్తున పాలేండ్లను, రోజువారీ కూలీలను నియమించి పెక్కు పశువులజతలతోగాని, యంత్రములనువాడిగాని లాభముకొనకే సాగుచేయబడు కమతములు 'వ్యాపారకమతములు' అనిపించుకొనును.

కమతము పెద్దదైనను, చిన్నదైనను కర్షకుడు దాని సాగును ప్రారంభించుటకు ముందుగ దాని స్వభావమును, పరిస్థితులనుబట్టియు అనుకూలమగు సేవ్యప్రణాళికను నిర్ణయించుకొనవలెను. ఈ నిర్ణయమున కర్షకుడు వెంటనే సాధ్యమైనంత హెచ్చులాభము నొందుటయే లక్ష్యముగనొనర్చక భూసారము సాధ్యమైనంతవరకు తగ్గకుండునట్లు

కూడ చూచుకొనవలెను. ఇట్టి సేవ్యప్రణాళికను ఏర్పరచుకొనుటలో కర్షకుడు తన కుటుంబమునకును, ఇతర ప్రజలకును అత్యంతావసరమగు నాహారపు దినుసులను సగు వంటలకు ప్రాముఖ్యత నివ్వదగును. మరియు సాధ్యమైనంతవరకు కమతపు పశువుల కవసరమగు గ్రాసములను, నేలకు సత్తువజేయుట కవసరమగు పచ్చి యేరువునుగూడ ఏ కమతమున కా కమతమందే యుత్పత్తి చేయుటకు వీలగునట్లు సేవ్యప్రణాళిక తయారుచేయబడవలయును. ఇదికాక ప్రతి కుటుంబ కమతమునను దానిని సాగుచేయు కుటుంబమున కవసరమగు వంట చేరుకును, నాగళ్లు, పాకలు మొదలగువాని కవసరమగు కలపను గూడ సాధ్యమైనంతవర కుత్పత్తిచేయుటకు యత్నింపవలెను.

కొన్ని విధములైన నేలలందును, పరిస్థితులందును ఇట్టి స్వయంసమృద్ధమగు వ్యవసాయము లాభించకపోవచ్చును. లేక సాధ్యముకాకపోవచ్చును. కాలువలక్రింద సాగును కొన్ని పల్లపు నేలలలో వరితప్ప ఇతరసస్యములను పండించుట దుస్సాధ్యముగావచ్చును. ఇట్లే కొండప్రక్కలనున్న నాసిరకపు నేలలలోను, సముద్రతీరపు యిసుకమేటలపైనను కమతము స్వయంసమృద్ధముగ నుండుటకు తగినపంటలన్నిటిని పండించుట లాభకరము కాకపోవచ్చును. మొదటిరకపు నేలలందు మామిడితోటలును, రెండవరకపు నేలలందు సరుగుడు తోటలును, సామాన్య సస్యముకంటె బాగుగబెరిగి హెచ్చులాభకరముగ నుండవచ్చును. ఇట్టి ప్రత్యేక పరిస్థితులలో బాహుళ్యముగ వ్యవసాయము జరుగునపుడు అందు బాగుగ పెరుగు నెకటి రెండు జాతుల తోటలను లేక సస్యములను మాత్రము బెంచి ఉత్పత్తిని హెచ్చుచేసి లాభమును పొందుటయే మంచిది.

సామాన్యపు మెట్టనేలలందలి కుటుంబ కమతములపై కమతమున కనుగుణ్యమగు పరివర్తనము ననుసరించి ప్రతిసంవత్సరమును దానిని స్వయంసమ్మద్ధముగ జేయుటకు తగినపంటలను సాగుచేయుచుండుట మంచిది. ఇట్లు చేయుటవలన కమతములు స్వయంసమ్మద్ధమగుటయేకాక, భూమి త్వరలో నిస్సారము కాకుండగను, తెగుళ్లును, చీడలును విజృంభింపకుండ జూచుటకునుగూడ కొంతవరకు సాధ్యమగును. కమతమంతటను కర్షకు డొకటి రెండు సస్యములనుమాత్రమే హెచ్చుగ సాగుచేయుచో, కుటుంబావసరములకు బోగా మిగులు సరుకు అమ్మకము, రవాణా మొదలగు విషయములలో గూడ హెచ్చుకష్టముల నెదుర్కొనవలసియుండును. యుక్త సస్య పరివర్తనముయొక్క ఆవశ్యకతయు వాని నిర్ణయమునందు గమనింపదగిన ముఖ్య సూత్రములును ఈ గ్రంథపు ప్రధానకర్తచే రచింపబడిన వ్యవసాయశాస్త్రపు మొదటి సంపుటపు 14వ ప్రకరణమున విపులముగ దెలుపబడెను. ఆయా ముఖ్య సస్యములతో పరివర్తనము గావింపదగిన యితర సస్యముల పేళ్లును, వానివిషయమున సామాన్యముగ నవలంబింపదగిన కొన్ని నమూనా పరివర్తనములును, ఆయా తరగతుల సస్యములనుగురించిన ప్రత్యేక సంపుటములందు దెలుపబడెను. కర్షకుడు వానిని పరిశీలించి తనకుగల స్థానికానుభవమునుబట్టియు, అనుభవజ్ఞులగు తోటికర్షకుల సహాయమును పురస్కరించుకొనియు తన కమతమునకు తగిన పరివర్తనమును నిర్ణయించుకొనవలెను. నమూనాకొరకు యీ క్రింద మొక యెర్రనేలయందలి 15 యెకరముల కమతమునకు దగిన త్రైవార్షిక పరివర్తనము చూపబడెను.

15 యెకరముల యొర నేల కమతమునకు తగిన మూడేండ్ల పరివర్తనము

1వ పట్టిక

ఖండము ఖండపుభాగము	అందు సాగు చేయబడు సస్యములు; ఇతర వివరములు	విస్తీర్ణము - ఎకరములలో		పరా
		ప్రధాన సస్యము	ఉపసస్యము లేక సస్యములు	
I A & B	కంటే లేక సజ్జ తరువార చోడి + బొబ్బర	8	8	ఇవి రెండవసంవత్సరమున II వ ఖండమునను, మూడవసంవత్సరమున III వ ఖండమునను సాగు చేయబడును
II A	చేరు పెనగ; పిమ్మట జొన్న	1	1	ఇవి రెండవసంవత్సరమున III వ ఖండమునను, మూడవ సంవత్సరమున I వ ఖండమునను సాగు చేయబడును
B	+ ఉలవ (పశ్చిమగోదావరినకు) నూపు	2	2	
III A	చారు గాయలు (చిత్తకాలపు బాడులు) పిమ్మట మినుము,	1	1	ఇవి రెండవ సంవత్సరమున I వ ఖండమునను, మూడవ సంవత్సరమున II వ ఖండమునను సాగు చేయబడును
B	సజ్జ తరువార పెసర	1	1	
IV	మామిడితోట	2	2	ఇది పెట్ట సంవత్సరము రి ఖండమున చేయబడును
V A	పచ్చికబీడు +	4½	4½	
B	ఇందు, పాకలు వస్తారా	½	½	

+ పచ్చికబీడును మూడు సంవత్సరములకు చేసి ఒక్కొక్క భాగమున కొన్ని వారములకొప్పున పశువులను మేపుకొనుచుండ వచ్చును. 1-8 యేండ్ల కొకసారి యొక్కొక్క భాగమును నేవ్యములోనికి తెచ్చి దానికి బదులు ఇదివరలో నేవ్యమునం దున్నది నానా, క బండములో నొక్కొక్క భాగము (1½ యెకరము)ను పచ్చికబీడుగ నుపయోగింపవచ్చును.

ఈవిధముగ కర్మకుడు తన కమతమున కనుకూలముగు పరి
వర్తనము ననుసరించి వార్షికసేవ్యప్రణాళికను నిర్ణయించుకొని, అందు
జేర్కొనబడిన ప్రతి పైరును పండించుట కగు కర్మను దానివలన
లభించగల ఫలసాయపు విలువను అంచనావేసికొనవలెను. కమ
తముపై జేయదగు నా యా సేవ్యపు బనులను సకాలమునను,
సామర్థ్యముతోను నిర్వహించి వ్యయమును సాధ్యమైనంతవరకు
అంచనాకు మించకుండ యదుపులో నుంచుకొనుచో, అంచనా
ప్రకారముగాని, అంతకు హెచ్చుగగాని లాభమును బడయుటకు
సాధ్యమగును. కాలమానపరిస్థితులనుబట్టి ఈ యంచనాలలో తేని
పనులను జేయవలసివచ్చుటయు, ఉన్నవానిని మానుటయు నవసర
ముగా వచ్చును.

మనదేశమున వేరువేరు కాలములందును వేరువేరు పరిస్థితు
లందును ఆయా సస్యములను సాగుచేయుట కవలంబింపదగు పద్ధతులు
ఆయా తరగతుల సస్యములను గురించిన సంపుటములందు పట్టికల
రూపమున పొందుపరుపబడినవి. ప్రతి పట్టికయందును ఒక్కొక్క
సస్యపుసేవ్యమునకు నెలవారీగా చేయవలసినపనులు, చల్లవలసిన
విత్తులపరిమితి, వేయవలసిన యెరువులు వగైరా విషయములు వివ
రింపబడెను. ఈ వివరములనుబట్టి ఒక యొకరముపై నా సస్యములను
సాగుచేయుటకు జేయదగు వ్యయమును, అందువలన రాదగు ఫల
సాయపు పరిమితియు, దాని విలువయు నికర లాభమునుకూడ
సూచింపబడెను. ఈక్రింద మాదిరికొరకు ఒక యొకరముపై మొట్ట
వరి సాగునకు సంబంధించిన యొకపట్టిక పొందుపరచబడెను.

2వ పట్టిక

ఒక యోగరముపై మొట్ట మొత్తం (వరాధారపు) పరిపంట సాగునకు మాదిరి యంచనా పట్టిక.

చేయవలసిన పనుల వివరములు	వానిని చేయు వలసిన కాలము	విత్తులు, యెరువులు వస్త్రాలు, పరిమితులు, లేక సరఫరా	పాటు వివరములు †		వ్యయము రూ. ఆ.
			ప.జ.	మ. అ. పి.	
I సాగు ఇనుప సాగటితో దున్నుట	వెనుకటి సస్యమును కోనినప్పటినుండి	రెండు సార్లు	3.0	3.0	6-0
ఎడనేద్యము (గుంటతో)	ఏప్రిల్	రెండుసార్లు	1.0	1.0	2-0
పసువుల యెరువునుతోలి పరచుట	ఏప్రిల్ - మే	6 బండ్లు	0.6	2.4	2-2
ఇనుప సాగటితో కలియదున్నుట	ఏప్రిల్ - మే	1 సార్లు	1.5	1.5	3-0
ఎడనేద్యము	మే	1 సార్లు	0.5	0.5	1-0
II విత్తుట					
ఎడనేద్యము	జూన్	1 సార్లు	0.5	0.5	1-0
పల్లెతోలి చదును చేయుట	జూన్	1 సార్లు	0.1	0.1	0-3
విత్తులు పెదజలుట	జూన్	30 సానులు	3.0	0.1	0-1
సాగటితో కలియదున్నుట	జూన్			3.0	6-0
కంపతొడుగుతోలి చదును చేయుట	జూన్	1 సార్లు	0.1	0.1	0-3
III ఉత్తరకృష్టి					
త్రికోణపు పండ్లచెట్లముతోలుట	జూలై	2 సార్లు	0.5	0.5	1-0

ప్రభుత్వ సాగు యోగములు

గొప్పత్రవ్యుడు, కలుపుతీయడు కలుపుతీయడు	జాతె అక్షయ	1 సారి 1 సారి	3-0 1-0
IV కోరి, కైలు కోని పనలుగావేసి యెండ నిచ్చుడు	అక్షయ	6.0	1-8
అరినతరువాత కట్టలను కట్టుడు, కళ్ళముపై పరయడు	అక్షయ	2.0	1-8
పశువులచే నూర్చి గాలి కెగుర పోత	అక్షయ	2.0	4-12
గింజలను, కడినితోలుడు కడిని మేటివేయడు	అక్షయ	0.5	1-4
మొత్తముపాటు విలువ ఎరువు ఖరీదు విత్తుల ఖరీదు	6 బండ్లకు 30 పౌనులకు	13.8 18.7 25.0	35-9 6-0 1-14
V మొత్తపు వ్యయము 48-7			
VI యొకరమునకువచ్చు ఫలసాయపు అంచనా గింజలు కడి మొత్తము	18 రైలు (లేక ఇంపీరియల్) మణుగులు 24 రై. మ.	54-0 9-10 63-10	
VII యొకరమునకు నికరపు రాబడి 26-3			

కర్షకుడు పైని మాదిరికొరకు జూపబడిన పట్టికలోవలెనే తన కమతమునకు నిర్ణయించుకొనబడిన సేవ్యప్రణాళిక యందలి సస్యములన్నిటిని సేవ్యవిధానములను, ఆదాయవ్యయముల యంచనా లను దెలుపు పట్టికలను దయారుచేసికొని పిమ్మట నీ యంచనాలను బట్టి కమతపు మొత్తముపై వార్షికాదాయ వ్యయముల యంచనా పట్టికను దయారుచేసికొనవలెను. ఈ క్రింద 3వ పట్టికయందు మాదిరికొరకు 1వ పట్టికయందు జూపబడిన 15 యెకరముల యెర్రనేల కమతమునకు ఇట్లు వార్షిక ఆదాయవ్యయములు లెక్కవేసి చూప బడెను.

† ప. జ = పశువుల జతలు; మ = మగవాండ్రు; ఆ/పి = ఆడువాండ్రు లేక పిల్లలు.

అయ్య వ్యవసాయపుబనులకు ఏ 1 కి వలయు పాటు వివరములు 1 వ యను బంధమున దెలుపబడెను.

౧ పాటు విలువను లెక్కగట్టుటలో నిండు దినమునకు 8 గంటల పని చేయు పశువులజత 1కి రూ 1-8-0 చొప్పునను, మగవానికి రూ 0-8-0 చొప్పునను, ఆడువానికి లేక పిల్లవానికి రూ. 0-4-0 ల చొప్పునను లెక్కగట్టబడెను. ఈ రేట్లు ప్రస్తుతపు హెచ్చుతగ్గులకును, యుద్ధము నకు పూర్వపు తక్కువ రేట్లకును మధ్యస్థములు.

వివరములు — అనుకూలముగు వర్షపాతముగలచోట నున్న 15 యేకరముల యెర్రనేల కమతమునుండి లభించుచున్నది.

వివరములు	విస్తీర్ణము (ఎకరములు)		పంట		ఎకరముల విస్తీర్ణము		ఫలసాయము		ఫలసాయపు యెల	ఉత్పత్తి వ్యయము
	మొత్తము	ఇతర సస్యములు	ప.జ.	మ.	అ/పి.	విస్తీర్ణము	విస్తీర్ణము	విస్తీర్ణము		
I	3.0	3.0	33.0	66.0	105	15 బం	24	33	75	162
II A	1	3.0	30	69	99	15 బం	24	30	60	144
			3	6	15	300 గా	24	7½	9	39
			10	22	103	12 వం	50	18	35	93
			4	12	12		50		75	25
B	2	1	10	22	44	8	8	8	16	51
				2	4		3	4	6 బొత్తు	28
				4	18	8	8	2½	12 కంప	23
III A	1	1	10	14	34	8	10	60	15 కంప	120
			6	7	9		12	4	5	25
										16

ప్రాజెక్టు పేరు	విస్తీర్ణము (ఎకరములు)	పంటలు		ఎకరాల వివరాలు		ఫలసాయము		మొత్తము
		పంట	మ.	అ/బి	విస్తీర్ణము	ఫలసాయము	ఫలసాయము	
B	మొదటి	ముఖ్య సస్యము	ఇతర సస్యములు					
IV	మొదటి	2	22	46	68	10	22	106
V	మొదటి	1	12	14	18	200 గా	8	50
	మొదటి	4 1/2	8	18	32 ము	15 ప.వి.	60 (పండు)	150
	మొదటి	1/2					563 పచ్చి	188
	మొదటి	15	15	302	529	56 బండ్లు		1217
	మొదటి					800 గా		602
	మొదటి					12 పండ్లు		
	మొదటి					32 ము		
కాలవైపరీత్యము కలుగని వస్త్రమునకు మాత్రమే 20 వంతుల వాస్తవ మైన వాటిని								243
								974
								602

* ఈ కాలమునందు ఎకరపు వివరములు తెలుపబడకుండా అంతర్గతము చేయబడి యుండునో నా యంక పశువుల యెకరపు బండ్లసంఖ్యను తెలుపును. తక్కిన యెకరపుల వివరమున నీ క్రింది సాంకేతికములు వాడబడును. గా = గొట్టెలు, మే కలనుండ; వం = వండలిమున్ను; ము = స్వరత్వంచామజనిదము వొసగు అన్నిసరిము (Super phosphate) లేక యితర మున్నగు యెకరపు; న = సంఖ్యచే నూచింపబడునన్ని పొనుల నక్రిజని వొసగు వేరునెగుపిండి, అమోనియా గంధకము

వెనుకటి పట్టిక దిగువను సూచింపబడినట్లు వర్షాధారమున సాగుచేయబడు మొట్టభూములందలి కమతముల యంచనాలలో సగటున కాలమాన పరిస్థితులవలన అప్పుడవుడు గలుగుచుండు పంట నష్టమునకుగాను నూటికిరువది వంతులవరకు మినహాయింపుచేసి లెక్కకట్టుట యవసరము.

ఆపట్టికయందు పశువుల జతల యొక్కయు, మనుష్యుల యొక్కయు పాటువిలువను, విత్తులు, ఎరువులు మొదలగువాని ఖరీదును, ఫలసాయపు విలువను మదింపుచేయుటలో గత యుద్ధమునకు ముందుండిన తక్కువ ధరలకును, ఇప్పటి హెచ్చు ధరలకును మధ్యమ మగురేట్లు అవలంబింపబడెను. కర్షకుడు తన కమతపు టంచనాల యందు అంచనా కాలపు స్థానికమగురేట్లను అవలంబించవచ్చును. పశువులపాటునకు రోజు 1కి రేటును నిర్ణయించుటకు సాలీనా ఒక జత కగు పోషణ కర్చును అంచనావేసి ఆజత పనిచేయు రోజుల సంఖ్యచే భాగించదగును. ఈ పోషణకర్చును అంచనావేయుటకు పశుగ్రాసములు వృగైరాలను గురించిన సంపుటమునందలి 100-102 పుటలందలి వివరములును, ఇందలి తొమ్మిదవ ప్రకరణములోని 19, 20, 21 పట్టికలును, IIIవ అనుబంధము నందలి వివరములును చాల తోడ్పడును.

3వ పట్టికలో నా కమతపు సేవ్యమునకు సం॥ నకు ఒక జత దుక్కిపశువుల 148 దినములపాటు కావలసియుండునని యంచనా వేయబడెను. పాటునకువలయు నీయొకజత యెడనుగాక కమతము నందుత్పత్తియగు పశుగ్రాసముతో ఒక పాడియావును మూడు వివిధ వయసులుగల దూడలను పోషింప వీలగును. ఈ పశువుల పోషణ

మొదలగు ఉత్సారపు నశ్రజనియెరువు; పెం = ఊరపెంట; బూ = బూడిద; ప. రొ = పచ్చిరొట్ట; ప. వి = పచ్చి యెరువు విత్తులు

† రై.మ. = రైలు మణుగులు (87½ పౌనులు ఒక మణుగు).

కగు వ్యయమును దానివలన లభించు పాటు, పాలు, వగైరాల విలువను 4వ పట్టికలో జూపబడిన విధమున అంచనావేయవలెను. ౧

4వ పట్టిక

కమతపు పశుపోషణకగు కర్చులను, రాబడిని అంచనావేయు పద్ధతిని సూచించు పట్టిక.

పశువులను గురించిన వివరములు	పశువుల పెంపకమునకు వలయుపాటు			రాబడి రు	పోషణ ఖర్చు రు
	ప.జ.	మ.	అ/పి.		
మధ్యమసైజు			91	148 రోజులపాటువలన రు. 222 (16 బండ్ల యెరువువలన) రు. 16	207
మధ్యమసైజు ఆవు పోషణకు			183	2000 పౌ. పాలవలన రు. 200 8 బండ్ల యెరువు విలువ రు. 8.	139
దూడలు. ‡					
3-14 నెలలమధ్య			46	1 బండ్ల యెరువు రు. 1	67
17-28 నెలల మధ్య			46	3 బండ్ల యెరువు రు. 3	88
32-43 నెలల మధ్య			46	1 దూడ అమ్మకము వలన రు. 250 6 బండ్ల యెరువు రు. 6	92
మొత్తము			412	రు. 706	593

౧ వివిధ పరిస్థితులందు సామాన్యపు కుటుంబ కమతముల కవసరమగు పశువులయొక్కయు, పనిముట్లు వగైరాల యొక్కయు వివరములు 9వ పట్టికలో వివరింపబడును.

‡ కమతమున బెంచబడు దూడలలో చిన్నదూడ అంచనా సంవత్సరము నకు రెండు నెలలు ముందుగా పుట్టినట్లూహింపబడినది. అందుచే ఆవు పాలిచ్చు మొత్తపుకాలము 10 నెలలలోను అంచనా సంవత్సరమున ఎనిమిది నెలలు పాలు లభించును. ఆవు 15 నెలలకొకసారి యీనునని యెంచుచో రెండవదూడ 17 నెలలు, దానికంటె పెద్దది 32 నెలల వయసుగలవిగానుండును. అంచనా సంవత్సరాంతమున నీ మూడు దూడలవయసును వరుసగా 14, 29, 44 నెలలుండును. అంచనా వేయబడిన పశువులవలని యాదాయ వ్యయములను కమతపుసాగు

5వ పట్టిక

కమతపు మొత్తపు ఆదాయవ్యయములను, నికరలాభమును, మూల వ్యయముపై లాభశాతమును అంచనావేయువిధానమును దెలుపునది.

	రాబడి	కర్చు
3వ పట్టిక ప్రకారము పంటలమూలముగా 15 యొకరముల నుండి రాగల రాబడి, వ్యయము	974	602
4వ పట్టిక ప్రకారము కమతపు పశువులమూలమున రాగల రాబడి, వ్యయము	706	593
మొత్తము	1680	1195
మూల్యహీనత నూటికి 10 వంతుల చొప్పున		
1 జత మధ్యమ పరిమాణపు ఎద్దుల విలువ 550		
1 మధ్యమ-తరగతి ఆవు విలువ 225		
పనిముట్లు, పాకలు వస్త్రాల విలువ 703		
(9వ పట్టికలో వలె)		
మొత్తము రు. 1478 వై		
10 % చొప్పున		148
పన్నులు ఎ 1కి రు. 2 చొప్పున		30
భూమి మరమ్మత్తుకు ఎ 1కి రు. 1 చొప్పున		15
సాదరు కర్చులు నెలకు రు 2 చొ॥		24
మొత్తము	1680	1412
నికరలాభము	268	

వలని యాదాయవ్యయములతో జేర్చిన కమతపు మొత్తపు ఆదాయ వ్యయములను 5వ పట్టికలో జూపబడినట్లు అంచనా వేయవలెను. ఇట్లంచనావేసిన మొత్తపు వ్యయమునకు పశువులయొక్కయు, పనిముట్లు వస్త్రాలయొక్కయు విలువపై నూటికి 10 వంతుల చొప్పున మూల్యహీనతకుగాను జేర్చవలెను. గట్ల మరమ్మత్తు, పొరలు నీటికాలువలు త్రవ్వట, మన్న కొట్టుకు పోకుండ చేయుట మొదలగు పనులకగు వ్యయమునుగూడ కొంత చేర్చవలెను. భూమి పన్నునకును, త్రాళ్లు, కుండలు వస్త్రా సాదరుఖర్చులకుగూడ కొంత చేర్చవలెను. ఇవన్నియు జేర్చిన మొత్తపు వ్యయమును మొత్తపు రాబడినుండి తీసివేసినచో కమతపు నికరలాభము తేలును.

పై 3, 4, 5 వ పట్టికలను జేర్చి 11వ పట్టికయందువలె నేక పట్టికగా దయారు చేసికొనవచ్చును. మాదిరికొరకు పైని యంచనాలు వేయబడిన 15 యెకరముల యెర్రనేల కమతమునుండి 5వ పట్టికలో కడపట తెలుపబడినట్లు నికరలాభము రు. 268 ఉంచునని తేలెను. ఈ కమతపు పశువులు, పనిముట్లు వగైరాల మూల్యము రు 1478 లని లెక్కకట్టబడెను. భూమి విలువ ఎ 1కి రు. 400 చొప్పున మొత్తము 15 యెకరముల విలువయు రు 6000లు అగును. (9వ పట్టిక చూడుడు). ఇందు పెంచబడి యిదివరకే కాపునకు వచ్చి యున్న మామిడితోట విలువ రు 750 లు అంచనావేయవచ్చును. పై మొత్తములన్నియు చేర్చిన మూలవ్యయము రు 8228 లగును. నికరలాభము రు 268 లను ఈ మూలవ్యయముపై శాతముగ లెక్కగట్టుచో నీ నికరలాభము నూటికి సుమారు 3.4 వంతులగును.

కర్షకు లిట్టి యంచనాలను వేసికొని ఆప్రకారము పనులను పొదుపుగజేయుచు, చేసిన వ్యయమునకు లెక్కలువ్రాసి వాని మూలమున తేలిన నికర లాభమును లెక్కగట్టుకొనుట యరుదు. కాని వారిట్లుచేయుచో అంచనాల ప్రకారము అన్ని వ్యవసాయపు బనులను సకాలమునను, సక్రమముగను జేయుచు, వ్యయము నడుపులో నుంచి ఫలసాయమును పెంపొందించు అభివృద్ధిమార్గముల నవలంబించుచు క్రమముగ లాభమును హెచ్చుచేసికొనవీలగును.

వ్యయము అంచనాలను మించకుండ జూచుటకును, సంవత్సరాంతమున నికర లాభమును దేల్చుటకు సహాయపడు లెక్కలను వ్రాసికొను లఘువిధానము 3వ ప్రకరణమున దెలుపబడును.

మూడవ ప్రకరణము

కమతపు జమాకర్చులు—వానిని వ్రాయు అమువిధానము

రెండవ ప్రకరణమున దెలుపబడినరీతిని కర్నకుడు తన కమతమున కనువగు సేవ్యప్రణాళికను దయారుచేసికొని దాని నమలులో బెట్టుట కగు వ్యయమును, రాదగు ఫలసాయపు విలువను, నికర లాభమును అంచనావేసికొని సేవ్యపుబనులను ప్రారంభింపదగును. సామాన్యముగ నీ పనులు వేసవిలో కారువర్షములు గురియగనే నేలదున్నుటతో నారంభమగును. కావున సామాన్యముగ తెలుగు సంవత్సరాది తేక 1వ యేప్రిల్ వ్యవసాయ సంవత్సర ప్రారంభముగ నెంచవచ్చును. అప్పటినుండి కర్నకుడు తన కమతమునజేయు పనులను, అందుల కయిన పాటు, వేసిన యెరువు, చల్లిన విత్తులు వగైరా పరిమితులను, అందులకైన కర్చు తేక వాని విలువను, పశువుల పోషణకయిన వ్యయమును ఏరోజు కా రోజు లెక్కవ్రాయుచు రావలెను. ఇట్లు రోజువారీ లెక్కవ్రాయుటకు రీతి పట్టికలో జూపబడిన నమూనాఫలకము తేక ఛారము అనుకూలముగనుండును. ఆ ఫలకమును నింపువిధానమును సూచించుటకుగాను మే నెలలో రెండురోజులకును, జూన్లో కొన్నిరోజులకును, సెప్టెంబరులో కొన్ని రోజులకును సంబంధించిన కొన్ని పద్దులుకూడ వ్రాసి చూపబడెను. పశువులపోషణ కగు వ్యయము ప్రతి పక్షమునకును (నెలకు రెండు సార్లు) లెక్కజూచి ఒకే పద్దుగా వ్రాయవచ్చును. ఫలసాయ మేదేని వచ్చినప్పుడు దాని పరిమితిని, విలువను, కొన్న దానా దినుసులు, విత్తులు, యెరువులు, వగైరాల పరిమితులును, పనివాండ్రకిచ్చిన వేతనముల రేట్లును, కురియు వర్షము (దుక్కుల లెక్కను) వగైరా వివరములను 13వ కాలములో వ్రాయదగియుండును. అమృతము వలన వచ్చు రొక్కపు రాబడి పద్దులను 12వ కాలమున వ్రాయుచుండవలెను.

తేదీ	పంట, ఇతర వివరములు	పనుల వివరములు వ్వగైరా ఇతర తబిసీళ్లు	పని జరిగిన విస్తీర్ణము ఎకరములు నెంట్లు	పంటవివరములు ♦		
				పశువుల జతలు	మగ నాం ద్రు	ఆడు నాంద్రు, పిల్లలు
1	2	3	4	5	6	7
మే 20	పరి నారుమడి	ఎడనేద్యము (గుంటకతో)	1.00	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	
„	గంటె నారుమడి	విత్తుట, దేశవాళీ నాగలితో రెండు సార్లు కలియ దున్నుట, కంప తొడుగు తోలుట	0.20	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	
జూ 10	గంటె నారుమడి	కలుపు తీయుట	0.20	×	×	×
„ 10	గంటె వేయుభూమి	ఎడనేద్యము	2.00	1	1	
„ 11	„ „	„ „	2.00	1	1	
„ 12	పశువులు	పశువుల పాక నేయుట			2	2
„ 13	„	పొడిమట్టి తోలుట		1	1	1
„ 14	„	పశువులపాక నుండి మూత్రపు మట్టిని తీసి కుప్పపోసి, కొత్తమట్టి వేయు టకు			1	1
„ 15	గంటె	నారు తీయుట			4	

రోజువారీ లెక్క.

విత్తులు, యెరువులు, పశుగ్రాసములు వస్త్రాల వివరములు	5-8 కాలములలోని పాటు, విత్తులు వస్త్రాల విలువ రు. అ. పై.	ఫలసాయపు పరిమితుల విలువ రు. అ. పై.	రోక్కపు కర్చు రు. అ. పై.	రోక్కపు రాబడి రు. అ. పై.	మొత్తపు ఫలసాయము నకును 11, 12 కాలములలోని రోక్కపు కర్చు, రాబడులకును వివరములు
8	9	10	11	12	13
	1- 0-0				
32 పా	3- 8-0				
×	×	×	×	×	×
	0- 4-0		17-10-0		2 రైలు మణుగుల తవు దుకు రు 5
	2- 0-0				4 మణుగుల ప్రత్తి విత్తు లకు రు 12
	2- 0-0				20 పానుల ఉప్పుకు 10 అచాలు
	1-11-0		0-15-0		1 మను. 0-10-0 చొ॥ 1 పి.వా. 0-5-0 చొ॥
	2- 4-0				
	0-12-0				ఈ రాత్రి రెండు దుక్కుల వర్షము కురిసినది
	2- 0-0		2- 0-0		0-8-0 చొ 4 గురు మనుష్యులు

తేదీ	పంట, ఇతర వివరములు	పనుల వివరములు వస్త్రా ఇతర తబిసీకు	పనిజరిగిన విస్తీర్ణము ఎకరములు- సెంటు	పాటువివరములు ♦		
				పశువుల జతలు	మగ వాండ్లు	అడు పిల్లులు
1	2	3	4	5	6	7
జూ 15		నాగటి చాళిలో వేయుట	2.00	2	2	4
1-15	పశువులు	పశువుల సంరక్షణ పశువుల మేతకు వరిగడ్డి దాణా-తవుడు ఉలవలు ప్రత్తివిత్తులు వేరు సేనగపిండి ఉప్పు				15
×	×	×	×	×	×	×
18	గంటె	నారు తీయుట			4	
„	„	నాగటి చాలున వేయుట		2	2	4
19	„	మిగిలిననారు అమ్మకం				
×	×	×	×	×	×	×
సెప్టెం. 19	గంటె	గింజల సేగురబోసి కుభ్రము చేయుట				
		20 రై. మ.			1	1
20	గంటె	„ „			1	1

♦ వై పట్టికలోని పద్దు లొక వర్షాధారపు చెరువుక్రింది కమతమునకు ఈ కమతమునకు. 1 పశువుల జత మాత్రమే కలదు. అవసరమైనపుడు యజమాని మగవాడొకడును, అతని భార్యయు, 12 స్థంబుల వయసుగల కుర్రవాడును

విత్తులు, యెరువులు, పశుగ్రాసములు వగైరాల వివరములు	5-8 కాలములలోని పాటు, నిత్తులు వగైరాల విలువ	ఫలసాయపు పరిమితుల విలువ	రొక్కపు కర్చు	రొక్కపు రాబడి	మొత్తపు ఫలసాయము నకును 11, 12 కాలములలోని రొక్కపు కర్చు, రాబడులకును వివరములు
8	9	10	11	12	13
	రు. అ. పై.	రు. అ. పై.	రు. అ. పై.	రు. అ. పై.	

					0-8-0 చొ॥ 1 మను ఘ్యడు
	5- 0-0		1- 4-0		0-4-0 చొ॥ 2 ఆడు వాండ్లు
	3-12-0				
18 రై. మ.	7- 3-0				
135 పా.	4- 4-0				
120 పా.	4- 8-0				
105 పా.	3-15-0				
45 పా.	1-11-0				
71 $\frac{1}{2}$ పా.	0- 4-0				
×	×	×	×	×	17వ తేదీ రాత్రి సుమారు 1 $\frac{1}{2}$ దుక్కివర్షము
	2- 0-0		2- 0-0		×
	5- 0-0		1- 4-0		4 మను ఘ్యలు 0-8-0 చొ॥
				2- 0-0	{ 1 మనిషి 0-8-0 చొ॥
×	×	×	×	×	{ ఆడువాం. 0-4-0 చొ॥
	0-12-0	80-0-0			
	0-12-0	80-0-0			

సంబంధించినవి—

ఇతరుల పశువులను, ఎరువుగా గాని, అడ్డెరుగాని తీసికొనబడును. ఈ కమిషను మాత్రమే స్వయముగా పాటుపడుదురు. కుర్రవాడు పశువులకాపరిగా పనిచేయును.

ఇట్లు రోజువారీ లెక్కపుస్తకమునందు వ్రాయబడిన పద్దులను 7 వ పట్టికయందు జూపబడిన నమూనా ఫారములతో దయారుచేసిన పుస్తకమునందు ఒక్కొక్క సస్యము లేక యితర బాపతు పద్దులకు ఒకటిగాని, అవసరమగుచో హెచ్చు పుటలను కేటాయించి, తీరిక యైనపుడెల్ల ఆవరాజేయుచు రావలెను. ఇట్లు చేయుచు వచ్చుచో సంవత్సరాంతమున ఏ సస్యమునకు లేక ఏ యితరబాపతుకు ఎంత పాటును, ఇతరవ్యయమును అయ్యెనో, దేనివలన నెంత ఫలసాయము లేక యితర రాబడి వచ్చెనో మొత్తము చేసికొనవీలగును. ఇట్లే సస్యమునకు లేక యితర బాపతుకు యెంత వ్యయమయ్యెనో, యెంత రాబడివచ్చెనో తెలిసికొనుచో దేనికైనను అంచనాలలోకంటె కర్చు హెచ్చినను, రాబడి తగ్గినను దానికి కారణముల నారసి యుందు అట్లు కాకుండ జూచుకొనవీలగును.

ఆవరాజ్ రోజువారీ లెక్కనుండి పద్దులను వ్రాయురీతిని తెలుపుటకు 7వ పట్టికయందు ఒక సస్యము (గంటె)కు సంబంధించిన పద్దులు వ్రాసి చూపబడెను.

7 వ పటిక — ఆవరణ

శ్రేణి	పనుల వివరము	విస్తీర్ణము ఎక. సెం.	పాటు		విద్యుత్తు ఎరువులు పైరా	ముత్తము కరు రు	పరాలు
			పశువుల జతలు	మ. ఆ./పి.			
వృత్తి 1 వరకు	నాగుపడి తయారు చేయుటకు నాగుపడి పాలమును తయారుచేయు టకు (వెనుకటి సంవత్సరపు ఆవరణ నుండి)		14 $\frac{3}{4}$	14 $\frac{3}{4}$		25-13-0	
24	రెండుసార్లు నాగుపడిలో ఎడ నేడ్యము	0.20	1 $\frac{1}{4}$	1 $\frac{1}{4}$		0-8-0	
25	రెండుసార్లు పాలములో ఎడనేడ్యము	1.90	1	1	200 గొట్టెలు, మేకలు	2-0-0	
మే 12	నాగుపడికి గొర్రెలమంద కట్టుట	0.20				2-0-0	
13	రెండుసార్లు ఎడనేడ్యము	0.20	1 $\frac{1}{4}$	1 $\frac{1}{4}$		0-8-0	
14	నాగుపడిలో తయారు చేయు టకు	1.00	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	4 బండు	5-0-0	ఎరువు భవదు మండి 1 కి రు.
15	” ” ” ”	2.00	1	1	8 బండు	10-0-0	మండి 1 కి రు.
	” ” ” ”	1.00	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	4 బండు	5-0-0	1 కలుపుకొని
16	ఊరపెంటలో లుట పెంటలో లుట	2.00	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	2 బండు	2-0-0	” బండి 1 కి
	” ” ” ”	2.00	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	2 బండు	2-0-0	0-5-0 చొ”
17	ఎరువు, పెంట పగమట	2.00	1	1	10 ”	0-8-0	

శ్రేణి	పనుల వివరము	విస్తీర్ణము ఎక. సెం.	పాటు		విత్తులు, ఎరువులు వగైరా	మొత్తము కర్చు రు. అ. పై.	చరాలు
			పశువుల జతలు	మ. అ/పి.			
18	ఎరువు, పెంట పరచుట	2.00	1	1	10 "	0-8-0	విత్తుల ఖరీదు రు. 2-8-0
20	విత్తుట, మంటిలో కలియనట్లు గుంట కను లోలి కంపతొడుగు లోలుట	0.20 0.40	$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$	32 పా.	3-8-0 1-0-0	
21	నాటవలసిన పొలము దున్నుటకు	0.80	1	1		2-0-0	
22	" "	0.80	1	1		2-0-0	
23	" "	0.80	1	1		2-0-0	
24	" "	0.80	1	1		2-0-0	
25	" "	0.20	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$		0-8-0	
జూన్ 10	నారుమడిలో కలుపుతీయుట					0-4-0	
	పొలమున ఎడనేద్యము	2.00	1	1		2-0-0	
II	" "	2.00	1	1		2-0-0	
15	నారు తీయుట	0.10				2-0-0	
	నాగటిచాలున నేయుట	2.00	2	4		2-0-0	
18	నారుతీయుట, నాగటిచాలున నేయుట	2.00	2	2		5-0-0	
జూలై 5	కలుపు తీయుట	1.00				7-0-0	అదనపునారు
6	"	1.00				1-8-0	అమ్మటవలన
7	"	1.00				1-8-0	రాబడి రు. 2
8	"	1.00				1-8-0	

అక్షమ 20	1.00	1	5	1-12-0	40 మణుగుల
21	1.00	1	5	1-12-0	గింజలు రు.160
22	1.00	1	5	1-12-0	100 మణుగుల
23	1.00	1	5	1-12-0	దంటు రు. 40
8-23	4.00		16	4-0-0	
24-31	4.00	8	20	9-0-0	
నవంబరు					
15-18	4.00	8	8	16-0-0	
394				89	
611				2	
మొత్తపు కర్కు				138-9-0	
మొత్తపు రాబడి				202-0-0	
నికరపు రాబడి				63-7-0	

పి, 4, 5, పట్టికలందలి యంకెలు కమలముల యాదాయ వ్యయముల యంచనాలను ప్రమాణము చేయు పద్ధతిని సూచించుట కుద్దేశించబడినను, అవి విశ్వాపట్టణపు జిల్లాలోని యైరగనేల కమలమునుసాగుచేయు కర్షకకుటుంబపు అర్థికస్థితిని పరిశీలించుటకు గూడ పనికివచ్చును.

5 వ పట్టికలో చూపబడినట్లు 15 యెకరముల యెర్రనేల కమ తమునుండి సంవత్సరమునకు వచ్చేడి నికర లాభము రు. 268 లు, లేక పెట్టుబడిపై నూటికి 3.4 (3.4%) అగును. ఇది సామాన్యముగ నితర పరిశ్రమలనుండియు, వ్యాపారములనుండియు వచ్చు లాభము తో పోల్చిన తక్కువగ దోచవచ్చును. కాని చాలమంది కృషివలుర కుటుంబకమతములు, ఒక కుటుంబము ఒక జత యెడ్లతో సాగుచేయ దగినంత విస్తీర్ణముగలవైనను, ఈపాటి లాభము నెసగుటకూడ యరుదు. ఐనను, ఇంతకంటె హెచ్చులాభ మిచ్చు వేరువృత్తి లేకుం డుటచే ఆకమతగాండ్రు వ్యవసాయమును మానుటలేదు. ఏ యితర పరిశ్రమగాని, వ్యాపారముగాని వ్యవసాయమువలె గ్రామప్రజలలో చాలమందికి ఉపాధిని గల్పింపలేదు. 3వ పట్టికయందలి యంచనాలో కమతపు సేవ్యమున కవసరమని సూచింపబడిన పాటులో యజమాని కుటుంబము చేయు పనికూడ చేర్చబడెను. దీని విలువ కుటుంబమున నొక మగవాడును, ఒక ఆడుదియు, ఒక పిల్లవాడును సాలుకు 300 రోజులు పనిచేయుచో వారల పాటువిలువ మొత్తముమీద రు. 300 లగును. ఈ మొత్తమును ఖర్చులో జేర్చుకున్నచో కుటుంబపు ఆదాయము రు. 568 లకు పెరుగును. ఈ నికరాదాయము ఐదుగురు వయో జనులుగల కుటుంబపు జీవనమునకు సరిపోవును. 8 వ పట్టికయందు సామాన్య కర్షకకుటుంబము పొదుపుగ కనిష్ఠసాయిని సుఖజీవితమును గడపుటకు సంవత్సరమునకు రు. 500 లు అగునని యంచనా వేయ బడెను.

♦ ఒక మనుష్యుడు 300 రోజులుగాని, 500 రోజులు ఒక స్త్రీ లేక బాలుడు గాని చేయుపని మనుష్యుల పాటునకు ప్రమాణము (Unit) గా నెంచబడును. రోజుకు మగవానికి రు. 0-8-0 చొప్పునను, స్త్రీకి లేక బాలునకు రు. 0-4-0 చొప్పునను లెక్క జూచుచో ఒక యూనిట్ పాటు విలువ రు. 150 లు అగును.

9 సామాన్యముగ నీ దేశపు కర్షక కుటుంబములందు మగ్గురు పెద్దవాండ్రు (భర్త, భార్య మరి యొకరు) ను, నలుగురు పిల్లలు (ఇందు 12 ఏండ్ల వయసుకు మించిన వారిద్దరు) ను ఉండవచ్చును. పిల్లలు నలుగురను ఇద్దరు పెద్దలుగ పరిగణించినచో మొత్తముమీద ఐదుగురు వయసుకచ్చిన వ్యక్తులకు సమాన మగును.

8 వ పట్టిక

విదుగురు వయసు వచ్చిన వ్యక్తులకు సమమగు కర్షక కుటుంబపు సుఖజీవనమునకు వలయు వస్తువులకు, సామునకు అంచనా.

అహార వస్త్రాది సామగ్రులు	సాలీనా విదుగురు వయసు వచ్చినవ్యక్తులకుల కుటుంబమునకువలయు వస్తువుల పరిమితులు —	ఖరీదు రు అ పై	రేటు రు అ పై	మరా
1 అహారము				
బియ్యము	1150 (1725 పౌనుల ధాన్యమునకు సమానము)	64-15-0	3- 4-0	మణుగు 1 కి (వడ్డు)
చిరు ధాన్యములు	575 పౌనులు	28-12-0	4- 0-0	(గంజె, చోడి,
పప్పు దినుసులు	345 „	21- 9-0	5- 0-0	చక్కెరాలు)
నూనె	230 (575 పౌనుల నూనె గంజలకు సమానము)	39- 9-0	5- 8-0	(నూవులు)
పాలు	915 పౌనులు	90-15-0	8- 0-0	మణుగు 1 కి
కూర గాయలు	1150 „	35-15-0	2- 8-0	„
పండ్లు	230 „	11- 8-0	4- 0-0	„
మసాలా దినుసులు	30 „	9- 0-0	24- 0-0	„
బెల్లము	60 „	7- 8-0	10- 0-0	„
ఉప్పు	60 „	1-14-0	2- 8-0	„
2 గుడ్డలు	90 గజములు	67- 8-0	0-12-0	గజము 1 కి
3 ఇతర అంశములు				
వంట చెరుకు	24 మణుగులు	12- 0-0	0- 8-0	మణుగు 1 కి
కిరసనాయిలు	4 గాలనులు	4- 0-0	1- 0-0	గాలను 1 కి
ఇంటి మరమ్మతులు				
వైద్యపు ఖర్చులు				
మొదలైనవి	మొత్తపు అంచనా	29-15-0		
పిల్లల చదువులకు,				
వినాహాది కార్యములకు నిలువ		75- 0-0		
		500-0-0		

5 వ పట్టికలో చూపబడినట్లు 15 యెకరముల యెర్రనేల కమ తమునుండి సంవత్సరమునకు వచ్చేడి నికర లాభము రు. 268 లు, లేక పెట్టుబడిపై నూటికి 3.4 (3.4%) అగును. ఇది సామాన్యముగ నితర పరిశ్రమలనుండియు, వ్యాపారములనుండియు వచ్చు లాభము తో పోల్చిన తక్కువగ దోచవచ్చును. కాని చాలమంది కృషివలన కుటుంబక మతములు, ఒక కుటుంబము ఒక జత యెడ్లతో సాగుచేయ దగినంత విస్తీర్ణముగలవైనను, ఈపాటి లాభము నెసగుటకూడ యరుదు. ఐనను, ఇంతకంటె హెచ్చులాభ మిచ్చు వేరువృత్తి లేకుం డుటచే ఆక మతగాండ్రు వ్యవసాయమును మానుటలేదు. ఏ యితర పరిశ్రమగాని, వ్యాపారముగాని వ్యవసాయమువలె గ్రామప్రజలలో చాలమందికి ఉపాధిని గల్పింపలేదు. 3వ పట్టికయందలి యంచనాలో కమతపు సేవ్యమున కవసరమని సూచింపబడిన పాటులో యజమాని కుటుంబము చేయు పనికూడ చేర్చబడెను. దీని విలువ కుటుంబమున నొక మగవాడును, ఒక ఆడదియు, ఒక పిల్లవాడును సాలుకు 300 రోజులు పనిచేయుచో వారల పాటువిలువ మొత్తముమీద రు. 300 లగును*. ఈ మొత్తమును ఖర్చులో జేర్చకున్నచో కుటుంబపు ఆదాయము రు. 568 లకు పెరుగును. ఈ నికరాదాయము ఐదుగురు వయో జనులు గల కుటుంబపు జీవనమునకు సరిపోవును. 8 వ పట్టికయందు సామాన్య కర్షకకుటుంబము పొదుపుగ కనిష్ఠస్థాయిని సుఖజీవితమును గడపుటకు సంవత్సరమునకు రు. 500 లు అగునని యంచనా వేయ బడెను.

* ఒక మనుష్యుడు 200 రోజులుగాని, 600 రోజులు ఒక స్త్రీ లేక బాలుడు గాని చేయుపని మనుష్యుల పాటునకు ప్రమాణము (Unit) గా నెంచబడును. రోజుకు మగవానికి రు. 0-8-0 చొప్పునను. స్త్రీకి లేక బాలునకు రు. 0-4-0 చొప్పునను లెక్క జూచుచో ఒక యూనిట్ పాటు విలువ రు. 150 లు అగును.

9 సామాన్యముగ నీ కేరళ కర్షక కుటుంబములందు ముగ్గురు పెద్దవాండ్రు (భర్త, భార్య మరియు యొకరు) ను, నలుగురు పిల్లలు (ఇందు 12 ఏండ్ల వయసుకు మించిన వారిద్దరు) ను ఉండవచ్చును. పిల్లలు నలుగురను ఇద్దరు పెద్దలుగ పరిగణించినచో మొత్తముమీద ఐదుగురు వయసుకచ్చిన వ్యక్తులకు సమాన మగును.

8 వ పట్టిక

విద్యుదుపయోగమునకు వచ్చిన వ్యక్తులకు సమమగు కర్షక కుటుంబపు సుఖజీవనమునకు వలయు వస్తువులకు, సౌముఖ్యమునకు అంచనా.

అహార వస్త్రాది సౌమగ్రులు	సామాన్య విద్యుదుపయోగమునకు వచ్చిన వ్యక్తులకుల కుటుంబమునకువలయు వస్తువుల పరిమితులు —	ఖరీదు రు ఆ పై	రేటు రు ఆ పై	మ.రా
1 ఆహారము				
బియ్యము	1150 (1725 పౌనుల ధాన్యమునకు సమానము)	64-15-0	3- 4- 0	మణుగు 1 కి (వడ్డు)
చిరు ధాన్యములు	575 పౌనులు	28-12-0	4- 0- 0	(గంటె, చొడి, వగైరాలు)
పప్పు దినుసులు	345 ,,	21- 9-0	5- 0- 0	
నూనె	230 (575 పౌనుల నూనె గింజలకు సమానము)	39- 9-0	5- 8- 0	(నూవులు)
పాలు	915 పౌనులు	90-15-0	8- 0- 0	మణుగు 1 కి
కూర గాయలు	1150 ,,	35-15-0	2- 8- 0	,,
పండ్లు	230 ,,	11- 8-0	4- 0- 0	,,
మసాలా దినుసులు	30 ,,	9- 0-0	24- 0- 0	,,
బెల్లము	60 ,,	7- 8-0	10- 0- 0	,,
ఉప్పు	60 ,,	1-14-0	2- 8- 0	,,
2 గుడ్డలు	90 గజములు	67- 8-0	0-12- 0	గజము 1 కి
3 ఇతర అంశములు				
వంట చెరుకు	24 మణుగులు	12- 0-0	0- 8- 0	మణుగు 1 కి
కిరసనాయిలు	4 గాలనులు	4- 0-0	1- 0- 0	గాలుగు 1 కి
ఇంటి మరమ్మతులు				
వైద్యపు ఖర్చులు				
మొదలైనవి	మొత్తపు అంచనా	29-15-0		
పిల్లల చదువులకు,				
వివాహాది కార్యములకు నిలువ		75- 0-0		
		500-0-0		

పైపట్టికయందు లెక్కవేయబడిన యాహారద్రవ్యముల పరిమితులు ఇండియా గవర్నమెంటు ఆరోగ్యశాఖవారిచే ప్రకటింపబడిన. 23 వ బుల్లెటినునుండి గ్రహింపబడెను. పైయంచనాలో ఆహారద్రవ్యము లేకాక కుటుంబమున కవసరమగు గుడ్డలు (మనిషి 1 కి రు. 18 ల చొప్పున), వంట చెరుకు, దీపముల చమురుకు కూడ తగినసొమ్ము చేరియున్నది. ఇంటిమరమ్మతు వగైరా చిల్లర ఖర్చులకుగూడ కొంత సొమ్ము కేటాయింపబడెను. పిల్లల చదువులు, వైద్యసహాయము కొరకుగూడ తగినంత సొమ్ము కేటాయింపబడెను.

నాల్గవ ప్రకరణము

మెట్ట, మాగాణి, తోట భూము లందలి

విదు కుటుంబ కమతములు, వాని రాబడి

వెనుకటి ప్రకరణములందు వ్యవహృతమైన 15 యెకరముల విస్తీర్ణము గల యెర్రనేల యందలి కుటుంబకమతము కాక యీ ప్రకరణమున మరినాలుగు విధముల కుటుంబకమతముల ఆదాయవ్యయములును, అవి యొసగునికరలాభమును అంచనావేయబడెను. అందొక కమతము 24 యెకరముల విస్తీర్ణము గల కృష్ణరేవడి మెట్ట భూమి కమతము. మరి రెండు మాగాణి భూమి కమతములు. ఇందొకటి చెరువులు వాగులు మొదలగు అనిశ్చయ నీటివసతులు గల ప్రదేశము లందలి 10 యెకరముల గరుపకొడి మాగాణి కమతము. ఇందు సాలుక్రాక వరి పంట మాత్రమే పండును. రెండవది గోదావరి డెల్టాలోని రెండు వరి పంటలు పండింప నవకాశముగల 5 యెకరముల మాగాణి కమతము. నాల్గవది నూతినీటి యాధారము గల 5 యెకరముల గరుపకొడి తోటభూమి కమతము.

9 వ పట్టిక యందు యీ నాలుగు కమతములకును 15 యెకరముల యెర్రనేల కమతమునకును అవసరమగు పశువులు, పనిముట్లు, పశువుల సాలలు, వగైరాల వివరములు తెలుపబడి వానికగు వ్యయముల అంచనావేయబడెను. †

† ఈ అంచనాలలో ప్రస్తుత హెచ్చుధరలకును, యుద్ధమునకు పూర్వపు క్షుద్ర ధరలకును మధ్యస్థ మగు ధరలు అలంబింపబడెను.

9 వ పట్టిక

విద్య విధముల కమితములకు వలయు పశువులు, పనిముట్లు మొదలగు వానికగు మూలవ్యయపు టంచనా.

విధములు	24 ఎకరముల కృష్ణ రేవడి నేల కమితము		15 ఎకరముల ఎర్ర నేల కమితము		10 ఎకరముల ఒంటి 5 ఎకరముల రెండు కాకు మా గాణి నేల మా గాణి కమితము		5 ఎకరముల పంటల నిచ్చు మా గాణి కమితము		5 ఎకరముల సాగుయ్యడి	
	సంఖ్య	ఖరీదు రు.	సంఖ్య	ఖరీదు రు.	సంఖ్య	ఖరీదు రు.	సంఖ్య	ఖరీదు రు.	సంఖ్య	ఖరీదు రు.
I విధములు										
1. పశువులు.	1 పెద్ద.	650	1 మధ్య.	550	1 మధ్య.	550	1 మధ్య.	550	1 మధ్య.	550
2. అవులు	1 పెద్ద.	275	1 మధ్య.	225	1 మధ్య.	225	1 మధ్య.	225	1 మధ్య.	225
3. దూడలు	3 పెద్ద.		3 మధ్య.		5 మధ్య.		1 మధ్య.		1 మధ్య.	
II పనిముట్లు మొదలైనవి										
1. రక్కరేవు నాగలి	1 మి. పెద్ద.	30	1 మధ్య.	12	1 మధ్య.	12	1 మధ్య.	12	1 మధ్య.	12
2. "	1 పెద్ద.	16								
3. జీయ మెట్ట నాగలి	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5
4. జీయ దంప నాగలి					1	4	1	4		
5. దము చేయు పనిముట్లు					1	40				
6. గంటక 6'	1	12								
7. " 2'	1	6			1	6	1	6	1	6
8. కర్రపండ్ల మోను	1	10	1	10						

9. త్రికోణపు పండ్ల చట్టము	1	25	1	25	1	5	1	5	1	5
10. చదును పట్టె	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5
11. గట్టుపోనేపనిముట్టు	1	25						40		
12. పచ్చి కొట్ట నణగ										
13. ద్రొక్క పనిముట్టు										
14. గొర్రు (9")	1	15	1	15	1	15	1	15	1	15
15. " (12")	1	18	1	18	1	18	1	18	1	18
16. పెట్ట గంటక (9")	1	8	1	8	1	8	1	8	1	8
17. " (12")	1	10	1	10	1	10	1	10	1	10
18. దంతులు	3	9	3	9						
19. రాతి కోలక	1	20								
20. (నూర్నిడికి)										
21. రెండడ బండి	1	150	1	150	1	150	1	150	1	150
22. పాఠలు	2	8	2	8	2	8	2	8	2	8
23. గడ్డపాఠ (గునపము)	1	6	1	6	1	6	1	6	1	6
24. పెదగుదలి లేక	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4
25. కొయ్య పాఠలు										
26. కొలిక లేక త్రవ్వు	12	12	12	12	12	12	6	6	6	6
27. కోలలు										
28. కొడవగు	12	12	12	12	12	12	6	6	6	6
29. కొడలి	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4

వివరములు	24 ఎకరముల కృషి రేవడి నేల కమతము		15 ఎకరముల ఎర్ర నేల కమతము		10 ఎకరముల ఒంటి కారు మాగాణి నేల మాగాణి కమతము		5 ఎకరముల రెండు పంటల నిప్పు మా గాణి డెల్టా కమతము		5 ఎకరముల భూమి కమతము	
	సంఖ్య	భరీదు రు.	సంఖ్య	భరీదు రు.	సంఖ్య	భరీదు రు.	సంఖ్య	భరీదు రు.	సంఖ్య	భరీదు రు.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
25. పోట కత్తి	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
26. వంక కత్తి	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
27. ఛేదనపు కత్తి			1	2					1	2
28. కామ్యం కత్తి			1	5					1	5
29. ఛేదనపు రంపము			1	5					1	5
30. చిమ్మన యంత్రిము	1	50	1	50	1	50	1	50	1	50
31. ధూళి యంత్రిము	1	10	1	10	1	10	1	10	1	10
III పాకలు మొదలైనవి										
1. పంపుల పనిముట్లకు పాక	35/12'	210	32/12'	192	45/12'	270	27/12'	162	27/12'	162
2. ఎరువునొయ్యి దానిపై పాక	16/12'	96	12/12'	72	18/12'	108	10/12'	60	10/12'	60
3. దాణాలోటు (కర్రవి)	6	24	6	24	8	32	4	16	4	16
4. నీటిలోటు (నీమెంటు)	1	20	1	20	1	24	1	16	1	16
5. చేదల మోటు									1	600
		1749		1478		1581		1343		9462

IV కమతపురూమి, నూతులు వగైరాలు	4800	6000	12000	10000	5000
1. కమతపు రూమి మూల్యము					1000
2. నూతి విలువ		750			1500
3. నిలచియున్న ఫలవృక్ష ముల విలువ					
మొత్తములవ్యయము	6549	8228	13581	11343	9462
లేక పెట్టుబడి					

1 పెద్ద = పెద్ద పెణ్ణ
మధ్య = మధ్యను పెణ్ణ

చిన్న = చిన్న పెణ్ణ
మి. పెద్ద = మిక్కిలి పెద్ద

• ఈ తరువాత 10, 11, 12, 13, 14 పట్టికలలో ఇదివరలో వ్యవహృతమైన 15 యెకరకుల యేర నేల కమతము కాక మరి నాలు వివిధ స్వభావములు గల కమతములకు తగిన సేవ్య ప్రణాళికలును, వాని యాదాయ వ్యయములును, వాని వలన రాదగు రాబడియు అంచనా వేయబడెను.

10 వ పట్టిక

పరపాఠములకు వ్రాసిన గ్రంథముల ప్రాంతమునందు 24 ఎకరములకు పైకి పడిక మతపురాణదానములయంచునాలు.

క్ర. సం.	సాగు చేయబడు సస్యములు వ్రాసిన వివరములు	వైశాల్యము ఎకరములలో		పాలు		ఎరువు బండ్లు	విత్తులు పాన లా	ఫలసాయము		ఫలసాయపు విలువ రు.	ఉత్పత్తి వ్యయము రు.
		ముఖ్య సస్యము	ఇతర సస్యములు	ప. జ.	మ. అ/పి			ధాన్యము మొదలైనవి రైలు. మ.	గడ్డి మొదలైనవి రైలు. మ.		
I A	జొన్న + పెసర కొర్ర	3	3	30	63	87	36	27	75	176	129
B	+ ప్రత్తి	2	2	20	40	64	24	6	7 1/2		
C	కంటే	1	1	9	19	25	12	6	24	112	86
II A	పిమ్మట ఉలవ వేర పెసర	3	3	21	39	224	12	9	24	46	39
B	పెసర + అముదము	2	2	14	25	36	16	6	9	27	20
C	పిల్లి పెసర	1	1	5	10	12	225	45	60	240	152
III A	పిమ్మట కుసుంబా నూపు + కంది	3	3	12	48	48	48	10	12	103	65
							24	8	24	38	21
							20	6	75 వ. గా.	29	24
							12	12	12	157	90
							12	12	15		
							12	12	30 కంప		

III B	జొన్న	2	2	20	42	58	8	24	18	50	157	86
	+ మనుసు		2					16	4	5		
C	జొన్న	1	1	9	19	25	4	12	10	28	51	34
	పిమ్మట ఉలవ	1	1	6	8	13		16	6	9	27	20
IV A	పశువులు వగైరాల	1	1									
	దొడ్డి	1	1									
B	పత్తిక బయలు	5 1/2	5 1/2							688 ప. గ.	229	

	24	158	331	616	42	12 పెం.	1600 గ.				1352	766
కాల వైపరీత్యము వలన కలిగెడి నష్టములకు మినహాయింపు (20 %)												
పోగా అంచనా వేయబడిన అదాయము												
											270	
											1082	

పశువుల పోషణ — ఒక జత యొక్క పెద్ద సైజు	91	158 గోజాల పాలు	237	245
		20 బండ యెరువు	20	
ఒక పెద్ద అవు (3000 పా. పాలిచ్చునది)	193	2500 పా. పాలు	252	159
		10 బండ యెరువు	10	
ఒక దూడ (3-14 నెలల మధ్య)	46	2 " "	2	75
ఒక దూడ (17-28 ")	46	4 " "	4	99
ఒక దూడ (32-43 ")	46	7 " "	7	103
		1 దూడ అమ్మకం వల	300	
	422		332	681

1914	1447
	175
	24
	24
	24
1914	1694
220	

పశువులనుండి, పంటనుండి మొత్తపు రాబడి
ఖర్చులు

పశువుల, పనిముట్లు మొ॥ వానిపై పెట్టిన పెట్టుబడిపై తరుగు
10 % చొ॥ న రు. 1749 ల పై (9 వ పట్టిక ప్రకారము)

ఎకరము 1 కి రు. 1 చొ॥ న మంట్రి కోరివేత నావుటకు X టు వేత వగైరా మరమ్మతు
ఎకరము 1 కి రు. 1 చొ॥ న ఖరీదు పన్ను

మాసమునకు రు. 2 చొ॥ న ఇతర సాదరు ఖర్చులు

మొత్తపు రాబడి, కర్ష

నికతాదాయము

పెట్టుబడి రు. 6549 ల పై (9 వ పట్టిక ప్రకారము) నికర లాభ శాతము 3.2 (3.2 %)

• ఈ కాలమునందు అంక మాత్రమే యుండుచో నది యన్ని బండ యెరువని చెలువును.

400 గా. = 400 గ్రాముల లేక మేకల మంద; 12 పెం॥ = 12 బండ పెంట్.

11 వ పట్టిక — అనుకూలమగు వరపాతముగల చోటనున్న 15 యేకరమాల ఎలినేల కమితము నుండి లభింపగల రాబడి, సాగు ఖర్చుల అంచనాలను సూచించు పట్టిక

శ్రావణ సంవత్సరము	సాగు చేయబడు సవ్యములు వగైరా వివిధములు	విస్తీర్ణము ఎకరములు		పంట		ఎరువులు ర	విత్తనము	ఫలసాయము		ఫల సాయపు విలువ	ఉత్పత్తి కమితము రు.
		మొత్తము	మొత్తము	ప. జ. మ.	అ. పి. మ.			గింజలు, ఇతర ప్రధాన ద్రవ్యములు ర. మ.	గడ్డి, డంటు వగైరా ర. మ.		
I	గంటె	3.0	33.0	66.0	105	15 బండు 300 గా.	24	33	75	162	126
	పిమ్మట చోడి		3.0	69	99	15 బండు 300 గా.	24	30	60	144	137
	బొబ్బర			3	15		24	7½	9	39	
II A	వేరు సెనగ	1	10	22	103	12 వం.	50	18	35	93	58
	మేత జొన్న		4	12	12		50		75	25	21
	+ ఉలవ (మేతకు)		10	22	44	8	8	8	16 కంప	51	
B	నూపు	2		2	4		3	4	6 బొత్తు	28	
	+ కంది						8		12 కంప	23	56
	+ ప్రత్తి			4	18		8	12	15 "	23	
								2½			

ప్రజాసాయక ఆదేశములు

క్ర. సం.	సాగు చేయబడు స్వయం సేవకరములు	విస్తీర్ణము ఎకరములు		పంట		పంటలు	ఫలసాయము		ఫల సాయపు విలువ రూ.	ఉత్పత్తి వ్యయము రూ.
		ముఖ్య సస్యము	ఇతర సస్యము	ప. జ. మ.	అ/పి.	బండ్లు లేక పరిమితి పానులు	రై. మ.	గింజలు, ఇ/గడ్డి, కర ప్రధాన ద్రవ్యములు		
III A	కూర దినుసులు (తొలకరి బాతులు)	1		10	14	34	8	10	120	44
B	పిమ్మట మినుము చోడి	2	1	6	7	9		12	25	16
				22	46	68	10	16	106	84
							200 గా			
IV	పిమ్మట పెసర మామిడితోట	1	2	12	14	18		24	50	32
V	పచ్చిక రీడు పాకలు, ఇండ్లు వర్షాలుండుసలము	4 1/2	1	8	18		32 స్ప	15 పులి	150	28
		3	4 1/2					60 పండ్లు	188	
								563 పచ్చిక		
		15	15	148	302	529	56 బండ్లు		1217	602
							800 గా			
							32 పా. స్ప.			
							12 బం. వం.			
									243	
									974	602

కాల వైపరీత్యములచే నష్టములకు మినహాయింపు 20 %
పోను మిగులు

పను పోషణ:— 1 జత మధ్యమపైజా దుక్కి పెడు

1 మధ్యమపైజా అవు

1 దూడ (31-14 నెలల వయసు)
 ,, (17-28)
 ,, (32-43)

91	148 కోజీల పాటు	222	207
183	16 బండ యెరువు	16	
	2000 పా. పాలు	200	139
46	8 బండ యెరువు	8	
46	1 బండి యెరువు	1	67
46	3 బండ యెరువు	3	88
	6 ,, "	6	92
412	1 దూడ అమ్మకం	250	

పశువులనుండియు, సప్రములనుండియు మొత్తపు రాబడి, కర్ప

పరిపాణత లేక మూల్యహీనత 100 కి 10 వంతుల నొక పశువులు, పనిముట్లు వగైరాల మూల్యము రు. 1478 ల పై (9 వ పట్టిక ప్రకారము) గట్టు వగైరాలు మరమ్మత్తు చేయుటకు ఎకరమునకు రు. 1/- నొక పన్నులు - ఎకరము 1 కి రు. 2/- నొక పాదర కర్పలు నెలకు రు. 2/- నొక

మొత్తపు రాబడి, కర్ప	1680	1412
నికర లాభము		268

పెట్టుబడి రు. 8228 ల పై నికర లాభపు శాతము 3.4

ఈ పెనుకటి పట్టిక యందలి వరా చూడుడు. 32 స్థ = 12 పానుల స్ఫురత్పంచామజనిదము నొక యెనుకల పొడి లేక అధిస్సరితము, లేక యితర స్ఫురపు పెరువు. 15 ప.యె.వి. = 15 పానుల జనుము మొదలగు పచ్చి యెరువునట్లు.

12 వ పట్టిక —
 చెరువులు, వాగులు మొదలయిన అనిశ్చయమగు నీటి వనరుల 10 ఎకరముల
 ఒంటికారు మాగాణి కమిషను ఆదాయ వ్యయముల కంచనాలు.

శ్రీ లక్ష్మి కె.ఎస్.ఎస్.	సాగు చేయబడు స్వయం సహకార వివరములు	విస్తీర్ణము ఎకరములు		పంటలు		ఎరువు + బండ్లు	విత్తులు పొందు	ఫల సాయము		ఫల సాయపు వ్యయము	ఫల విలువ రు.	రు.
		విస్తీర్ణము	విస్తీర్ణము	ప. జ. మ.	అ/పి.			గొవ్వం మొ. వి రు. మ.	గడ్డి మొ. వి రు. మ.			
A	చరి	9		90	252	270	270 రు. మ.	225	360	873	459	
	ఎంబె (చరికి ముందు పునాస పంట)	4		44	88	140	20	44	100	216	168	
	చరి తరువాత సమయ (మేతకు)	1			5	10			20	25	10	
	" పెసర	2		2	6	18		6	8	38	14	
	" మినుము	1		1	3	9		3	4	19	7	
B	చరి తరువాత సూపు	4		24	44	36	16	20	40	128		
	సూపుతో కలిపిన నీలి (రొట్ట కొరకు)	2			18				200 ప. రు.	34	106	
	సూపుతో కలిపిన ప్రత్తి	2			8	36		5	150 ప. రు.	65		

పశువుల పైనను, సస్యముల పైనను మొత్తపు అదాయము, కర్ష
పశువులు, పనిముట్లు మొ॥ వానిపై పెట్టిన పెట్టుబడి రు. 1581 ల పై
(9 వ పట్టిక ప్రకారము) మూల్యహీనతకు మినహాయింపు (10 % చొ॥)
గట్టు, భూమి సురమ్మకు (ఎకరము 1 కి రు. 1 చొ॥)
పన్ను ఎకరము 1 కి రు. 6 ల చొప్పున
మాసమునకు రు. 2/- చొ॥ న ఇతర సాదరు ఖర్చులు

మొత్తము

నికరాదాయము

పెట్టుబడి రు. 1581 ల పై (9 వ పట్టిక ప్రకారము) లాభి శాతము. 3.7%
+ 10, 11 పట్టికల క్రింద పరాలను జూడుడు. 270 ప. రొ. = 270 రైలు ముణుగుల పచ్చిరొట్ట.

2300	1545
	158
	10
	60
	24
2300	1797
503	

13 వ పేజీ.

రెండవ పరిపాటిలకు నీరు లభించు గోదావరి డెల్టాలోని

5 ఎకరముల మాగాణి కమితపు ఆదాయ వ్యయముల యంచనాలు

(9)

క్ర. సం. & వివరములు	సాగు చేయబడు పంటలు	విస్తీర్ణము ఎకరములలో		పంట		ఎరువు రకములు	ఫలసాయము		ఫల సాయపు విలువ రూ. మ.	ఉత్పత్తి వ్యయము రూ.
		పంట	విస్తీర్ణము	పంట	విస్తీర్ణము		ఫలసాయము	ఫలసాయము		
I	వరి - మొదటి పంట	4	48	128	116	120 రై. మ.	128	200	656	216
A, B, C, D										
A	జనుము (పచ్చియెరువుకు) వరి - రెండవ పంట	1	10	33	36	20 రై. మ.	25	32	5	56
B	పెసర	1	1	3	9	16 పా. న.	3	4	19	7
C	మినుము	1	1	2	5	80 పా. న.	11	2	10	4
D	జనుము - పశువులమేతకు పీల్చెసర (మేతకు, పచ్చియెరువుకు) నూపు + నీలి	1	4	3	8	16 పా. న.	21	5	25	16

ప్రతి పేజీ ప్రకరణము

25

పశు పోషణ స్త్రీ :— 1 జత మధ్యమస్తాజా ఎడ్లు	91	78 కోణాల పాటు 16 బండ యెరువు 2000 పొ. పాలు 8 బండ యెరువు దూడ అమ్మకం 1 బండి యెరువు	1138 117 16 200 8 70 1	480 184 139 67 390
1 అవు మధ్యమస్తాజా	193			
1 దూడ (3-14 నెలల వయస్సు)	46			
మొత్తం పశు పోషణ	330		412	390

స్త్రీ 10, 11, 12 ప్రతికల క్రింది పరాలను జూడుడు. 10 న. = 10 పానుల నత్రజని నొసగు వేరు సెనగ పిండి, అమోనియా గంధకితము మొదలగు ఉష్ణతార్పరపు నత్రజని యెరువు.

+ పిలకలు తొలిసంవత్సరమే నాటబడును. ఇందులకు 207 పిలకలు పట్టును. ఈ సంఖ్యలో చచ్చినవాటిని భిక్ష చేయుటకు వలయు పిలకలు కూడా చేరియున్నవి.

స్త్రీ ఈ కమతమునకు కొంచె మించు మించు సంవత్సరము పొడవునను నీరు లభించును గాన ఇందుపడకు బదులు దున్నలను పాటు పశువులుగ నుపయోగింప వీలగును. అవునకుబదులు గేదెను మేపువో కొంచెము మోచు పాలు లభించుటయే కాక వానినుండి మోచు నేయి దిగుబడి యగును. ప్రతీదివమును యీ దున్నలను, గేదెయు నాడుమళ్లకుగాను త్రవ్వబడిన కోనేటి నీటితో కొంతనీ పుండుటకు వీలగును.

14 వ పట్టిక —

గ్రామ పేరు	విస్తీర్ణము		పంట		ఎరువులు	విత్తనము	ఫలసాయము		ఫల సాయపు విలువ రు.	ఉత్పత్తి
	విస్తీర్ణము	ఎకరములు	ప. జ.	మ. అ. పి.			గింజలు, ఇ	కడి, డంటు		
IA, B హోడి - నీరు పెట్టి	1		17	41	49	6	25	45	118	75
A పిమ్మట పెసర.		1	6	7	9	20	4	5	25	16
B కూరజాతులు (పయర)		1	16	56	22	8	80		160	90
B జొన్న-మేతవ (పయర)		1	16	33	10	8	30	160	64	53
III A గంటె		1	6	11	18	3	4	20	38	22
B పిమ్మట కూరజాతులు			10	30	37	8	50		150	56
B పిమ్మట చోడి-నీరు పెట్టి		1	10	23	25	3	12 1/2	25	59	38
B కూరజాతులు-(చోలకరి)		1	5	7	17	4	45		90	22
B పిమ్మట మినుము (శీతకారు)		1	3	4	5	6	2	2 1/2	13	8
B పిమ్మట చోడి (నీరు పెట్టి)		1	10	23	25	3	12 1/2	25	59	38

[illegible]

పశువుల పోషణ :- 1 జత మధ్యమశ్లేజు ఎడల	91	192 రోజుల పాటు	1667	851
1 మధ్యమశ్లేజు ఆవు	183	16 బండ్ల ఎరువు 2000 పౌనుల పాలు	282 16 200	220 139
1 దూడ	46	8 బండ్ల ఎరువు దూడ ఆమ్మకం	8 70	67
పశువుల పోషణకగు వ్యయపు మొత్తము	320	1 బండి ఎరువు	1	426
సస్యములనుండియు పశువులనుండియు ఆదాయములు.				
పశువులు, పనిముటు వస్త్రాలవిలువ రు. 1962 లపై (9వ పట్టిక ప్రకారం) 10% చొ॥			2244	1277
భూమి మరమ్మత్తు - ఎకరమునకు రు 1/- చొప్పున.				196
పన్నులు - ఎకరము 1 కి. రు 4/- చొప్పున.				5
సాదర కర్వులు కెలకు రు 2/- చొప్పున				20
			2244	24
		మొత్తము.		1522
		నికరలాభము.	722	
మొత్తము పెట్టుబడి రు 9462 (9వ పట్టిక ప్రకారము) లపై లాభకాతము 7% 6%				

ర 10. 11, 12, 13 వ పట్టికలందలి వరాలను జూడుడు.

ఈ ప్రకరణము నందలి 10, 11 పట్టికలలో వ్యవహృతములైన మెట్టనేలకమతములయంచనాలలో కృష్ణరేవడిక మతమునుండి రు. 220/- లును, ఎర్రనేల కమతమునుండి రు. 268/- లును నికరలాభము తేల్చు బడెను. పెట్టుబడిమీద శాతములుగ లెక్కగట్టుచో నీ నికరలాభము వరుసగా 3. 2, 3. 4% అగును. 12, 13 పట్టికలలో వ్యవహృతమైన దంపనేల కమతములలో చెరువులు, వాగులు మొదలగు నమ్మకము లేని నీటి వనరు గల 10 యెకరముల కమతమునుండి రు. 503/- లును, రెండు పంటలకు నీరందు 5 యెకరముల డెల్టా కమతము నుండి రు. 444/- లును నికరలాభము తేలెను. పెట్టుబడిమీద శాతముగా లెక్కగట్టుచో నికరలాభ మీ కమతములపై వరుసగా 3. 7, 3. 9% అగును.

పై నాలుగు కమతముల యంచనాలను బట్టి వానినుండి రాదగు నికరలాభపు శాతమున వ్యత్యాసములంతగా - గానరావు. అవి 3. 2% మొదలు 3. 9% లోపుగనే యున్నవి. కాని ఆయా కమతమును సాగుచేయు కుటుంబముల కవియొసగు సొమ్మును బట్టి చూచుచో వాని యాదాయవ్యయముల యంచనాలనుండి మెట్టనేల కమతములు వరుసగా రు. 220/-, రు. 268/- లు మాత్రమే సగగా, దంపనేల కమతములు రు. 503/- లు, రు. 444/- ల నొసగునని తేలెను. కుటుంబపు పాటుపిలువను వ్యయమునుండి మినహాయించుచో మెట్టనేల కమతముల వలన లభించు కుటుంబాదాయము వరుసగా రు. 520/- రు. 568/- లు మాత్రమేయయి, కుటుంబకనిష్ఠ సుఖజీవనమునకు పలయు రు. 500/- లకు కొంచెము హెచ్చుగ నుండును. మాగాణి కమతముల రెంటినుండియు రాదగు కుటుంబాదాయము రు. 803/- లును, రు. 744/- లును అగునని తేలెను. కావున వీనిని సాగుచేయు కుటుంబములిండుక హెచ్చు స్థాయిని జీవింపవచ్చును. ఇదికాక మెట్టనేల కమతముల రాబడినుండి కాలవైపరీత్యములకు గాను సగటున నూటికి 20 వంతులు మినహా

యించిన మీదట నికరాదాయము లెక్కగట్ట బడినను, అట్టి నేలలు గల ప్రాంతములలో ముఖ్యముగ రాయలసీమ ప్రాంతములందు కొన్ని సంవత్సరములందింతకంటే హెచ్చుపంట నష్టము గలుగుటయు గలదు. ఆ ప్రాంతములందు గత 5, 6, సంవత్సరములలో వరుసగా కొన్ని సంవత్సరములందు వర్షము తగినంత కురియక పోవుట చేతనే ఇట్లు హెచ్చు పంట నష్టము గలుగుచుండెను. ఇందువలన నీటిపారుదల యొక్క అగత్యము సుబోధకమగు చున్నది. రెండు పంటలకు నీరందు డెల్టా నేల కమతము 5 యెకరములు మాత్రమే విస్తీర్ణము గలదైనను, 24 యెకరముల విస్తీర్ణము గల కృష్ణారేవుడి కమతము కంటే రు. 224/- ల హెచ్చు కుటుంబాదాయము నొసగ గలుగుచున్నది. ఇక 14 వ పట్టికయందు వ్యవహృతమైన 5 యెకరముల తోటనేల కమతపు ఆదాయవ్యయముల యంచనాలను బట్టి శ్రద్ధతో పనిచేయుకుటుంబమునకు ఈ చిన్న కమతమే రు. 722/- ల నికరలాభమును, రు. 1022/- ల కుటుంబాదాయమును నివ్వవచ్చునని తేలుచున్నది. పెట్టుబడిపై నికరలాభపు శాతమును లెక్కగట్టి చూచిన నిదియు తక్కిన కమతములకంటే చాల హెచ్చుగ (7.6%) నుండునని తేలెను. ఈ కమతమునకు వసతియుండుటయే కాక దీని నుండి డెల్టాలోని దంపనేలనుండి కంటే నీరుసులభముగ వడియు చుండుటచే నిందు డెల్టాలోకంటే హెచ్చువిలువ యైన సస్యములను సాగుచేయ వీలగును. కావున సాగుభూమికంతటికిని, నీటి యొసరుల తోపాటు మురుగునీరు సులభముగ వడియు నేర్పాటును గూడ జేయుచో, నిప్పటికి సాగులోనికి దేబడిన భూమియే యిప్పటికంటే రెండు మూడు రెట్ల జనాభాకు అన్నవస్తుముల నొసగగలదని యెంచవచ్చును.

ఐ ద వ ప్ర క ర ణ ము

వివిధ కుటుంబ కమతముల యార్థిక పరిశీలన

వెనుకటి ప్రకరణమున రెండు మెట్టక మతములకును, రెండు దంప క మతములకును, ఒక తోటక మతమునకును ఆదాయవ్యయములకంచ నాలువేర్వేరు పట్టికలందు జూపబడెను. ప్రకరణాంతమున నాయైదు కమ తములను సాగుచేయు కుటుంబములకు వచ్చు నికరలాభమునను, తమపాటు విలువకూడ కలుపుకొనగా వచ్చు కుటుంబాదాయమునను గల తారతమ్యములు తెలుపబడెను. ఈ తారతమ్యములు సులభ గ్రాహ్యములగుటకును, ఆయా విధముల కమతముల యార్థిక విషయ ముల పరిశీలనయు సులభము గావించుటకును ఆ యైదు కమతములపై మూలవ్యయము, ఆదాయవ్యయములు నికరలాభము మొదలగు వానిని దెలుపు అంకెలొకే పట్టికయందు సంగ్రహించి చూపబడెను.

వెనుకటి ప్రకరణమున లెక్క వేయబడిన కుటుంబాదాయము స్వంతభూమిని రెండుయూనిట్ల కుటుంబపు పాటుతోను, కొంత యితర పాటుతోను కష్టపడి సాగుజేయు కుటుంబమునకు లభించునదై యున్నది. 15 వ పట్టికయందెట్లు లెక్క వేసిన కుటుంబాదాయము కాక భూమిని కాలుకు తీసికొని రెండు యూనిట్ల సొంతపాటుతో ఆయావిధముల కమతములను సాగుచేయు కర్షకుల కుటుంబాదాయములు కూడ లెక్క వేయబడెను.

పై విషయములు గాక ఆయా కమతముల సాగునకై పెంచ బడు పాటు పశువుల జతకు సంవత్సరమున కెన్ని రోజులు పని యుండునో, కుటుంబపు పాటుతో కలుపుకొనియే కమతమెంతమంది మగవాండ్రకును, ఆడవాండ్రు లేక పిల్లవాండ్రకును పనిగలిగించునో కూడ లెక్క వేసిచూపబడెను.

15 వ పట్టిక

వివిధ కుటుంబ కమతముల మూలవ్యయము, సాంఘికసేవ వ్యయము, రాబడి వగైరాలయందలి తారతమ్యములు.

	వివరములు	24 యేట 15 యేట 10 యేట సంవత్సరముల సంవత్సరముల	మూల కృష్ణముల యొక్క	మూలముల యొక్క	మూలముల యొక్క	మూలముల యొక్క
		రేపడి	నేల	పంటదంపటలు	పంటదంపటలు	పంటదంపటలు
		కమతము	కమతము	కమతము	కమతము	కమతము
I	మూల వ్యయము					
1	భూమియొక్కయు					
	అందలి నూతులు,					
	ఫలవృక్షములు వగై	రూ. 4800	రూ. 6750	రూ. 12000	రూ. 10000	రూ. 7500
	రాలయొక్క విలువ					
2	పశువులు, వ్యవ					
	సాయ పరికరములు	రూ. 1749	రూ. 1478	రూ. 1581	రూ. 1342	రూ. 1962
	వగైరాల విలువ					
3	మూలవ్యయము	రూ. 6549	రూ. 8228	రూ. 13581	రూ. 11342	రూ. 9462
II	మొత్తము					
	సోషింపదగిన					
	పశువులు					
1	సాటు పశువులజత	1 పె. *	1 మ.	1 మ.	1 మ.	1 మ.
2	చివు	1 పె.	1 మ.	1 మ.	1 మ.	1 మ.
3	పూడలు	3 పె.	3 మ.	5 మ.	1 మ.	1 మ.
III	రాబడి					
1	ఉత్పత్తియగు ఫల					
	సాయపు విలువ	1352	1217	1461	1198	1755
	కాలమాన పరిస్థితు					
	లకు తగ్గింపు	270	243	146	60	89
		(20%)	(20%)	(10%)	(5%)	(5%)
2	పంటనుండి రాదగు	రూ. 1082	974	1315	1138	1607
3	పశువులనుండి	రూ. 832	706	985	412	577

* ఈ సాంకేతికముల వివరములు పేజీ 75 లో ఉన్నాయి. వరాల్లో తెలుపబడెను.

	వివరములు	24 యోకరముల కృష్ణశేవడి కమతము	15 యోకరములయోరనేల కమతము	10 యోకరముల ఒంటిపంట దంప కమతము	5 ఎకరముల రెండు పంటలు పండు డెల్టా దంప కమతము	5 యోకరముల తోట భూమి కమతము (నూతి వసతి గలది)
4	మొత్తపు రాబడి	ర. 1914	1680	2300	1550	2244
IV	వ్యయము					
1	సస్యముల సాగునకు పయోగింపబడిన యెరువులు, విత్తులు, వగైరాల యొక్కయు పాటు యొక్కయు విలువ	ర. 766	602	769	480	851
2	పశుపోషణ వ్యయము	ర. 681	593	776	390	426
3	పశువులు పనిముట్లు వగైరాల వైమూల్య హీనత లేక ఆరుగురు దల 10%	ర. 175	148	158	134	196
4	భూమి మరమ్మత్తు, అభివృద్ధి	ర. 24	15	10	5	5
5	పన్నులు	ర. 24	30	60	60	20
6	ఇతర సాదరుఖర్చు	ర. 24	24	24	24	24
7	మొత్తపు వ్యయము	1694	1412	1797	1106	1522
V	నికరలాభము	ర. 220	268	503	444	722
	పెట్టుబడిమీద నికరలాభపు శాతము	3.2	3.4	3.7	3.9	7.6
	ఎకరము 1 కి లాభము (రూపాయలు, అశాలు)	ర. 9-2-0	ర. 17-14	ర. 50-5	ర. 88-1 ²	ర. 144-6

వివరములు	24 యోజనముల కృష్ణశేల కమితము	15 యోజనముల యోరనేల కమితము	10 యోజనముల ఒంటిపంటదంప కమితము	5 ఎకరముల రెండు పంటలు పండు భూమి కమితము (నూతన దంపరము)	5 యోజనముల నోటి కమితము చసతి గలది
VII రెండు యూనిట్ కుటుంబ పాటు నుపయోగించి కమితము సాగు చేయు కొను స్వంత వ్యవసాయదారుని నికర కుటుంబాదాయము	ర. 520	568	803	744	1022
25 గురు వయోజనులకు సమానమగు కుటుంబమున సగటున ఒక్కొక్క నికి లభించు సొమ్ము	ర. 104	114	161	149	204
3 స్వంత వ్యవసాయదారుడు వయోజనుని 1కి ర. 100 చొప్పున నిష్పత్తిని పోషింపగలుగు వయోజనుల సంఖ్య	5.2	5.8	8.0	7.4	10.2
VII					
1 కవులుదారుడు భూమి యజమానికి చెల్లించవలసిన శిస్తు (నికరలాభములో సగము)	ర. 110	134	252	222	241 ($\frac{1}{3}$)
2 ఎకరము 1కి లెక్కగట్టినచో (నూపాయలు, అణాలు)	ర. 4-9	ర. 9-0	ర. 25-3	ర. 44-4	ర. 48-3

	వి వ ర ము లు	24 యెకర మూల కృష్ణ రేవడి కమతము	15 యెకర మూల యెర్ర నేల కమతము	10 యెకర మూల ఒంటి పంటదంప కమతము	5 యెకరముల రెండు పం టలు పండు డెల్టా దంప కమతము	5 యెకరము తోట భూమి కమ తము (నూతి వసతి గలది)
VIII	3 రెండు యూనిట్ల కుటుంబ పాటు నుపయోగించి పని చేసికొను కవులు దారుని నికర కుటుంబాభాయము	410	434	552	522	781
	1 కమతముల సాగు నకు కావలసిన మనుష్యుల పాటు యూనిట్లలో	2.82	2.58	3.15	1.85	2.94
	2,, ,, యెకరము 1కి	.12	.17	.21	.37	.59
	3 సంవత్సరమున కమ తముపై ఒక జత యెడ్లకు పని కలుగు దినములు	158	148	161	78	192
	4 నేద్యము చేయు ప్రతి యెకరము 1కి పశువుల పాటు దినములు	8.8	14.7	17.9	17.3	42.7

పై పట్టికయందు లెక్కవేసి చూసబడిన యంకెలు తెలుపు వివిధాంశములను గురించి యీ క్రింద కొంత విపులముగ చర్చింపబడును.

I. మూలవ్యయము :— ఇందు జేరు రెండంశములందును భూమి విలువ ముఖ్యమైనది. కమతపు భూమి యజమానికే వంశపారంపర్యవచ్చి యుండుచో దాని విలువను అజబాజు భూముల విలువను బట్టి లెక్కగట్టవలెను. కొనిన భూమి యగుచో నా సొమ్మునే భూమి విలువగ దీసి కొనదగును. పట్టికయందు వ్యవహృతమైన భూమి విలువ స్వభావ భేదములననుసరించి ఎ 1కి రు. 200 మొదలు రు. 2,000 వరకు ఉండుట గమనింప దగును.

మూలవ్యయమున జేరు రెండవ యంశము అనగా పశువులు, పనిముట్లు వగైరాలపై వివిధ కమతముల పెట్టుబడి యంచనాల మొత్తమునందు భూమి విలువయందు వలె హెచ్చువ్యత్యాసము లేక పోయినను ఎ 1కి రు. 73లు మొదలు రు. 372ల వరకుండెను. మొత్తము పెట్టుబడియు ఎ 1కి రు. 273 మొదలు రు. 2269 ల వరకుండెను. ఆయా కమతముల పెట్టుబడి మొత్తమున నింతగా వ్యత్యాసములుండుట చేతనే, మెట్ట, మాగాణి కమతములనుండి వచ్చునని యంచనావేయబడిన నికరలాభమున (Vవ అంశము చూడుడు) కాననగు వ్యత్యాసము నికరలాభపు శాతమున గానరావు.

II. ఆయా కమతములందలి పశువులు :— అన్ని కమతములును కుటుంబకమతములే అనగా నెక్కుక పశువుల జతచేత సాగు చేయబడుచు ఒక్కొక్క కుటుంబము పనిచేసి జీవింపవలగునవి కావున నన్నిటియందును ఒక్కొక్క జత దుక్కిపశువుల యంచనాలో జేర్పబడెను. ఒక కృష్ణరేవడి కమతమున దప్ప తక్కినవానిపై నీ దుక్కి పశువులును మధ్యమసైబు గలవి (అనగా ఒక్కొక్క యెద్దు సుమారు 800 పౌనుల బరువుగలవి) యై యుండదగును. కృష్ణరేవడి నేలయందలి

సాగుభూమి ఏటేట కొంతభాగమును 4, 5 సంవత్సరముల కొకసారి 'పెద్దమడక' లేక పెద్ద యినుపనాగటిచే లోతుగ దున్నవలసియుండుటచే నీ కమతపు దుక్కిపశువులు పెద్దసైజువిగ నుండవలసియుండును. ఇట్టి పెద్దనాగటిని లాగుటకు ఒకేసారి 2-4 జతల పశువులు అవసరమగుటచే అట్టి దుక్కికి ఇరుగు పొరుగు కమతముల యజమానులు సహకరించి పని చేయుచుందురు.

పాడికొరకు పెంచబడు ఆవులు కూడ కమతమున కొక్కటి చొప్పున మాత్రమే యుండదగునని యంచనా వేయబడెను. ఈయావుకూడ ఆ కమతపు పెద్దసైజుదే యగుచో దానిదూడలనే పెంచి కమతమున నుపయోగింప వీలగును. 13 వ పట్టిక క్రింద షరాలో దెలుపబడిన డెల్టా కమతములపై మాత్రము ఎడ్లకు, ఆవుకు బదులు దున్నలను, గేదెను నుంచుకొన వీలగును.

ఆయా కమతములపై బెంచదగిన దూడల సంఖ్యయందు కొంతవ్యత్యాసము చూపబడెను. రెండు మెట్టనేల కమతములందును, పాడియావుతో నుండు లేగదూడకాక మరిరెండు దూడలను గూడ పెంచ వీలగును. వీనివయసును గురించి ఆ కమతములకు సంబంధించిన 10, 11 వ పట్టికయందలి షరాలో దెలుపబడెను. ఈదూడలను $3\frac{1}{2}$ సంవత్సరముల వయస్సు వచ్చువరకు బెంచి విక్రయింపవచ్చును. కమతమునకవసరమగు వానిని అనగా అందలి యెడ్లుగాని, ఆవుగాని ముసలివియగుచో వానికి బదులుగ నుంచుకొనదగు వాని నుంచుకొనవచ్చును. ఒంటి వరిపంట నెసగు పదియెకరముల మాగాణి భూమిపై లేగదూడ గాక మరి నాలుగు దూడలను పెంచవీలగునని యంచనా వేయబడెను. ఈకమతమున తరుణమున దుక్కి, దమ్ము వగైరాపనులను జేయగలుగుట కొక యెడ్లజతకుదోడు పెంచబడు గిత్తలలో పెద్దవానిని (సుమారు $2\frac{1}{2}$ సం॥ వయసుమీరిన వానిని) అప్పుడప్పుడు ఆ పనులకుపయోగించు కొనుచు బాగుగ పనినేర్చిన వెనుక విక్రయించవచ్చును.

పై పట్టికయందు లెక్క వేసి చూసబడిన యంకెలు తెలుపు వివిధాంశములను గురించి యీ క్రింద కొంత విపులముగ చర్చింపబడును.

I. మూలవ్యయము :— ఇందు జేరు పెండెంశములందును భూమి విలువ ముఖ్యమైనది. కమతపు భూమి యజమానికే వంశపారంపర్యవచ్చి యుండుచో దాని విలువను అజరాజు భూముల విలువను బట్టి లెక్కగట్టవలెను. కొనిన భూమి యగుచో నా సొమ్మునే భూమి విలువగ దీసి కొనదగును. పట్టికయందు వ్యవహృతమైన భూమి విలువ స్వభావ భేదములనుసరించి ఎ 1కి రు. 200 మొదలు రు. 2,000 వరకు ఉండుట గమనింప దగును.

మూలవ్యయమున జేరు పెండెంశము అనగా పశువులు, పనిముట్లు వగైరాలపై వివిధ కమతముల పెట్టుబడి యంచనాల మొత్తమునందు భూమి విలువయందు వలె సొచ్చువ్యత్యాసము లేక పోయినను ఎ 1కి రు. 73లు మొదలు రు. 372ల వరకుండెను. మొత్తము పెట్టుబడియు ఎ 1కి రు. 273 మొదలు రు. 2269 ల వరకుండెను. ఆయా కమతముల పెట్టుబడి మొత్తమున నింతగా వ్యత్యాసములుండుట చేతనే, మెట్ట, మాగాణి కమతములనుండి వచ్చునని యంచనావేయబడిన నికరలాభమున (Vవ అంశము చూడుడు) కాననగు వ్యత్యాసము నికరలాభపు శాతమున గానరావు.

II. ఆయాకమతములందలి పశువులు :— అన్ని కమతములును కుటుంబకమతములే అనగా నెక్కుక పశువుల జతచేత సాగు చేయబడుచు ఒక్కొక్క కుటుంబము పనిచేసి జీవించవలగునవి కావున నన్నిటియందును ఒక్కొక్క జత దుక్కిపశువుల యంచనాలో జేర్పబడెను. ఒక కృష్ణరేవడి కమతమున దప్ప తక్కినవానిపై నీ చుక్కి పశువులును మధ్యమసైజు గలవి (అనగా ఒక్కొక్క యెద్దు సుమారు 800 పౌనుల బరువుగలవి) యైయుండదగును. కృష్ణరేవడి నేలయందలి

పై పట్టికయందు లెక్కవేసి చూపబడిన యంకెలు తెలుపు వివిధాంశములను గురించి యీ క్రింద కొంత విపులముగ చర్చింపబడును.

I. మూలవ్యయము :— ఇందు జేరు రెండంశములందును భూమి విలువ ముఖ్యమైనది. కమతపు భూమి యజమానికే వంశపారంపర్యవచ్చి యుండుచో దాని విలువను అజభాజు భూముల విలువను బట్టి లెక్కగట్టవలెను. కొనిన భూమి యగుచో నా సొమ్మునే భూమి విలువగ దీసి కొనదగును. పట్టికయందు వ్యవహృతమైన భూమి విలువ స్వభావ భేదములననుసరించి ఏ 1కి రు. 200 మొదలు రు. 2,000 వరకు ఉండుట గమనింప దగును.

మూలవ్యయమున జేరు రెండవ యంశము అనగా పశువులు, పనిముట్లు వగైరాలపై వివిధ కమతముల పెట్టుబడి యంచనాల మొత్తమునందు భూమి విలువయందు వలె హెచ్చువ్యత్యాసము లేక పోయినను ఏ 1కి రు. 73లు మొదలు రు. 372ల వరకుండెను. మొత్తముపెట్టుబడియు ఏ 1కి రు. 273 మొదలు రు. 2269 ల వరకుండెను. ఆయా కమతముల పెట్టుబడి మొత్తమున నింతగా వ్యత్యాసములుండుట చేతనే, మెట్ట, మాగాణి కమతములనుండి వచ్చునని యంచనావేయబడిన నికరలాభమున (Vవ అంశము చూడుడు) కాననగు వ్యత్యాసము నికరలాభపు శాతమున గానరావు.

II. ఆయాకమతములందలి పశువులు :— అన్ని కమతములును కుటుంబకమతములే అనగా నెక్కుక సశువుల జతచేత సాగు చేయబడుచు ఒక్కొక్క కుటుంబము పనిచేసి జీవింపవలగునవి కావున నన్నిటియందును ఒక్కొక్క జత దుక్కిపశువుల యంచనాలో జేర్పబడెను. ఒక కృష్ణరేవడి కమతమున దప్ప తక్కినవానిపై నీ దుక్కిపశువులును మధ్యమసైజు గలవి (అనగా ఒక్కొక్క యెద్దు సుమారు 800 పౌనుల బరువుగలవి) యై యుండదగును. కృష్ణరేవడి నేలయందలి

III. రాబడి :- ఆయా కమతములందు సాగుజేయబడు సస్యములనుండి వచ్చు ఫలసాయపు విలువనుండి కాలమానాది వైపరీత్యములవలన నష్టపడుచుండు గలుగుచుండు నష్టములకై వర్షాధారపు కమతముల విషయమున నూటికి 20 వంతులు మినహాయింపబడగా ఒకే వరిపంటకు నీరందు మాగాణి కమతము విషయమున 10% మాత్రమును, రెండుపంటలకును నీరులభించు డెల్టాదంపక కమతము విషయమునను, నూతనుండి సంవత్సరము పొడవునను నీరు లభించు తోట కమతము విషయమునను 5% మాత్రమును మినహాయింపబడెను. ఇట్లు మినహాయింపబడగా మిగులుపంట విలువకు పశువులపాటు, పాలు వగైరాల మూలమున రాదగు సొమ్మును జేర్చి కమతపు మొత్తపు రాబడిగా యంచనా వేయబడెను.

IV. వ్యయము :- కమతపు వ్యయము నంచనావేయుటలో పశువుల యొక్కయు, మనుష్యుల యొక్కయు పాటును, ఎరువులు, విత్తులు వగైరాల ఖరీదును, పశు పోషణకగు వ్యయమును గాక మరినాల్గు బాపతుల వ్యయము జేర్చబడెను. ఇందొకటి పశువులు, పనిముట్లు వగైరాల మూల్యమునందలి తగ్గుదలకు సంబంధించినది. సామాన్యముగ దుక్కిటెట్లు పది సంవత్సరములు పని జేయగలవు. ఆవును, సుమారు అంతకాలముననే 7, 8 యీతలీనును. కావున వీనిని పదేండ్లకొకసారి మార్చవలసి యుండును. కొన్ని పనిముట్లు 3, 4 సంవత్సరములే పనిజేయును; కొన్ని 15, 20 సంవత్సరములు మన్నును. ఈ పనిముట్ల నష్టపడుదు మరమ్మత్తు చేయుచు బాగుగ నరిగిపోయినపుడు క్రొత్తవి కొనవలసియుండును. కావున నగటున పదేండ్లకొకసారి మార్చుటకును, పనిముట్లు వగైరాల మరమ్మత్తు, లేక క్రొత్తవాని కొనుబడికిని వాని మూల్యమున పదవవంతు కమతపు సాంవత్సరిక వ్యయమునందు జేర్చబడెను.

ఇట్లే యేటేటగాని, కొన్ని సంవత్సరముల కొకసారిగాని కమతపు భూమికిచేయు మరమ్మత్తు లేక అభివృద్ధి పనులకుగాను, నగటున

ఏటేట యెకరమున కొక రూపాయి చొప్పున వ్యయమునందు జేర్చబడెను. ఇట్టి పనులలో ముఖ్యమైనది గట్లనెగవేసి బలపరుచుట. మొట్టనేల కమతములం దీ గట్లమూలమునను, పొరలు నీటికాల్వల మూలమునను వర్షముచే నేల పైభాగమునుండి మృద్దువైన మన్ను కొట్టుకొని పోకుండ కాపాడుట చాల యావశ్యకమగు పని. ఈ విషయమై వ్యవసాయశాస్త్రము మొదటి సంపుటము నందును, పశుగ్రాసములు, పచ్చియెరువులు, వంటచెరుకు వగైరా జాతులను గురించిన సంపుటమునను విపులముగ దెలుపబడెను. భూమిపన్ను వ్యయమునందు జేర్చవలసిన మరియొక ఖర్చు. ఇది యిందు వ్యవహృతమగు నైదు కమతముల విషయమునను ఎ 1 కి రు. 2 లు మొదలు రు. 12 ల వరకున్నది.

కుండలు, కావళ్లు, త్రాళ్లు వగైరా సాదరు ఖర్చుకుగాను నెలకు రు. 2 లు చొప్పున అన్ని కమతముల వ్యయమునకు జేర్చబడెను.

V. నికరలాభము :- పైని III వ యంశము క్రింద తేల్చబడిన మొత్తపు రాబడిలో VI వ యంశమున జేర్చబడిన యారువిధముల వ్యయపు మొత్తమును తీసివేయగా మిగులునది నికరలాభము. ఈ నికర లాభమును, I వ యంశముగా యంచనా వేయబడిన మూల వ్యయముపై శాతముగ గూడ లెక్క వేయబడెను. నికరలాభపు శాతము ఏయే కమతము విషయమున నెట్లుండునో వెనుకటి ప్రకరణాంతమున గొంతవిపులముగ జర్పింపబడెను. ఈనికరలాభము ఆయా కమతముల విషయమున ఎ 1 కి సుమారు రు. 9 లు మొదలు రు. 144 ల వరకుండునని ఈయంచనాల వలన దేలెను.

VI. స్వంత కమతపు సేవ్యదారుని కుటుంబాదాయము :- ఈయంశముక్రింద ఆయా కమతముల సేవ్యదారులకు లభించు కుటుంబాదాయము విదుగురు వయస్కులకు సమమగు వ్యక్తులుగల యేక

కుటుంబమున ఒక్కొక్క వయస్కునికి సుమారు రు. 100 మొదలు రు. 200 లు వరకుండునని లెక్క తేల్చబడినది. 8వ పట్టికలో లెక్క వేయబడిన కుటుంబజీవిత వ్యయపుటంచనా ప్రకారము నెక్కొక్క వయస్కునికి అధమము రు. 100 లుండవలసియుండును. ఈ సీస జీవనస్థాయిపై నిందు వ్యవహృతములైన ఐదుకమతములలోను మొట్ట కమతములు రెండును వరుసగా 5.2, 5.8 వయస్కులను, పోషిం పగా దంపకమతములు 8.0, 7.4 వయస్కులను, తోటకమతము 10.2 వయస్కులను పోషింపగలవని లెక్క చేసెను.

VII. కౌలుదారునికి కుటుంబాదాయము :- ఇతరుల భూమిని కౌలుకు దీసికొనుచో స్వంతదారునికి చెల్లించదగిన శిస్తునుగురించి ప్రభుత్వము శాసింపవలెనని చాలమంది కౌలుదారులును, వారిత రపున వ్యవహరించు రాచకీయ నాయకులును కోరుచున్నారు. కాని స్వంతదారునికి జెందవలసిన భాగమంతయుని తేల్చుట చాల కష్టమైన పని. ఇటీవల చెన్నరాష్ట్ర ప్రభుత్వము తాత్కాలికముగ నొక నిర్ణ యమును గావించి కొన్నిచోట్ల సమలులోపెట్టి పరీక్షించుచున్నారు. భిన్నభిన్న పరిస్థితులందు స్వంతదారుకు జెందవలసిన ఫలసాయ భాగము లేక శిస్తుప్రమాణమును నిర్ణయించుటకు పైయంచనాలు కొంతవరకు తోడ్పడును. ఆయాకమతములనుండి వానియజమానికి పైవిధమున Vవ యంశమున లెక్క చేల్చబడిన నికర రాబడిలో సగము యజమానికిని, సగము కౌలుదారుకును జెందుట ఉభయులకును న్యాయముగ నుండునని జెప్పవచ్చును. తోటకమతముల విషయ మున మాత్రము భూమియజమానికి $\frac{2}{3}$ వ భాగమును కౌలుదారునకు సామాన్యముగ $\frac{1}{3}$ వ భాగమును జెందుట న్యాయముగ నుండును. ఏలయన నిట్టికమతములందు వచ్చు హెచ్చులాభము చాలవరకు కౌలుదారు చేసిన తీవ్రకృషివలన లభించునదే గాని భూమియొక్క శ్రేష్ఠతనుబట్టిమాత్రమే వచ్చునదికాదు. ఇట్లు కౌలుదారు నికర లాభములో చరిసగము భూమి కామందుకు శిస్తుగా నిష్పాదముగలు

నికరలాభభాగమునకు, అతని కుటుంబపుపాటు రెండుయూనిట్ల విలువ
రు. 300 లను జేర్చుచో నాతని కుటుంబాదాయము పట్టికలో
VII వ యంశమున దెలుపబడినట్లు మెట్టక మతములు రెంటినుండియు
వరుసగా రు. 410 లును, రు. 434 లును ఉండును. ఇది వయస్కుని
1 కి రు. 100 లు చొప్పున జీవనసాధింపకుండు కొరవడును. కుటుంబ
మందలి వ్యక్తులు ఇతరపనులను జేసి మరికొంత సొమ్మును సంపాదిం
చినగాని చాలదు. దంపనేల కమతములను సేవ్యము చేయు కౌలు
దారుల కుటుంబాదాయము వరుసగా రు. 552 లు, రు. 522 లుం
డును. ఇదివారల కుటుంబ కనీస సుఖజీవనమునకు సరిపోవును. తోట
భూమి కౌలుదారుని నికరలాభములో $\frac{1}{3}$ వ భాగమును భూమియజ
మానికి శిస్తుగా నివ్వగ, అతనికుటుంబము తక్కిననాలు కమత
ముల కౌలుదారుల కంటె హెచ్చుస్థాయిని జీవించుటకు తగినట్లు
రు. 781 ల కుటుంబాదాయము లభించును.

పైన తెలుపబడినట్లు లెక్క గట్టుచో మెట్ట కమతముల
భూముల కామందులకు శిస్తుగా రు. 110, రు. 134 లును, దంపనేల
కమతముల కామందులకు వరుసగా, రు. 252, రు. 222 లు వచ్చును.
తోటభూమి కమతపు స్వంతదారునకు రు. 241 లు వచ్చును. ౧
ఆయాకమతముల కామందులును కుటుంబమందలి ఇతరవ్యక్తులును
తమకువచ్చు శిస్తుకుతోడు ఇతర వ్యక్తుల నవలంబించి తమసుఖజీవన
మునకు తగినంతసొమ్మును గడింపవలసి యుండును. అధనము కౌలు
దారు సేవ్యమునకు వినియోగించు రెండు యూనిట్లపాటు విలువ
రు. 300 ల నైనను నిట్లు అదనముగ సంపాదింపలేకపోవుచో అట్టి
కుటుంబముల జీవితము ఆ కౌలుదారుల కుటుంబముల కంటెను
తక్కువ స్థాయిని జీవింపవలసి వచ్చును. కావున కమతపు యజమాని

౧ ఈశిస్తు రెండు మెట్టనేల కమతముల విషయమున ఎ 1 కి రు. 4-9-0 లు,
రు. 9-0-0 లు దంపకమతములు రెంటివిషయమునను రు. 25-3-0, రు. 44-6-0లును,
తోటనేల కమతమునుండి రు. 48-3-0 లును అగును.

కుటుంబమందలి యితరవ్యక్తులును తమ కమతములను స్వయముగా సాగుచేసికొనుటవలన వచ్చురాబడి కంటె ఇతరత్రా హెచ్చు ఆదాయమును సంపాదించగలిగినపుడే తమ భూములను కౌలుకివ్వదగును. పొలమునందుగాని, ఇతరత్రాగాని పనిజేయక భూమి శిస్తుపైననే జీవనముజేయవలెనన్న అట్టి కుటుంబము 4, 5 కమతములకు సరిపడు మెట్టభూమిని, ఇతర భూములగుచో రెండు కమతముల భూమిని కలిగియుండవలెను.

తమస్వంత పాటునువినియోగించకుండ పాలికాపులనుబెట్టుకొని సాగుచేయు కర్షకులు కొందరుగలరు. మెట్టనేల కమతముల నిట్లు సేవ్యము చేయుచో కౌలుకిచ్చిన లభించునంత లాభమైననురాదు. తక్కిన కమతముల నుండియైనను కుటుంబపోషణకు తగినంతలాభముండదు. కౌలుదారులలో కూడ నరుదుగ తాముపాటుపడక పాలికాపులతో భూమిని సాగుజేయువారు గలరు. పాలికాపులను బెట్టి సేవ్యము చేయు నీ రెండువిధముల కర్షకులును హెచ్చులాభము నొనగు కొన్ని ప్రత్యేక సస్యములను తగినంత విస్తీర్ణముపై సాగుచేసినగాని యిట్టి సాగు కిట్టుబాటుగ నుండదు.

కౌలుదారు చెల్లింపవలసిన శిస్తు పైవిధమున నికరలాభమున సగమువంతునకు పరిమితముజేయుచో కమతపుభూమి విలువపైన శిస్తు 2% కు మించకపోవుటచే ఇతర వ్యక్తుల లేక వ్యాపారము వలన నార్జించు కర్షకేతరులు భూములకు హెచ్చుధరలను పెట్టి కొనుటయు తగ్గును. క్రమముగ భూమి వ్యవసాయదారుల చేతనుండి వ్యవసాయేతరుల చేతులలోనికి బోవుట మానును. ఈవిధముగను, శ్రీవి నోబా భావేగారి భూదానయజ్ఞోద్యమము మూలమునను ఇప్పుడు భూమిలేని, లేక మిగులతక్కువభూమిగల కర్షక కుటుంబములలో చాలమందికి ప్రభుత్వము ప్రత్యేకచర్యలను దీసికొన నవసరము లేకయే కొంతభూమి లభించును.

VIII. కమతముల సాగునకు వలయుపాటు :- ఒకే వరిపంట పండు పది యొకరముల దంపనేల కమతపు సేవ్యమునకు 3.15 యూనిట్ల మనుష్యుల పాటు కావలసియుండునని యంచనా తేలెను. ఐదెకరముల తోటనేల కమతమునకు 2.94 యూనిట్ల పాటు కావలసి యుండును. ఈ రెండు కమతముల కుటుంబములును రెండేసి యూనిట్ల స్వంతపాటును వినియోగింపగా తక్కిన 1.15, 0.94 యూనిట్ల పాటునకును రోజు కూలీలను బెట్టుకొనవలసి యుండును. రెండు మెట్టనేల కమతములందునుగూడ నిట్లు 0.81, 0.58 యూనిట్ల అదనపు పాటునకు రోజు కూలీలను బెట్టవలసియుండును. ఐదెకరముల డెల్టా దంప కమతమున మొత్తపుపాటు 1.85 యూనిట్లు మాత్రమే యైనను, వరినాటు, కోత వగైరాల కొన్ని పనులకు కూలీలను బెట్టక తప్పదు. అందువలన సేవ్యదారు కుటుంబమునకు ఇతర కమతము లందువలె రెండు యూనిట్ల పాటునైనను వినియోగింప వీలుండదు. కావున వీరు తీరిక కాలము నితరత్రా వినియోగించి కొంత యదనపు సొమ్మును గడించనిచో కుటుంబాదాయము కొంత తగ్గును. ఐనను, కనీసస్థాయి జీవితమునకు కావలసిన రు. 500 లకు తగ్గుదు.

రెండు మెట్టనేల కమతములందును, ఒకే వరిపంట పండు దంప కమతమునందును గల దుక్కి పశువుల జతకు సంవత్సరమునకు సుమారు 150-160 రోజులు పని యుండును. తోట నేల కమతము లందు నూతులనుండి నీరు తోడవలసియుండుటచే మరికొన్ని రోజులు పని యదనముగా నుండును. డెల్టా దంప కమతములందలి పశువుల జతకు సాలుకు సుమారు 75-80 రోజుల కంటె హెచ్చుపని యుం డదు. కావున నీ జతను కొంతకాలము బండిని అద్దెకు తోలుకొని కొంతసొమ్మును గడించినగాని వాని పోషణకగు కర్చు కూడిరాదు. తీరిక కాలమున తక్కిన కమతముల సేవ్యదారులును నిట్లు చేసి కొంత సొమ్మును గడించుకొని జీవనస్థాయిని పెంచుకొనవచ్చును.

ఇంతవరకు జరిగిన పరిశీలనయు, తేల్చబడిన సారాంశములును ఒక జత పశువులకును, ఒక కుటుంబపు పాటునకును తగియుండు ఆయా భూముల కనిష్ఠ విస్తీర్ణము గలిగిన కమతములకు సంబంధించి నవి మాత్రమే యైయున్నవి. కాని యీ దేశమున ననేక కమతము లింతకంటె చిన్నవియై యున్నవి. ఇందు కొన్ని ఆయా నేలలందలి కుటుంబ కమతముల కుండవలసిన విస్తీర్ణమున నాలవ వంతైనను నుండవు. ఒక యేకరపు విస్తీర్ణమైనను లేచివికూడ లేకపోలేదు. ఇట్టి కమతములసాగు పైనతెలుపబడిన విధమున ఆర్థిక దృష్టితో పరిశీలించిన లాభమనునది యుండనే యుండదు. ఐనను నిట్లు కనిష్ఠ విస్తీర్ణమైనను లేక కర్షకులు కూడ తగినంత పనిలేకపోయినను ఒక జత పాటు పశు లను మేపుచు సేద్యము చేసికోనుచు తామును, తమ పశువులును కమతమున పని లేనపుడు కూలిపనికి పోవుటవలననొ తమ బండిని అద్దెకు ద్రిప్పుచుండుటవలననొ కొంత సొమ్మును సంపాదించుకొనుచు జీవనము నెట్లో గడుపుకొనుచుందురు. మిగుల తక్కువ విస్తీర్ణమేగల కుటుంబములు పాటు పశువులు లేకుండగనే, ఇతరుల పశువులను బాడుగకుగాని, వారలకు బులేనపుడు ఉచితముగగాని తీసికొని హడావిడిగా సాగుచేసి, విత్తి లేక నాటి, చేను పండినపుడు కోసి కొందురు. ఇట్టివారి కీపని ప్రధానజీవనోపాధికి ఉపవృత్తిగ మాత్రమే యుండును. ఈ పనియందు వారలకు శ్రద్ధయు తక్కువగా నుండుటచే నిట్టి భూముల పంటయు తక్కువగా నుండును.

పెక్కు కర్షకులిట్లాక జత పశువుల పాటునకైనను చాలనంత స్వల్ప విస్తీర్ణములను సాగుచేయుచుండ, కొందరి కమతములు హెచ్చు విస్తీర్ణములు కలిగి రెండు మూడు జతలచే గాని యింకను హెచ్చు జతలచేగాని సాగు చేయబడుచున్నవి. ఇట్టి పెద్దకమతములు గలవారు కమతపు సేవ్యమునకు కుటుంబపు పాటు చాలకపోవుటచే అందలి వ్యవసాయపు బనులను చాలవరకు పాలికాపుల లేక రోజు కూలీల మూలముననే జరుపుకొనవలసి యుండును. కావున నాపనులు

స్వంతదారులే చాలవర కన్ని పనులను జేసికొను కుటుంబ కమతము లందంత సమర్థతతోను పొదుపుగను జరుగవు. అందుచే ఏ 1కి పండు పంట తగును.

కావున నిపుడు ప్రభుత్వము తలపెట్టిన భూమి సంస్కరణ విధానమున ఏ గ్రామమున కాగ్రామమున అందలి పెద్ద చిన్న కమతము లన్నిటిని జేర్చి ఒక్కొక్క కుటుంబము ఒక జత పశువులతో సాగుచేసి జీవితమును సుఖముగ గడువ వీలగు కుటుంబ కమతములుగ విభజించి ప్రతి యెకరము నుండియు సాధ్యమైనంత హెచ్చు పంటను దీయగలుగు నట్లేర్పాటు చేయవలసి యుండును. ఈ విషయమై 8 వ ప్రకరణమున విపులముగ జర్చింపబడును.

ధాన్య ముత్పత్తి యగునని తేలును. రెండు మాగాణీ కమతము లందును వీని యుత్పత్తి హెచ్చు. కమతములన్నియు వానిని సాగు చేయు కుటుంబముల కవసరమగు విప్పుదనుసులను గూడ నుత్పత్తి చేయును. మెట్ట కమతములందు ఫలించు విప్పుదనుసులు కుటుంబావసరములకు 5 నుండి 7 రెట్ల వరకుండును. రెండు పంటల మాగాణీ కమతములందు తప్ప యితర కమతము లన్నిటి యందును ఆహారమున కుపయోగించు చమురు దనుసులుకూడ కుటుంబావసరములకు సరిపడ పండును. మెట్ట కమతములందును ఒకే నరి పంట మాగాణీ కమతము నందును నీ చమురు గింజలు కుటుంబావసరములకు 5 రెట్లు మొదలు 8 రెట్లవర కుత్పత్తి యగును. అన్ని కమతములందును రెండేసి కుటుంబములకు సరిపడు పాలుత్పత్తి యగును. తోట నేల కమతమున తప్ప తక్కిన వానియందు కుటుంబావసరముల కైనను సరిపడు కూరగాయల ఉత్పత్తికి వీలంతగా నుండవు. ఐనను నేవ్య దారు కుటుంబము ఇంటి పెరటియందు కొంత భాగమున కావరణ నేర్పరచుకొని యందు కాని, పొలములం దితర సస్యములతో కలిపి కాని వాని యొరలను గాని వీనిని గొంతవరకు బెంచుకొన వచ్చును. రెండు పంటల మాగాణీ కమతములలో వరి పంట కోతలైన తర్వాత నూపుకు బదులు కొంచెము భూమిపై కూరజాతులను పెంచవచ్చును. పండ్ల పెంపకమునకు ప్రత్యేకముగ నేర్పాటు లేని కృష్ణరేవడి కమతము నందును, తోట నేల కమతము లందును గూడ మామిడి, జామి, నారింజ మొదలగు ఫలజాతుల చెట్లను కొన్నింటిని పచ్చికబీళ్ల చుట్టును గాని, నివాసపు పెరటిచుట్టును గాని పెంచవచ్చును. బెల్లము, మిర్చి, ధనియము మొదలగు కొన్ని సంబంధ ద్రవ్యములను కూడ వీలునుబట్టి కొన్ని కమతములం దుత్పత్తి చేసికొన వచ్చును.

సామాన్యముగ వీనిని అంగడియండు కొనియే వాడవలసి యుండును. రెండు పంటల మాగాణీ కమతము నందు తప్ప తక్కిన వానిపై కుటుంబావసరములకు వలయు ప్రత్తి నుత్పత్తి చేయుటకు వీలు పడును. అంచనాల ప్రకారము కృష్ణరేవడి కమతము నందును, తోట నేల కమతము పైనను కుటుంబావసరములకు 4, 5 రెట్లు ప్రత్తి యుత్పన్నము కాగలదు.

ప్రత్తికంపయు, కంది, నూపు వగైరాల కంపయు పంట చెరుకుగ నుపయోగించును. ఇవి చాలని కమతము లందును, ఇంత కంటే బాగుగ మండు పంటచెరుకు నుత్పత్తి చేయగోరినను తుమ్మ వగైరా చెట్లను పచ్చిక బీటియం దక్కడక్కడగాని కాలువ గట్లపై గాని పెంచి కమతము నీవిషయమై స్వయం సమృద్ధము గావించుకొన వచ్చును. ఈచెట్ల నుండి దేశవాళీ నాగళ్లకును, పనిముట్లకు కామలు, పిడులు మొదలగు వానికిని ఆవశ్యకమగు కలపకూడ లభించును.

ముఖ్యాహార ద్రవ్యములగు తృణధాన్యములును, కాయ ధాన్యములును, చమురు గింజలును నిలువయుండు దినుసులు. ఇట్లు నిల్వయుండని కూర దినుసులును, పండ్లును కమతముపై మొత్తము మీద కుటుంబమునకు చాలునన్ని యుత్పన్న మైనను అవి కొన్ని కాలములందు మాత్రమే లభించుటచే వానిని చాలవరకు విక్రయించి, యితర కాలములందు వానిని గొని కాని, వీలగు సంతవరకు ఆయా కాలములందు లభించు జాతులను పెరళ్ల యందు పెంచిగాని యుపయోగించు కొనదగును.

పశుగ్రాసము విషయమున పరిశీలనమున నున్న యెదు కమతములలో నేది యొత్తవరకు స్వయం సమృద్ధముగ నుండగలదో 17 వ పట్టిక యందలి యంకెలను బట్టి గ్రహింపవచ్చును.

17 వ పట్టిక :- పశుగ్రాసముల విషయమున కమతముల స్వయం సమృద్ధతను సూచించునది.

పోషింపబడు పశువుల సంఖ్య, ఆహార ద్రవ్యముల వివరములు	24 యొకరముల కృష్ణ రేవడి కమతము	15 యొకరముల యెర్ర నేల కమతము	10 యొకరముల ఒక పండు మాగాణి కమతము	5 యొకరముల రెండు పంటల నిచ్చు డెల్టా మాగాణి కమతము	5 యొకరముల తోట నేల కమతము
I కమతమున పెంచబడు పశువుల సంఖ్య 1 ఎడ్లు 2 ఆవులు 3 చూడలు	2 పెద్ద 1 పెద్ద 3 పెద్ద	2 మ. 1 మ. 3 మ.	2 మ. 1 మ. 5 మ.	2 మ. 1 మ. 1 మ.	2 మ. 1 మ. 1 మ.
II ఆయా కమతములందుత్పత్తి యగు గ్రాసములు 1 తృణజాతుల గడ్డి, దంటు (ఎండినది) 2 తృణజాతుల బాడు వనర (పచ్చిది) 3 కాయధాన్యజాతుల బొత్తు 4 కాయధాన్యజాతుల పచ్చిరొట్ట 5 బీటిపై పచ్చిక, గట్టిపై గడ్డి (అంచనా)	రె. మ. 201 117.5 75 688	రె. మ. 179 75 55 25 563	రె. మ. 530 32 63	రె. మ. 232 16 50 63	రె. మ. 90 560 32.5
పైయొడింటిలోను తేమను మినహాయించ గామిగులు ఘన ద్రవ్య పరిమితి. కమతపు పశువులకు గావలసిన పరిమితి (వలయములలో)	439 (396)	341 (334)	480 (437)	245 (230)	237 (230)

పోషింపబడు పశువుల సంఖ్య, ఆహారద్రవ్యముల వివరములు	24 యొకరముల కృష్ణరేవడి కమతము	15 యొకరముల యొర్రనేల కమతము	10 యొకరముల ఒక పంట పండు మాగాణి కమతము	5 యొకరముల రెండు పంటల నిచ్చు డెబ్బ మాగాణి కమతము	5 యొకరముల తోటనేల కమతము
ఉత్పత్తియగు గ్రాసము లందలి పిష్ట తుల్య ద్రవ్యము శ కమతపు పశువులకు కావలసిన పి. తు. ద్రవ్యములు (వలయములలో)	174 (177)	138 (143)	155 (177)	71 (90)	80 (94)
ఉత్పత్తియగు గ్రాసము లందలి జీర్ణము కాగల మాంసకృత్తులు శ కమతపు పశువులకు కావలసిన జీ. మాం. పరిమితి (వలయములలో)	25 (19)	18 (15)	6 (18)	4 (10)	7 (11)
III వై గ్రాసములందు న్నవిపోగా లోటుపడు పి. తు., జీ. మాం. కృ. ల కొరతను దీర్చుదాకా దిగుసులు కమతమున నుత్పత్తియగు పరిమితి					
1. చిరుధాన్య జాతుల, కాయధాన్యజాతుల పొట్టు.	12	12½	5		
2. వరితవుడు			5	4	
3. ఉలవలు					16 ½
4. తెలికపిండి		2	10	1½	1½
5. వేరు నెనగపిండి			18 ½	10 ½	3
6. ప్రత్తి విత్తులు	1	2	1	12 ½	

శ శుష్క ద్రవ్యము (Dry matter) పిష్ట తుల్య ద్రవ్యము (Starch Equivalent) జీర్ణముగు మాంసకృత్తులు - వీనిని గరించిన వివరములు పశు గ్రాస

ఏకమతమున నుత్పత్తియగు పశుగ్రాసములైనను (ముఖ్యముగా అందలి తృణధాన్య జాతుల గడ్డి, దంట్లు, కాయధాన్య జాతుల బొత్తు, బీటియందలి పచ్చిక, గట్లపై కోయ వీలగు పచ్చగడ్డి వగైరా నూల గ్రాసములు) అందు పోషింపబడు పశువులకు సరిపోవునా లేదా యనువిషయము ఆ గ్రాసములందలి ఘనద్రవ్యపు (Dry matter) పరిమితిని బట్టియు, అందును కమతమున నుత్పత్తియగు ఊలవలు, వరితవుడు, కాయధాన్యముల యొక్కయు, చిరుధాన్యముల యొక్కయు పొట్టు, చమురుగింజల పిట్టు, ప్రత్తిగింజలు మొదలగు వాని యందును ఉండు మొత్తపు పిష్టతుల్య ద్రవ్యములయొక్కయు, జీర్ణమగు మాంసకృత్తుల యొక్కయు పరిమితులను బట్టియు నుండును. ఆయా తరగతుల పశువులకు కావలసిన యీ ద్రవ్యముల పరిమితులు మూడవ యనుబంధమున దెలుపబడెను. ఆ యంకెలను బట్టి 17 వ పట్టిక యందు ఆయా కమతములం దుత్పత్తియగు పశు గ్రాసములందలి మొత్తపు ఘనపదార్థము యొక్కయు, పిష్ట తుల్య ద్రవ్య పరిమితియు, జీర్ణమగు మాంస కృత్తుల పరిమితియు ఆయా కమతము లందు పెంచబడు పశువుల పోషణకు కావలసియుండు ఈ మూడు విధముల ద్రవ్యముల పరిమితులతో పోల్చి చూపబడెను. లోటుపడు ద్రవ్యములు కమతమునం దుత్పత్తియగు దాణాదిననుల మూలమున నెంత వరకు భర్తీ చేయ వీలగునో యెంతవరకు పైనుండి కొని పెట్టవలసి యుండునో కూడ తెలుపబడెను.

ములు వగైరాలను గురించిన సంపుటమున వివరింపబడెను.

(ఈ గుర్తుంచబడినవి తప్ప తక్కినవి కమతమునం దుత్పత్తియగు తృణ ధాన్యములు, పప్పుదిననులు, చమురు గింజలు, ప్రత్తి మొదలగువానిని ఉపయోగపరచుకొనునపుడు సంస్కరింపబడుటలో ఉపద్రవ్యములుగ లభించును. కావున వడ్డ దంపు, పిండి విసరుట, చమురు తీయుట వగైరా పనులను సాధ్యమైనంత వరకు గ్రామమునందే జరుపవలెను.

ఆయా కమతములం దుత్పత్తియగు పశు గ్రాసముల పరిమితులను పైవిధముగ పరిశీలించుటవలన మెట్ట కమతములు రెంటి యందును ఒక్కొక జత యెడ్లను, ఒక్కొక యావును, మూడేసి దూడలను బెంచుటకు సరిపడుననియు, ఒకే వరిపంట నిచ్చు మాగాణి కమతమున నింతకంటె మరి రెండు దూడల నదనముగ బెంచ వీలగు ననియు తేలును. తక్కిన రెండు కమతములందును ఒక్కొక జతయెడ్లను, ఒక్కొక యావును దాని దూడను మాత్రమే పెంచ వీలగును.

ఆయా కమతములం దుత్పత్తియగు గడ్డి, దంటు వగైరాల మూలమున లభించు పిష్ట తుల్య ద్రవ్యము లందును, జిర్ణమగు మాంసకృత్తు లందును గలుగు లోటును చాలవరకు వానియందే ఉత్పత్తియగు ఉలవలు, తృణ ధాన్యములను, కాయ ధాన్యములను దంపి లేక విసరి ఉపయోగార్హము గావించు కొనుటలో నుత్పన్నమగు వరి తవుడు, కంది పొట్టు వగైరాల మూలమునను, చమురు గింజల పిట్టమూలమునను, ప్రత్తిగింజల మూలమునను భర్తీచేసికొనవచ్చును. ఇందులకుగాను ధాన్యపు దంపు, పిండి లేక పప్పు విసరుట, ప్రత్తి నుండి గింజలను దీయుట మొదలగు పనులను ఏ కుటుంబమున కా కుటుంబమే చేసికొనుటయు, చమురు గింజలను గ్రామమందలి గాను గలో నాడించు కొనుటయు అవసరము.

18 వ పట్టిక యందు ఎరువుల విషయమున నాయా కమతము లెంతవరకు స్వయం సమృద్ధముగ నుండగలవో దెలుపు లెక్కవేసి చూపబడెను.

18 వ పట్టిక :- స్థూలసేంద్రియపు ఔరువుల విషయమున పరిశీలన
యందున్న కమతములయొక్క స్వయంసమ్మద్ధతను సూచించునది.

ఎరువు వివరములు	24 యెకరముల రేవడి నేల కమతము	15 యెకరముల ఎర్ర నేల కమతము	10 యెకరముల ఒక పంట పండు మాగాణి కమతము	5 యెకరముల రెండు పంటలనిచ్చు డెల్టా మాగాణి కమతము	5 యెకరముల తోట నేల కమతము
	రై. మ.	రై. మ.	రై. మ.	రై. మ.	రై. మ.
కమతమున తయారగు పశువుల యెరువు	43	34	43	25	25
కమతమునకు అవసరమగు పశువుల ఎరువు (వలయములలో)	(42)	(56)	(36)	(7)	(101)
కమతమున తయారగు పచ్చిరొట్ట			350	175	
కమతమునకవసరమగు పచ్చి రొట్ట (వలయములలో)			(270)	(140)	

పైపట్టిక యందలి యంకెలనుబట్టి పరిశీలన యందున్న యెరువు విధముల కమతములలో 24 యెకరముల కృష్ణరేవడి కమతమును, రెండు మాగాణి కమతములును మాత్రమే యెరువుల విషయమున స్వయం సమ్మద్ధములుగ నుండునని తేలెను. 15 యెకరముల యెర్ర నేల కమతమున గలుగు పశువుల యెరువు లోటును గొర్రెలను మేకలను మందగట్టుట వలన దీర్చు కొనవచ్చును. గ్రామమందలి వ్యవసాయేతర కుటుంబముల నుండి కొంత యూర పెంటనుకూడ కొని వేయ వచ్చును. 5 యెకరముల తోట నేల కమతమున సేంద్రియపు ఔరువుల లోటు హెచ్చుగ గలుగును. కమతము నందు సాగుచేయబడు సస్యముల బాపతు చెత్త చెదారము లన్నిటిని జాగ్రత్తపెట్టి, పశువుల పేడ, మాత్రపుమన్ను, మానవ పురీషము మొదలగు

వానితోజేర్చి చీకుడు యెరువుగ దయారు చేసుకొనుటవలన నీలోటు కొంతతీరును. గ్రామమునందలి యూరపెంటనుకూడగొని యుపయోగింపవచ్చును. 11, 12, 13, 14 పట్టికలయందు జూపబడిన కమతముల ఆదాయ వ్యయముల యంచనాల యందు సూచింపబడినట్లు పైస్థూలపు టెరువులతో బాటు, వేరుసెనగ పిండి, అమ్మోనియా గంధ కిరణము, అధిస్పరితము, యెముకలపొడి మొదలగు గొన్ని ఉత్పాదకపు టెరువులను గూడ వాడవలసి యుండును.

ఇంతవరకు ఆయా ముఖ్య విషయములందు ఏ కమతమున కాకమతము యెంత వరకు స్వయం సమృద్ధముగ నుండునో పరిశీలింప బడెను. ఈ పరిశీలనను బట్టి చాల కమతములు కొన్ని ముఖ్య విషయములందు స్వయం సమృద్ధములు కాగలిగినను కొన్ని విషయములందు గాకపోవచ్చు నని కూడ తేలును. ఒకే గ్రామమున మెట్ట, దంప, తోట భూములుండుచో ఒక విధమగు కమతపు లోటును మరియొక విధమగు కమతము దీర్చ గలదు. మరియు నెకే కమతమున నీ మూడు విధముల భూములును జేరియుండుట మరింత యనుకూలము.

మరియు ని క్లేకమతమున కాకమతము స్వయం సమృద్ధ మగుటయే కాక ప్రతి కమతమును గ్రామ మందలి వ్యవసాయేతర కుటుంబములకు వలయు ఆహార ద్రవ్యములను, ప్రత్తిని, వంట చెరుకును గూడ నుత్పత్తి చేయవలసి యుండును. 400 కుటుంబములు గల యొక గ్రామము నందలి మెట్ట, దంప, తోట సాగు భూమి సుమారు 2000 యెకరములను 200 కుటుంబ కమతములుగ విభజించినచో నీ 200 కమతము లందును గ్రామ మందలి 400 కుటుంబములకును సరిపోవు ఆహారాదికముల నుత్పత్తి చేయవలసి యుండును. ఇంతే కాక గ్రామ సమీపము నందలి పట్టణములందు నివసించు సుమారు 20% ప్రజలకు సరిపడు ద్రవ్యములు గూడ పరిసర గ్రామము లందె యుత్పత్తి కావలసి యుండును. ఇట్లు గ్రామము

లందలి కమతములు, వానిని సాగుచేయు కుటుంబముల సంఖ్యకు $2\frac{1}{2}$ రెట్ల కుటుంబములకు తగినన్ని యాహార ద్రవ్యముల నుత్పన్నము చేయవలసి యుండును. ఇట్లే ప్రాంతమున నున్న గ్రామములకును, పట్టణములకును సరిపడు ద్రవ్యము లా ప్రాంతముననే యుత్పత్తి యగుచో దేశమున ముఖ్యావసరములగు అన్న వస్త్రాదులకు లోటు లేకుండును. పరిశీలన యందున్న యైదు కమతముల యుత్పత్తిని బట్టి చూచినచో ప్రస్తుత సాగు భూమియే కుటుంబ కమతములుగ విభజింపబడి శ్రద్ధగ సాగు చేయబడు నెడల నీదేశపు ప్రజ లందరకును సరిపడు దినుసులు లభ్యమగుటకు సందేహములేదు.

కాని యిట్టి స్వయం సమృద్ధి కుటుంబ కమత సేవ్య విధానము పురోభివృద్ధి కరము కాదనియు, ఏ ప్రాంతమున నే భూమియం దేయే సస్యములు సాగుచేసిన నవి గరిష్ఠ ఫలమును, లాభమును నెనగునో నా సస్యములనే సాగు చేసి, పండించిన దినుసుల నితర ప్రాంతములకును, రాష్ట్రములకును గాని విదేశములకు గాని యెగుమతి చేసికొని తమ యుపయోగములకు గావలసిన దినుసులను, సరకుల నవి చౌకగ లభించుచోట్ల నుండి దిగుమతి చేసికొనుటయే గరిష్ఠోత్పత్తికి మార్గమనియు కొందఱు రార్థిక వేత్తల యభిప్రాయము. కాని యీ విధానము గరిష్ఠోత్పత్తికి కొంత తోడ్పడినను, దీని నవలంబించుట వలన ప్రావేశికయందు సూచింపబడినట్లు కొన్ని యనర్థములు గలవు. గత సంగ్రామము వంటి ప్రపంచ వ్యాప్తములగు యుద్ధములు తటస్థించుచో పండింపబడిన దినుసు లెక్కడి వక్కడ నిలచిపోయి, కావలసినవి లభింపని క్లిష్ట పరిస్థితు లేర్పడును. దేశములోపలనైనను అంతర్యుద్ధము తటస్థించినపుడును అట్టి యుద్ధముల కవసరములగు సామగ్రిని హెచ్చుగ నుత్పత్తి చేయవలసి వచ్చినపుడును, వరదలు మొదలగు ప్రకృతి వైపరీత్యములు గలిగినపుడును, పనివాండ్రు సమ్మెలవలన రవాణా ప్రతిష్టంభన యేర్పడినపుడును, కొన్ని ప్రాంత

ములందు అత్యవసర మగు దినుసులు లభింపక బాధ పడవచ్చును. మరియు నెచట నెంత విస్తీర్ణమున నే పంటలను బండింపవలెనను విషయమును కర్షకులకు వదలుచో నెక్కుకప్పుడు తాత్కాలికముగ గిరాకి హెచ్చిన లేక ధరలు హెచ్చిన కొన్ని దినుసుల యుత్పత్తి పెరిగి దేశమున ఉపయోగమునకు గాని, యెగుమతికిగాని అవసరమగు కొన్ని దినుసులు లభింపక పోవచ్చును. కావున నీవిషయమును పాలకులు పరిస్థితుల నెల్లప్పుడును గమనించుచు, శాసన సహాయముతో నిర్ణీత సేవ్య ప్రణాళికల నమలు జరుపుచుండ వలసివచ్చును. దేశమునం దేయే దినుసు నెచటి కెపు డెంత పంపవలసి యుండునో కూడ నిర్ణయించి యందులకు దగిన రవాణా సౌకర్యములను గలిగించుటలో గూడ పాలకులు జాగరూకులై యుండవలసి యుండును. ఎగుమతి దిగుమతుల విషయమునను చాల శ్రద్ధ యవసరమగును. ఈ యేర్పాట్లను నిపుణముగ గావించుటలో నుద్యోగస్థుల యసమరత వలన గాని అవినీతివలనగాని కొన్ని చిక్కులు గూడ తటస్థించి ప్రజల బాధలు హెచ్చుట కవకాశ మేర్పడును. పైచిక్కులు గాక అధిక లాభ మొనగుటచే పోగాకు, మిర్చి, వేరుసెనగ మొదలగు కొన్ని సస్యము లొకే ప్రదేశమున నేటేట లేక హ్రస్వ పరివర్తనము నవలంబించి సాగు చేయుటవలన, కొన్ని చీడలు, తెగుళ్లు వగైరా యరిష్టములు వ్యాప్తములై యా సస్యములకే కాక యితర సస్యములకును ముప్పు దెచ్చి పెట్టును. కొంత కాలమునకు నేలయు కొన్ని విషయములలో క్షీణింపవచ్చును. కావున చాల హెచ్చుజనాభాగల యీ దేశమునకు స్వయం సమృద్ధ కృషి విధాన మనుకూలమా, లేక ఆయా సస్యముల ప్రాంతీయాధికోత్పత్తి విధాన మనుకూలమాయని పాలకులును, ప్రజా నాయకులును బాగుగ పరిశీలించి యుక్త విధానము నమలు జరుపదగును. సాధ్యమైనంత వరకు స్వయం సమృద్ధ కుటుంబ కమత విధానమే యీ దేశమున కనుకూలమని శ్రీ గాంధీ మహాత్ముని యభిప్రాయమై యుండెను. దీనినే ప్రోత్సహించి పాల

కులు ప్రతి కమతము నందును కర్షకుడు సాధ్యమైనంత హెచ్చు పంటను దీయుటకు తగిన సలహా సహాయములను గావించుచో దేశ ప్రజల కందరకును అన్న వస్తుములను సమకూర్చుట సులభమగును.

16వ పట్టిక యందలి యంకెలును తత్సంబంధమగు వివరణయు, వేరుసెనగ మొదలగు చమురు దినుసులు, అవి ఫలించు ప్రాంతము లందలి గ్రామ వాసుల యొక్కయు, పట్టణ వాసుల యొక్కయు యవసరములకు పోగా కూడ ఇంకను చాల దినుసు మిగిలి యుండు నని తెలుపును. వీనినుండి తీయబడు చమురు తత్సంబంధ మగు గ్రామ లేక యంత్ర పరిశ్రమల కుపయోగింపబడ వచ్చును. అవసర మగుచో విదేశముల నుండి దిగుమతి చేసికొను వస్తువులకు బదులుగా నాదేశముల కెగుమతి చేయబడ వచ్చును. ఆయా గ్రామము లం దుత్పత్తియగు ప్రత్తి నుండి కుటీర పరిశ్రమ మూలమున బట్టలుగ దయారు చేసికొనగా మిగులు భాగమును యంత్ర పరిశ్రమ కుపయో గింపబడ వచ్చును. కొన్ని కమతములం దుత్పత్తి యగు చెరుకు మొదలగు నితర దినుసుల నుండియు సాధ్యమైనంత వరకు కుటీర లేక గ్రామ పరిశ్రమల మూలమున బెల్లము వగైరాల దయారుచేసికొని వాని యుత్పత్తి హెచ్చుగ గలచోట్ల యా దినుసులను యంత్ర పరి శ్రమల కుపయోగింప వచ్చును. దేశావసరములకు వలయు పారి శ్రామిక ముడి వస్తువుల నింకను వేనినైనను క్రొత్తగా నుత్పత్తి చేయ వలెననిన గాని వాని యుత్పత్తికి ఇప్పటి కంటె హెచ్చు విస్తీర్ణము వినియోగింపవలసి వచ్చినగాని ఇప్పుడు హెచ్చు విస్తీర్ణమున సాగు చేయబడు తృణధాన్య జాతులు మొదలగు సస్యములను హెచ్చు నిపుణతతోను, శ్రద్ధతోను తక్కువ విస్తీర్ణముననే హెచ్చుగ పం డించి అట్లు విడుదల చేయబడిన విస్తీర్ణమును అట్టి పారిశ్రామిక సస్యములకు వినియోగింప వచ్చును. ఇట్లు దేశమునందలి ఆయా ప్రాంతములు సాధ్యమైనంత వరకు పారిశ్రామిక ఫలసాయోత్పత్తి విషయమున కూడ స్వయం సమృద్ధము గావించుకొన వీలగును.

విడవ ప్రకరణము

కర్ణకుల కుటుంబాదా యాభివృద్ధికి సూచనలు

ఎనిమిదవ పట్టికయం దంచనా వేయబడిన కర్ణకు కుటుంబ వ్యయము, అందలి వ్యక్తుల కనిష్ఠజీవితావసరములనే సమకూర్చగలదు. వారలు తమ జీవితస్థాయిని బెంచు కొనవలెననిన తమ కుటుంబాదాయములను బెంచుకొన వలసియుండును.

కుటుంబాదాయమును వృద్ధి చేసికొనుటకు ఆయా కమతముల సేవ్యదారులు చేయదగిన యత్నము లీ క్రింద దెలుపబడెను.

1. ప్రస్తుతము తాము యెకరము 1 కి పండించ గలుగుచున్న దానికంటె హెచ్చు పంటను దీయుట.

2. హెచ్చులాభము నొనగ నస్యములను సాగు చేయుట.

3. తమ ఫలసాయమును హెచ్చు ధరకు విక్రయించుటకు తగిన యేర్పాట్లు చేసికొనుట.

4. వ్యయమును తగ్గించు కొనుట.

5. కమతపు యజమానులు తాము చెల్లించ వలసిన పన్నుల తగ్గుదలకు కృషిచేయుట, కౌలుదారులు తాము స్వంత దారులకు చెల్లించు శిస్తుల తగ్గుదలకు యత్నించుట.

6. తీరిక కాలములందు అనుకూలములగు నితర కృషి శాఖలను గాని, కుటీర పరిశ్రమలను గాని చేపట్టుట.

పై యారు విధముల యత్నములందును మొదటిదే ముఖ్యమైనది. ఈ క్రింద దీని కుపాయములను వాని సాధ్యా సాధ్యతలును

ఈ క్రింద చర్చింపబడును.

1. పంట దిగుబడిని హెచ్చించుట : మెట్టనేలల పంట పరిమితిని హెచ్చించుట కుషాయములలో వీలైన చోట్ల నెల్ల నీటివనరుల నేర్పాటుచేసి అట్టి భూములకు నీటి సౌకర్యములను గల్పించుట ప్రధానమైనది. 15వ పట్టికలో చూపబడినట్లు వర్షాధారపు కమతముల నుండి యొకరము 1కి 9 మొదలు 18 రూపాయల లాభము మాత్రము రాగా నీరు పారుదలయగు కమతముల నుండి రు 50లు మొదలు రు 144ల నికరలాభము వచ్చుట గమనీయము.

నీటి పారుదలకు గాను నిర్మింపబడు జలాధారములలో పెద్ద నదులపై యానకట్టలు, వాని నీరు నిలువచేయు జలాశయములు నమ్మకముగ హెచ్చు విస్తీర్ణమునకు నీరందించుటచే లాభకరములు. కాని వీటి నిర్మాణమునకు రాష్ట్ర లేక కేంద్ర ప్రభుత్వము అందులకు దగిన పెట్టుబడితో బూనుకొనవలసి యుండును. వీని నిర్మాణము నకును హెచ్చుకాలము పట్టును. తక్కువ పెట్టుబడితో నగు చెరువులు, చిన్న నదులపై యానకట్టలు, జలాశయములు నిర్మించి ఉన్న వాటిని బాగుచేయుట సద్యో ఫలితము నిచ్చు పని. ఇంత కంటెను చిన్న జలాధారముల నిర్మాణమును మరమ్మత్తును సామంతులగు కర్షకులు తమంతట తామే కాని కొందరు చేరి సహకార పద్ధతులపై పెట్టుబడిని సేకరించికాని చేసికొనవచ్చును. ఎవరి పొలమున వారు నిర్మించుకొన వీలగు జలాధారములలో నూతులు ముఖ్యమైనవి. పెద్ద జలాశయముల వలె నివి సంవత్సరము పొడవునను నీటి నందించుటయే కాక వీనిచే సాగగు కమతము లందు పెద్ద ప్రాజెక్టు లందలి భూము లందు వలె నేల యూటచేయు బాధ యుండదు. కాని నీరు తోడుటకు కొంత కర్చగును. ఐనను 15వ పట్టిక యందలి యంకెలు దెలుపునట్లు నూతి నీటి వలన సాగగు కమతము నుండియే తక్కిన వాని నుండి కంటె ఎ 1కి హెచ్చు లాభమును దీయ వీలగును.

విత్తుటకు ముందు అందా సస్యములకు దగు విధమున నేలను దున్ని తయారు చేయుటయు, అదను పడునులు కనిపెట్టి నిపుణతతో విత్తుట లేక నాటుట మూలమున సస్యము ఒత్తు పలుచనలు లేకుండ నేల నంతటిని సమముగ గ్రమ్మి పెరుగునటుల జూచుటయు, యుక్త కాలమునం దా యా సస్యముల కనుకూలముగ నాంతర కృషి నలుపుచు వర్షము లేనపుడు పదును కనిపెట్టి నీటిని పెట్టుచు అధికమైనపుడు అదనపు నీటిని తగిన రీతిని నడపుటయు పంట పెంపుదలకు కర్షకుడు శ్రద్ధయు బుద్ధి సూక్ష్మతను జూపదగు మరి కొన్ని విషయములు. వీనిని గురించి మన దేశపు కర్షకుల పారంపర్యానుభవమును, జ్ఞానమును మిగుల విలువయైనవి. కాని దురదృష్ట వశమున ప్రస్తుత విద్యా విధానము మన కర్షకుల పిల్లలను తమ తండ్రుల వృత్తికి దూర మొనర్చుటచే నీ పారంపర్య జ్ఞానమును, అనుభవమును క్రమశః నశించి పోవునట్లు కనబడు చున్నది. కావున మన ప్రభుత్వ వ్యవసాయ శాఖలోని అనుభవజ్ఞులగు నుద్యోగులు మన దేశపు ఉత్తమ వ్యవసాయ సాంప్రదాయములను పరిశీలించి క్రోడీకరించుట మంచిది. మాలో ప్రధాన కర్తవ్యే నిదివరలో రచింపబడిన పదునేడు వ్యవసాయ శాస్త్ర సంపుటములందును నిట్టి విలువయగు సుత్తమ సాంప్రదాయములు కొన్ని సందర్భానుసారముగ దెలుపబడెను. ఇట్లు కొన్ని పూర్వకాల సాంప్రదాయముల సాప్తవమును శాఖించుట ప్రాత పద్ధతులన్నియు శ్రేష్ఠములే యనియు, అంతకంటె శ్రేష్ఠములగు విధానములు కనిపెట్ట వీలులేదనియు యెంచుట కాదు. ఆధునిక శాస్త్ర పరిశోధనల వలన నాయా పరిస్థితులకు దగిన శ్రేష్ఠముగు క్రొత్త పద్ధతులను కనుగొన వచ్చును. ఇట్లు కనిపెట్టబడిన క్రొత్త విధానముల కుదాహరణముగ దాశ్వా (రెండవ పంట) సామాన్యముగ నది నాటబడు కాలమునకు ముందుగ నాటినపుడు మొక్కల మొవ్వులు పురుగు పట్టి యవి యంతగా చావకుండుటకు, వానిని తీసి నాటుటకు ముందు నాకుమడి నారగట్టి, యందలి

మొక్కలను కొంతవరకు వడల గట్టుట మంచిదని మారుతేరు డ్రేట్రమున కనుగొన బడిన విషయమును బేర్కొన వచ్చును. కాని మన దేశమున సాగు విధానము లందలి యభివృద్ధి మూలమున పంటను పెంపొందించు కృషి తగినంత జరుగ లేదనియే చెప్పవలసి యున్నది.

పెక్కు శతాబ్దముల యనుభవ పర్యవసానముగ రూపొందిన మన దేశవాళీ పనిముట్లు కూడ తక్కువ ఖరీదు గలిగి యిప్పటి సాగు విధానములకు తగియే యున్నవి. ఐనను నింతకంటె ఆయా పనులను హెచ్చు సామర్థ్యముతోను, శీఘ్రముగను చేసి సకాలమున హెచ్చు విస్తీర్ణమున విత్త వీలు గలిగించు పనిముట్లను తయారు చేయుటకు అవకాశము కలదు. ఆయా రాష్ట్రముల వ్యవసాయ శాఖలందలి శిల్పనిపుణు లిట్టి పనిముట్లను యంత్రములను గొన్నిటిని నిర్మించి కర్షకుల కందచేయు చున్నారు. వెనుకటి ప్రకరణములం దార్థిక పరిశీలన జేయబడిన యైదు కమతము లందును ఆయా పనుల కుపయోగింప దగిన పనిముట్ల జాబితాలలో నిట్టి నూతన పరికరములు కొన్ని జేర్ప బడినవి. ఉపయుక్తమగు పరికరములును యంత్రములును నింకను గొన్ని యున్నను కుటుంబ కమతములను సాగు చేయు కర్షకు లెవరికి వారు కొన వీలులేనంత ఖరీదు గలిగియున్నవి. సహకార సంఘము లేర్పడి ఇట్టి పరికరములను గొని తమ సంఘ సభ్యుల కదై కేచ్చుట కేర్పాటు చేయవలసి యుండును.

వ్యవసాయ శాఖ వారిచే నెంచి తీయబడిన మేలు పంగడము లలో ననుకూలమైన వానిని సాగుచేయుట కూడ పంటను హెచ్చించుటకు గొంత తోడ్పడును. వివిధ ప్రాంతములకును పరిస్థితులకును అనుకూలించు ఆయా సస్యముల పంగడముల విత్తు లిపు డా శాఖ వారిచే కర్షకుల కందజేయ బడుచున్నవి. ఈ శాఖ వారు కొన్ని మేలు రకములను విదేశముల నుండి కూడ తెప్పించి స్థానిక పరిస్థితు

లందు పరీక్షించి యనుకూలమైన వాని నంచుటయు, భిన్నరకముల సంకరము వలనను 'ఎక్కురే' వంటి ఆధునిక కిరణప్రసార విధానముల వలనను క్రొత్త వంగడములను సృష్టించి వాని విత్తుల నభివృద్ధిచేసి కర్షకులు తమ కమతములనుండి హెచ్చు పంటను దీయుటకు దోడ్పడుచున్నారు.

కర్షకుడు తన కమతముపై మేలు వంగడములను సాగు చేయుట మూలమునను, నీటి పారుదల మూలమునను హెచ్చు పంటను దీయ గలుగుటకును యుక్తమగు యెరువులను నేలకు వేసి దానిని తగినంత బలపరచ వలసి యుండును. ఇట్లు జేయనిచో సాగు చేయు వంగడముల ప్రాశస్త్యమును, నీటి వసతివలని ప్రయోజనమును గూడ నంతగా గానబడవు. పంట హెచ్చుటకుబదులు క్రమముగ క్షీణించి పోవును. కావున కర్షకుడు తన కమతపు పశువుల మలమూత్రములను, పశువులు తినని యితర చెత్త చెదారములను మిగుల శ్రద్ధతో జాగ్రత్త పెట్టి హెచ్చు సారముగల పశువుల యెరువును, చీకుడు యెరువు లేక కంపోస్టును హెచ్చుగ దయారుచేసి నేలకు జేర్చుచుండ వలెను. ఇవిగాక సమీపమున నుండు బంజరు నేల లందును అడవు లందును బెరుగు చెట్లు చేమల పచ్చి రొట్టను, కమతముల కట్టవలండును, బీళ్లపైనను రొట్ట కొరకు ప్రత్యేకముగ బెంచ బడు నిద్రగన్నేరు, గైరిసిడియా మొదలగు చెట్లయొక్క రొట్టను, గూడ నేరుగ గాని కంపోస్టుచేసి గాని యెరువుగ నుపయోగించ దగును. జనుము, జీలుగ మొదలగు పచ్చి యెరువు సస్యములను సాగు భూములందు ప్రత్యేకముగ బెంచి బలపరచ దలచిన నేల యం దెరువుగ దున్నివేయవచ్చును. తగిన నీటి వసతిగలచోట్ల దంప వరిమళ్లకు సత్తువ చేయుట కిట్టి పచ్చి యెరువు సస్యములను బెంచుట చాల యనుకూలము. లభించినంతవరకు పశువుల యెరువును, కంపోస్టును మెట్ట, తోట నేలలకు వేసి వరిమళ్లకు పచ్చి యెరువును వాడుట మంచిది. ఇట్టి నేలకు స్థూల సేంద్రియపు ఔరువులను తగి

సంత జేర్చుచు రాగా నేల క్రమముగ కండబారి పంట నిలుకడగల యభివృద్ధిని జూపును. నేల నుండి హెచ్చు సారమును - ముఖ్యముగ సత్రజనిని - దీసికొను చెరుకు, అరటి వంటి సస్యములకును, నీటి సారుదల చేయబడు వరి, చోడి మొదలగు సస్యములకును స్థూల సేంద్రియపు తెరువులతోపాటు వేరుసెనగ పిండి మొదలగు చమురు గింజల పిట్టను, అమ్మోనియా గంధకీతము, అధిస్ఫురితము (సూపర్ ఫాస్ఫేటు) మొదలగు ఉత్సారపు తెరువులను గూడ చేర్చదగును.

ఇటీవల ప్రభుత్వము పంట పోటీల నేర్పాటుచేసి ఇరువదియైదు మొదలు ఐదు వేల రూపాయల వరకు బహుమతుల నెనగుటచే గలిగిన ప్రోత్సాహము వలన కొందరు పైని తెలుప బడినట్లు మేలు పంగడములను సాగుచేసి, తగినంత యెరువు వేసి యుక్త కాలములందు తగినంత నీరు కట్టుచు శ్రద్ధతో నాంతర కృషి చేయుటచే వరి, గోధుమ, చెరుకు, బంగాళాదుంప మొదలగు సస్యముల పంటను సామాన్యముగ నమ్మ వీలు లేనంతగా హెచ్చింప గలిగిరి. ఎకరము 1కి సుమారు 16,000 పౌనుల (బాగుగ నెండినచో 12,000 పౌనులు లేక 70 కాటా బస్తాలగు) వడ్ల నెక యాసామి పండింప గలిగెను. మరికొందరు ఎ 1కి 50, 60 బస్తాల వరకు బండింప గలిగిరి. సామర్ల కోట ముందలి యొక కర్షకుడు ఎ 1కి 110 టన్నుల చెరుకు సుత్పత్తి చేయగలిగెను. తగినంత పెట్టుబడి పెట్టి శ్రద్ధతో పనిచేయుచో ఆయా సస్యముల నుండి యిప్పటి కంటె రెట్టింపు మొదలు మూడు నాలుగు రెట్లు పంటను దీయ వీలగును. కాని పైని తెలుపబడినంత హెచ్చు పంటకు కేవలము కర్షకుని యత్నమే కాక కాలమాన పరిస్థితులు మొదలగు ప్రకృతి పరిస్థితులు కూడ అనుకూలముగ నుండవలెను. కొంత హెచ్చు పెట్టుబడియు నవసరమగును. సామాన్య కర్షకు లందఱును అంతహెచ్చు పెట్టుబడిని పెట్టుటకు శక్తివంతులు కాకపోవచ్చును. పెట్టగలిగినను ప్రతికూల పరిస్థితుల మూలమున దానికి తగిన ప్రతిఫలము రాకపోవచ్చును. కాని సామాన్యముగ కర్షకుడు తన కమ

తపు పరిస్థితుల నెరిగి మేలు వంగడములను తగినంత యెరుపు వేసి కష్టపడి పనిచేయుచో మొత్తము మీద దాని నికరపు రాబడిని 30 - 50% వరకు హెచ్చింప గలుగు ననుటకు సందేహము లేదు. నీటి సారుదల లేని కమతమునకు నీటి వసతిని గలిగించుచో నీరాబడిని 100% వరకు గాని యింకను పైగాగాని హెచ్చింప వీలగును. ఇది సాగు విధానమున నిటీవల నీడేశమున బ్రవేశపెట్టబడిన 'జపాన్ పద్ధతి' యిట్టి సర్వతోముఖ తీవ్ర కృషి విధానమే. నీటిలోటు లేనిచోట్ల నీ విధానము నవలంబించిన హెచ్చు రాబడి చేకూరు ననుటకు సందేహము లేదు.

వంటను పెంపొందించుటకు కరకుడు చేయదగు కృషిలో నాయా సస్యముల నవుడవుడు బాధించు చీడలు, తెగుళ్లు మొదలగు సరిష్టముల వలని నష్టమును తగ్గించు కొనుట మరి యొకటి. ఇట్టి యరిష్టముల వలనను దినుసులను కొట్లో నిలువ చేసిన వెనుకను గలగు నష్టము సామాన్యముగ 5-15% వర కుండవచ్చును. ఒక్కొక్కప్పుడు 25% మించ వచ్చును. ఇటీవల కనుగొనబడిన గమ్మెక్సే, అగ్రసాన్ మొదలగు మందు లిట్టి యరిష్ట నివారణ కనుకూలముల నున్నవి.

మేలు వంగడముల విత్తులను, వివిధములగు యెరువులను, నీటి వసతులను గురించియు, అరిష్ట నివారణను గురించియు వ్యవసాయ శాస్త్రపు రెండవ సంపుటమున దెలుపబడెను.

2. హెచ్చు లాభమునెసగు సస్యములను సాగుచేయుట :
కొన్ని భూములందు పొగాకు, మిర్చి, వేరుసెనగ మొదలగు కొన్ని సస్యములు సామాన్యపు తృణధాన్య, కాయధాన్యములకంటె హెచ్చు లాభము నెసగును. హెచ్చు విస్తీర్ణమున సాగుచేయుచో వానిని సాగుచేయు కుటుంబములకును, ఇతర ప్రజలకును అత్యవసర

మగు అన్న వస్త్రముల కుపచరించు ద్రవ్యములు లోటువడును. పశు గ్రాసములకును కర వేర్పడును. వీనిని హెచ్చు వెలపెట్టి పై నుండి తెప్పించుకొని రవాణా ఖర్చులను గూడ భరించ వలసి యుండును. ఇట్లు కొన్ని ప్రాంతములందు అన్న వస్త్రములకును, పశు గ్రాసమునకును ఉపచరించని సస్యములను హెచ్చుగ సాగు జేయుటచే నా ప్రాంతములందే కాక, దేశము మొత్తముపై గూడ అన్న వస్త్రములకు లోతేర్పడి వీనిని విదేశముల నుండి దిగుమతి జేసికొన వలసి వచ్చును. హెచ్చు విస్తీర్ణమును, జనాభాయు గలిగిన ఇండియావంటి దేశములు ప్రజల నిత్యజీవితావసరముల విషయమున పరాధీనత యిదివరలో సూచింపబడినట్లు చాల యనర్థకము. గత సంగ్రామ కాలమునను, తరువాతను ఇండియాకంటే చిన్న దేశములు కూడ నీ విషయమును గ్రహించి యిట్టి పరాధీనతనుండి తమ దేశములను విముక్తి గావించుకొనుటకు తీవ్ర కృషిని చేయుచున్నవి. మన దేశపు కర్షకులు దేశమున కనర్థముగ పరిణమించని విధమున తమ కుటుంబాదాయములను బెంచుకొన వలెనన్న వెనుకటి ప్రకరణమునందు సూచింపబడినట్లు ఇప్పటికంటే స్వల్ప విస్తీర్ణముననే ప్రజల యన్న వస్త్రములకు వలయు దినుసులను హెచ్చుగ బండించ గలిగినచో తక్కిన భూమిపై హెచ్చు లాభము నొసగు సస్యములను సాగు చేసి వాని ఫలసాయపు విక్రయము వలన రాబడిని హెచ్చు చేసికొనవచ్చును. ఇట్టి దినుసులను ప్రభుత్వము విదేశముల కెగుమతి చేసి యందుమూలమున చేకూరు విదేశ ధనముతో నీ దేశమునకు వలయు యంత్రసామాగ్రిని, కొన్ని యితరసరకులను దిగుమతి చేసికొనవీలగును.

3. ఫలసాయమునకు హెచ్చు ధర లభింపజేసికొనుట :

వెనుకటి (10-15వట్టికలు) ప్రకరణములందు వివిధములగు కమతముల ఆదాయపు టంచనాలలోని ఫలసాయపు ధరలు ఇదివరలో దెలుపబడినట్లు ఇప్పటి హెచ్చు ధరలకును, గతసంగ్రామమునకు పూర్వపు ధరలకును మధ్యస్థముగ లెక్క వేయబడెను. వ్యయపు టంచనాలలోని

పాటు విలువలును, ఎరువులు, విత్తులు వగైరాల ధరలును ఇట్లే మధ్య సముగ లెక్క వేయబడెను. ఫలసాయపు ధరలు పెరుగుచో జీవిత వ్యయము పెరుగును. పాటు విలువ (కూలిరేట్లు) యు, పశుపోషణ వ్యయము మొదలగున వన్నియు పెరుగును. ఇట్లు ఫలసాయపు ధరల తోపాటు వ్యవసాయపు కర్చులు పెరుగుటచే నికర రాబడి తగినంతగా హెచ్చదు. జీవిత వ్యయము పెరుగుటచే యీ నికర రాబడియందలి స్వల్ప హెచ్చుదలవలన కుటుంబపు జీవనస్థాని పెంచుకొన వీలు లేక పోవును.

ఐనను, కర్షకులు తమ కమతముల ఫలసాయమును సహకార సంస్థల ద్వారా అమ్ముట కేర్పాట్లు గావించుకొనుచో తామిపుడు దళారులద్వారా అమ్ముటచే వచ్చు ధరకంటె కొంత హెచ్చు ధరకు అమ్మగలుగుదురు. మరియు నిట్లమ్ము దినుసులను కత్తితేకుండగ తయారు చేయుచో నట్టి మేలు సరకులకు వాని నమ్ము సహకార సంస్థలు బజారు ధరల కంటె హెచ్చు ధరలకు గొనగలుగును. ఇదియే కర్షకులు తమ ఫలసాయపు ధరల నిండుక హెచ్చించుకొనుటకు ముఖ్యోపాయము. ప్రభుత్వము ధరలను హెచ్చు స్థాయిని నిలబెట్టుటకు తీసికొను చర్యలు కొన్ని ప్రత్యేక పరిస్థితులందు కొంత మేలు చేసినను అది చిరకాలము నిలువ జాలదు. ఇట్టి బలవంతపు ధరల నియమనము (Control) వలని యనర్థములు ఇటీవల బాగుగ దెలియ వచ్చెను.

4. వ్యయమును తగ్గించు కొనుట : కమతమును సాగుచేయు కుటుంబము తమ స్వంతపాటుతోనే వ్యవసాయపు బనులను చేసి కొనుచు సాధ్యమైనంత వరకు కూలీల పాటును తగ్గించుట వలనను, తాము ఆదర్శముగ పనిచేసి చూపుచు, కూలీలచేగూడ అట్లు చేయించ గలుగుట మూలమునను పంట తగ్గకుండగనే వ్యయమును కొంత తగ్గించు కొనవచ్చును. ఆయా వ్యవసాయపు బనులను హెచ్చు సము

ముగను, శీఘ్రముగను జేయగలుగు చేతి పనిముట్లయొక్కయు, పశువులచే లాగబడు పనిముట్లయొక్కయు వాడుక వలన కూడ పాటును కొంత తగ్గించు కొనవచ్చును. కాని యొక్కొక జత పశువులతో సేవ్యము జేయబడు కుటుంబ కమతములం దీ తగ్గింపు కమతపు పశువులకు కొంత రాబడి నిచ్చు నితర పనులను గల్పించ గలిగినపుడే లెక్కలోనికి వచ్చును. మరియు కుటుంబ కమతముల యజమానులలో పెక్కుమంది యేవరికివా రిట్టి పనిముట్లను కొనుటకు దగిన పెట్టుబడిని పెట్టలేక పోవచ్చును. స్థితిమంతులైన కొందరు వీనిని గొని యుపయోగించుచు ఇరుగు పొరుగువారి కద్దె కివ్వవచ్చును. సహకార సంఘములును, ఇతర ప్రజాహిత సంస్థలును వీనిని గొని కరకుల కద్దె కియవచ్చును. నలుగు రైదుగురు ఇరుగు పొరుగు కమతముల యజమానులు తమ కమతముల సాగును సమిష్టిగ జేసి నిట్టి మేలు పనిముట్ల మూలమున మొత్తము మీద ఒకటి రెండు జతల పశువులను తగ్గించివేయ వీలగును. ఇంకను హెచ్చు కమతములవారు చేరి సహకారసంఘముగ నేర్పరచుకొని ఇంతకంటెను సమర్థమగు శక్తి యంత్రములచే లాగబడు పనిముట్ల నుపయోగించుచో మిగుల తక్కువ పశువులతోను, మనుష్యులతోను అన్ని పనులను చేసి వ్యయమును తగ్గించ వీలు కావచ్చును. కాని యిట్టి పెద్దయెత్తు సహకార వ్యవసాయమున కార్య నిర్వాహకులు ఎవరి కమతమును వారు స్వయముగ సాగు చేసికొను నప్పటియంత సమర్థముగ నీ సహకార కమతమందలి పనులను నిర్వహింప గలుగుట సందేహము. కావున సమర్థమగు పరికరముల నుపయోగించుట వలని వ్యయపు తగ్గింపు వలన నికరలాభము హెచ్చుక పోవచ్చును.

కూలి రేట్లు తగ్గుదల వలన కూడ కమతపు వ్యయముతగ్గును. కాని కూలి రేట్లు నానాటికి హెచ్చుచున్నవేగాని తగ్గు సూచనలు లేవు. ఆయా విధమగు కమతముల యంచనాలలో అవలంబింప బడిన కూలి రేట్లు (మగవానికి ఎనిమిదణాలు, ఆడుదానికి లేక పిల్లవానికి

నాలుగణాలు) యుద్ధానంతరపు రేట్లకును, యుద్ధమునకు పూర్వపు రేట్లకును మధ్యమముగ నున్నవి. ఈ రేట్ల చొప్పున కూలివాని కుటుంబమునకు 9వ పట్టికలో యంచనా వేయబడిన కనిష్ట వేతనమునకు వలయు రాబడి (రు 500 లు) రాదు. కావుననే వ్యవసాయపు కూలీల కివ్వవలసిన రేట్లు ప్రభుత్వము నిర్ణయింప బూనుకొన్నది.

ఐనను ప్రస్తుత పరిస్థితులందు నేకమతమున నైనను నితర కమతములందుకంటె వ్యవసాయపు బనులను - ముఖ్యముగ ఎక్కువమంది కూలీలు అవసరమగు పరినాటు మొదలగు వానిని - ముందుగ జేసికొన వీలగుచో అప్పటి కింకను రేట్లు పెరుగక పోవుటవలన వ్యయము తగును. పరిని పెరుచేయు కర్తకుడు నారు పోయుటకు వరము గురియు వరకు వేచియుండక నూతి క్రిందనో, కోనేటి క్రిందనో తక్కిన వారల కంటె ముందుగ నారు పెంచగలుగుచో నాటు వ్యయమును తగ్గించు కొనగలుగుటయే కాక ముందుగ నాటుట వలన పంటయు కొంత హెచ్చును.

8వ ప్రకరణమున కూలి రేట్లను హెచ్చించు విషయమును గూర్చి మరి కొంత వ్రాయబడును.

5. పన్నులను శిస్తులను తగ్గించుకొనుట: కమతపు భూముల యజమానులు తాము ప్రభుత్వమునకు చెల్లింప వలసిన పన్నుల తగ్గింపునకును, కాలుదార్లు తాము సాగు చేయు కమతపు భూమి కామందుకు చెల్లింపవలసిన శిస్తుల తగ్గింపునకును కృషిచేయుట సహజము. కాని అప్పటి ధరలను బట్టి యింతకంటె చాల తక్కువ ధరలుండు కాలమున వాని ననుసరించి కట్టిన పన్నులను తగ్గించ మని కోరుట హాస్యాస్పదముగ నుండును. ప్రభుత్వ మిప్పటి హెచ్చు ధరలను బట్టి భూమి పన్నును హెచ్చించక పోవుటయేగాక యిటీవల జమీందారీ భూములను తాము స్వాధీనము చేసికొని వానిపై పన్నులను గూడ సమీక్ష ప్రభుత్వ జరాయితీ భూములతో సమమగునట్లు

తగ్గించి యుండిరి. కావున నిపు డున్న పన్నులలో తగ్గింపు అనంభ వము. కాని 1930-40 సం॥ మధ్య కాలమునందు వలె నేకారణము చేనైనను ధరలు చాల తగ్గిపోవుచో నప్పుడు ఈ పన్నుల భారము చిన్న కమతగార్లకు హెచ్చనిపించును *. కావున నీభార మొకప్పుడు హెచ్చి మరియొకప్పుడు తగ్గక సమముగ నుండవలెనని నిప్పటి పన్నుల విధానమును పూర్తిగ రద్దుచేసి యితర వృత్తుల లేక పరిశ్రమల వలని యాదాయముపై వలెనే వ్యవసాయాదాయముపై గూడ క్రమాంతరములుగ రాబడి పన్నును విధించుట మంచిది.

భూమి కామందుకు కాలుదా రివ్వవలసిన శిస్తు భారము పన్ను భారముకంటె హెచ్చు. కాలుదారులు ఒకరితో నొకరు కమతము కొరకు పోటీపడుటయే భూమి కామందులు శిస్తులను తగ్గింపకుండుట యు, కొంద రింకను హెచ్చించు చుండుటకును గారణములు. ప్రభుత్వము శిస్తులను గురించిన సంస్కరణలందు 10-14 పట్టికలందు లెక్క వేయబడిన విధమున తేల్చిన నీకరలాభములో సగము సబబైన శిస్తుగ నెంచదగును. ఈ విషయమై కూడ రాబోవు ప్రకరణమున విపులముగ చర్చింపబడును.

6. ఉప పరిశ్రమల మూలమున కుటుంబాదాయమును అభివృద్ధి చేసికొనుట : కర్షకుని కుటుంబమున తమ కమతపు నేవ్యమునకై వినియోగింపవలసి యుండు రెండు యూనిట్ల పాటుకు తగినంతమంది కాక యింకను హెచ్చు పనిచేయగలుగు అంగబల ముండుచో సంవత్సరము పొడవునను గాని తీరికకాలమున మాత్రమే కాని వ్యవసాయ

* ఆకాలమున 11వ పట్టిక యందు వ్యవహృతమైన 15 యొకరముల యెర్ర నేల పెట్ట కమతమునకు రు 2 ల చొప్పునను, 12వ పట్టికలో వ్యవహృతమైన 10 యొకరముల మాగాణి కమతమునకు ఎ 1కి 6 రూపాయలును ఉండెడిది. ఇది అప్పటి నీకరలాభముపై 25% కాగా, నిప్పటి నీకరలాభముపై లెక్క చూచిన 6% మాత్రమే యగును.

ముతో పాటు కొనసాగింప వీలగు నేవేని యొకటి రెండు ఉప పరిశ్రమలను చేపట్టి వాని మూలమున కొంత ధనము నార్జించి కుటుంబపు జీవన స్థాయిని పెంచుకొన వచ్చును.

ఆయా విధముల కమతములు వీలునుబట్టి చేపట్ట దగిన పరిశ్రమలలో పాడి పరిశ్రమ ముఖ్యమైనది.

పని లేని కాలమున కమతపు బండిని, యెడ్లను అద్దెకు దోలి కొంత సొమ్మును గడింపవచ్చును. పాడి పశువులకు బుట్టిన దూడలను గాని, తల్లి పాలను త్రాగుట మానిన దూడలను కొని గాని, కోడె దూడలు దుక్కికి పనికివచ్చు వరకును, పెయ్య దూడలను చూలుతో నుండి యీన బోవువరకు లేక యీను వరకును బెంచి విక్రయించుట రాబడిని అభివృద్ధి చేసికొనుటకు చేపట్టదగిన మరి యొకపని. వీనివలన కమతమునకు కొంత యెరువు అధికముగ లభించును. విక్రయమునకు ముందు కొంత కాలము కోడెదూడలచే కమతమున కొంత పనికూడ చేయించుకొన వచ్చును.

కమతముపై కోళ్లను పెంచి గ్రుడ్ల నమ్ముటవలనను, పిల్లలను, పెట్టలను, వుంజులను అమ్ముట వలనను గూడ కుటుంబాదాయమును కొంత పెంచుకొన వచ్చును.

తేనేటిగల పెంపకము కుటుంబ కమతముల రాబడిని హెచ్చించుకొనుట కిటీవల ప్రాముఖ్యతకు వచ్చిన మరియొక పరిశ్రమ.

న్యూ నోష్ ప్రాంతము లందలి కమతములందు - ముఖ్యముగ కట్టవలందు - తూతిక చెట్లను బెంచి వాని యాకులతో పట్టు పురుగులను బెంచుట వలన గూడ కర్షకులు తమ కుటుంబాదాయమును హెచ్చించుకొన గలుగుదురు. ఆముదపుటాకులు తిని పెరుగు మరియొక జాతి పట్టుపురుగులను ఉష్ణ ప్రదేశములందు గూడ శీత కాలమున బెంచ వీలగును.

పై పరిశ్రమల కంతగా వీలివ్వని డెల్టా కమతము లందలి కోనేళ్లలోను వేసవిలో కూడ నీరుండుచో నితరచోట్ల కమతము లందలి కోనేళ్లలోను కొన్ని జాతుల చేపలను బెంచి విక్రయించుట వలన కొంత సొమ్మును దీయవచ్చును.

కొన్ని కమతములపై కొన్ని మేలు జాతుల మేకలను, గొర్రెలను స్వల్ప సంఖ్యలలో బెంచి మేకల పాలను, గొర్రెల ఉన్నిని, రెండు జాతుల పిల్లలను విక్రయించుట కూడ లాభకరముగ నుండవచ్చును. కాని యీ దేశమున సామాన్యముగ నీజాతుల మందలను గొల్లవాండ్లు మాత్రమే బెంతురు.

ఇట్లే పండులను సామాన్యముగ ఎరుకల వాండ్లు మాత్రమే పెంచుట యాచారమైనను, కొన్ని విదేశీ రకముల పండులను కొన్ని పరిస్థితులందలి కమతముల పై కూడ లాభకరముగ బెంచ వీలు కావచ్చును.

జంతు కృషికి సంబంధించిన పై పరిశ్రమల యాదాయ వ్యయముల యంచనాలు మరియొక ప్రకరణమున దెలుప బడును.

కర్షకులు తమ కమతములం దుత్పత్తియగు దినుసులకు సంబంధించిన కొన్ని గృహ పరిశ్రమల మూలమున గూడ కొంత సొమ్మును గడింప వచ్చును. లేక తమ కుటుంబమునకు వలయు వస్తువుల యుత్పత్తి వలన వ్యయమును తగ్గించుకొన వీలగును. ధాన్యపు దంపు, పిండి విసరుట, నూలు తీయుట, పురిని వడకుట, (జనపనారతో) నులక పేనుట (గోగునారతో) కొబ్బెర డొక్కల నుండి పీచును దీసి దానితోను, యితర నారలతోను త్రాళ్లను పేనుట ఇట్టివి గృహ పరిశ్రమలలో పేర్కొన దగినవి. ఇవి కర్షకులే గాక గ్రామమునందలి యితర కుటుంబములును చేపట్ట దగినవై యున్నవి. వీని వివరములను తెలుపుటకు గాని ఆదాయ వ్యయములను గురించి గాని తెలుపుట కీ గ్రంథమున నవకాశములేదు.

ఎనిమిదవ ప్రకరణము

భూ సంస్కరణలు

కర్షకుడు తనకుటుంబాదాయమును బెంచుకొనుట కవలంబింప దగినవిగ వెనుకటి ప్రకరణాంతమున బేర్కొనబడిన యుప పరిశ్రమల వివరములను దెలుపక మునుపు, ఆ ప్రకరణముననే యంతకుముందు సందర్భ వశమున ప్రస్తావింపబడిన భూసంస్కరణములను గురించి చర్చింప దగును.

భూసంస్కరణలనగా భూమి యందలి హక్కులను గూర్చిన సంస్కరణలని స్థూలముగ జెప్పవచ్చును. “భూమి యెవరిది?” అను విషయమున భేదాభిప్రాయములు గలవు. కొందరు రాజకీయ వేత్తలు సేవ్యులు భూమి యంతయు రాజునకు లేక రాజ్యమునకు జెందినదనియు, కర్షకుడు రాజుయొక్కగాని లేక రాజ్యముయొక్కగాని రైతు లేక కౌలుదారు వంటి వాడనియు నందురు. కర్షకుడు చెల్లించు పన్నులు రాజునకు, లేక రాజ్యమునకు ఫలసాయము నుండి చెందవలసిన పాలుయొక్క విలువ లేక శిస్తు అనియు వీరి యభిప్రాయము. కాని భూమి సాగు యొక్క చరిత్రను గమనించుచో నిది మొదట పశువులను మేపుకొనుచు సంచారము చేయుచుండిన నెక్కిక్క తెగ మానవులు, ఒక్కొక్క యనుకూల ప్రదేశమున స్థిర నివాస మేర్పరచుకొన నారంభించి నపు డడవిని నరకి వ్యవసాయమును చేసికొనుటకు సమిష్టిగ తయారు చేసికొనిన భూమి యగుటచే నా భూమి హక్కు నాతెగకు జెందియుండెనని చెప్పవచ్చును. తెగకు మూలపురుషుడు లేక యాతని తరువాత నాతెగకు పెద్దగా నేర్పడు నాతడే దానిపై యాజమాన్యము వహించు చుండెను. అప్పటి నుండియు నీ భూమి హక్కు గ్రామము నందలి ప్రజలకు సమిష్టిగా జెంది గ్రామ పంచాయతీ యాజమాన్యమున నుండెను. మరి కొంత

కాలమున కిట్టి గ్రామములను గొన్ని కొన్నిటి నెక్కుక బలీయమైన నాయకుడు తన యదుపులోనికి దెచ్చుకొన నారంభించెను. క్రమశః రాజులు, రాజ్యములు యేర్పడెను. ఇటీవల బ్రిటిష్ వారు యేకర్షకుడు సాగుజేయు భూమికి ఆకర్షకునికే జిరాయితీ పట్టానిచ్చి దానికి హక్కుదారుని జేయువరకు గ్రామపు సాగు భూమిపై రాజునకు లేక రాజ్యమునకు చెందవలసిన వన్ను గ్రామము మొత్తముపైననే తరచు దినుసు రూపముననే చెల్లించబడు చుండెడిది. ఈ మొత్తము గ్రామ మందలి కర్షకులు సాగుచేయు భూమి పరిమితిని బట్టి లేక అందు పండు పంటపరిమితిని బట్టి గ్రామ పెద్దలు (పంచాయతీ) వారలకు పంపకముచేయుచుండెడివారు. రాజు లేక రాజ్యము తమకుచెందవల సిన మొత్తపు కట్టుబడిని పెంచినపుడు యీ యదనపు మొత్తమును గ్రామ పెద్దలే యాయా కర్షకులపై, వారల యొక్కయు, భూమి యొక్కయు, స్థితిగతుల ననుసరించి సర్దివేయుచుండిరి. కావున భూమి గ్రామ సంఘమున కంతటికి జెందియుండెనని చెప్పవచ్చును.

భూమి హక్కు వ్యక్తులకు సంక్రమించిన వెనుక-ముఖ్యముగ ద్రవ్యపు చలామణి వచ్చినప్పటి నుండియు కుటుంబ పరిస్థితుల ననుస రించి కొందరు కర్షకులు తమ భూమిలో కొంత భాగము నమ్ముటయు మరి కొందరు కొనుటయు ప్రారంభమై క్రమముగ హెచ్చినది. క్రమ ముగ నిట్లమ్ముబడు భూములు పాయకారి (ఇతర గ్రామముల) కర్షకులు కొని సాగు చేసికొనుటయు కర్షకులకు పెట్టుబడి పెట్టు సాహు కారు బాకీల క్రింద కొని యిట్లు భూమిని కోల్పోయిన వారలకేగాని, కుటుంబము పెద్దదగుటచే తమ కున్న భూమి చాలని యితరులకు గాని కౌలుకిచ్చుటయు ప్రారంభ మయ్యెను. కర్షకుల కష్ట సుఖము లను కనిపెట్టి గ్రామమున నెవ్వరికిని లోటు లేకుండ భూమిని పంచుచు, దానిపై రాజుకు, లేక రాజ్యమునకు చెందవలసిన శిస్తును లేక వన్నును అందరిపైనను సర్దుచు వచ్చినప్పటి పరిస్థితు లిట్లు తారు మూరై భూమి కొంత వ్యవసాయేతరుల పరమగుటయు, వ్యవసాయ

దారులలోనే కొందరకు మిగులహెచ్చు భూమి యుండుటయు, కొందరకు మిగుల తక్కువగుటయు, కొందరు భూమిని గోల్పోయి కౌలు దారులుగ మారుటయు, కొందరకిదియు సాధ్యపడక తాముస్వయముగ కష్టపడని కర్షకుల క్రింద పాలికాపులు లేక జీతగాండ్రగుటయు, కొందర కిట్టి పదవులు లభింపక రోజు కూలీలుగ మాత్రమే పని చేసి జీవింపవలసి వచ్చుటయు తటస్థించెను. ఇట్లు సంఘము నందు విపరీత యైశ్వర్య భేదము లేర్పడుటయు ఐశ్వర్యవంతులు తమపలుకుబడిని, ఒక్కొక్కప్పుడు దర్పమును బీదలపై నుపయోగించి స్వల్ప భూములుగల వారలకు హెచ్చు వడ్డీకప్పుల నిచ్చి బాకీక్రింద వారల స్వల్ప భూములనుగూడ హరించుటయు, కౌలుదారులను, పాలికాపులను, కూలీలను, వారలకు జెందవలసిన పాలును, లేక కూలీని, సాధ్యమైనంత తగ్గించి వారలను పెక్కు విధముల బాధించుటయు ప్రారంభమయ్యెను.

కాని యిటీవల ప్రపంచ మంతటను నొక విధమగు నూతన ప్రబోధము గలిగి సామంతులు సకలైశ్వర్యములతో తులతూగుచుండ తాము తిండి గుడ్డలకు కరవై బాధపడు చుండు పరిస్థితులపై బీదలు తిరుగుబాటును చేయుట కారంభించిరి. కొందరి నాయకత్వమున వీరలు తమలో నైకమత్యము నెలకొల్పుకొని తమకు జరుగుచున్న యన్యాయమును తొలగించుకొని, తమ హక్కులను కాపాడుకొనుటకు తగినంత శక్తివంతములగు పారిశ్రామిక సంఘములను నెలకొల్పుకొని యున్నారు. ఈ యుద్యమము తొలుత పాశ్చాత్య కార్మికు లందు పుట్టి, ప్రబలి, పిమ్మట నీ దేశమునకును వ్యాపించెను. ఇటీవల నిట్టి సంఘర్షణ భూస్వాములకును వారి భూములను సాగుజేయు కౌలుదారులకును మధ్యను, కర్షకులకును, వారి పాలికాపులు లేక జీతగాండ్రకును, యితర కూలీలకును మధ్యను కూడ ప్రారంభించెను. కొన్నిచోట్ల భూములు లేని కర్షక కుటుంబముల వారు భూస్వాముల కమతములను బలవంతముగ నాక్రమించు కొనుట,

కౌలుదారులు భూములను తమపరతు తీరినను వానిని విడువకుండుట, జీతగాండ్లును, కూలీలును, సమ్మెచేసి కర్షకులకు నష్టము గలిగించుట, ఫలసాయమును దొమ్మిచేయుట, కఱ్ఱదారులం దొక కూటముతో మరియొక కూటము క్లాట్లాడుట మొదలగు దౌర్జన్య యుతమగు పనులు జరుగ నారంభించెను.

ఇట్టి సంఘటనలు జరుగకుండ జూచుట ప్రభుత్వ ధర్మమగుటచే నిటీవల భూస్వాములు, కర్షకులు, కౌలుదారులు, కూలీలు, వగైరాల హక్కు బాధ్యతలను గురించి సాధ్యమైనంత వరకు అందరికిని న్యాయము జరుగు విధమున శాసించుటకు బూనుకొని, యిందులకు ప్రాతిపదికగా ఇండియా ప్రభుత్వము వారు జె. సి. కుమారప్పగారి యధ్యక్షత నొక విచారణ సంఘమును నియమించియుండిరి. చెన్నరాష్ట్ర ప్రభుత్వము మరియొక విచారణ సంఘమును నియమించిరి. ఉభయ సంఘములును దీర్ఘమగు విచారణను సలిపి తమ నివేదికలను తయారు చేసియున్నారు. ఇవి యింకను ఆయా ప్రభుత్వముల యొక్కయు, నిటీవల నియమింపబడిన స్లానింగు కమిటీవారి యొక్కయు పరిశీలన యందున్నవి. ఇటీవలనే, యవతరించిన యాండ్రరాష్ట్ర ప్రభుత్వమును యీ విషయమై విచారించి శాసించుటకు బూనుకొని యున్నది. హైదరాబాదు, ఉత్తరప్రదేశ్ మొదలగు కొన్ని రాష్ట్రము లిదివరకే కొన్ని సంస్కరణల నమలులో పెట్టిరి. భూస్వామ్య సంస్కరణలు భూమితో సంబంధముగల వివిధతరగతుల వారి మధ్య సామరస్యమును సమకూర్చుటయే కాక ఇందు వలన భూమి నుండి యుత్పత్తికూడ సాధ్యమైనంత హెచ్చుటకు దోడ్పడునవిగ నుండవలెను. కావున ప్రభుత్వ మీవిషయమును గూడ తమ దృష్టిలో నుంచుకొనియే తమ భూసంస్కరణ విధానమును నిర్ణయింపదగును. ఇట్టి విధానముల మూలమున నమలు జరుపదగు సంస్కరణ

లలో నీ క్రింది ఆరును ముఖ్యములు.

(1) ఒక్కొక్క కర్మక కుటుంబమునకు ఆ కుటుంబపు పాటు నకును ఒక జత పశువుల పాటునకు తగినంత కనీస విస్తీర్ణముగల యొక ఖండపు కమతమును సమకూర్చుట.

(2) కౌలుదాగు భూస్వామి కివ్వవలసిన శిస్తు ఉభయులకును న్యాయముగ నుండు విధమున నిర్ణయింపబడి యిది సామాన్యముగ కమతమున పండు ముఖ్య తృణధాన్య రూపమున జెల్లించుట కవకాశ మివ్వబడుట.

(3) సామాన్యముగ కౌలుదారులు భూమి నుండి తొలిగింప బడ కుండుట.

(4) ఇప్పటి భూమి పన్ను విధానమును తొలగించి యితర వృత్తుల లేక వ్యాపారస్థుల యాదాయము పైవలెనే కొంత యాదాయమును మించిన వారిపై యాదాయపు పన్నును విధించుట.

(5) పెద్ద యెత్తు సహకార వ్యవసాయ క్షేత్రముల నుండి, యాభూమిని కుటుంబ కమతములుగ విభజించి సాగు చేయు నప్పటి కంటె, హెచ్చు పంటను దీయ వీలగునని నమ్మకముగల చోట్ల నట్టి సహకార నేవ్యమును ప్రోత్సహించుట కేర్పాట్లు చేయుట.

(6) కర్షకులు వ్యవసాయపు పనివాండ్ర కివ్వదగు కనీసకూలి రేట్లు నిర్ణయము.

పైని పేర్కొనబడిన యారు విధముల సంస్కరణలను అమలు జరుపు విధానమును, వాని సాధక బాధక ములును నీ క్రింద కొంత విపులముగ దెలుపబడును.

1. ప్రతి కర్షకునకును మొక్కొక కుటుంబ కమతమును సమ

కూర్చుట : ఈ సంస్కరణ గ్రామ వారీగా జరుగవలెను. గ్రామ మందలి యనుభవజ్ఞులగు కొందరు కర్షకుల నొక కమిటీగా నేర్పరచి, దాని సానికానుభవమును తగినంత వ్యావసాయక ఆర్థిక జ్ఞానమును గలిగిన వ్యవసాయ కాఖిలోని యుద్యోగి పర్యవేక్షణ క్రింద నీ సంస్కరణ జరుపబడవలెను. వీరికి గ్రామోద్యోగులును, భూమిని కొలిచి విస్తీర్ణమును లెక్కగట్ట గలుగు సర్వేయర్లును సహకారులుగ నుండుట యవసరము. గ్రామమందలి రైతాధీనపుభూమి యంతయు, భూమి స్వభావమును బట్టియు, నీటి వనరు, మురుగుపోవు వనరు, మొదలగు వానిని బట్టియు, ఒకదరినుంచి ప్రారంభించి యొక్కొక జత పశువులతో సాగు చేయదగు కుటుంబ కమతములుగ విభజింప బడవలెను. సాధ్యమైనంత వరకు ప్రతి కమతము నందును, కొంత మెట్ట భూమియు దంప భూమియు చేరి యుండునట్లు జూడదగును. ఒక కుటుంబ కమతమునకు వలసిన దాని కంటె హెచ్చు విస్తీర్ణము గల ప్రస్తుత కమతముల నుండి భూమిని ఒక కుటుంబ కమతమునకు చాలని ప్రక్క కమతమున లేక కమతములందు జేర్చవచ్చును. మిగుల పెద్ద కమతములను రెండు, మూడేసి కుటుంబ కమతములుగ విభజింపవలెను. ఒక కుటుంబ కమతమునకు చాలని చిన్న చిన్న కమతములను రెండు మూడింటిని జేర్చి కూడ యొక కుటుంబ కమతముగ నేర్పరుప వలెను. ఇట్లు గ్రామ మందలి రైతాధీనపు భూమి నంతటిని కుటుంబ కమతములుగ విభజించుటలో, ఒకే యాసామీకి చెంది పెక్కు చోట చెదరుగా నున్న చిన్న తునుకలు వేర్వేరు కమతములలో జేరవచ్చును.

ఇట్లేర్పరుప బడిన కుటుంబ కమతములను వాని నంత వరకు స్వయముగ సాగు చేయుచుండిన స్వంత దారులకే కుటుంబమున కొక్కొకటి చొప్పున వదలదగును. ఒక్కొక్క కమతమునకు రెండేసి యూనిట్ల చొప్పున తమ స్వంత పాటును వినియోగింప గలుగు పెద్ద లేక సమిష్టి కుటుంబములకు వారి స్వంత భూమి నుండి ఆపాటు యూనిట్ల సంఖ్యనుబట్టి రెండు మూడు కమతముల నేక ఖండముగ

నుండునట్లు వదలబడ వచ్చును. హెచ్చు కమతములుగ విభజింప బడిన భూమి నిదివరలో యజమాని స్వయముగ సాగుచేయుచున్నను, ఆతని కుటుంబము అందలి కమతములను కమతము 1కి రెండేసి యూనిట్ల పాటును వినియోగింప దగినంత పెద్దది కాకపోవుచో నట్టి యజమానులను తమ యదనపు కమతములను యితరులకు కౌలు కిచ్చు నట్లు ప్రోత్సహింప వగును; లేక భూమితేని కర్షక కుటుంబములను అదనపు కమతములలో నెక్కికొక్క దాని కొక్కొకటి చొప్పున భాగస్వాములుగ దీసికొని, అన్ని కుటుంబములును కలసి యా కమతముల నేకకమతముగ సాగుచేయుట కేర్పాటు గావించి, యా కుటుంబములు కమతపు పనికి వినియోగించు పాటు యూనిట్లను బట్టి యజమాని ఫలసాయమును వారికి బంచుచుండ దగును. ఈఫల సాయము నిట్లు పంచక మునుపే దానినుండి కమతపు సాగునకు యజమానిచే నగదుగ చేసిన వ్యయమునకును ఆ యదనపు కమతములను కౌలుకిచ్చినచో రాదగు శిస్తునకును కూడ తగినంత ఫలసాయమును మినహాయించు కొనదగును. సామాన్యముగ నిట్టి సమిష్టి కమతములైనను నాలుగుకుటుంబ కమతముల విస్తీర్ణముకంటె పెద్దవిగనుండుట యనుకూలము కాదు. చెన్నరాష్ట్ర భూసంస్కరణల విచారణ సంఘము ఒక్కొక భూస్వామికి రు. 250/- ల పన్నుగల భూమికంటె హెచ్చుగ నుండరాదని యభిప్రాయపడిరి. ఇట్లు నిర్ణయించుచో కృష్ణ రేవడి భూమి (ఎ. 1కి ఒక రూపాయి పన్నుగలది) 250 ఎకరములు (సుమారు 10 కుటుంబ కమతములు) ను, ఎఱ్ఱనేల (ఎకరము 1కి రెండు రూపాయిలు పన్నుగలది) 120 యెకరములు (8 కుటుంబ కమతములు) ను, ఒకే వరిపంట పండు మాగాణిభూమి (ఎకరము 1కి రు. 6 పన్నుగలది) 40 యెకరములు (4 కుటుంబ కమతములు)ను, రెండు వరిపంటలు పండు మాగాణిభూమి (ఎకరము 1కి రు. 12/-లు పన్నుగలది) 20 యెకరములు (4 కుటుంబ కమతములు) ను, తోట భూమి (ఎ. 1కి రూ 4/- లు పన్నుగలది) 60 యెకరములును

(12కుటుంబకమతములును) ఒక భూస్వామికి వుండదగు గరిష్ఠవిస్తీర్ణము లగును.

ఒక కుటుంబ కమతమున జేరు భూమి యందలి హక్కు ఒకటి కంటె హెచ్చు కుటుంబములకు జెందియున్న యెడల నాకుటుంబము లన్నియుజేరి యా కమతమును అందు హెచ్చు భూమిగల వాని లేక వారెంచుకొను మరియొకని యాజమాన్యమున సమిష్టిగ నొకే జత దుక్కి పశువులతో సాగుజేయుచుండు నటుల ప్రోత్సహింపబడవలెను. ఈ పశువులజత కమతపు యాజమాన్యమును వహించు నాతనికి జెందియాతని చేబోపింపబడు చుండదగును. మరియు నీ కమతపు భూమి యందు స్వల్పభాగములు మాత్రముగల తక్కిన యజమానులు తమ భాగములను యీ హెచ్చు భూమిగల వానికి కౌలుకిచ్చు నటులగాని, విక్రయించు నటులగాని ప్రోత్సహింప బడవలయును. ఇట్లు తమ కొద్ది విస్తీర్ణముగల తునుకలను విక్రయింప నిచ్చగించుచో వానిని ఆకమతపు యాజమాన్యము వహించు భాగస్థుడు కొనవీలగు లకుగాను అవసరమగుచో ప్రభుత్వము నేరుగగాని వార లేర్పరచు యేయితర సంస్థ ద్వారా గాని దీర్ఘకాలపు ఋణము నెసగదగును. ఇట్లు తమ స్వల్పభాగములను కౌలుకిచ్చుట లేక విక్రయించుట వలన పని లేకుండబోవు కర్షకులు గ్రామమున కొందరు తమ స్వంత కమతములను స్వయముగ సాగు చేసికొన జాలకగాని, తాము సాగుచేయు కమతము కంటె హెచ్చు కమతములు తమకుండుటచేగాని కౌలు కిచ్చు కమతములను ఒక్కొక్క కుటుంబమున కొక్కొక్క కమతము చొప్పున కౌలుకు దీసికొని సాగు చేయదగును. లేక పెక్కు కమతములు గలిగియుండి వాని సాగునకు తగినంత మంది స్తోమతు కుటుంబమున లేనట్టివారితో భూమిలేని భాగస్వాములుగ జేరదగును. ఇట్లొక్క కుటుంబమునకొక కనిష్ఠ విస్తీర్ణముగలకుటుంబ కమతము లభింపజేయునెడల, భూమిశ్రద్ధతోను, తగినంతఆసక్తితోను, నిపుణతతోను, పాదుపుగ సాగుచేయబడుట కిప్పటి కంటె హెచ్చు వీలుగ

నుండును. గ్రామమునందలి సాగుభూమి యిట్లు కుటుంబ కమతములుగ విభజింపబడుటలో నవి యేక ఖండములుగగూడ నయి విచ్ఛిన్న ఖండముల యేకీకరణ సమస్యకూడ తీరిపోగలదు.

2. కౌలుదారు భూస్వామి కేవలవలసిన శిస్తు నిర్ణయము : ఈ నిర్ణయ ముభయులకును న్యాయము జరుగునట్లు గావింపబడవలెను. 10-14 పట్టికలలో జూపబడిన విధమున యంచనా వేయబడిన యా యా కమతముల నికరలాభములో సగముభాగము వానిని సాగుజేయు కౌలుదారు భూస్వామికి చెల్లించవలసిన శిస్తుగా నిర్ణయించుట సమంజసముగ నుండును *. కాని యీ శిస్తును కర్షకుడు రొక్క రూపమునగాక తన కమతమున బండించు ప్రధాన తృణ ధాన్య రూపమున నిర్ణయింప బడవలెను. ఇట్లు ధాన్యరూపమున నిర్ణయింపబడుచో ధరలు హెచ్చినను, తగ్గినను భూస్వామికిని కౌలుదారునకు కూడ అంతగా నష్టముండదు. శిస్తు సగదుగ నిర్ణయింపబడుచో ధరలు తగ్గినప్పుడు పండిన పంటలో హెచ్చు భాగమును శిస్తునకై విక్రయించవలసి వచ్చును. శిస్తు ధాన్యరూపమున నిర్ణయింపబడుచో ధరల హెచ్చు తగ్గులనుబట్టి శిస్తును అప్పుడప్పుడు హెచ్చించుటయు తగ్గించుటయు సవసరముండదు.

శిస్తు యిట్లు నికరలాభమున సగముగ నిర్ణయింపబడుచో కౌలుదారు కుటుంబాదాయము, ఆ కమతమును భూస్వామి పాలికావును బెట్టుకొని సాగుచేసిన నాతనికి వచ్చు రాబడికంటె కొంత హెచ్చుగనే యుండును.

* 14 వ పట్టిక యందు వ్యవహృతమైన నూతి క్రింది తోట కమతమునకు యీ శిస్తు 5 వ ప్రకరణమున నూదించబడినట్లు నికరలాభమున మూడవ వంతుగ నుండదగును. చెన్నరాష్ట్రపు భూసంస్కరణ విచారణ సంఘము సామాన్యముగ కౌలుదారు భూస్వామికి ఫలసాయమున 40-45% శిస్తుగా నివ్వదగునని నూదించిరి. ఇది మా గాజి భూములందలి ధాన్యపు పంటకే వర్తించును.

కమతమునకు సంబంధించిన కౌలు, కదపా లన్నిటి యందును పైని తెలుపబడినట్లు నిర్ణయింపబడిన శిస్తు ధాన్యపు పరిమాణము గనే వ్రాయబడు చుండవలెను. 10-14 పట్టికలందు వ్యవహారములైన 5 కుటుంబ కమతములపై లెక్క చేసిన నికరలాభము నందు నగము భాగమును కౌలుదారులు శిస్తుగా చెల్లించుచో వానియందు పండు ముఖ్యధాన్యముల పరిమితు లాయంచనాలలో లెక్కగట్టబడిన ధరల చొప్పున లెక్కగట్టి యీ క్రింద చూపబడెను.

కమతము	విస్తీర్ణము	నికరలాభములో నగము చొ॥ నగదు శిస్తు	ధాన్య రూప మనశిస్తు
1. కృష్ణరేవడికమతము	24 ఎకరములు	రు. 110 లు	28 రై.మ. బొప్ప
2. ఎట్టనేల కమతము	15 ,,	రు. 134 లు	34 రై. మ
3. ఒకేపంటనిచ్చు దంప కమతము	10 ,,	రు. 252 లు	గంటెలు, చోళ్ళు 80 రై. మ. వడ్డు
4. రెండుపంటలనిచ్చు డెల్టాదంపకమతము	5 ,,	రు. 220 లు	72 రై. మ. వడ్డు
5. నూతియాధారపు తోట కమతము	5 ,,	రు. 241 లు *	70 రై.మ. చోళ్ళు

* ఈ కమతమున శిస్తును ధాన్యరూపమున చెల్లించుటకు తగినన్ని తృణ ధాన్యము లుత్పన్నముకావు. సామాన్యముగ వాని విలువనుగట్టి రొక్కముగ నే చెల్లింపవలసియుండును.

కాని కౌలుదారు శిస్తును రొక్కముగ నియ్యదలచినగాని భూస్వామి రొక్కమునే గోరుచో కాని ధాన్యరూపమున నిర్ణయింపబడిన శిస్తునకు, జిల్లా కలెక్టరు జిల్లా కంఠటికిని గాని ఆ ప్రాంతమునకు ప్రత్యేకముగ గాని సంవత్సర ప్రారంభమున నిర్ణయించు రేటు ప్రకారము నగదుగ లెక్కగట్టి చెల్లింపబడుటకు అవకాశముండవలెను.

పైని తెలుపబడిన విధమున కుటుంబ కమతములను జూపు గ్రామ స్థానును, ఆకమతముల నెంబర్లును, వాని విస్తీర్ణమును, వాని

యజమానుల పేర్లను, వానిపై జెల్లవలసిన పన్నులను దెలుపు కమతముల పుస్తకమును తయారు చేయబడవలెను. ఆయా కమతములు కౌలు కివ్వబడుచో కౌలుదారు భూస్వామి కివ్వవలసిన శిస్తు కూడ (ధాన్య పరిమాణముగ) నా పుస్తకమున వ్రాయబడి యుండవలెను. ఈ శిస్తు సామాన్యముగ మార్పు చెందకుండునట్లే యుండదగును. కాని యే కమతపు భూస్వామి కైనను, భూస్వామి చేగాని, ఆప్రాంతము నంతటికిని ప్రభుత్వముచేగాని క్రొత్తగా నీటి వనరును గలిగించుట మొదలగు శాశ్వతాభివృద్ధి పనులు జరిపించినపుడు మాత్రము శిస్తును పెంచుటకును, వరదలు మొదలగు నవాంతరముల వలన భూమి చెడిపోయినప్పుడు శిస్తును తగ్గించుటకును ప్రభుత్వమునకు అధికార ముండవలెను. ఇట్టి మార్పులు చేయబడినపు డెల్ల కుటుంబ కమతముల పుస్తకమునందు నమోదు చేయబడు చుండవలెను. ఒక్కొక్క కమతమున ఇద్దరు ముగ్గురి భూములు చేరియుండుచో వాని యజమానుల పేళ్లను, వారికి జెందిన విస్తీర్ణములును, వానిపైపన్నులును, శిస్తులును వేర్వేరుగ దెలుపబడవలెను. ప్రభుత్వము ఎపుడైనను ధాన్య సేకరణ గావింపవలసి వచ్చుచో నే కమతము నుండి యెంత ధాన్యము సేకరింపదగునో నిర్ణయింపబడి యీ కుటుంబ కమతముల పుస్తకములలోనే వ్రాసి యుంచదగును. కౌలుదార్ల సేవ్యమున నున్న కమతముల విషయమున కౌలుదారు పేరు కూడ నమోదై యుండవలెను.

పైని తెలుపబడినట్లు రై తాధీనపు భూమిని కుటుంబ కమతములుగ విభజించుట, వానిపై కౌలుదారులు యజమానుల కీయవలసిన శిస్తులను నిర్ణయించుట మొదలగు పనులన్నియు జరుపుటకు కొంత వ్యయమైనను, కొంత కాలము పట్టినను నిట్లాకసారి చేయుచో ప్రస్తుతపు భూస్వామ్య హక్కులను మార్చనవసరము లేకయే, ప్రధాన భూసంస్కరణ సమస్యలు తీరిపోవును.

3. భూస్వామి కౌలుదారును తొలగించకుండ జూచుట :
 కౌలుదా రివ్వవలసిన శిస్తు పై విధమున నెకేసారి స్థిరపరచ బడుచో
 భూస్వామి శిస్తును పెంచుట కవకాశముండదు. కావున కౌలుదారును
 తొలగించుట కవసరము గలుగదు. కౌలు, కదపాలు వీ సంవత్సర
 ములకు తక్కువ కాలమునకు వ్రాసికొన బడకుండ నేర్పాటు చేయ
 బడవలెను. శిస్తును సక్రమముగ జెల్లించు చున్నంత కాలము కౌలు
 దారుని తప్పింపకుండ నేర్పాటు కావలెను. కౌలుదారు మృతినొంది
 నను అతని వారసునికే ఆ కమతమును సాగు చేసికొను హక్కుండ
 వలెను. భూస్వామి తన కమతమును స్వంత సేవ్యమునకై తీసికొన
 దలచుచో మొదటి లేక రెండవ యైదేండ్ల కౌలు పరతు అంత్య
 మగు లోపల నెక సంవత్సరము ముందుగా రిజిష్టరు నొంటిను నిచ్చి
 కమతమును స్వాధీనపరచుకొన వీలు గల్పింపబడవలెను. ఇట్లు తొల
 గింపబడు కౌలుదారు కమతమున చేసిన యభివృద్ధియొక్క విలువ
 శేషమునకు తగిన పరిహారమున కర్హుడగును. పిమ్మట నెపుడైన
 నా కమతపు యజమాని దానిని మరల కౌలుకిచ్చుచో నీ వెనుకటి
 కౌలుదారునకు ప్రాధాన్య మీయదగును.

4. పెద్ద యెత్తున సహకార వ్యవసాయము చేయుటకు
 ప్రోత్సాహమును, వీళ్లను గలిగించుట : ఈ దేశమున పెద్దయెత్తున
 సహకార వ్యవసాయము చేయుటవలన భూమిని కుటుంబ కమతము
 లుగ సేవ్యము చేసినప్పటి కంటె యుత్పత్తిని హెచ్చింప వీలగు
 నాయను విషయము యింకను నిర్ధారణ కాలేదు. ముందు వివిధ
 పరిస్థితులందు ప్రభుత్వాధ్వర్యముననే యిట్టి సహకార వ్యవసాయము
 పరీక్షింపబడి యది యెచటనైన లాభకరముగ నుండునని 'నిశ్చయ
 మగుచో' నట్టి చోట్ల కొన్ని కుటుంబ కమతముల యజమానులు
 సహకార సంఘముగ నేర్పడి తమ భూములన్నిటిని నేక యాజమాన్య
 మున సేవ్యము జేయునట్లు బ్రోత్సహింప బడవలెను. అందుకు తగు
 వీళ్లను గల్పించదగును. అందలి కమతములను నెకే యాజమాన్య

మున జరిపి ఫలసాయమును లేక దాని మూల్యమును బంచుకొనుట కందరును అంగీకరించనిచో, కావలసిన పరికరములు, యెరువులు, విత్తులు వగైరాలను కొనుటయందును, ఫలసాయపు విక్రయము నందును, నీటివసతులను గల్పించుకొనుట యందును నైనను సహకరించుటకు బ్రోత్సహింపదగును.

5. ఇప్పటి పన్నుల విధానమునకు బదులు వ్యవసాయాదాయములపై పన్నులను విధించుట : ఏడవ ప్రకరణమున తెలుపబడిన టిప్పటి హెచ్చుధర లున్నంతకాలము కర్షకుని కిప్పటి భూమి పన్నులు బాధకరముగ నుండక పోయినను, ఇతర వృత్తుల లేక వ్యాపారముల వలన జీవించు వారి యాదాయము రూ 3,600 లకు లోపుగా నుండుచో వార లాదాయపు పన్నును చెల్లింప నవసరము లేకపోగా, కర్షకుడు తన కుటుంబ పోషణకై నను చాల నంతటి స్వల్ప ఆదాయమునిచ్చు భూమిపై గూడ పన్ను కట్టబడు చుండుట యన్యాయముగ భావించు చుండును. ధరలు పడిపోవుచో నిప్పటి పన్ను లే భార మనిపించగలవు. కావున నీ పన్నుల విధానమును తొలగించి ఇతర వృత్తుల లేక వ్యాపారముల వారిపై వలెనే కర్షకులపై గూడ వారి యాదాయమును బట్టియే 'పన్నును' విధింపదగును. ఇట్లు చేయుచో ప్రభుత్వాదాయము తగ్గును గాన నిప్పటి యాదాయపు పన్ను లేకుండు గరిష్ఠాదాయపు పరిమితిని అందరి మీదను గూడ తగ్గించుట వలన తమ రాబడిని హెచ్చించు కొనదగును.

6. కర్షకులు వ్యవసాయపు పనివాండ్ర కివ్వదగు కనిష్ఠకూలి రేట్ల నిర్ణయము : కర్షకులకును వారల పని వాండ్రకును మధ్య కూలి రేట్లను గురించి కొన్నిచోట్ల సంఘర్షణ జరుగ నారంభించినది. ఇతర కార్మికుల కూలి రేట్లతోపా టీవ్యవసాయపు కూలి రేట్లకును కనిష్ఠ ప్రమాణమును నిర్ణయించుటకు ఇండియా ప్రభుత్వ మిదివరకే పూనుకొని యిందు నిమిత్త మొక శాసనము గావించిరి. వ్యవసాయపు కూలి రేట్లను నిర్ణయించు అధికారము రాష్ట్ర ప్రభుత్వములకు వదల

బడియున్నది. కాని యీ రేట్ల నిర్ణయమునందు గలచిక్కులచే రాష్ట్ర ప్రభుత్వము లింకను యే చర్యను దీసికొనలేదు. ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రభుత్వము మరికొంత కాలము గడచినగాని యీపనికి బూనుకొన దగిన సావకాశముండక పోవచ్చును. ఈరేట్లను నిర్ణయించినను వాని నమలు జరుపుటలో చిక్కు లేర్పడగలవు. ఈరేట్ల నిర్ణయము వలన కర్షకులకును, కూలీలకును చాలచోట్ల నిపుడున్న సామరస్యము చెడవచ్చును.

ఇదివరలో వ్యవహృతములైన యెదు కమతముల వ్యయపు టంచనాలలోను మగవానికి 8 అణాల రేటు చొప్పునను, ఆడుదానికి లేక పిల్లలకు 4 అణాల రేటుచొప్పునను లెక్క వేయబడెను. ఈరేటు చొప్పున రెండు యూనిట్ల పాటుపడు వ్యవసాయపుకూలీ కుటుంబాదాయము సంవత్సరమునకు రు. 300 లు మాత్రమేయగును. ఒక కుటుంబ కమతమును సాగుజేయుకర్షకుల కనీస స్థాయి జీవితమునకు వలయు రు. 500 లకు యీకూలీ కుటుంబపు ఆదాయము పెరగ వలెనన్న కూలీరేటు 66 2/3% (అనగా మగవానికి రూ 0-13-4 లకును ఆడుదానికి లేక పిల్లవానికి రూ 0-6-8 లకును) బెంచవలసి యుండును. ఇట్లు పెంచుచో 11 వ పట్టికయందు వ్యవహృతమైన 15 యెకరముల యెత్తినేల కమతము నుదాహరణకు దీసికొని యంచనాల నీరేట్ల చొప్పున సవరించుచో ఆకమతమును సాగుజేయు కౌలుదారు కుటుంబాదాయము రు. 438 నుండి రు. 380 లకు తగ్గిపోయి, యీతని స్థితి కూలీ కుటుంబపు స్థితికంటె హీనమగును. కూలీరేట్లను 66 2/3%కు బదులు 33 1/3% మాత్రమే పెంచుచో కూలీ కుటుంబపు ఆదాయము రు. 400లును, కౌలుదారు కుటుంబాదాయము రు. 409 లును అగును. రెండు కుటుంబములుకూడ తమజీవితమునకు వలయు రు. 500 లకు తమయాదాయము నితర విధములచే హెచ్చుచేసి కొనవలసియుండును. ఇట్లు 33 1/3% పెంచబడు రేట్లు సగటు రేట్లుగ

నుండ వలయును. కాని సామాన్యముగ నీరేట్లు కొన్ని కాలములందు రెట్టించునకు పైవరకును పెరుగుచుండును. ఈ పెరుగుదల మాగాణి ప్రాంతములందు, వరినాటు, కోతకాలములందు, మెట్ట ప్రాంతములందు కంటె హెచ్చుగనుండును. కావున ప్రభుత్వము కనీసపు రేట్లను నిర్ణయించుటలో పైని దెలుపబడిన యంశమును లెక్కలోనికి దీసికొనవలెను. మరియు నిత్యకసారి నిర్ణయింపబడు కనీసపు కూలి రేట్లను, ధరలు మరల పెరిగినగాని, తగ్గినగాని మరల నిర్ణయించుచుండ వలసివచ్చును. కావున నీ రేట్లను నగదుగ నిర్ణయించుటకు బదులు శిస్తు వలెనే ప్రాంతీయ ముఖ్యధాన్య పరిమితిగా నిర్ణయించుచో ధరల హెచ్చుతగ్గుల వలన కూలీలకుగాని కర్షకునికిగాని యంతగా బాధ కలుగదు. ఈ కనీసపు రేటు ఇదివరలో గోదావరి డెల్టాలో చిరకాలము నుండియు యమలులో నుండిన రీతిని దినమునకు మగవానికి 4 శేర్ల ధాన్యము చొప్పునను, ఆడుదానికి లేక పిల్లవానికి 2 శేర్ల చొప్పునను నిర్ణయించుట సమంజసముగ నుండును.

పైని భూసంస్కరణలకు సంబంధించిన ముఖ్య విషయములు సంగ్రహముగ దెలుపబడెను. వీనికి సంబంధించిన మరికొన్ని సమస్యలు కూడ గలవు. ఇందు ధాన్యములకు కనిష్ఠ ధరలను నిర్ణయించుట, భూస్వాములకును, కౌలుదార్లకును, కర్షకులకును, వారల పనివాండ్రకును మధ్య నేర్పడు తగవులను పరిష్కరించుటకు తగిన సంస్థల నేర్పరచుట, కర్షకుల ఋణముల దీర్చుటకును, వారలకు తమ భూముల యభివృద్ధికిని, వ్యవసాయమునకును వలయు పెట్టుబడి సొమ్మును సులభముగ లభింపజేయుట మొదలగునవి యందు పేర్కొన దగినవి.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

కర్షకుల కుటుంబాదాయ వృద్ధికి తోడ్పడు కొన్ని

యుప పరిశ్రమలు

కర్షకుడు తన కుటుంబాదాయము సభివృద్ధి చేసికొనుటకుగాను చేపట్టదగిన యుప పరిశ్రమలు 7 వ ప్రకరణాంతమున పేర్కొనబడెను. వాని యాదాయ వ్యయములను గూర్చి యిచట సంగ్రహముగ దెలుపబడును.

I. పాడి పరిశ్రమ :- ప్రజల యారోగ్యమునకు ముఖ్యవనరమును, ఉత్పత్తిలో నిపుడు చాల లోటుపడుచున్నట్టియు నాహారద్రవ్యము పాలు. కావుననే ప్రతి కుటుంబ కమితవు టంచనాలలోను దుక్కి పశువులకు దోడు ఒక్కొక్క యావును బెంచుట కేర్పాటుగావింపబడెను. ఈ యావు వలన కర్షకుని కుటుంబమునకు దినమునకు ప్రతి వయస్కునకును 8 ఔన్సుల చొప్పున గావలసిన పరిమితికి రెట్టింపు పాలు లభించును. ఈ యదనపు పాల * యమ్మకమువలన కొంత యాదాయము లభించును. ఈ పాల మూలమున నింత కంటే హెచ్చు రాబడిని పొందవలెననిన, ఉత్పత్తియగు పాలనన్నిటిని కాచి పెరుగుచేసి చిలికి తీసిన వెన్నను కాచి నేయిగ విక్రయించి, మజ్జిగను మాత్రమే కుటుంబ ముపయోగించు కొనవచ్చును. ఇందువలన

* 2½ యెకరముల కృష్ణరేపడి కమతమున పెంచబడు ఆవు పెద్దదగుటచే దీనినుండి మరి 6½ రైలు మణుగుల పాలు లభించును.

నారోగ్య మంతగా చెడకుండగనే కొంత హెచ్చు రాబడిని పొంద వీలగును. ఆవునకు బదులు గేదెను పెంచుచో హెచ్చు నేయివచ్చును గాన రాబడి మరికొంచెము హెచ్చును. మరియు రెండు మెట్ట కమ తముల పైనను, 10 యెకరముల మాగాణి కమతముపైనను రెండు దూడలకు బదులు మరియొక యావును లేక గేదెను అదనముగ బెంచుచో రాబడి యింకనూ హెచ్చును. వెనుకటి ప్రకరణమున దెలుపబడినట్లు హెచ్చు యెరువును వేసి తీవ్రముగ కృషిచేయుట. వలనను, కొంత భూమియందు ౨ పశువుల మేత సస్యములను బ్రత్యేకముగ బెంచుటచేతను కూడ కొన్ని కమతములం దొక యావును లేక గేదెను అదనముగ మేపుట వలన రాబడిని మరికొంత హెచ్చించుకొనవచ్చును. 10-14 వ పట్టిక లందలి యంచనాలలో జేర్పబడిన యొక్కొక యావునుగాక యిట్లు అదనముగ రెండు ఆవు లను మేపుచో కుటుంబమున నెక వ్యక్తికి తగిన యదనపు పని గలిగి అందు మూలమున కుటుంబాదాయము రు. 184 లు పెరుగును.

పదవ పట్టిక యందు ఒక పెద్ద యావును పోషించుటకు సాలుకు రు. 159 లగుననియు, దానివలని రాబడి రు. 260 లుండు ననియు యంచనా వేయబడెను. ఇట్లే 11 వ పట్టిక యందొక మధ్యమసైజు ఆవు పోషణకు రు. 139 లు అగుననియు, దానివలన రు. 208 ల రాబడి యుండునని యంచనా వేయబడెను. ఈయంచనా వివరము లీ క్రింది పట్టిక యందు దెలుపబడును.

౨ ఇట్టి తీవ్రకృషివలన నితర పశుసాయపు పరిమితులు తగ్గకుండగనే యిండు లకు కలయు భూమిని మిగుల్పు కొనవచ్చును.

19 వ పట్టిక:- పెద్ద, మధ్యమనైజు ఆవులపోషణ వ్యయము,

వానివలని రాబడి

పోషణకు వలయు నాహార ద్రవ్యములు వగైరా వివరములు	దినమునకు 12½ పా. పాలిచ్చు పెద్దయావు			దినమునకు 10 పా. పాలిచ్చు మధ్యమనైజు ఆవు		
	రోజు కు పా.	నెలకు పా.	విలువ రు.	రోజు కు పా.	నెలకు పా.	విలువ రు.
I. జీవధారణాహారము						
A. మేతదినములు						
తృణధాన్యజాతుల						
xడ్డి లేక దంటలు	14	420	2-1-6	12	360	1-12-6
పచ్చxడ్డి లేక జాడు,						
బీటి మేపు	19	570	2-6-0	16	480	2-0-0
కాయధాన్య జాతుల						
బొత్తు	3¼	113	1-6-6	3	90	1-2-0
B. దాణా - తవుడు	5/8	14	0-9-6	½	10	0-7-6
			6-7-6			5-6-0
II. పాలయత్పత్తికి						
అదనపు దాణా						
పాలిచ్చుచున్న కాలమున						
అదనపు దాణా: 1 పాలు						
ఉలవలు, 1 పాలు తవుడు						
½ పాలు ప్రత్తిగింజలు,						
½ పాలు వేరు సెనxపిండి						
కలిపిన మిశ్రణము	3¼	113	4-0-0	3	90	3-3-0
ఉప్పు - బొమ్మలు	1¼	38	0-1-0	1	30	0-1-0
			4-1-0			3-4-0
సంరక్షణ వగైరాలు నెలకు						
15 గరు పిల వాండ్రు,						
అడువాండ్రు,						
సాదరు (త్రాళ్ళవగైరా)						
			3-12-0			3-12-0
			0-4-0			0-4-0
			14-8-6			12-10-0

పోషణకు వలయు నాహార ద్రవ్యములు వగైరా వివరములు	దినమునకు 12½ పా. పాలిచ్చు పెద్దయావు			దినమునకు 10 పా. పాలిచ్చు మధ్యమసైజు ఆవు		
	రోజు కు పా.	నెలకు పా.	విలువ రు.	రోజు కు పా.	నెలకు పా.	విలువ రు.
సంవత్సర వ్యయము జీవధారణాహారము (12 నెలలకు)			77-10-0			64-8-0
పాలిచ్చు కాలమున (సగ టున 8 నెలలకు) దాణా			32- 8-0			26-0-0
సంరక్షణ, సాదరు కర్చు (12 నెలలకు)			48- 0-0			48-0-0
			158-2-0			138-8-0
సంవత్సర దాయము పాలు కాలవైపరీత్యములకు (20% మినహాయించగా)	3000 పా.		250-0-0	2400 పా.		200-0-0
ఎరువు	10 బండ్లు		10-0-0	8 బండ్లు		8-0-0
			260-0-0			208-0-0

పెద్దఆవుకు రు. 250 లపై మూల్యహీనతకు 10% చొప్పున రు. 25 లును మధ్యమ సైజు ఆవుఖరీదు రు. 225 లపై 10% చొప్పున రు. 22½ ను, ఈ వ్యయమున నదనముగ జేర్చుచో మొత్తపు వ్యయము పెద్ద యావునకు రు. 183 లును, మధ్యమసైజు ఆవునకు రు. 161 లు అగును. నికరాదాయము పెద్దయావునుండి రు. 77 లును మధ్యమసైజు ఆవునుండి రు. 47 లును అగును. కుటుంబపు పాటు రు. 45 లు నగదుగ కర్చు వడునది కాకపోవుటచే మొత్తము మీద కుటుంబాదాయము పెద్దయావు మూలమున రు. 122 లును, మధ్యమ

సైజు ఆవు వలన రు. 92 లును పెరుగును. లేగదూడ మేపు కర్షకును పాలు విడిచిన వెనుక దాని విలువకును దాదాపు సరిపోవును.

రెండు మధ్యమ సైజు ఆవులకు బదులు రెండు మధ్యమ సైజు గేదెలను బెంచినచో ఆదాయ వ్యయములు రెండును కొంచె మించు మించు పై పట్టిక యందు పెద్ద యావున కంచనా వేయబడినట్లే యుండును.

II. బండిని బాడుగకు తోలుట :- ఆయా కమతముల దుక్కి పశువులకు సంవత్సరమునకు 78 మొదలు 192 రోజులు మాత్రమే వ్యయసాయపు పనులుండునని 15వ పట్టికలోని యంకెలు దెలుపును. కమతపు బండిని యెడ్లను తక్కిన రోజులలో బాడుగకు తోలు కొనుచో నందువలన కుటుం బాదాయము కొంత పెరుగును. కుటుం బమున, యజమాని కాక మరియొక మగవాడున్నచో, కమతపు యెడ్లను గాక మరియొక జత యెడ్లను సంపాదించి లేక కమతమున బెంచబడిన గిత్తల నుపయోగించి సంవత్సరము పొడవునను మరియొక బండిని కూడ బాడుగకు తోలుకొనవచ్చును. 10-14 వ పట్టికలందు కమతపు టెడ్ల జతను పోషించుటకు వ్యయము యెడ్ల పనిచేయ వలసి యుండు రోజుల సంఖ్యనుబట్టి యంచనా వేయబడెను. 20 వ పట్టిక యందు ఒక జత పెద్ద యెడ్ల యొక్కయు, ఒక జత మధ్యమ సైజు యెడ్ల యొక్కయు సంవత్సరము 300 రోజుల పాటు నకు దగిన యాహారమునకును సంరక్షణకును అగు వ్యయమును, వాని పాటువలన వచ్చు రాబడియు అంచనా వేయబడెను.

20 వ పట్టిక:- ఒకజత దుక్కిపెద్ద పోషణకగు వ్యయము,

వానివలని రాబడి

వివరములు	పెద్దసైజు యెడజత			మధ్యమసైజు యెడజత		
	దినము 1కి పా.	నెలకు పా.	వ్యయము ర. అ. పై.	దినము 1కి పా.	నెలకు పా.	వ్యయము ర. అ. పై.
I జీవధారణాహారము						
A తృణధాన్యజాతుల గడ్డి						
లేక దంటు, లేక జాడు	28	840	4- 3-0	24	720	3- 9-0
పచ్చగడ్డి లేక బీటిమేపు	38	1140	4-12-0	32	960	4- 0-0
కాయధాన్యముల బొత్తు	7½	225	2-13-0	6	180	2- 4-0
B దాణా - తవుడు	1¼	38	1- 3-0	1	30	0-15-0
			12-15-0			10-12-0
II పాటున కదనపు దాణా:						
పనిచేయుకాలమున దినము						
నకు 8 గంటలు చొప్పున						
పనికి తృణధాన్యజాతుల						
గింజలు	2½	75	3-12-0	2	60	3- 0-0
కాయధాన్యములు-ఉలవలు	2½	75	2-13-0	2	60	2- 4-0
ప్రత్తిగింజలు	2½	75	2-13-0	2	60	2- 4-0
తవుడు	2½	75	2- 6-0	2	60	1-14-0
హప్పు బొమ్మలు	2½	75	0- 2-0	2	60	0- 2-0
			11-14-0			9- 8-0
III ప్రశువుల సంరక్షణ						
పాటు-సగటున నెలకు 8						
పిల్లవాండ్రు		8	2- 0-0		8	2- 0-0
సాదరు త్రాకువగైరా			0- 8-0			0- 8-0
			2- 8-0			2- 8-0
సంవత్సర వ్యయము						
జీవధారణాహారము						
(12 నెలలకు)			155- 4-0			129- 0-0
పనిచేయుకాలము 10 నెల						
లకు దాణా			118-12-0			114- 0-0

వివరములు	పెద్దసైజు యెడజత			మధ్యమసైజు యెడజత		
	దినము	నెలకు	వ్యయము	దినము	నెలకు	వ్యయము
	1కి పా.	పా.	రు. అ. పై.	1కి పా.	పా.	రు. అ. పై.
బ్రాలోవరు			274-0-0			243-0-0
సంరక్షణ - నాల్గు కట్టుట,						
ఇతర సాదరు వ్యయము						
12 నెలలకు			30-0-0			30-0-0
			304-0-0			273-0-0
బండితోలువాని పాటు			150-0-0			150-0-0
ఎడ్లఖరీదు రు. 650 లపై						
మూల్య హీనత 10%			65-0-0			55-0-0
మొత్తపు వ్యయము			519-0-0			478-0-0
పాటువిలువ - బాడుగకు						
దోలుచో			675-0-0			600-0-0
			156-0-0			122-0-0

పై విధమున నెకజత యెడతో 10 నెలలు బండిని బాడుగకు తోలుచో కుటుంబాదాయము (కుటుంబపు పాటు రు. 174 లు కలిపి) పెద్ద జతనుండి రు. 330 లును మధ్యమ సైజు జతనుండి రు. 296 లును హెచ్చును.

III. దూడల పెంపకము :- తగినంత బీడు లేక బంజరు భూమి కలచోట్ల మెట్ట కమతములపైనను, మెరక ప్రదేశములందు గల దంప కమతముల పైనను ఒక జత దుక్కి పశువులును ఒక యావును గాక యదనముగ గొన్ని దూడలను పెంచి విక్రయించుట వలన కూడ కుటుంబాదాయమును గొంత పెంచుకొన వీలగును. 10 వ పట్టిక యందు పెద్దసైజు దూడల పోషణకును వేయబడిన యంచనాల III వ యనుబంధము నందలి వివరములను బట్టి లెక్క గట్టబడినవి.

ఆ వివరములను బట్టియే ఒక మధ్యమ సైజు దూడను వుట్టి నది మొదలు కిక్కి సంవత్సరముల వయస్సు వచ్చి విక్రయింప వీలగు వరకు బెంచుటకగు వ్యయ మీ క్రింది పట్టికయందు దెలుపబడెను.

21 వ పట్టిక

ఒక మధ్యమసైజు దూడను $3\frac{1}{2}$ సం॥ లు పెంచుటకగు వ్యయము.

దూడ వయసు	అందులకగు వ్యయము
(నెలలు)	రు॥ అ॥ పై
1-6	12-5-0
7-12	30-0-0
13-18	34-2-0
19-24	36-3-0
25-30	37-8-0
31-36	38-4-0
37-42	39-9-0
	<hr/>
	227-15-0

సంరక్షణకు 8 దూడల కొక కుర్రవాడు చొ॥ $3\frac{1}{2}$ సం॥ లకు 34-14-0

సాదరు వ్యయము - త్రాగు వస్త్రా (సాలుకు

రు॥ 3-0-0 చొ॥) $3\frac{1}{2}$ సం॥ లకు 10-8-0

273-5-0

ఈ దూడ యమ్మకము వలన రు. 275 లు రావచ్చును. ఎరువు వలన మరి పదిరూపాయలు రావచ్చును. కావున అన్ని కర్వులును లెక్క జూచుచో దూడల పెంపకము వలన నికరలాభము మిగుల స్వల్పము. కుటుంబపు పాటుతో కలిపి కుటుంబాదాయము ప్రతిదూడ నుండియు సుమారు రు. 47 లుండును. షెయ్యదూడలను పెంచుచో దానికి రు. 225 ల కంటె హెచ్చుగరాదు. కావున రు. 3 లు నష్టమే వచ్చును. కాని వీని పోషణకు వలయుమేత ఆ ప్రాంతపు బీళ్లయందు గాని బంజరులలో గాని నామ మాత్రపు రుసుము చెల్లించిన లభించు చోట్ల నగదు వ్యయము చాల తక్కువగుటచే కుటుంబాదాయము పెరుగుట కవకాశము గలదు.

IV. తేనె పరిశ్రమ :- సామాన్యముగ వివిధ జాతుల పూవుల నుండి మకరందమును, పుప్పొడియు లభించు మెట్ట, తోట కమత ములందు కర్షకుడు పరిస్థితులను బట్టి కొన్ని తేనె పట్లను పెట్టెలలోని కెక్కించి సంరక్షించుచో వానివలన సామాన్యముగ పట్టు 1కి నుమారు రు. 10-15 లు సంపాదించ వచ్చును. ఒక కుర్రవాడు దిన మునకు సగటున రెండు గంటలు మాత్రము పనిచేసి 10 పెట్టెలను గొని వానిలోనికి తేనెపట్ల నెక్కించి పెంచుటకగు వ్యయమును అందు వలని యాదాయమును ఈ క్రింద 22 వ పట్టికలో అంచనా వేయబడెను.

22 వ పట్టిక

పది పెట్టెలలో తేనెటీగల పెంపకము వలని యాదాయ వ్యయములు
వ్యయము యొక్కయు, ఆదాయము యొక్కయు వివరములు వ్యయము రు.

1. పెట్టుబడి

పది పెట్టెలు ¹ పట్లకు చీమలు పట్టకుండ నీళ్లుపోసి యుంచు x రాటితోను పీతము ² తోను సహా	80
ఒక తేనెటీయు యంత్రము ³	10
ఒక తేనె జాడీ, 12 పౌను నీసాలు	10
మొదట పట్లను పెట్టెలలోని కెక్కించు ⁴ ట కను వ్యయము పట్టు 1 కి రు. 1 చొ॥	10
	<hr/> 110

పరా :- 1. దక్షిణ హిందూదేశమున నుపయోగింపబడుచున్న తేనె పట్ల పెట్టె ఈగలు గ్రుడ్లు పెట్టి పిల్లలను జేయుటకు 9 $\frac{3}{4}$ అంగుళముల పొడవును, 8 $\frac{1}{4}$ అంగుళముల వెడల్పును, 6 $\frac{3}{4}$ అంగుళముల ఎత్తును గల యొక క్రిందియంతస్తును, తేనెను కూడబెట్టుటకు అంతే పొడవు వెడల్పులు గలిగి 3 $\frac{1}{2}$ అంగుళముల ఎత్తును ఒకటి రెండు పై అంతస్తులు నుండును. క్రింది యంతస్తునందు ఉల్లోపు 8 $\frac{1}{4}$ x 5 $\frac{3}{4}$ అంగుళము లుండు చుట్టములు ఏడుండును. పై యంతస్తు లేక అంతస్తు లలో నిట్లే 8 $\frac{1}{4}$ x 2 $\frac{3}{4}$ అంగుళములు ఏడుండును. ఈ చుట్టములు సుమారు 1 అంగుళము వెడల్పును $\frac{1}{8}$ అంగుళము గల టేకు కర్ర బద్దలతో చేయబడెను.

2. వ్యయము

వ్యయము రు.

పెట్టెలను శుభ్రము చేయుట, తేనె తీయుట వగైరా పనులను	
(రోజుకు రెండు గంటల చొ॥) ఒక కుర్రవానికి సంవత్సరమునకు	23
నూటికి ర చొప్పున పనిముట్లు విలువపై మూల్యహీనతకు	6
వడపోత గుడ్డ ఇతర సాదరు కర్చులు	3
	<hr/>
	32

3. రాబడి

నూరు పానుల తేనె అమ్మకమువలన	రు. 125
కాల వైపరీత్యములకు నూరింట పది చొప్పున తగ్గుదల	13
	<hr/>
	112
	<hr/>
వ్యయము పోను నికరలాభము.	80

2. ఆరడుగుల పొడవుండి, మూడు నాలు గంగుళముల లావుగల కర్రకు వెభాగమున నొక బల్ల చెక్కును బిగించి క్రింది భాగమున తారు పూసి దిట్టముగ నేలలో పాతిన తేనెపట్టు పెట్టె నుంచుట కుపయోగించును.

గరాటి దూపమున చేయబడిన యొక పూత యనుపరేకును తారుపూసి భూమి మట్టమునకు కొంత యెత్తున అమర్చి నీరుపోయుచుండుచో తేనెపట్లకు చీచు లెక్కవు.

3. తేనె తీయు యంత్రము కరోసిన్ పీఠా (Drum) వలె నుండి యంత కంటే పెడల్పు కొంచెము హెచ్చును, యెత్తు తక్కువగ నుండు గుండ్రని రేకు డబ్బాలో నొక యినుపకడ్డీ మధ్యగా నమర్చబడి యుండును. అకడ్డీకి నాల్గువైపు లును నాల్గు పై యంతస్థు నందలి తేనె పట్టు చట్రముల నుంచుటకు పిలుగల నాలుగు సొరుగులుగల పెద్ద చట్ట మమర్చబడి యుండును. ఈ కడ్డీ పైకొన కొక పండ్ల చక్రము బిగింపబడియుండును. దాని పండ్లలో తగులుకొని నిలువుగ దిరుగు మరియొక పండ్ల చక్రము నిలువుకడ్డీ కడ్డుగా నుండు మరియొక కడ్డీపై నమర్చబడి యుండును. దీని రెండవ కొనయందలి పిడిని పట్టుకొని త్రిప్పినచో మధ్యనున్న కడ్డీయు దానిచుట్టునుగల చట్టమును మిగుల వడిగా దిరుగును.

4. పట్లను పెట్టెలలోని కక్కించు విధము దానియం దనుభవముగల వారి నుండి తెలిసి కొనదగ్గును. తగినంత యనుభవము సంపాదించు వరకును అట్టివారి సహాయముననే ఈపనిని జరిపించు కొనుచుండదగును.

పై విధమున పెట్టెలలోని కెక్కించి తేనె పరిశ్రమను నడుపుటకు దేశవాళీ తేనెటీగలనుకూలము. ఇంతకంటె హెచ్చు తేనెను కూర్చు కొన్ని విదేశీ - ముఖ్యముగ ఇటలీదేశపు టీగల కీ దేశపు పరిస్థితు లంతగా ననుకూలించవు.

ఫలారామములందు తేనెటీగలను బెంచుచో తేనెనుండి వచ్చు ఆదాయము గాక తోటలోని చెట్లపూవులు గర్భవతులగుట కీ తేనె టీగలు తోడ్పడుటచే నవి హెచ్చుగ పిందెకట్టి పండ్లసంఖ్య కొంత హెచ్చుటవలన గూడ రాబడి పెరుగవచ్చును. తేనెటీగల పెంపకమును గురించి జంతు కృషిని గురించిన రెండవ భాగమున విపులముగ దెలుపబడును.

V. కోళ్ల పెంపకము:- సామాన్యముగ పెక్కు కమతములపై కొన్ని దేశవాళీ కోడి పెట్టలును, ఒకటి రెండు వుంజులును బెంచబడుచుండును. రెండు మేలు (రోడ్ ఐలండు యెర్రకోళ్లు) జాతి వుంజులను, పది పెట్టలను బెంచుట కగు వ్యయమును, అందువలన రాదగు ఆదాయమును ఈక్రింద 23వ పట్టికయందంచనావేయబడెను.

5. ఈ పనులలో పెట్టెలలోని కెక్కించిన యీగలు మరల పారిపోకుండ జేయుటయు, ఆహారము కొరతగనున్న రోజులలో వానికి కొంచెము బెల్లపు పాకమును బెట్టి పోషించుటయు, అనవసరమగు రాణి యీగల యరలను నశింపు జేయుటయు, పెట్టెల నెప్పటి కప్పుడు శుభ్రపరచు చుండుటయు, పట్లకు మైనపు పురుగు పట్టకుండ జూచుటయు, పై యంతస్తు లేక యంతస్తులలో సమయము చూసి పట్లముక్కలను గట్టి వానిలో తేనె పట్టునట్లు జేయుటయు, అట్లు పెట్టిన తేనెను యంత్రముతో దీయుటయు, దానిని జాగ్రత్త పెట్టుటయు ముఖ్యములు.

23 వ పట్టిక

కోశ పెంపకము వలని యాదాయ వ్యయములు.

I మూలవ్యయము :

	రూ. ఆ. పై
రెండు పుంజులు ¹ ఖరీదు	20 - 0 - 0
10 పెట్టలు గ్రుడ్లు పెట్ట నారంభించునవి	40 - 0 - 0
2 అణకు పెట్టెలు (దేవదారు కర్రవి ²)	6 - 0 - 0
4 గ్రుడ్లను పెట్టు పెట్టలు ³	12 - 0 - 0
మొత్తము మూలవ్యయము	78 - 0 - 0

II సాంవత్సరిక వ్యయము :

6 వెనురు గూళ్లు ⁴ (రెండేండ్ల వరకు పనికివచ్చును గావున సగము ఖరీదు)	3 - 0 - 0
6 మేతవేయు మూకుళు	1 - 0 - 0
6 నీరు పెట్టు మూకుళు	
6 దేశవాళీ అణకు పెట్టెలు (పెట్ట 1కి రూ. 3 ల చొప్పున) ⁵	18 - 0 - 0
పుంజులకు పెట్టలకు 274 పౌనుల బియ్యపు తవుడు ⁶ , 274 పౌనుల కలగలపు తృణధాన్య జాతుల గింజలు ⁷	22 - 0 - 0
6 అణకు పెట్టలకు 24 పౌనుల తృణధాన్య జాతుల కలగలపు గింజలు (నుమా రొక నెలకు మాత్రము)	1 - 0 - 0
ప్రతి సంవత్సరమును గ్రుడ్లను పొదిగించి చేసిన 30 కోడి పిల్లలను పెంచుటకు - 21 పౌనులు తవుడు (మొదటి మూడు వారములకు)	1 - 0 - 0
4-10 వారములకు 75 పౌనుల తవుడు 75 పౌ. కలగలపు తృణధాన్య జాతుల గింజలు	7 - 0 - 0
11 వ వారము తరువాత సంవత్సరాంతము వరకు 342 పౌ. ల వరితవుడు, 342 పౌ. కలగలపు తృణధాన్యములు	
సంగ్రహణ :- దినమునకు సగటున రెండు గంటల చొ॥ పని చేయు వొక కుర్రవానికి	23 - 0 - 0
ఇతర వస్తువులు ⁸ , నత్తగుల్ల పొడి, పూతి నాళకద్రవ్యములు	4 - 0 - 0
కుండలు వగైరాలు	
పెట్టెల వై మూల్య హీనత	2 - 0 - 0
	110 - 0 - 0

రాబడి:

1440 గ్రుడ్లు ⁹ - గ్రుడ్డు ఒక అణా చొప్పున అమ్మగా	
వచ్చునది	90 - 0 - 0
36 కోళ్లు ¹⁰ - కోడి 1కి 2-8-0 చొ॥ మొత్తము	90 - 0 - 0
	<hr/>
మొత్తము	180 - 0 - 0
తెగుళ్ల వలన నష్టమునకు నూటికి రు. 10 ల చొప్పున	18 - 0 - 0
	<hr/>
నికరపు రాబడి	162 - 0 - 0
	<hr/>
నికర లాభము	52 - 0 - 0

మరాలు :- 1. సామాన్యముగ పది పెట్టలకు ఒక పుంజు చాలును. కాని దీని కేదైన ప్రమాదము సంభించవచ్చును. కావున మరియొక పుంజును అదనముగ బెంచుట మంచిది. రెండు డజనుల గ్రుడ్లను కొని రెండు మాడు అణుకు పెట్టలచే పొదిగించి అవి మగవో, ఆడవియో తెలియు వరకు అనగా సుమారు 12 వారములు పెంచి యందుండి రెండు పుంజులను 10 పెట్టలను ఉంచుకొని తక్కిన వానిని విక్రయించుచో కొనుబడి క్యయము తగ్గును. పెట్టలు రెండవ యేటనుండి గ్రుడ్లను పెట్టనారంభించును.

2. ఇవి 18 అం. పొడవు, వెడల్పులుగల దేవదారు పెట్టెలు. ఈ పెట్టెలకు ఒక ప్రక్కను పెట్టెలోనికి బోవుమందుట కొక ద్వారముండును. పైని వాయు ప్రసారమునకుగాను కన్నములు చేయబడి యుండును. ఈ పెట్టెయందుగు చెక్కపై కొంత యిసుకను పోసి దానిపై గడ్డిని పరచి మధ్యగా కొంత బూడిదను పరచి యందుపై గ్రుడ్లను పెట్టి యణుకు పెట్టచే పొదిగించవచ్చును.

3. ఇవి 15 అంగుళముల పొడవును 12 అం॥ వెడల్పును, 16 అం॥ ల యొత్తునుగల దేవదారు పెట్టెలు. వీని కొక ప్రక్కను పెట్టెనులోనికివోనిచ్చి తనంతట తాను మూసికొను ద్వారముండును. పెట్టెలో శుభ్రమగు వరిగడ్డి పరచి పెట్టె లిందు లోనే గ్రుడ్లు పెట్టుమందున ట్టలవాటు చేయవలెను. ఒక కృత్రిమపు గ్రుడ్డు నిం దుంచినచో దీనిని జూచి పెట్టె లిందులోనే గ్రుడ్లు పెట్ట నారంభించును.

4. కోళ్లగూళ్లు అర్ధగోళాకృతిని అడుగున సుమారు 4 అడుగులు వెడల్పును అంత యొత్తును కలిగి వెనురు బద్దలతో అల్లబడియుండును

5. అణుకు పెట్టలను ఏటేట కొని వాని పని తీరిన వెంటనే అమ్మివేయ వచ్చును.

6. ఈ తవుడుతో మూడింటికి రెండు వంతుల గోధుమపొట్టు చేర్చి నిల్చితో కలిపి పెట్టుట మంచిది. చురుకుగ గ్రుడ్లు పెట్టుచున్న పెట్టలకు కొద్దిగ

దేశవాళీ కోశ పెంపకము రోడ్ ఐలండు రెడ్, తెల్ల లెగ్ హారన్ మొదలగు విదేశ జాతుల పెంపకము కంటె నుభువు. అవి సామాన్యముగ కశమునందురాలు గింజలను, కమతమందు బయలు దేరు చెదపురుగులను ఇతర పురుగులను దినియే జీవింపగలుగును. ఇట్టి యాహారము దొరకనవుడును, చిన్న పిల్లలకును మాత్రము కొన్ని చిరుధాన్యపు గింజలను, వరి నూకలను, తవుడును ప్రత్యేక ముగ బెట్టవలసి యందును. ఇట్లు వీనిని బెంచుటకు వ్యయముతక్కువ కాని యీ పెట్టలు తక్కువ గ్రుడ్లను బెట్టును. ఈ పెట్టలు సాలుకు పెట్ట1కి 100 గ్రుడ్లకంటె హెచ్చుగ బెట్టవు. ఈ గ్రుడ్లను విదేశీ జాతుల గ్రుడ్లకన్న చిన్నవిగ నుండును. కావున దేశవాళీ కోశ పెంపకము నకు తక్కువ వ్యయమైనను, కొంత హెచ్చు వ్యయముచేసి యైనను

చేపలపాడి ఇతరాహారమున కలుప వచ్చును. ఇట్టి పెట్టలకు నత్తగుల్లపాడిని కూడ యొక మాకుడులో పోసి యవి తినదలచి నవుడు తినుట కందుబాటులో నుంచవలెను.

7. చిరుధాన్య జాతుల గింజలు, వడ్లు, బియ్యపు నూకలు సమభాగములుగ గలిపి పెట్టవలెను.

8. ఈ బియ్యపు నూకలతో ఉడికించిన కోడిగ్రుడ్ల యందలి పసిమి భాగ మును పైడొలకతో కూడ నలిపి పెట్టుట మంచిది.

9. పది పెట్టలును కలిసి సంవత్సరమునకు సుమారు 1500 గ్రుడ్లను పెట్ట వచ్చును. ఇందు 60 గ్రుడ్లను మరల పిల్లలను బెంచుట కుపయోగించగా 1440 గ్రుడ్లు అమృతమున కుండును.

10. అణుకు పెట్టలచే పొదిగింపబడు 60 గ్రుడ్లలో కొన్నిటి నుండి పిల్లలు రాకపోవచ్చును. పుట్టిన పిల్లలలో కూడ కొన్ని పెద్దవి కాకముందే చావవచ్చును. మొత్తము మీద 30 పిల్లలెదిగి పెద్దవి కావచ్చును. మొదట కొన్ని పుంజులను పెట్టలును వయసు మీరినపుడు ఇట్లు పెంచిన పిల్లలలో నుండి బలిష్ఠమైన రెండు పుంజులును పది పెట్టలను తయారుచేసి ఇదివరకుండిన వానిని విక్రయింప వచ్చును. సామాన్యముగ రెండేండ్ల కొకసారి యిట్లు పుంజులను పెట్టలను మార్చుచుండుట మంచిది. పై యంచనాలో అమృతవచ్చునని నూచింపబడిన 36 కోశలో నిటు తీసి వేసిన 2 పుంజులును 10 పెట్టలును, ఏటేట కొని పని తీరిన వెనుక యమ్మివేయ బడు 6 అణుకు పెట్టలును జేరియున్నవి.

విదేశీ కోళ్లను బెంచుటయే తుదకు హెచ్చు లాభకరముగ నుండును. ఐనను నీకోళ్లకు ఒక్కొక్కప్పుడు కోళ్ల కలరావంటి రోగములు దేశవాళీ కోళ్లకు కంటే హెచ్చుగ తగులుచుండుట వీనిని విరివిగ బెంచుట కవరోధముగ నున్నది.

VI. పట్టు పరిశ్రమ :- పరిస్థితు లనుకూలముగ నున్నచోట్ల కొందరు కర్షకులు తమ కమతములపై తూతిక చెట్లను బెంచివాని యాకులను పట్టు పురుగుల కాహారముగ నుపయోగించి యవి పెట్టు కోశముల విక్రయమువలన కొంత సొమ్మును గడింప వీలగును. ఒక కుర్రవాడు దినమునకు సుమారు నాలుగు గంటల చొప్పున పని చేయుచో నాతడు సుమారు 25 దంగెడలలో నీపురుగులను బెంచ గలడు. ఈ దంగెడలకును వానినుంచు మంచెలకును సుమారు రు. 35 లు కావచ్చును. ఈ స్వల్ప పెట్టుబడితో నా కుర్రవాడు సాలుకు 150 పానుల కోశముల నుత్పత్తి చేయగలడు. ఈ కుర్రవాని పాటు విలువ రు. 46 ను, యీ 24 దంగెడల పురుగుల మేతకు సరిపడు తూతికయాకు విలువ రు. 24 లును చేర్చి వ్యయము రు. 70 లును అగునని యెంచవచ్చును. ఉత్పత్తియగు కోశములకు రు. 112-0-0 రావచ్చును. నికరలాభము రు. 42 లగును. కుటుంబపు పాటు విలువతో గలిపి కుటుంబాదాయము రు. 66 లు అధికమగును.

పైని వ్యవహృతమైన తూతిక పట్టుపురుగులకు తగినంత శీత లముగ నుండని ప్రదేశములందు ఆముదపు టాకులను దిని పెరుగు మరియొక జాతి పట్టుపురుగులను బెంచవచ్చును. ఇందులకు ఆముదపు మొక్కలు ప్రత్యేకముగ గాని యితర సస్యములతో మిశ్రణముగ లేక వానిచుట్టును గాని పెంచబడు కమతములందు ఆ మొక్కల యాకులను గోసి యుపయోగింప వచ్చును.

ఈ దేశమున సామాన్యముగ కర్షకులు, తమ కమతములపై పండులను బెంచుట కిచ్చగింపరు. కాని యిటీవల బర్కుపైరు పండు

లనబడు నెక విదేశీ జాతి పండులను బెంచుట కొన్ని చోట్ల లాభ కరముగ కనుగొనబడెను. ఒక మగ పందిని, 1, 2 ఆడుపండులను గొని వానికి బుట్టిన పిల్లలను సుమారు 180 పౌనులు తూగు వరకు అనగా 9 నెలల వయసు వచ్చువరకు బెంచుటకు, వానికి బెట్టు దుంపలు, తైలపిష్టములు వగైరా దినుసు లన్నిటి విలువను లెక్క గట్టుచో ఒక్కొక్క పందిపిల్ల పెంపకమునకు సగటున రు. 39 ల వ్యయ మగు ననియు, నట్టి యొక్కొక్క పంది పిల్లకు సుమారు రు. 45 లు రావచ్చునని యంచనా వేయబడెను. కాని పండులు సామాన్యముగ వేరుసెనగ, చిరుగడదుంప వగైరా సస్యములను పైరుచేయుచోట్ల వీనిని ద్రవ్యకొనిన పెనుక నేలలో నింకను నుండిపోవు కాయలను, దుంపలను ముట్టెలతో కెళ్లగించుకొని తినును. తుంగము స్తలు హెచ్చుగ గలిగి వ్యవసాయమున కనుకూలముగాని తేమభూము లున్నచోట్ల పండులు వానినిగూడ కెళ్లగించుకొని దినును. కాని పైని పేర్కొనబడిన విదేశ జాతి పండులకు ఇట్లు లభించు ఆహారము నకు దోడు కొంత దాణాను అదనముగ బెట్టినగాని యవి శీఘ్రముగ బలియవు. ఇట్లాహార వ్యయమును కొంతవరకు తగ్గించుకొన వీలగు చోట్ల నిట్టి విదేశజాతుల పెంపకమువలన హెచ్చులాభము మిగులును.

పదవ ప్రకరణము

కమతములు లేని కర్షకులు కుటుంబ వృత్తులుగ
నవలంబింప దగిన ప్రత్యేక వ్యవసాయ శాఖలు

తొమ్మిదవ ప్రకరణమున వ్యవహృతములైన భూసంస్కరణల ఫలితముగను, (శ్రీ) వినోబా భావేగారి భూదాన యజ్ఞము మూలమునను ఇప్పుడు భూమిలేని కర్షక కుటుంబములలో గొన్నిటికి ఒక్కొక్క కమతము లభింపవచ్చును. కాని పెక్కుమందికి జేందిన భూములు చేరి యొకే ఖండముగ నేర్పరచుచో కొన్ని కమతము లందలి భాగస్వాములలో స్వల్ప విస్తీర్ణము మాత్రమే గల యొకరిద్దరు హెచ్చు భూమిగల మరియొక భాగస్వామికి తమ భూఖండములను విక్రయించువారు, లేక యతనికి కాలున కిచ్చువారు కొందరుండవచ్చును. కావున మొత్తము మీద గ్రామమునందిప్పుడు భూమి లేనట్టికాని స్వల్ప విస్తీర్ణములను సాగు చేయునట్టి కాని కర్షకులలో నొక్కొక్క కుటుంబమున కొక్కొక్క కమతము లభింపక పోవచ్చును. ఇట్టి కర్షక కుటుంబములు యేదైన పట్టణ సమీపమున గాని, దాని సమీప గ్రామమునగాని, పట్టణము నకు మిగుల దూరముగ లేనిచో తన స్వగ్రామముననే గాని యీ ప్రకరణమున వివరింపబడు కొన్ని వ్యవసాయ శాఖలను ప్రత్యేక కుటుంబ వృత్తులుగ గైకొని జీవనమును గడుపుకొన వచ్చును. ఈ వృత్తులకు సామాన్య సేవ్యమునకు వలయునంత భూమి యవసరముండదు.

ఇట్లు ప్రత్యేక కుటుంబ వృత్తులుగ నవలంబించుట కనుకూలములగు వ్యవసాయ శాఖలలో కూర పెరల్ల సేవ్య మొకటి. వీనిలో కూర దినుసులనేగాక, పట్టణము లందు గిరాకి కలిగియుండు మల్లె, గులాబి, చేమంతి మొదలగు పుష్పభాతులను గూడ బెంచవచ్చును.

సామాన్య వ్యవసాయ దారులు తమ కమతము లందు పండించు తృణ, కాయధాన్య జాతుల దంటు, బొత్తు వగైరాలను గాని ప్రత్యేకముగ మేతకొరకు బెంచబడు గ్రాసములను గాని పల్లె లందు కొని, సమీప పట్టణ పరిసరములందు కొన్ని యావులను, గేదెలను బెంచి పాలు, పెరుగు, నేయి వగైరాల నమ్ముకొనుట ప్రత్యేక ముగ కుటుంబ వృత్తిగ నవలంబింపదగు మరియొక పని.

ఇట్లే పట్టణ సమీపమున కోళ్ల పెంపకమును, ఆధునిక విధా నమున, అనగా అణుకుపెట్ట యవసరము లేకయే గ్రుడ్లను యంత్రసహాయమున పొదిగించుచు, ఆ పిల్లలను కొంతవర కెదుగు నరకు తల్లి తన రెక్కలచే గప్పి కాపాడునట్లే వానికి తగిన యుష్ణతను గలిగించు పెట్టెల సహాయమున, విరివిగ సాగించి గ్రుడ్లను, కోళ్ళను విక్రయించుట కొన్ని కర్షక కుటుంబములు ప్రత్యేకముగ నవలంబించ దగిన మరియొక పరిశ్రమ.

బంజరు భూములు పట్టణమునకు అనతి దూరమున హెచ్చుగ నున్న గ్రామమునందలి కర్షకులు - ముఖ్యముగ గొల్లవాండ్లు - మేకలను, గొర్రెలను బెంచి వాని పాలను, ఉన్నిని, పిల్లలను విక్రయించుట వలన గూడ కొన్ని కుటుంబములు జీవింపవచ్చును.

పైని పేర్కొనబడిన నాలుగు విధముల కృషిని గురించిన కొన్ని కొన్ని వివరములను వలయు సాధన సామగ్రికగు పెట్టుబడియు సాంవత్సరిక వ్యయమును అందువలన రాదగు నాదాయమును ఈ క్రింద వేర్వేరు పట్టికలందు దెలుపబడును.

1. కూర పెరళ్ల సేవ్యము.

ఒక కర్షక కుటుంబము ఇట్టి సేవ్యమువలన సుమారు రెండు యూనిట్లు స్వంత పాటుతో పశువుల జత లేకుండ చేతిపనిముట్లతో పనిచేసి జీవింపగలుగుటకు సుమారు 1½ యెకరము భూమి చాలును. భూమి నీటివసతి గలిగిన పాటి పెరడై యుండుట యనుకూలము. నూతి యందలి నీ రించుక చవక నీరైనను సెబ్బర లేదు.

24 వ పట్టిక : పట్టణ సమీపముననున్న $1\frac{1}{2}$ యెకరపు కూర పెరటి నేవ్యమునకు తగిన ప్రణాళికయు, అందులకగు వ్యయమును, అందువలన రాదగు రాబడి యొక్కయు అంచనాలు

క్ర. సం.	పెంచబడు కూర జాతులు వర్గాల వివరములు	విస్తీర్ణము (హెక్టార్లు)			పంటలు		ఎరువులు ¹		విత్తులు టన్నులలో ²	ఫలసాయం రె. మ. 2	కీ. గ్రా. 2	మి. కి. 2	మి. కి. 2
		మొదటి (వొల కరి) పంట	రెండవ (శీత కారు) పంట	మూడవ (వేసవి) పంట	మ.	అ/పి.	మూలసేంద్రి యపు	ఉత్సాగములు ²					
I A.	బెండ - వంక	10	10		4	4	1		10	8	20	10	
					5	5	1		$1\frac{1}{2}$	12	18	5	
	B. గోరచిక్కడు టపేటో (వీను వంక) వోట కూరగి	10	10		4	4	$\frac{1}{4}$ పెం.		12	8	16	4	
					6	6	$\frac{1}{2}$ పెం.		$\frac{1}{2}$	9	23	10	
C.	కూర (శీయ) మిరప	5	5		3	3	$\frac{1}{4}$ పెం.		2	6	8	3	
					5	5	$\frac{1}{2}$ పెం.		1	3	15	5	
II A.	వంక బెండ	10			6	6	$\frac{1}{4}$ పెం.		$1\frac{1}{2}$	12	20	6	
				10	12	4	1		12	8	24	10	

	10	6	4	1	16	1200	12	7
B. మొక్కజొన్న (పచ్చి పొత్తుల కొరకు)	10	10	5	1½	3000	12 ను. 15 ను.	35	11
C. మిరప (పచ్చి కాయల కొరకు)	5	5	4	½ పెం.	1	3	11	4
III A. గోరుచిక్కడు	5	5	2	½ పెం.	8	4	10	5
పొట్టి (ప్రెంచి) చిక్కడు	5	5	2	½ పెం.	5	5	9	3
ఉలి	5	5	3	½ పెం.	32	3	15	8
ii దోస	5	5	4	1	4	8	20	8
టర్నిష్, లెట్యూస్, గాజర, ముల్లంగి	5	5	2	½	2	6	9	3
ఉలి	10	4	4	½	2 ముల్లంగి	4	12	4
B. గోలకొండ చిక్కడు	10	8	4	1	4	8	20	8
గోబీ, పూగోబీ, చుంప గోబీ	10	6	4	½	8	6	24	8
C. తీగ చిక్కడు	5	20	12	2	1	10	50	16
IV A. కండ	10	6	3	½ పెం.	2	4	14	6
పొట్టి చేమ	5	13	2	2½	4 మ	24	60	30
దోస	5	20	2	1½	2½	18	36	18
		4	2	1	1½ మ	9	20	9
		6	1	1	1½ మ	6	12	5

క్ర.సం.	పేరు	విస్తీర్ణము (చెంట్లలో)			పంటలు		ఎరువులు 1		విత్తులు	ఫలసాయం	క. ర.
		మొదటి (చెంట్లలో)	రెండవ (చెంట్లలో)	మొదటి (చెంట్లలో)	మ.	అ/పి.	మొదటి (చెంట్లలో)	రెండవ (చెంట్లలో)			
ii	పెండలము 5	5	5	5	10	1	1 1/2	1 1/2	2 1/2 (చెంట్లలో)	15	38
		5	5	5	6	1	1	1	4	5	12
C.	చీర	5	5	5	3	4	4	4	రై. మ.	5	15
		5	5	5	15	2	2	2	రై. మ.	6	22
V A.	కొండ	10	10	10	24	8	3	3	200	15	42
		10	10	10	32	13	3	3	భండములు	16000	80
B.	గులాబి	5	5	5	20	7	1 1/2	1 1/2	(అంటు)	పూవులు	40
		5	5	5	28	2	5	5	67	120	21
C.	మల్లె	10	10	10	28	2	5	5	అంటు	పూవులు	36
		10	10	10	28	2	5	5	(పీల్చులు)	16	16
VI A.	బొంత అరటి	10	10	10	28	2	5	5	32	16	36
		10	10	10	28	2	5	5	32	16	36

B	మున X చెట్టు 6	5	1	2	1	5	10	2
C	అని చెట్టు కాలిబాటలునుంచి వగైరా	10	1	2	1	5	10	2
	మొత్తము	150	315	133	381	9	808	360
	ఆంధ్రలో లేక వీధు లలో అమ్మకపు పాటు అందువలన అదనపు రాబడి			183	381			46
	మొత్తములు		816				909	406
	వాతావరణ పరిస్థితులవలన గల్గేడి నష్టమునకు 5 % చొ॥ న పనిముట్ల అరుగుదల వగైరా మూల్యహీనతకు మినహాయింపు (రు. 350 ల మీద)							45
	భూముల అభివృద్ధి, కంచె సంరక్షణ మొదలగు వానికి							35
	సాదరు ఖర్చులు నెల 1 కి రు. 2 ల చొప్పున							10
	భూమి పన్ను							24
	మొత్తము రాబడి, వ్యయము						909	508
	నికర లాభము						401	

మొత్తపు చెట్టుబడి రు. 4200 ల పై 7 నికర లాభ శాతము 9.5 %
కుటుంబాదాయము రు. 700.

ఈ పటికత సంబంధించిన షరతులు తరువాత పుటలో వ్రాయబడెను.

24 వ పట్టికకు సంబంధించిన షరాలు

1. ఇట్టి నేవ్యమునకు దగిన పరివర్తన పథకమును, ఆయా కూరజాతుల నేవ్య విధానమును 'కూరదినములు' అను సంపుటమున వివరింపబడెను.

2. ఇందలి యెడమవైపు కాలములోని యంకెల ప్రక్క పెం. అని వ్రాయబడినచో నవి ఊరపెంటు బండ్ల సంఖ్యను నూచించును. తక్కిన యంకెలు పశువుల యెరువు బండ్ల సంఖ్యను నూచించును. ఉత్పాదకము లనగా హెచ్చు సత్తువగల వేరుసేనగ పిండి, అమ్మోనియా గంధకితము మొదలగు యెరువులు. ఈ కాలము నందలి యంకెలు ఇట్టి యెరువుల మూలమున జేర్చదగు నత్రజనిని (పానులలో) డెలువును.

3. తోటకూర మొక్కలను, గోగు, మట్టుబచ్చలి, చుక్కకూర, ఇతర యాకుకూర జాతుల మొక్కలను ప్రత్యేకముగ గాక మళ్ళగట్ల మీదను బోడెల ప్రక్కలను ఇతర జాతులతో మిశ్రణములుగను నాటి పెంచవచ్చును.

4. గోలకొండ చిక్కుడు తీగెలను, యితర తీగ చిక్కుళ్ళను మళ్ళసరిహద్దులను బాటల కిరుప్రక్కలను ఒకటి రెండు వరుసలలో పెంచబడి వెదుళ్ళపై బ్రాకింపవచ్చును. లేక బాటకు వైగా వేసిన పందిరిపై ప్రాకునట్లు చేయబడవచ్చును. ఇందువలన మిగిలిన కూరజాతులకు మరి కొంత స్థలము లభించును.

5. పెండలమును గూడ వై విధముగనే మళ్ళయంచులను నాటి ప్రతిపాదు ప్రక్కన నాటబడిన వెదురు గడలపై కెక్కునట్లు చేయవచ్చును.

6. మునగ, అవిసె మొక్కలను అరటి బోడెల మధ్య నొక్కొకటి చొప్పున నాటవచ్చును.

7. అంచనా వేయబడిన పెట్టుబడి రు. 4200 లలోను రు. 2250 లు 1½ యెకరముల ఖరీదు (ఎకరము 1కి రు. 1500 లు చొప్పున) ను, రు. 1500 లు రెండు నూతులను త్రవ్వించుటకును, రు. 350 లు చేతితో పనిచేయు చేదల మోటుకును, రు. 100 లు పనిముట్లకును అయియున్నవి.

పై పట్టికయందు నూచింపబడిన పెరటి నేవ్యము వలన కొద్ది విస్తీర్ణము నుండియే తగినంత కుటుంబాదాయము లభించుచున్నది. ఇట్టి నేవ్యవిధానమే కొన్ని ఐరోపియన్ దేశములందు ఇంకను ఉత్తమ పద్ధతుల నవలంబించుటచే 25 సెంటల భూమి పైననే యొక్కొక్క

కుటుంబము జీవింపగలుగు చున్నది. ఇట్టి విధానము ఫ్రాన్సు దేశమున హెచ్చుగ నవలంబింప బడుటచే దీనికి ఫ్రెంచి తోట నేవ్యము (French gardening) అని పేరుగూడ గలిగెను.

స్వల్ప విస్తీర్ణమున తీవ్రకృషిచే హెచ్చు లాభమునిచ్చు మరికొన్ని వ్యవసాయ సంబంధముగు వ్యాపారములు వుష్పఫలజాతుల నారు, అంట్లు వగైరాలను తయారు చేసి విక్రయించుట. ఈ వ్యాపారమును అలమండ, కడియము, నూజిపిడు, పాణ్యం, కోడూరు మొదలగు ప్రాంతములందు 25-50 సెంటు భూమితోనే నడుపుకొనుచు ఒక్కొక్క కుటుంబము జీవింపగలుగు చున్నది.

తీవ్రకృషివలన స్వల్ప విస్తీర్ణముపై కుటుంబ పోషణము గావించుకొనుటకు నేవ్యము చేయదగు ప్రత్యేక సస్యములలో చెరుకును - ముఖ్యముగ పట్టణము లందు గడల విక్రయమునకు - అరటియు, తమలపాకు తీగయు ముఖ్యములు. ఒక యొకరము చెరుకు తోటగాని, 50 సెంటు తమలపాకు తోటగాని యొక కుటుంబమునకు పనిగలిగించి దానిని పోషింప గలదు. తమలపాకులతోటలను సామాన్యముగ 8-10 కుటుంబములు చేరి యొకేచోటవేసి, నేవ్యము చేయుచుందురు.

2. పాడి పరిశ్రమ

వెనుకటి ప్రకరణమున సామాన్య కుటుంబ కమతములపై నొకటి రెండావులను లేక గేదెలను అదనముగ బెంచి పాలు వగైరాలను విక్రయించుట వలన కుటుంబాదాయము వృద్ధి చేసికొనుటను గురించి దెలుపబడెను. వీరైన పట్టణ సమీపమున, కొన్ని యావులను గాని లేక గేదెలనుగాని పోషించుచు పాడి పరిశ్రమను ప్రత్యేక కుటుంబ వృత్తిగ నవలంబించుటను గురించి ఇందు దెలుపబడును.

అవిభక్త ఇండియాలో పాడికి ప్రసిద్ధి జెందిన గోజాతులలో నాంద్రదేశపు ఒంగోలు జాతి యొకటి. ఈ విషయమున నేడు ప్రాంతీయ జాతుల యావు లిచ్చు పాల పరిమితిని పరిశీలించగా నీ క్రింది నాలుగుజాతులును తక్కినమూటికంటెను శ్రేష్ఠములుగ దేలెను.

25 వ పట్టిక

ఇండియాలోని నాలుగు ప్రశస్త గోజాతులు,

అవి యిచ్చేడు పాల పరిమితులు

జాతి పేరు	వాని స్వస్థానము	సగటున దినము 1 కి యిచ్చిన పాలు (పౌనులు)
1. సింధీ	సింధుదేశము (పాకిస్తాన్ లోనిది)	4.72
2. ఒంగోలు	ఆంధ్రదేశము	4.64
3. హరియానా	పంజాబు	4.46
4. కాంగ్రెజ్	బొంబాయి	3.90

ఆయాజాతుల యావులన్నిటి పాలయుత్పత్తియు సగటున దినమునకు 5 పౌనులకు మించక పోయినను, వానిలో గొన్ని యెంచిన యావు లింతకు రెట్టింపు పాలిచ్చునవి లభించును. మరియు నిటీవల నుత్తర హిందూస్థానమున శాస్త్రీయ పరిశోధనల వలనను, 20-25 సంవత్సరముల నిరంతర కృషిఫలితముగను పూసా, లయాల్పూర్, ఫెరోజ్ పూర్ మొదలగు స్థానములందు సగటున దినమునకు 20 పౌ. పాలకు పైబడియిచ్చు వంగడములు బయలుదేరినవి. ఒంగోలు జాతి యావుల యభివృద్ధికికూడ చింతలదేవి, కోయంబత్తూరు, హూసూరు క్షేత్రములందు జరిగిన కృషిఫలితముగ సగటున దినమునకు 16 పౌ. వరకు పాలిచ్చు కొన్ని యావుల మందలు బయలుదేరెను. కాని యిట్టి యావులుగాని పాలయుత్పత్తిని పెంచుటకు తగిన యాబోతులుగాని యింకను విరివిగ లభించుటలేదు. పాలయుత్పత్తికిగాను ప్రశస్తమగు ఆవులను సంపాదించవలెనన్న ఒంగోలు, నెల్లూరు ప్రాంతపు కర్షకుల వద్ద లభించు పెయ్యలను, కోడలను ఎంచి కొని తేవలసియుండును.

ఈ దేశపు జాతులకంటె హెచ్చు పాలనిచ్చు విదేశీజాతుల యాబోతులను దెచ్చి యీ దేశపు టావులను దాటించుటవలన బుట్టిన పూటు (సంకరపు) ఆవులు హెచ్చుపాలనిచ్చును. కాని యావిదేశీ జాతుల యాబోతు లీ దేశపు పరిస్థితులకు దాళుకొనలేక చచ్చుచుండుటవలన, ఇట్టి సంకరపు ఆవుల వృద్ధి విరివిగ జరుగుటకు వీలులేక పోవుచున్నది.

పాడి పరిశ్రమకుగాను మంచి గేదెలను సంపాదించవలెనన్న ఆయా ప్రాంతములందలి - ముఖ్యముగ గుంటూరు ప్రాంతములందలి - దేశవాళీ గేదెలనుండి ప్రశస్తమైన వానిని యెంచుకొనవలసియుండును. వీనిని దాటించుటకు ఈ జాతులకంటె హెచ్చు పాలనిచ్చు గౌడు, ముర్రా జాతుల దున్నపోతులనుగొని యుపయోగించుచో వానిపూర్ణ మూలమున పాలయత్పత్తిని కొంతసరకు హెచ్చించవచ్చును. కొందరా గౌడు, లేక ముర్రా జాతిగేదెలనే కొని పెంచుటయు గలదు. కాని యివి మొత్తముమీద దేశవాళీ గేదెలకన్న నాజూకైనవి. వీనిపోషణకు హెచ్చు శ్రద్ధ కావలసియుండును.

గుంటూరు జిల్లాలోని 'లాం' షేత్రమునందు హెచ్చు పాలనిచ్చు దేశవాళీగేదెల యభివృద్ధికి ఉత్తరహిందూస్థానపు జాతులతో పూర్ణము వృద్ధిచేయుటకును కొంత కృషి జరుగుచున్నది.

ఈ క్రింద 20 వ పట్టికయందు 12 మధ్యమసైజు ఆవులతోను లేక గేదెలతోను పట్టణ సమీపమునందు పాడి పరిశ్రమను నడపుట కగు వ్యయమును, అందువలన రాదగు ఆదాయమును అంచనా వేయబడెను.

26 వ పట్టిక

పట్టణ సమీపమున 12 ఆవులను లేక గేదెలను పోషించి
పాడి పరిశ్రమను ప్రత్యేక కుటుంబవృత్తిగ నడుపుటవలని యాదాయ
వ్యయములు.

	వి వ ర ము లు.	12 ఆవుల మూలమున ర.	12 గేదెల మూలమున ర.
I	పశువులకాలలు వగైరాలకు గావలసిన యావరణ (నూతితో సహా) $\frac{1}{2}$ ఎకరము	1000	1000
II	12 ఆవులు లేక 12 గేదెలు (మధ్యమ ప్రజావి) మొత్తము	2700	2700
		3700	3700
III	పాకలు మొదలగునవి		
I	పశువులపాక — $60' \times 12'$	360	360
1	దూడలపాక — $30' \times 12'$	180	180
1	ఎరువుగోతులు, పైపాక — $30' \times 12'$	180	180
1	పరికరములపాక (ఒకచిన్న గదితోగూడ) $20' \times 10'$	200	200
2	నీటి కుండు	40	40
	మొత్తము	960	960
IV	పాలుపితుకు పాత్రలు మొదలైనవి		
3	పాలుపితుకు బాల్బీలు-ఒక్కొక్కటి 3 గాలములు పట్టునవి.	18	18
6	డబ్బాలు - పాల విక్రయమున కుపయోగించు నవి (క్రింది భాగమున కుళాయితో)	60	60
1	నీళ్ళను కాచెడి రాగి పాత్ర	25	25
4	నీటి బాల్బీలు	8	8
2	పాత్రలను శుభ్రము చేయు కంచెలు (Brushes)	4	4
	కాల పాత్రలు 3 పెట్టులు- 2 నేర పాత్ర 1 నేరు పాత్ర $\frac{1}{2}$ నేరు పాత్ర $\frac{1}{4}$ నేరు పాత్ర	15	15

వివరములు	12 ఆవుల మూలమున రూ.	12 గేదెల మూలమున రూ.
1 స్ప్రింగుకాటా (బార్నితోపాలను తూచుటకు) 1 క్షీరమాపకము (Lactometer) 1 ఉష్ణమాపకము (Thermometer) 1 పాలను పరీక్షించు గాజుపాత్ర	35 2 2 1	35 2 2 1
మొత్తము	170	170
V. పోషణ, రక్షణ, మొదలగుకర్తులు III వయసు బంధము ప్రకారము.		
12 పశువులకు జీవధారణకు వలయు గ్రాసములు వృక్ష రాలకు *	980	980
ఆవులిచ్చు 28,800 పౌనుల పాలకుగాను అదనపుదాణా వృక్షరాలకు	256	(సగటున ది నమునకు80 పౌ.పాలకు)
గేదెలిచ్చు 31,500 పౌనుల పాలకుగాను అదనపు దాణా వృక్షరాలకు		325 (సగటు నది నమునకు 87½ పౌ.పా
దూడల పోషణకు	376	329
సంరక్షణ — 1 మగవాడు, 3 కుర్రవాండ్రు లేక అడవాండ్రు	8 దూడలకు 456	(7 దూడలకు) 456
సాదరు	60	57
II, III, IV అంశములనై మూల్యహీనతకు మినహా యింపు	12 ఆవులకు 8 దూడలకు 380	12 గేదెలకు 7 దూడలకు 380
భూమిపన్ను (½ ఎకరము)	2	2
మొత్తము	2510	2529

* ఈ పరిశ్రమ పట్టణ ప్రాంతమందు నడుపబడుటచే నీ పట్టికయందు పశు గ్రాసముల ధరలు సామాన్య గ్రామ పరిస్థితులందలి కమతములందు పెంచబడు పశు గ్రాసముల ధరలకంటె 25% పెంచి లెక్క కట్టబడినది.

వివరములు	12 ఆవుల మూలమున రు.	12 శేడెల మూలమున రు.
VI రాబడి పాల అమ్మకమువలన • రు. 1కి 10 పా. చొప్పున దూడల అమ్మకము వలన ఎరువు అమ్మకమువలన మొత్తము అనుకొనని ప్రమాదములకు తగ్గింపు (10%) పోను రాబడి వ్యయముజోను నికరలాభము కుటుంబాదాయము మూలవ్యయము రు. 4830, ల వై నికరలాభశాతము	2880 560 (8దూడలు) 105 <hr/> 3545 355 <hr/> 3190 680 980 14.0%	3150 490 (7దూడలు) 105 <hr/> 3745 375 <hr/> 3370 841 1141 17.4%

• ఈ యమ్మకము ఎవరికివారు స్వయముగ చేయుటకంటె పాలయుత్పత్తి దారు లేర్పరచుకొను సహకార సంఘములద్వారా జరుపుకొనుట యనుకూలము.

పైయంచనాలలో ఆవులకు లేక గేదెలకును, వాని దూడలకును వలయు స్థూల గ్రాసములన్నియు కొనివేయబడుననియే భావింపబడెను. కాని వరిగడ్డి కొన్నిదంట్లు మొదలగునవి తగినంత లభించినను పచ్చిజాడు, పచ్చిరొట్ట మొదలగునవి దొరకుట - ముఖ్యముగ వేసవిలో - కష్టము. కావున నిట్టి మేతదినసులను ప్రత్యేకముగ బెంచవలసి యుండును. 12 ఆవులకును వాని దూడలకును వలయు మేతదినసుల నుత్పత్తిచేయుటకు 10 యెకరముల తోట భూమిగాని 30 యెకరముల మెట్టనేలగాని అనగారెండేసి కుటుంబ కమతములకు సరిపడుభూమి కావలెను. ఇందులకు తగిన భూమి పట్టణసమీపముననే తగినంత చౌకగ లభించుచో పాడిపరిశ్రమను జేవట్టిన కుటుంబముతో సహకరించు మరి రెండు కుటుంబములు జేరి యందరును యిట్టి దినసుల నుత్పత్తినికూడ చేసికొనవచ్చును. కాని యిందులకు దగిన భూమి పట్టణ సమీపమున చాలఖరీదు కలిగియుండుటచే పట్టణమునకు గొంత దూరముననుండు గ్రామములందేగాని యిదిసాధ్యపడదు. కావున నచటి కర్షకులు ప్రతేకముగ అమ్మకమునకే మేత సస్యములను బెంచ బూనుకొనవలసి యుండును. 10 యెకరములతోట భూమియందుగాని 30 యెకరముల మెట్టభూమి యందుగాని ప్రత్యేకముగ పశువుల మేత సస్యములను బెంచుటకు రెండేసి దుక్కిపశువుల జతలును రెండేసి కుటుంబముల పాటును అవసరము. ఈ రెండు జతల దుక్కి పశువులకును వలయు మేత దినసులుపోను తక్కిన వానినే యమ్మ వీలగును. 27 వ పట్టిక యందొట్లు అమ్మకమునకు గాను 10 యెకరముల తోట భూమి యందు పశువుల మేత సస్యములను బెంచుటకగు వ్యయమును అందువలని యాదాయమును అంచనా వేయబడెను.

27 వ పట్టిక - పది యొక్కరముల తోట భూముపై పశువులమేత సస్యములను బెంచుటకగు

వ్యయముయొక్క, అందువలని రాబడియొక్కయు అంచనా.

వివిధ వివరములు	విస్తీర్ణము (ఎకరములలో)			పాటు		ఎరువు	విత్తులు	ఫలసాయము	సగటు ధర	
	మొత్తము	వినియోగము	వినియోగము	వినియోగము	వినియోగము				సగటు ధర	సగటు ధర
I మొక్కజొన్న (పచ్చిబాడు)	3	3	3	60	104	54	180	1080	450	218
II తరువాత వినియోగము	3	3	3	72	210	210	60	720	450	274
III తరువాత పచ్చిబాడు	3	3	3	40	108	60	9900	7200	637	328
* బొబ్బర							భండములు	150		
III A గిన్నె	1 1/2	1 1/2	1 1/2	96	196	60	150	1040	434	322
B లాస్ర్	1 1/2	1 1/2	1 1/2	76	212	208	30	120	156	358
				54	138	80	4500	1200	600	
							పిల్లలు	520	325	218

పైపట్టిక యందలి యంచనాలనుబట్టి తోట నేలయందు పశువుల మేత సస్యములను విక్రయమునకుగాను ప్రత్యేకముగ బెంచుట వలన 14 వ పట్టిక యందు దెలుపబడిన రీతిని వివిధ సస్యములను సాగుచేసినపుడు వచ్చునంత రాబడి యుండదని తెలియును. పశువుల మేత సస్యములవలన 10 యెకరములనుండి నికరపు రాబడి రు. 917లు (7.0%) మాత్రము రాగా 14 వ పట్టికయందు దెలిపిన రీతిని 10 యెకరములను సాగుచేయుచో నికరాదాయము రు. 1444 (7.6%) లుండునని దేలెను. ఇంతకంటె 30 యెకరముల మెట్లనేలపై రెండు కుటుంబములు కలసి మూడు జతల పాటు పశువులతో నిట్టి పశువుల మేత సస్యములను ప్రత్యేకముగ బెంచుటయే హెచ్చు కిట్టింపుగ నుండునని చెప్పవచ్చును. 28 వ పట్టికలో నిట్టి నేవ్యమువలని యాదాయ వ్యయము లంచనా వేయబడెను.

శ్రీ లక్ష్మీ విధి	సాగు చేయబడు సస్యముల వివరములు	విస్తీర్ణము ఎకరములలో		పంట		ఎరువు బండ సంఖ్య	విత్తులు పాసులలో	ఫలసాయము పచ్చిక, బాడు, ఎండుబాడు మొదలగు గుండులు	విస్తీర్ణము ఎకరములలో	శ్రీ లక్ష్మీ విధి
		మొత్తము	విస్తీర్ణము	పశువుల జతలు	శ్రీ లక్ష్మీ విధి					
I	జొన్న తరువార తలవ	9	9	99	153	108	72	1440	600*	330
II	బొబ్బి తరువార తలవ	8	9	45	90	108	180	900	562	162
				24	48	96	160	960	600	104
				117	270	450	90	1460	1350	514
III	చిరుగడము చిరువత్త తలవ మొత్తము	1	1	13	30	50	10	330000	90	90
IV A	మొక్కజొన్న బాడు తలవ	9	9	99	153	108	72	1620	675	375
B	పచ్చిక బయలు పశువులకాల, నోడి	2 1/2	2 1/2	45	90	108	144	960	562	162
		30		442	834	1028	244	813	108	1767

పై పట్టికయందలి యంచనాలనుబట్టి పశుగ్రాసములకుగిరాకీగల పట్టణములకు రాకపోకల సదుపాయములు గలిగి యొకరాత్రి ప్రయాణముతో నందుబాటులోనున్న గ్రామములందలి మెట్ట కమతములపై 10, 11 పట్టికలందువలె సామాన్యసస్యములను సాగుచేయుట కంటే ప్రత్యేకముగ పశువుల మేత సస్యములను సాగుచేయుట లాభకరముగ నుండునని తెలియును. 11 వ పట్టికయం దంచనా వేయబడిన యెర్రనేల మెట్ట కమతమువంటి రెండు కమతముల 30 యెకరముల నుండి నికరాదాయము రు. 536 లు రాగా అంతే విస్తీర్ణముగల మెట్టనేలపై ప్రత్యేకముగ మేత సస్యములను సాగుచేయుచో రు. 1407 ల నికరలాభము రావచ్చునని 28 వ పట్టిక యందలి యంకెలు దెలుపును. కాని యిట్టి మేత సస్యముల బెంచునేలకు సేంద్రియపు టెరువులను హెచ్చువేయుట యవసరము. ఇవి పట్టణములందు హెచ్చుగ లభించును. కావున నిట్టి సేవ్యమునకు పట్టణ మొత సమీపముననున్న అంతమంచిది. నేలయు పదును నిలచునదగుట యవసరము. విశాఖపట్టణమునకు 5-10 మైళ్ళలోనున్న నరవ, దువ్వాడ ప్రాంతములందలి రేవడిగొడి నేలలందు జొన్నను తరచు గింజలకంటే బాడు ఖారకే పెంచి విక్రయించుచుందురు.

మెట్ట నేలలందు మేత సస్యములను బెంచుట కిట్టుబాటుగ నున్నను ఇట్టి నేలల నుండి వర్షకాలమునను పిమ్మట రెండు మూడు నెలల వరకు మాత్రమే పచ్చిబాడు లేక రొట్ట లభ్యమగును. ఆవులకును గేదెలకును పచ్చిమేత హెచ్చు అవసరమగు తక్కిన కాలమున నిది లభింపదు. ఐనను పాడిపరిశ్రమను నడుపువారు పచ్చిబాడును, రొట్టను అవి లభించునపుడే హెచ్చుగగొని తమ పశువుల దొడ్లలో దీయబడు తాత్కాలికపు గోతులందుగాని పక్కా కుండీలలోగాని పాతరవేసి మాగుడ్డుగ దయారుచేసి యుపయోగించు కొనవచ్చును.

3. ఆధునిక విధానమున పెద్దయెత్తున కోశ్శపరిశ్రమ

ధాన్యాదులు హెచ్చుగ నుత్పత్తి చేయబడుటచే కశ్యము నందును పొలము నందును, రాలు గింజలు హెచ్చుగ లభించు కమతములందుగాని, వట్టణ సమీపమున ప్రతేకముగ నిర్మింపబడు యావరణయందుగాని ఆధునిక విధానమున నీకోశ్య పెంపకమును పెద్దయెత్తున చేపట్టి యొక కుటుంబము జీవింప వీలగును. ఈయాధునిక విధానమున కోడిగ్రుడ్లు అణుకు పెట్టలచేగాక గ్రుడ్లకు తగిన యుష్ణతను కృత్రిమముగ కలిగించుచు వానిని పొదిగించు యంత్రమును, కోడిపిల్లలను పెంపుడు తల్లి లవనరము లేకుండ కొన్నివారముల వరకు బెంచుటకు దోడ్పడు, ప్రత్యేకపు పెట్టెలును ఉపయోగింపబడును. ఈవిధానమున 100 పెట్టలను, 10 పుంజులను పెంచుచో రోడ్ ఐలెండు రెడ్, తెల్లలెగ్ హోరన్ జాతులకోళ్ళు సంవత్సరమునకు 15,000 గ్రుడ్లవరకు పెట్టును. ఇం దేటేట 1000 గ్రుడ్లను మరలపొదిగించి పిల్లలను జేయుచుండవచ్చును. ఈ విధానమున 29 వ పట్టిక యందంచనా వేయబడినట్లు రు. 1000 లు మూలవ్యయముతోను రు. 1650 సాంవత్సరిక వ్యయముతోను సాలుకు సుమారు రు. 900 లకు మించు నికరలాభమును దీయ వీలగును. ఇందులకు మొదట నొక పుంజును 10 పెట్టలను మాత్రముగొని మూడేండ్లలో అంచనా ప్రకారము పెంచదలచినన్ని పుంజులను లభింపజేసికొనవచ్చును.

29 వ పట్టిక

ఆధునిక పద్ధతులపై ఒక పెద్ద కమిషనున కోశ్ల పెంపకమునకగు
ఆదాయ వ్యయముల యంచనాలు.

వివరములు		రూ	అ	పై
I	మూలవ్యయము :-			
	ఆరయోజరము కోశ్లదొడ్డి తీగవలతో రెండు భాగములుగ నేర్పాటు చేయుటకు	200	0	0
	మొదట ఒక పుంజు 10 పెట్టల కొనుబడికి	50	0	0
	8 అడుగులు పొడవును 5 అడుగులు వెడల్పును 5 అడుగులు యెత్తును కలిగిన 8 కదుపుటకునీలైన పెద్దకోశ్లపెట్టెలు	200	0	0
	6 అడుగుల పొడవును 5 అడుగుల వెడల్పును 5 అ. ఎత్తు ను కలిగి ముందు 8 \times 5 అడుగుల ఖాళీస్థలము (తీగవలచే అన్ని వైపులను సంరక్షింపబడినది) కలిగిన 10 కోడి పిల్లల పెట్టెలు	250	0	0
	చిన్న కోడిపిల్లలను పెంచుటకు 5 పెట్టెలు. 3 అ. పొడవు 1 $\frac{1}{2}$ అ. వెడల్పు 1 $\frac{1}{2}$ అ. ఎత్తు.	20	0	0
	గ్రుడ్లు పెట్టుటకు 35 పెట్టెలు	105	0	0
	ఒక గ్రుడ్లను పొదుగు యంత్రము	100	0	0
	25 మేత పాత్రలు, 25 నీటిపాత్రలు	75	0	0
		1000	0	0
II	సాంకేతిక వ్యయము :-			
	i. 10 పుంజులు 100 పెట్టెలు, వీనికి మేతకర్చు 32 రై. మణు గులు తవుడు లేక గోధుమపొట్టు	80	0	0
	32 రై. మణుగుల కలగలపు తృణధాన్య జాతుల గింజలు	128	0	0
	ii. 500 కోడిపిల్లల మేత కర్చు - మొదటి 3 వారములకు 4 రై. మ. నూకలు	16	0	0
	4-10వ వారమువరకు 15 రై. మ. తవుడు, గోధుమపొట్టు	38	0	0
	11వ వారమునుండి 116 రై. మ. తవుడు, గోధుమపొట్టు	288	0	0
	116 రై. మ. కలగలపు గింజలు	461	0	0
	మొత్తపు మేపు కర్చు	1011	0	0

వివరములు		రూ	అ	పై
iii. సంరక్షణ :-				
ఒక మగవాడు, ఇద్దరు పిల్లలు లేక అడువాండ్రు		365	0	0
గ్రుడ్లను పొదుగు యంత్రమునకు కిరసనాయితీ		50	0	0
చేపలపొడి, గులపొడి ఇతర సామగ్రి సాదరుకర్చులు		157	0	0
పూతినాశక ద్రవ్యములతో సహా		100	0	0
మూల వ్యయముపై మూల్య హీనతకు మినహాయింపు -10% చొ॥		1683	0	0
మొత్తపు కర్చు				
III రాబడి:-				
500 పెట్టలు పెట్ట 1 కి రు. 4 ల చొప్పున ఆమ్మకమువలన		2000	0	0
14000 గ్రుడ్లు 100కి రు. 6-4-0 చొప్పున ఆమ్మకమువలన		875	0	0
		2875	0	0
తెగుళ్లు వస్త్రాల నష్టములకు 10% చొప్పున మినహాయింపు		288	0	0
పోగా రాబడి		2587	0	0
నికరలాభము		904	0	0

4. గొర్రెల, మేకల పెంపకము.

గ్రామమునకు సమీపమున బంజరు భూములుగల గ్రామము లందు ప్రత్యేక కుటుంబవృత్తిగ నవలంబింపదగు మరియొక జంతు కృషి శాఖ గొర్రెలను, మేకలను బెంచుట. సామాన్యముగ గొల్ల వాండ్రు మాత్రమే వీనిని కుటుంబమునకు 100-200 చొప్పున మంద లుగ మేపుచుందురు. ఇటీవల కొంద రితరులును నీమందలను వృద్ధి చేయుచున్నారు. ఇపు డమలులోనున్న విధానమున నివి యెండ వానల నుండి రక్షణగాని, ప్రత్యేకపు మేత లేక దాణాగాని లేకయే పోరం బోకులు, బంజర్లు, సస్యములు లేనపుడు సాగుభూములు, వాని కట్ట వలు మొదలగు వానియందు లభించు పచ్చికను ఇతర యాకు లలము లను మాత్రము దిని బ్రతుకుచుండును. కొన్ని సంవత్సరములం దీగొర్రెలను మేకలును వేసవిలో మేత తక్కువై నీరసించి మరుసటి

వర్ష కాలమున - ముఖ్యముగ వర్షము లధికమైనపుడు - వానలో తడియుచుండుటచేతను, తెగుశ్శవలనను విస్తారముగ చచ్చుచుండుట గలదు. మేక లిట్టి పరిస్థితులకు గొర్రెలకంటె బాగుగ తట్టుకొని అంతగా జావవు.

వంశపారంపర్యముగ వీనిని బెంచు గొల్లవాండు క్రొత్తగా పెట్టుబడిగాని *, వ్యయముగాని లేకుండ 150 దేశవాలీ గొర్రెల మందనుండి యీ క్రింది విధమున సాలుకు రు. 500 లకు పైగా సంపాదించగలరు.

30 వ పట్టిక

గొర్రెల మందవలన రాదగు రాబడి

	రు.
1. సాగుభూమిలందు మందగట్టుటవలన రాత్రి 1 క రు. 1-8-0 చొప్పున 4½ నెలలకు	208-0-0
2. తక్కిన కాలమున పోగుచేసిన వానియెరువు 30 బండవలన	75-0-0
3. అమ్మకమువలన - 25 రెండేండ్ల వయసుగల పోట్లైలు 25 మూడేండ్ల వయసుగల ఆడుగొర్రెలు	400-0-0
	678-0-0
కాలవైపరీత్యము వలని చావులకు మినహాయింపు 20% చొప్పున	136-0-0
	542-0-0

వీనిని వర్షము మెండుగ గురియుచున్నప్పుడు తడియకుండ కాపాడుట కొకటి రెండు శాలలను నిర్మించుచో చావులు తగును. ఇట్లు చేయుచో గొర్రెలు అవి తినుమేత వంటబట్టి త్వరలో నెదుగుచుచే వాని తూనికయు కొంతహెచ్చును. అందువలన హెచ్చు ధర వచ్చును. కాని శాలలో నెపుడుగాని రొచ్చేర్పడకుండ తరుచు క్రొత్త మన్ను పోయుచుండవలసి యుండును. ఇట్లు పోయుటవలన హెచ్చు యెరువును లభించును. అందలి సారమును హెచ్చుగనుండును.

* క్రొత్తగా మందను బెంచగోరువారు సామాన్యముగ నొక గొర్రెపొట్టే లను 10-15 ఆడు గొర్రెపిల్లలను గొని క్రమముగ మంద నభివృద్ధిచేయుదురు.

కొన్ని జిల్లాలలో బెంచబడు గొర్రెలనుండి కంబళ్ళు, తివాసీలు మొదలగు వానికి బనికీవచ్చు ముతకబొచ్చును కత్తిరించి తీసి విక్రయించుటవలన మరి 25-50 రూపాయలు అధికముగ వచ్చును. కొద్ది గొప్ప మృదువైన ఉన్నినిచ్చు బళ్ళారి మొదలగు గొన్ని జిల్లాలలోని గొర్రె లుష్ణాధిక్యతగలచోట్ల యభివృద్ధిజెందవు. వీని కనుకూలమగు ప్రదేశములందు వీనినుండి గొర్రె 1కి 1-2 పౌనులవరకు ఉన్ని దిగు బడియగును. పౌనుధర రు. 1-1½ లుండును. ఇంతకంటె మేలైన యున్నినిచ్చు మాండ్ర్య, దక్కనీ, బికనీరు మొదలగు జాతుల గొర్రెలకు దక్షిణదేశ పరిస్థితు లనుకూలంపవు. కావున నిట్టి మేలు జాతులకు దేశవాళీ గొర్రెలకు సంకరములను బుట్టించి వానినుండి యీ ప్రాంతములందు బెరుగగల జాతులను సృష్టించుటకు యత్నములు జరుగుచున్నవి. కాని యిట్టి మేలురకముల గొర్రెలపెంపకమునకు వాని నెండవానల నుండి రక్షించు శాల లవసరము. కొంత దాణాయును పెట్టవలసియుండును. పేలు వగైరాలు పట్టకుండ వానిని కీటకనాశకములు కలిపిన నీటిలో కడుగుచుండుటయు నవసరము.

పదునొకండవ ప్రకరణము

విరివిగ సాగింపదగు కొన్నివిధముల ప్రత్యేక కృషి

ఈ దేశమున కర్షక కమతములలో చాలభాగము చిన్నవగుటచే, సామాన్యపు మెట్ట, తోటసస్యములు విరివిగ సాగుచేయబడుటరుదు. దంపభూములు హెచ్చుగగలకొందరు భూస్వాములు తమ భూమినంతటిని తామే పెక్కుమంది జీతగాండ్రతోను, పెక్కుజతల దుక్కి పశువులతోను స్వయముగ సాగుచేయుచుండుటగలదు. కాని వీర లనుసరించు సేవ్యవిధానము సామాన్యకుటుంబకమతములం దనుసరింపబడు విధానముకంటె విశిష్టమైనది కాకపోవుటయేగాక ఆయా పనులు చిన్నకమతములందంత శ్రద్ధతోనిర్వహింపబడుటకు సాధ్యము కాక పోవుటవలన ఎ 1కి సగటు పంటయు, నికరలాభమును కుటుంబకమతములందు కంటె తరును తక్కువగనే యుండును.

మామిడి, జీడినూమిడి మొదలగు కొన్ని ఫలజాతులును, నరుగుడు మొదలగు వంటచెరుకు జాతులును సామాన్య సస్యముల కంతగా ననుకూలముగాని కొన్ని నేలలందును, కొత్తగా ఖర్చుచేయబడు భూములందును తరచు పెద్దపెద్ద భూఖండములపై సాగుచేయబడుచుండును. కొందరు పైజాతుల తోటలకు దిగువ భాగములందు (అనగా నించుక హెచ్చుగ పదును నిలుచు భాగములందు) జామి, నారింజ మొదలగు జాతులను వర్షాధారమునగాని, లభించుచో నీరు పెట్టిగాని సాగుచేయుదురు. భూమి యనుకూల మగుచో తీయ (బత్తాయి) నారింజ మొదలగు హెచ్చురాబడి నెసగు జాతులను గూడ నీటివసతిగల భూములందు ప్రత్యేకముగ బెంచుటయుగలదు. ఇంతకంటె హెచ్చుగ పదును నిలుచు దిగువ భాగములందు కొబ్బరి తోటలను బెంచుచున్నారు.

30 వ పట్టికలో 50 యెకరముల వర్షాధారపు యెర్రనేలపై వేయబడు నెక యంటుమామిడితోటకును, గరువకొడి తోటనేలపై వేయబడు 10 యెకరముల తీయ (బత్తాయి లేక చీనీ) నారింజతోట

కును, 50 యెకరముల సముద్ర తీరపు యిసుక మేట భూమిపై వేయ బడు సరుగును తోటకును ఆదాయవ్యయములు అంచనావేయబడెను. ఇట్లే విరివిగ పెంచబడు నితరజాతుల తోటలకును అంచనాలను వానిని పెంచదలచువారు తయారు చేసికొనవచ్చును.

ఇట్టి తోటలను వేయుటవలన నాభూమినుండి సాలు 1కి సగటున వచ్చు నికరాదాయము ఆనేలలందు సామాన్యసస్యములను సాగు చేసిన వచ్చు నికరాదాయము కంటె హెచ్చుగ నున్నను, ఇట్టితోటలను బెంచుటకు మొదట తగినంత పెట్టుబడిపెట్టి, ఫలసాయమునకై కొన్ని సంవత్సరములవరకు వేచియుండగలుగువారు మాత్రమే బూనుకొనగలుగుదురు. ఇట్లు పెట్టుబడిపెట్టి ప్రతిఫలమునకై వేచియుండగలిగిన కర్షకులు కొందరు గోదావరి, కృష్ణాడెల్టాలయందును, మరి కొన్ని తెలుగు ప్రాంతములందునుగూడ కలరు. వారలలో కొందరిదివరలోనే విశాఖపట్నము జిల్లాలోని సమప్రదేశమందలి బంజరు భూములను, భద్రాచలం, లమ్మసింగి, అనంతగిరి, జయపురం * మొదలగు వజ్రేష్టి ప్రాంతములందలి బంజరుభూములను విరివిగసంపాదించి, సామాన్య సస్యములను సాగుచేయుటయేగాక ఇట్టితోటలను కూడ పెద్దయెత్తున వేసి పెంచియున్నారు. తగినంత యున్నతముగల ప్రదేశములలో కొందరు కాఫీతోటలనుగూడ వేసియున్నారు.

బంజరు భూములును, వచ్చికబీళ్లును విరివిగగలచోట ప్రత్యేకముగ నిర్వహింపదగు మరియొక వ్యవసాయశాఖ పశువృద్ధి. ఇటీవల నీవిషయమై కర్షకులు తగినంత శ్రద్ధతీసికొనకపోవుటచే తమకును ఇతర గ్రామ, పట్టణవాసులకునుతగినన్ని మంచিপాటు పశువులును, పాడి పశువులును లభించుట కష్టమగుచున్నది. వీనిధరలునుపెరిగినవి. ఈలోటును దీర్చుటకు కొన్ని యనుకూలమగు ప్రదేశములం దీవశువృద్ధికి కొందరు కర్షకులు పెద్దయెత్తున బూనుకొన దగును. 300 యెకరములపై నిట్టికృషి సాగించుట వలని యాదాయ వ్యయములు 31 వ పటికయం దంచనా వేయబడెను.

* ఈ సంస్థాన మిపుడు ఒరిస్సారాష్ట్రములో జేరిపోయినది.

31 వ పట్రిక

50 యెకరముల మామిడితోటకును, 10 యెకరముల తీయనారింజ తోటకును, 50 యెకరముల సరుగుడు తోటకును ఆదాయ వ్యయముల యంచనాలు.

వ్యయము యొక్క యం రాబడి యొక్క యం వివరములు	50 యె. మామిడి తోట *			10 యె. తీయనారింజ తోట *			50 యె. సరుగుడు తోట *		
	వ్యయ పు లేక రాబడి మొత్తము	వివరములు	వ్యయ పు లేక రాబడి మొత్తము	వివరములు	వ్యయ పు లేక రాబడి మొత్తము	వివరములు	వ్యయ పు లేక రాబడి మొత్తము	వివరములు	
I మూలవ్యయము:- భూమి ఖరీదు	3000	60 యె. లకు (దుక్కి పశువుల పేతకు శాల, బాటలు వగైరాలకు 10 యె. లు అదనముగ చేర్చి)	12000	10 యెకరములకు (తోట వేయ 10 యె. కాక, 20 యెకరములు పశువుల పేత కదనముగ)	1500	80 యెకరములకు (దుక్కి పశువుల పేతకు, నొరుపు నకు, మకామునకు 10 యె. అదనముగ)			
	3000	2 I కి రు. 50 లు చొన	2000	2 పక్కా నూరులు	100	2 ఎకరము 1 కి రు. 2 చొన			
	1000	20 తాత్కాలిక నూరులు	1200	2 చేదల మోటలకు	400	200 నొరుపులకు			
	500	20 యేతములకు	41	2750' పీనుచింత కట్టన					
	227	8400' పొడవు కిరసార కట్టన, 10 యె. ప్రత్యేక అవరణతో సహా							
కుప్పలు వగైరాలు తీసి భూమిని ఖరీదు పరచుట నూతులు త్రవ్వటకు. నీటిని తోడు సాధనములకు సజీవావరణ సేర్పరచుట									

వ్యయము యొక్కయు రాబడి యొక్కయు వివరములు	50 యె. మామిడి తోట		10 యె. తీయ నారింజ తోట		50 యె. పరుగుడు తోట	
	మొత్తం రూ.	వివరములు	మొత్తం రూ.	వివరములు	మొత్తం రూ.	వివరములు
పాటుపశువులను కొనుటకు	1650	3 జతల మధ్యమస్థైజా పశు వులకు	1100	2 జతల మధ్యమస్థైజా పశు వులకు		
పనిముట్ల కొనుబడికి	475		400		175	
పాకల నిర్మాణము	216	పశువులకు పనిముట్లకు పాక 36' \times 12'	162	పశువులకు పనిముట్లకు పాక 27' \times 12'		
	120	ఎరువు గోతులు, పైపాక 20' \times 14'	90	ఎరువు గోతులు, పైపాక 15' \times 12'		
	240	కాపలావాని పాక 24' \times 20'	240	కాపలావాని పాక 24' \times 20'	240	కాపలా వానిపాక 24' \times 20'
మొత్తము	10428		17233		2415	

* మామిడితోటల పెంపకమును గురించి పండ్లు 2 వ భాగమున, తీయనారింజ తోటలను గురించి 'పండ్లు' 3 వ భాగమునను, పరుగుడుతోటలను గురించి 'పశుగ్రాసములు వగైరాలనుగురించిన సంపుటములందును ఆదాయవ్యయముల వివరములతో సహావిపులముగ జేయబడినవి.

+ సజీవావరణాలను గురించి 'పశుగ్రాసములు వగైరాలను గురించిన సంపుటమునందే తెలుపబడినవి.

వ్యయము యొక్క యోగ రాబడి యొక్క యోగ వివరములు	50 యె. మామిడితోట		10 యె. తీయ నా రింజతోట		50 యె. సరుగుడు తోట	
	మొత్తం రూ.	వివరములు	మొత్తం రూ.	వివరములు	మొత్తం రూ.	వివరములు
II 10 సం. వరకు తోటల పెంపకపు కర్కు						
అంటను లేక నారును నాటుట, నీరు కట్టుట, యోగువువేయుట మొద లగు పనులకు, వానికి కావ లసిన వస్తువులకు	16750	మొదటి 10 సం॥లకు	11700	మొదటి 10 సం॥కు	10550	11 సంవత్సరములకు
అవరణ మరయుతు పనువుల పోషణ *	90 62405	" "	30 41605	" "		
పశువుల పనిముట్ల ఖరీదు లపై 10% వంతున		"		"		
మూల్యహీనత నేల కోరివేయబడుతుండ	4161	"	5192	"	457	11 సంవత్సరములవరకు
లేక యిసుక గాలికి కొట్టు కొనిపోతుండ రక్షించుట	600	"	120	"	550	11 సంవత్సరములకు
తోట కాపలా	1825	"	1825	"	2008	"
పన్నులు	300	"	480	"	165	"

వ్యయము యొక్క యు రూపాయి	50 రూ. మామిడితోట		10 రూ. తియనారింజ తోట		50 రూ. సరుగుడు తోట	
	మొత్తం రూ.	వివరములు	మొత్తం రూ.	వివరములు	మొత్తం రూ.	వివరములు
వివరములు						
సాదరణ ఖర్చులు త్రాగు కుండలు వగైరా	600	"	240		150	చాలావరకు మొదటి 2 సం॥లు
పెట్టుబడిపై సగటువడ్డీ	—	—	—	—	1703	మొదటి 5 సంవత్సరములకు
మొత్తము పెంపకపు ఖర్చు	30566	మొదటి 10 సం.లకు	23747	మొదటి 10 సం.లకు	15583	11 సం. లకు
III రాబడి - మొదటి 10 సంవత్సరములకు	15000	6-10 సం॥లకు	12000	6-10 సం॥ లకు	44200	2-11 వ సం॥
ఫలసాయపు విలువ కాలపైపరీక్ష్యమువలన గలుగజేయుచున్న తీసివేయ వలసినది	3000	20% చొ॥న	600	5% చొ॥న	8840	20% చొ॥న
నికరాదాయము	12000		11400		35360	
పశువుల వని రాబడి	6930	పాటు, ఎరువు	4517	పాటు, ఎరువు		
మొత్తపు రాబడి	18930	1-10 సం॥లకు	15917	1-10 సం॥లకు	35360	11 సం. లకు
మొత్తపు పెంపకపు వ్యయము	30566	"	23747	"	15583	"
రెండవశీర్షిక ప్రకారము నికర నష్టము లేక రాబడి	11636	1-10 సం॥లకు	7830	1-10 సం॥ లకు	19777	"
	(నష్టం)		(నష్టం)		(లాభం)	

వ్యయము యొక్క యు రాబడి యొక్క యు వివరములు	50 మె. చుక్కల వై త్రి తు శా		10 మె. త్రియనాశింజ త్రి తు శా		50 మె. సరుగుడు త్రి తు శా	
	మొ త మూ రు.	వివరములు	మొ త మూ రు.	వివరములు	మొ త మూ రు.	వివరములు
IV 11వ సంవత్సరమునుండి త్రి తు సంతకణ		40వ. సం వరకు		30 వ సం. వరకు		
అంతరకృషి, యెరువుల వేత మొదలగునవి.	42000	11-40 సం॥ వరకు	42150	11-30 సం॥ వరకు		
పశువులపోషణ	18720	"	8320	"		
అవరణ మరమ్మతు	270	"	60	"		
పశువుల, పనిముట్ల వగై రాల పెట్టుబడి మీద						
మూల్య తీసెత్	12480	"	10380	"		
భూమి కోరి వేయ బడ కుండ జేయుట వగై రాలకు	1800	"	240	"		
త్రి తు కాపలా	5475	"	3650	"		
పన్నులు	900	"	900	"		
సాదరు కర్వులు	1800	"	480	"		
మొ త ము	83445	"	66180	"		

కార్యము యొక్క యం రాబడి యొక్క యం వివరములు	50 యె. మాసి తోట		10 యె. తీసునా రింజ తోట		50 యె. సరకుడు తోట	
	మొత్తం రూ.	వివరములు	మొత్తం రూ.	వివరములు	మొత్తం రూ.	వివరములు
V II క సం. నుండి, ఫల సానుము వ గైరాలరాబడి						
మొత్తపు ఫలసాయము	187500	40 వ సం. వరకు		30 వ సం. వరకు		
కాలపైసరీత్యములకు	37500	11-40 సం. వరకు	120000	11-30 సం. వరకు		
వివహాయంపు		20%	6000	5%		
పోను నికర రాబడి	150000	11-40 సం. లకు	114000	11-30 సం. లకు		
పశువుల పాటు వ గైరాలవలన	20790	" "	9674	" "		
మొత్తము	170790	" "	123674	" "		
VI మొత్తపు రాబడి						
ఫలసాయము నుండి, పశు వుల నుండి కలిపి (III- V అంశములు కలిపి)	189720	40 సం. లకు		30 సం. లకు		
తోటను తీసివేసి నపుడు కలప, వంటచెరుకు		1-40 సం. వరకు	139591	1-30 సం. వరకు		
వ గైరాలమీద రాబడి	35000	40 సం. తరువాత	1600	30 సం. తరువాత		
గ్రూమిఖిసి	12000	"	12000	"		
పశువులు పనిముట్లు వ గై రాల అమ్మకమువలన,	2000	"	2000	"		
మొత్తము రాబడి	238720	40 సం. లకు	158191	30 సం. లకు		

IV మొత్తపు కర్పణ :- మూలవ్యయము, లోటు పెంపకము మొదలగు వానికి అగు వ్యయము మూలవ్యయము మరల వచ్చువరకు దానిపై వడ్డీ పెంపకపు నికర వ్యయముపై వడ్డీ	40 సం॥ లక్ష	30 సం॥ లక్ష	12 సం॥ లక్ష 6% లోన	రు. 5805 పై 12 సం॥ లక్ష 3% లోన
124439	40 సం॥ లక్ష	107160		
9895	15 సం॥ లక్ష 6% లోన	14810		
5650	15 సం॥ లక్ష	2596		
	రు. 12556 లక్ష 3% లోన			
139474	40 సం॥ లక్ష	124566	30 సం॥ లక్ష	
99246	40 సం॥ లక్ష	28625	30 సం॥ లక్ష	19777
2483	40 సం॥ లక్ష	9542	30 లక్షల పై 3% లోన	1798
41	"	80	"	30
VIII నికరలాభము :-				
సంవత్సరము I కి				11 సం॥ లక్ష
ఎకరము I కి				11 సం॥ లక్షల పై 3% లోన

* పశుపోషణను గురించిన వివరములకు 'పశుగ్రాసములు' వర్తకాల గురించిన సంపుటమునను III వ యనుబంధమునను జూడుడు.

కనుక ఇది జరిగినప్పుడు మొదటి 5 సం. లలో మూడు 25 ఎకరములపై ఉలవ మొదలగు సస్యములను సాగుచేయవచ్చును. వీరి ఫలసాయము మూలమునను లోటు వేయని 10 ఎకరములపై పచ్చిక మూలమునను పశుపోషణకగు వ్యయము చాలవరకు కలిగివచ్చును. ఇట్లే తీయనా రింజిలో లోటుగూడ మొదటి 3-4 సం. లందును వంగ, మిరప మొదలగు లోటు సస్యములను పెంచుచో పశువులపోషణ వ్యయము చాల వరకు గలగివచ్చును.

పై యంచనాలలో భూమికామందే స్వయముగ కార్యనిర్వహణమును వహించునని భావింపబడెను.

పై పట్టికయందలి యంచనాలను బట్టి ఫలజాతులు 6 వ సంవత్సరముననే కావుపట్టినను పడేండ్లకుగాని చెట్లు తగినంతగా గాయవు. అప్పటికిగాని సాంవత్సరిక వ్యయము పోను నికరాదాయము కనబడదు. 12-15 సం॥లకు గాని అదివరకు పెట్టిన పెట్టుబడియంతయు తిరిగిరాదు. ఇంతవరకు అయిన మూల వ్యయముపై 6% చొ॥నను తోటను పెంచుటకు గు వ్యయముపై 3% చొ॥న వడ్డీకూడ అంచనాలలో జేర్చబడెను. 32 వ పట్టిక

దరఖాస్తులమీద లభించు 300 యెకరముల బంజరు భూమిని ఖర్చు చేసి, దానిపై పెద్దయెత్తున పశువృద్ధి గావించుటకు తగిన ప్రణాళిక దానివలన ఆదాయ వ్యయముల కంచనాలు.

A. మూల వ్యయము:- భూమిని ఖర్చుచేయుట, పశువులు, పనిముట్లు వగైరాలక్షానుబడి

వ్యయము యొక్కయు, రాబడి యొక్కయు వివరములు	మొదటి రెండు సంవత్సరములలో రు.	నాల్గవ సంవత్సరమున రు.	8 వ సంవత్సరమున రు.	10 వ సంవత్సరమున రు.
I భూమి-300 యెకరముల బంజరు - 25 చేసి యెకరములను ఖండముగ విభజించి అవరణల సేర్పరచుట, ఖర్చుచేయుట వగైరాలక గు మూలవ్యయము	30000 *			
II ప్రారంభమున గొనవలసిన పశువులు :-				
12 అవులు (మొదటి సం. 6, రెండవ సం. 6.)	3600			
1 ఆబోతు	600			

* పశువుల సంఖ్య పెరిగినకొలది వాని మేతకు తగినంత భూమి నేటేట కొంత చొప్పున ఖర్చుచేసికొనుచుండవచ్చును. అవసరమగుచో నీపనికి ట్రాక్టర్లను బుల్-డోజర్లను ఉపయోగించవచ్చును.

వ్యయముయొక్కయు, రాబడి యొక్కయు వివరములు	మొదటిరెండు సంవత్సరములలో రు.	నాల్గవ సంవత్సరమున రు.	8 వ సంవత్సరమున రు.	10 వ సంవత్సరమున రు.
ఒకజత యెడు	550			
మొత్తము పశువుల కొనుబడి	4750			
III పాకలు :-				
పశువుల పాకలు $(108' \times 12')$	1296 (2)	648 (1)	648 (1)	648 (1)
ఎరువుగోతులపై పాకలు $(40' \times 12')$	480 (2)	240 (1)	240 (1)	240 (1)
పాలుపిరుకుకాల $(40' \times 12')$	480 (1)			
క్షీరకాల, కార్యాలయము $(36' \times 24')$	1728 (1)			
దీనిలోనికి 2 బెంచీలు (రు. 20) 2 ఎత్తు పీటలు (రు. 10) 2 కుప్పీలు (రు. 20)				
1 బు (రు. 10) 1 బీరువ (రు. 40)	100			
5 పనివాండ్ర పాకలు $(20' \times 24')$	960 (2)	480 (1)	480 (1)	480 (1)
ఒకయజమాని గృహము $(36' \times 24')$	1728 (1)			
మొత్తము	6772	1368	1368	1368
IV నూయి మొదలైనవి :-				
1 మంచి నీటి నూయి	1000 (1)			
1 నీటిని తోడు యంత్రము	200 (1)			
4 నీరునుద్రావు కుండీలు (సి మెంటుతో)	50 (1)	50 (1)	50 (1)	50 (1)
60 దాణాతోటైలు (కర్రవి)	80 (20)	60 (15)	60 (15)	40 (10)
12 తోపుడుబండ్లు (పూత ఇనుపరేకువి)	80 (4)	60 (3)	60 (3)	40 (2)
మొత్తము	1410	170	170	130
V పనిముట్లు మొదలైనవి :-				
1 ఇనుప నాగలి	16			
1 దేశవారీ నాగలి	5			
1 గుంటక	8			
1 త్రికోణపు పండ్లచట్టనూ	25			
1 పండ్లమ్రాసు	10			
1 చదునుపట్టె	4			

వివరములు	మొదటిరెండు సం.లలో రు.	నాలుగవసంవత్సరమున రు.	8 వ సంవత్సరమున రు.	10వసంవత్సరమున రు.
1 దొరలు మ్రాసు	10			
1 బండి	150			
2 పొరలు	16			
4 గునపములు	12			
6 చేతిగుడ్డళ్ళు (చిన్నవి)	6			
4 చేతి గుడ్డళ్ళు (పెద్దవి)	8			
12 కొడవళ్ళు	12			
1 గొడ్డలి	4			
1 పోట కత్తి	2			
1 వంక కత్తి	2			
మొత్తము	290			

VI పాలపాత్రలు మొదలైనవి :-				
పాలబాల్చీలు (3 గాలను పట్టునవి)	24 (9)	12 (2)	12 (2)	12 (2)
పాలను తీసికొనిపోవు డబ్బాలు (12 గాలను పట్టునవి)	160 (4)			
నీటిని కాచు రాగి కాగు (పెద్దది)	40 (1)			
నీటిబాల్చీలు	12 (6)	4 (2)	4 (2)	4 (2)
పాత్రలను శుభ్రపరచుకుం చెలు	6 (3)	2 (1)	2 (1)	2 (1)
1 స్ప్రింగు కాటా	75			
1 కొలతి పాత్రల నెట్టు (2, 1, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ కేరు)	6			
1 ఊరమాపకము	2			
1 ఉష్ణమాపకము	2			
1 పాలను పరీక్షించు గాజుపాత్ర	1			
మొత్తము	328	18	18	18

నై II-VI అంశముల మొత్తము	12550	1556	1556	1516
-------------------------	-------	------	------	------

ధూమిపైపెట్టినదానితో సహా మొత్తపు మూల్యము 47,178

B. మొదటి 13 సంవత్సరములలోను ఏటేట పోషింప వలసిన పశువులయొక్కయు, వానిదూడల యొక్కయు, అమ్మవీలగు దూడలు వగైరాల యొక్కయు సంఖ్యలు.

సంవత్సరము	పెంచవలసిన పశువుల సంఖ్య							అమ్మ వలసిన వాని సంఖ్య	
	దూడలు వయసు వారీ					అబోతులు	ఎడ్డు		మొత్తము
	1వ సం॥	2వ సం॥	3వ సం॥	4వ సం॥	5వ సం॥				
1వ సం॥	6*	6				1 *	2 *	15	
2 వ	12	9	6			1	2	30	
3 వ	12	9	9	6		1	2	39	
4 వ	12	9	9	9	6 ♦	1	2	48	3 ♦
5 వ	15	17	9	9	9	1	2	57	6
6 వ	18	14	12	9	9	1	2	68	6
7 వ	21	16	14	12	9	1	2	75	5
8 వ	25	20	16	14	12	1	2	90	7
9 వ	30	24	20	16	14	1	2	107	14
10 వ	30	22	24	20	16	1	2	115	16
11 వ	30	22	22	24	20	1	2	121	20
12 వ	30	22	22	22	24	1	2	123	24
13 వ	30	22	22	22	22	1	2	121	22

వరాలు :- * కొనవలసిన పశువులను తొలకరించిన తరువాత అనగా జూలై

ఆగష్టు నెలలందు పచ్చిక నమృద్ధిగ ఉన్నప్పుడు కొనవచ్చును.

♦ ఈ యేరు దూడలలోను మూడు యీ సంవత్సరమున తొలిసారి యీను పెయ్యదూడలనుంచుకొని తక్కిన మూటిని అమ్మవీలగును. 9వ సంవత్సరము వరకు ప్రతి సం॥ను తొలిసారి యీను పెయ్యదూడలను విక్రయించుటమాని ఆవుల సంఖ్య పెంచడగును. ఆదివరకున్న వానిలో తక్కువ పాలిచ్చు వానిని కొన్నిటినిగూడ దూడలతో పాటు విక్రయించవచ్చును. క్రొత్తకొండలలో నొకదానిని మొదటి అబోతుకుబదులు ఉంచవచ్చును, ఇట్లే ఒకజత రుక్మి పెద్దనుకూడ భర్తీ చేసికొనవచ్చును.

C. మొదటి 13 సంవత్సరములలోను పశుపోషణకగు వ్యయము.

సంవత్సరము	పోషింపవలసిన పశువుల మొత్తపుసంఖ్య	రై. వలయుగ్రామము పట్టిది	గ్రామములోనుగభాగం ఎండబెట్టుటలేకమాగుడుగజేయుటవగ్గరాలకు వ్యయము	సంరక్షణ			గ్రహమిమలమును, పన్నులు, సాదరు, ఇతరకర్షు	పెట్టుబడివైమూల్యము కొనకరకువనహయంపు (10%)	మొత్తపు వ్యయము
				రై.	అ/పి	ర.			
1వ సం॥	15	3555	ర. 107 *	1	2	365	ర. 495	696	1936
2 వ	30	6945	208	1	4	548	540	1049	2343
3 వ	39	9278	288	1	5	639	567	1049	2543
4 వ	48	11445	343	1	6	728	594	1217	2882
5 వ	57	13665	410	2	6	913	621	1217	3161
6 వ	68	16285	499	2	7	1004	654	1217	3374
7 వ	75	18255	560	3	8	1095	675	1217	3547
8 వ	90	22340	670	2	9	1186	720	1385	3961
9 వ	107	26365	794	3	9	1369	771	1385	4316
10 వ	115	28815	864	3	10	1460	792	1525	4641
11 వ	121	31065	912	3	10	1460	813	1525	4780
12 వ	123	32015	960	3	10	1469	819	1525	4764
13 వ	121	31265	938	3	10	1460	818	1525	4786
సంతయు									
వైద్యము									
ప్రసవము									
త్యరము									

* 100 మణుగుల యెండు గడ్డికి 34 మగవాళ్ళు 16 పిల్లలు చొప్పున

† దినము 1కి మగవానికి 8 అణాలు అడుదానికి లేక పిల్లవానికి 4 అణాలు చొప్పున

‡ భూమి మరమ్మతుకు ఎకరము 1కి 1 రూపాయి, పన్ను యెకరము 1కి 1 రూపాయి, సాదరు కర్షులు పశువు 1కి ర. 3లు చొప్పున

(వైద్యమునకు వలయు కొన్ని సామాన్యపు మందులు కలిపి)

మొదటి పండ్లలోనగు మూలవ్యయము రు. 47178 లగును. ఇందుచేరిన వివిధ బాపతుల వ్యయముపై నీక్రింది విధమున వడ్డీ కట్టినచో నీవడ్డీ మొత్తము రు. 16988 లగును. మొత్తపు వ్యయము రు. 59187 (42199+16988) లగును.

చూపిభర్త వడ్డీరాలకగు రు. 30000 లపై సగటు వడ్డీ- $2\frac{1}{2}\%$ చొన సంవత్సరము రు. 9000

II-VI	బాపతుల మొదటి 2 సం॥ వ్యయము	రు. 12550	లపై -5% చొన	11 సం॥ కు	6903
,	,	4 సం॥	రు. 1556	లపై ,, ,,	8 సం॥ 622
,	,	8 సం॥	రు. 1556	లపై ,, ,,	4 సం॥ 311
,	,	10 సం॥	రు. 1556	లపై ,, ,,	2 సం॥ 152

మొత్తము రాబడి రు. 47871 లలో కాలవైపరీత్యములవలని నష్టములకు గాను 10% చొన మినహాయించుచో నీ 12 పండ్లలోను రాబడి రు. 43084 లగును. కావున నిట్లు మొదటి 12 పండ్లకును నికర లాభము లేకపోగా నష్టమే రు. 16103 (రు. 59187 - 43084) లు వచ్చును. ఈ నష్టమును పెట్టుబడికి జేర్చినచో మొత్తము పెట్టుబడి రు. 63281 (47178+16103) లగును. 13 వ సంవత్సరము నుండి యేటేటవచ్చు నికరలాభము రు. 2746 లును ఈ మొత్తపు పెట్టుబడిపై 4.4% చొన లెక్క తేలును. ఈ శాతమును సామాన్య మెట్ట కమత నికరలాభ శాతముతో బోల్చిచూచిన తీసిపోదు. 10, 11, 15 పట్టికలను చూడుడు.

ఈ పశువృద్ధి ప్రణాళిక విజయవంత మగుటకు తగినంత పుష్టి కరమైన పచ్చికయు, మనుష్యులకును, పశువులకును అనుకూలమగు శీతోష్ణస్థితియు అవసరములు. వర్ష మేకాలమునగాని హెచ్చుగ గురియక సంవత్సరమున చాల భాగము సర్దుకొని గురియుచుండుచో పచ్చిక హెచ్చుకాలము లభించుటచే దాని నెండబెట్టుటకుగాని,

మాగుడుగా దయారు చేయుటకుగాని అగు వ్యయము తగును. ఎక్కువ వర్షము గురియుచోట్ల నేల నుండి కొంత సారము పోవుటచే నందు పెరుగు గడియు కొంత సారహీనమగును. హెచ్చుగ వర్షము కురియు ప్రదేశములందు నేల యివకెత్తి అనారోగ్యవంతమగును.

ఆంధ్ర రాష్ట్రమున పడమటి వర్షములు తగు మాత్రముగ గురియనట్టియు, తూర్పు వర్షములు కొంచెము వెనుకజేసి గురియు నెల్లూరు, గుంటూరు, కృష్ణా జిల్లాలును, రాయలసీమలోని దక్షిణ జిల్లాలును కొంత యనుకూలములు. గోదావరి, విశాఖపట్టణము, శ్రీకాకుళము జిల్లాలలోని ఏజెన్సీ ప్రాంతములందు బంజరుభూములు విస్తారముగ నున్నను అచట పడమటి వర్షములు మెండగుట చేతను, ఆ ప్రదేశము చలిజ్వరములకు ఆట పట్టగుట చేతను పశువృద్ధికి అంతగా ననుకూలములు గాకున్నవి. ఈ జిల్లాలలో తక్కువ వర్షము కురియు తూర్పు కనుమలకు దిగునగల కొన్ని వివిధముగు బంజరు భూములను ఖర్చుచేసి కోరివేతనాపి పశువృద్ధి స్థానములుగ జేయుట కూడ సాధ్యమగును. మొత్తముమీద పైన తెలుపబడినట్లు పెద్ద యెత్తున పశువృద్ధికి వీలగు నంత బాగుగ గడిపట్టు బంజరు భూములు ఆరోగ్య వంతమగు ప్రదేశములందు తగినన్ని లేకపోవుటచేతనే ఆంధ్రరాష్ట్రమున యిట్టి పశువృద్ధి స్థానములను హెచ్చుగ నెలకొల్పి వీలు గలుగుటలేదు. కావున మెట్ట, తోట, మాగాణి కమతముల పైననే మేలు నంగడముల యావులనుబెంచి యెంచిన యాబోతులచే దాటించి దూడలు పాలను ద్రావుట మానగనే ఆ ప్రదేశమందేగాని, యితరచోట్లగాని తగినంత గ్రాసము లభించు కమతములపై పుష్టిగ మేపి పెంచుటకు గూడ హెచ్చు కృషి జరుగవలసి యున్నది.

1 వ య ను బంధము

ఆయా వ్యవసాయపు పనులకు కావలసిన పాటునకు అంచనాలు

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటు వివరములు				ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి.
	విస్తీర్ణం	విస్తీర్ణం	విస్తీర్ణం	విస్తీర్ణం	
1 భూమిని ఖర్దు చేయుట :-					
1. చెట్లను, పొదలను నరకివేసి కంపలను కార్చివేయుట1			50-200		1 యోకరము
2. దున్నుటకు వీలుకాని పెద్దవేళ్ళను, మోడులను త్రవ్వితీయుట			50-200		1 యోకరము
3. దున్నుట, త్రవ్వట, వేళ్ళను పోగు చేయుట	8-12	20-30			1 యోకరము
3. (ఎ) 100 H.P. ట్రాక్టరువాక్టితో దున్నుట (12"-14" లోతున) (40 గాల నుల డీజల్ యింధనపు చమురు, 8 గాల నుల కండిసిచమురుతో)		2			దినము 18 48 యోకరములు
4. సమమట్టపుగట్టు (అడుగునకిఅడుగులు, వైన 1 అ. వెడల్పును, 1 1/2 అ. ఎత్తుగలవి) వేయుట2 (ఎగువవైపుసమమట్టపు పొరలు నీటికాల్యను త్రవ్వ)		12-15			1000 అ. పొడవు
5. సమమట్టపు గట్టునుభ్యభూమిని అనుకూలముగ విస్తీర్ణము (1-4 యోకరముల) 3 గల మట్టుగ విభజించుటకు క్రింద 2 1/2 అ. వైన 1 అ. ఎత్తు 1 1/2 అ. గలిగిన గట్టును వేయుట		8-12			1000 అ. పొడవు

1. ఇందులకు పాటు భూమియందలి తుప్పలు, చెట్లువగైరాల సాంద్రతను బట్టి యుండును. పట్టణములకును గ్రామములకును యాన సౌకర్యములుండుచో, నిందుండి నరకివేయబడినకలప,వంటచెరుకువగైరాల విక్రయమువలన నీపాటు కొంత లోక అంతాగాని కలసిరావచ్చును. ఒక్కొక్కప్పుడు కొంత సొమ్ము మిగులవచ్చును.

2. నేల యొక్క వాటమునందు ప్రతియడుగు తగ్గదలకును మోకగట్టు చొప్పున వేయదగును.

3. మళ్ళివైజా నేలయొక్క వాటమును, వాని యాపయోగమునుబట్టియునుండును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	శ్రీ	శ్రీ	శ్రీ	
6. సమమట్టపు కాల్యలకడ్డుగా పొరలునీటి కాల్యలను 4 ద్రవ్య (అడుగున 8 అ. పైన 8 అ. లోతు 2 అ.) వానికడ్డుగా ప్రతి 200 అ.లకును రాళ్ళను పేర్చి కోరివేతనాపు పొరలు కట్టలను గట్టుట		50-75		1000 అ. పా.
7. పుట్టలను మిట్టలను క్రవ్య పల్లములను పూడ్చుటకు		10-40		1 యోకరము
8. ప్రతి 200 అడుగులకు ఒక సమమట్టపు గట్టును, కాల్యయు నుండునట్లు గట్టతో ను, ప్రతి 800 అడుగులకునొక పొరలు నీటి కాల్యతోను మెట్టసాగునకు రెండేసి యోకరముల మక్కువ తయారుచేయుటకు	8-12	150-500		1 యోకరము
9. ఇటు భిరుపరచి మక్కు విభజింపబడిన భూమిని దంపసాగునకు గాను గట్టువేసి విభజించి పెట్టెనొలతో సమమట్టము చేసి యోకరము మక్కువ వరకట్టుటకు	3-12	4-45		1 యోకరము
10. దమ్ముచేసిన మక్కును గోడుపట్టెతోను, నొలతోను చదునుచేయుట.	2-4	2-4		1 యోకరము
11. కొండచరియలందు తుప్పలను నరకిలేక గండ్ర గుడ్డళ్ళతో క్రవ్య అంతరములుగ జేసి నీ యంచులను అరాళ్ళను పేర్చుటకు		500-800		1 యోకరము

4. రెండేసి సమమట్టపు గట్టుమధ్య అడ్డుగా గట్టును వేసియొక్కరచిన రెండేసి జంట మక్కు కొక పొరలు నీటి కాల్యవొప్పున క్రవ్యదగును.

5. ఈపనికగు పాటు పుట్టల, మిట్టల సంఖ్యను బట్టియుండును.

* నేలయొక్క వాటము 500 అడుగుల కొకయడుగుండుచో నిటు యోకరము మక్కు జేయవచ్చును. వాట మింతకంటె హెచ్చుగనుండుచో, అరలేకపాతిక యోకరము మక్కు విభజింపునచ్చును. వాటము 100 అడుగుల కొక యడుగునకు మించుచో నేలను అంతరములుగ జేయవలసియుండును. ఇట్టి అంతరముల క్రింది యంచులను కోరివేతనండి కాపాడవలసియుండును. అంతరములను గట్టుటకు బుల్ డోజరును, ట్రాక్టరును ఉపయోగించవచ్చును.

ఈపనికగు పాటు నేలయొక్క గట్టిదనమును బట్టియు అందురాళ్ళను బట్టియు నుండును.

వ్యవసాయ పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగుపని పరిమితి
	జం	గం	మి	
II నేలను సాగు చేసి భూమిని విత్తుటకు సిద్ధము చేయుట:-				
1. (ఎ) ఇసుక కొడి, గరుప కొడి నేలలందు మామూలు లేక మామూలు 25 వంటి చిన్న రెక్కరేకు నాగటితో దున్నుట.	1	1		0.6-0.8 ఎకరము (4" లేక 5" లోతు)
(బి) మృత్తా నేలలను కిరోస్కార్ నెం. 18 లేక జమీదారు వంటి పెద్ద రెక్కరేకు నాగటితో దున్నుట	1	1		0.5-0.7 ఎకరము (5" లేక 7" లోతు)
(సి) కృష్ణ రేవడి నేలను, ప్రత్తిరేవడి నాగటి వంటి మిగుల పెద్ద రెక్కరేకు నాగటితో 4 లేక 6 ఏండ్ల కొకసారి దున్నుట	4	4		0.4 నుండి .6 ఎకరములు (9" లోతు)
(డి) పై విధమగు నేలను పెద్ద మడకతో దున్నుట	4	4		.3-.5 ఎకరము (9" లోతు)
(ఇ) పై భూమి నే 16 D. B. H. P. అలివత్ ట్రాక్టరు నాగటితో దున్నుట (8 గాలనుల కిరోసిన్ చమురు, 1.6 గాలనుల పెట్రోలు, 1.6 గాలనుల కండిన్ చమురుతో)		2 +		4-6 ఎకరములు (5"-6" లోతు)
(యఫ్) పై భూమి నే 32 D. B. H. P. మెకానైజ్డ్ డీజిల్ గ్రాట్టరు నాగటితో దున్నుట (10 గా డీజిల్ ఇంధనము 3 గా కండిన్ చమురుతో)		2		10-12 ఎకరములు (8" లోతు)
2. రెండువైపుల రెక్కరేకులుగల యిసుప నాగటి వెనుక బేతవారి నాగటితో క్రింది నేలను కరువులు	1	1		.5-.7 ఎకరము (10"-12" లోతు)

ఈ ఒక ఒక ఏడు దినమునకు చేయగలుగు (దున్నగలుగు) విస్తీర్ణము నేల స్వభావము దానియందలి తేమనుబట్టి సామాన్యముగ తొలిసారి దుక్కికంటె తరువాతి దుక్కి హెచ్చు విస్తీర్ణమున జరుగును.

+ ఒక డ్రైవరు, ఒక తీగనరు.

వ్యవసాయ పుష్పముల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగుపని పరిమితి
	ప. జ.	మ.	జి. లి	
3. నెండ్రియు బంక కొడి నేలను గునపముల తో బెలు విరచుట		40-50		1 యెకరము
4. గరుప లేక ఇసుక కొడి నేలను కొంచెము తేమగ నున్నప్పుడు పారలతో త్రవ్వుట		12-20		1 యెకరము
5. (ఎ) దేశబాళీ నాగటితో దున్ని పై మంటిని కేపుట	1	1		0.6-0.8 ఎకరము
(బి) అదివరకు దున్నిన భూమిని 2 అ. పలుగులుగల గుంటక, మెటగుంటక లేక జడ్డి గము లేని గొర్రును తోలి పైమంటిని కడుపుట	1	1		2-3 యెకరములు
(సి) అంతకుముందు దున్నిన భూమిని పానెటు-బానియర్ హో లేక 3 అ. పలుగుల గుంటకతో ఎడనేద్యము	1	1		3-4 యెకరములు
(డి) కృష్ణరేపడి నేలలో బారగుంటకతో పై పనిచేయుట	4	4		1-1.5 ఎకరములు
(ఇ) 16" D. B. H. P. ఆలివర్ ట్రాక్టరు నాగటితో ఎడనేద్యము		2		10-15 ఎాలు
(యఫ్) 32 D. B. H. P. మెక్ కార్మిక్ డీజింగు ట్రాక్టరు నాగటితో ఎడనేద్యము		2		20-28 ఎాలు
6. (ఎ) 16" D. B. H. P. ఆలివర్ ట్రాక్టరు పశ్యేపు పాపటముతో ఎడనేద్యము		2		10-15 ఎాలు
(బి) 32 D. B. H. P. మెక్ కార్మిక్ డీజింగు ట్రాక్టరు పాపటముతో ఎడనేద్యము		2		15-20 ఎాలు
7. కంపతో గునును తోలుట లేక కర్ర, లేక యినుపపండ్లుగల 6" పండ్ల మ్రానితో గాని పండ్ల చట్టముతో గాని నేలను చదును చేయుట	1	1		4-6 ఎకరములు
8. దున్ని ఎడనేద్యము చేసిన నేలపై బరువును ఆరడుగుల పొడవుగల చదునుపట్టె లేక దూలమును తోలి మంటినెంచి చదును చేయుట	1	1		6-8 ఎకరములు

వ్యవసాయ పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప. జ.	మ.	శె. లి	
9. 3 అ. పొడవుగల కర్ర దొరలు మ్రాసు తోలి గడలను నలుగ గొట్టుట	1	1		2.5-3 ఎకరములు
10. రెండు రెక్కలు గల నాగటితో 1½ అ. దూరమున గట్టు చాళ్ళు పోయుట 2	1	1		సుమారు 1.5 ఎకరములు
11 ఒంటి రెక్కరేకు నాగటితో గాని జేకవారి నాగటితో గాని చిన్న చిన్న గట్టు పోయుట 3 అ. దూరమున	1	1		„ 3 „
2½ అడుగుల ఎడమున	1	1		సుమారు 2.5 ఎకరములు
2 అ. „	1	1		„ 2 „
1½ అ. „	1	1		„ 1.5 „
1 అ. „	1	1		„ 1 „
12. (ఎ) పారలతో 12" వెడల్పు 9" లోతు గల కాలువలను ద్రవ్వటం		3-4		1000 అ. పా.
(బి) పారలతో 15" వెడల్పు 12" లోతు గల కాలువలను ద్రవ్వటం		4-6		1000 అ. పా.
13. 25-50 అ. దూరమున అడు బోడెల నేర్పరచి వైని తెలుపబడి నట్లు గట్టు చాళ్ళు పోసి నేలను నీటిపారుదలకు పిలుగ జేయుట		2-4		1 ఎకరము
14. (ఎ) ప్రతి 8' లకు 15" వెడల్పు 8" లోతుగల కాలువలు త్రవ్వి యామంటిని మధ్యస్థలములపై పరచి యించుకయై రైస్ పెడలుగ విధించుట		16-20		1 ఎకరము

2 ఒంటి రెక్కరేకు నాగటితో సుమారు 75 పెంట్ల భూమిపై నిట్లు గట్టు చాళ్ళు పోయవచ్చును. ప్రతి గట్టును పోయుటకును నీ నాగటి నొకసారి టుడిపైపునకును మరియు సారి యెడమపైపుకును మళ్ళించుచు నిట్లు రెండేసిసార్లు తోలవలసి యుండును.

2 జేకవారి నాగటిదుంపకును ఏడికోలకును సంధియందు కోణమున నొక చిన్న బల్లచెక్కునమచ్చతో నింతకంటె వెడల్పుగల గట్టును, చాళ్ళును బోయవచ్చును. చాళ్ళింత కంటె లోతుగ నుండవలెనన్న జేకయి లేక ఒంటి రెక్కరేకు నాగటితో చేయబడు చాళ్ళతో మరియు జేకయి నాగటిని బోలుచురావలెను.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప.జ.	మ.	అ.బి.	
(బి) ప్రతి 6 అడుగులకు 12" వెడల్పు 6" లోతు కాలవలను ద్రవ్య వై విధమున పెడలుగ విభజించుట		12-16		1 యొకరము
15. భూమిని 6'-9' పొడవు 4½' వెడల్పు గల మళ్ళుగ విభజించుట ప్రతి రెండ జంట వరుసలకును మధ్య నీటి బోయెలను జేయుటకు		4-6		1 యొకరము
16. చాళు, గట్లు యేర్పరచు పనిముట్టుతో 4½' వెడల్పు 6'-9' పొడవు గల మళ్ళుగట్టుట 6' వెడల్పు, 9'-12' పొడవు.	1	1		2.5-3.0 ఎకరములు
17. వర్షపునీరు భూమిలోనికి పాచ్చుగ దిగుటకు వీలగునట్లు వై పనిముట్టుతో గట్టువేసి నేలను 5' నెంట్లు మళ్ళుగా విభజించి మన్ను కొరివేయబడకుండ చేయుట	1	1		4-5 ఎకరములు
18. అడుకొలత 3 అ. లోతు 3 అడుగులు గల గోతులను త్రవ్వట (పండజాతుల మొక్కలకు అట్లు)		1		10-12 ఎకరములు
,, 2½ అ. ,, 2½ ,,		1		8-10 గోతులు
,, 2 ,, 2 ,,		1		12-15 ,,
,, 1½ ,, 1½ ,,		1		16-20 ,,
,, 1¼ ,, 1¼ ,,		1		25-30 ,,
,, 1 ,, 1 ,,		1		50-60 ,,
,, 1 ,, 1 ,,		1		80-100 ,,
19. బాగుగ నెండి గాలిపారిన మంటితో గోతులను నింపుట		1		ప్రైసంఖ్యలలో 3 వ వంతు చొ॥న
20. గరుప లేక యిసుకకొడి నేలయందలి మాగాణి మళ్ళను దేశవారి దంపనాగ టితో దమ్ముచేయుట (వరినాటుటకు)	1	1		.5 - .7 యొ॥
డిటో బంకకొడి నేలను	1	1		.4 - .6 యొ॥
21. గడ్డిగాదములు పెరిగిన నేలను రెక్క లేకునాగ టితో నవి తిరుగబడునట్లుతోలి సారి దమ్ముచేయుట	1	1		.4 - .6 ఎకరం

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగుగల పని పరిమితి
	ప. జ.	మ.	అ.	
22. దమ్ముచేయు పనిముట్టుతో రెక్కచేయ నాగటితో దమ్ముచేసిన మళ్ళను పంట దమ్ముచేయుట	1	1		1.5-2 ఎకరములు
23. దమ్ము చేసిన భూమిని 8 అ. పొడవు గల చదునుపట్టెతో చదును చేయుట	1	1		8-10 ఎకరములు
24. మళ్ళగట్ట వెగవేసి మూలలను ద్రవ్య నాటుటకు సిద్ధము చేయుట		1-3		1 ఎకరము
III సత్తువ చేయుట :-				
1. ఎరువును గోతుల నుండి బండ్ల కెత్తుట పశువుల యెరువువంటి స్థూల సేంద్రియపు టెరువును సుమారు $\frac{1}{2}$ మైలు దూరము తీసికొనిపోయి మళ్ళలో కుప్పలుగ బోయుట, భూమిపై పరచుట ఒక జత ఎడ్లు, రెండుబండ్లు ఉపయోగించి *	1	4		8-10 బండ్లు †
2. పైన జెప్పినట్లే బండ్లను నింపి తోలి ఒక్కొక్క బండి యెరువు నొక్కొక్క పోగుగ పోయుట	1	3		8-10 బండ్లు
3. పైన జెప్పిన పనిని రెండుబండ్లు లేకుండ ఒకే బండితో జేయుట	1	2		4-5 బండ్లు
4. పై కుప్పలను పరచుట		2		16-40 బండ్లు

* ఒకబండి యెరువుతో పోయినపుడు రెండవబండిని యెరువుకు మనుష్యులు నింపుచుందురు. ఇంతలో మొదటి బండి యెరువును వెలిసి తిరిగి వచ్చును. నాల్గవ మనుష్యుడు యెరువును పొలమున పరచుచుండును. బండినానికి యెరువు బండి వచ్చినప్పుడు వెలుపుటకు సహాయపడు చుండును. ఒక్కొక్క బండియెరువును 8-10 లేక మరికొన్ని చిన్న పోగులుగ వెలుపదగును. ఒక్కొక్క బండి నొకే పోగుగ బోయినచో తరువాత నా పోగులను జిమ్ముట కష్టమగును. ఎకరమునకు 80 పోగులుగ బోసినచో వీనిని పారలతో విడజిమ్మవలెగును. ఇంతకు తక్కువ పోగులుండుచో యెరువును మరల తట్టలలోని కెత్తి అంతటను పరచవలసియుండును.

† బండియెరువు దాని సశువును బట్టి 12-18 రైలు మణుగులుండును. దీని ఘనపరిమాణము సుమారు 14 ఘనపుటలుగులుండవచ్చును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగుపని పరిమితి
	ప. జ.	మ.	ఇ. లి	
5. ఎరువును మంటిలోకలిపి ఫలజాతుల నాటు గోతులలో బోసినింపుట				గోతులనుతీయట కగుపాటులో సగముపాటు II-18 చూడుడు 1 ఎకరము 40-80 రై. మ. రొట్ట
6. దమ్ముచేసి మళ్ళపై వైనుండి తెచ్చిన రొట్టనుపగచి త్రొక్కుట		4-6		
7. దమ్ముచేయుటకు ముందు పచ్చియెరువు సస్యమును పట్టెలోలి పడగొట్టుట	1	1		5-6 యెకరములు
8. పచ్చియెరువుసస్యమును పడగొట్టిముక్కలుగనరకి యణగద్రొక్కు పనిముట్టుతో నీపనిని చేయుట	1	1		2.5-3 ఎకరములు
9. ఫలజాతుల మొక్కలచుట్టును పళ్ళెములలో పచ్చి రొట్టను లేక పశువుల యెరువును వేయుట * 2 అ. మధ్యకొల్లగల పళ్ళెములు			1	250-300 పళ్ళెంలు
,, ,, 3 అ. పళ్ళెములలో			1	150-200 పళ్ళెంలు
10. వైయెరువులను మొక్క మొదటనుండి 1 అ. దూరమున 1 అ. వెడల్పుగల వల యములుగ జేయుట *			1	100-150 ,,
,, 1½ ,, 1½ అ. ,,			1	80-100 ,,
,, 2 ,, 2 ,,			1	60-75 ,,
,, 2½ ,, 2½ ,,			1	40-50 ,,
,, 3 ,, 3 ,,			1	30-40 ,,

* మొక్కచుట్టును యెరువువేసి నీరుపెట్టు పళ్ళెపు మధ్యకొల్ల మొక్కను నాటిన గోలిమధ్యకొల్ల ననుసరించి యుండును. మొక్కయెదిగినకొలదిని యీపళ్ళెపు మధ్యకొలతయు పెరుగును. మాడవసంవత్సరమునుండి యెరువు వేయుట, నీరు పెట్టుట మొక్క మొదటనుండి 1-3 అ. దూరమున, నంతే వెడల్పుగల వలయములలో వేయదగును. చెట్లెదిగినేలను గ్రమ్మునరకి నేలపై నంతటను యెరువు వేయదగును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగుపని పరిమితి
	సం. 12	సం. 13	సం. 14	
11. ఎత్తుపెల్లరు గానుగలలో దయారయిన వేరుసెనగ పిండివంటి పిణ్యాకములను లోకశ్శోనలుగొట్టి పిండిగాజేయుట			1	1 రై. మ.
12. పిణ్యాకములను దేశవాలీ గానుగలలో బోసి నలుగొట్టి పిండిగాజేయుటకు	1	1	1	20 రై. మ.
13. పిణ్యాకములవంటి యుత్సారపు తెరువులను సస్యమెరుగుచుండగా వైనిజలుట		1	1	10-15 రై. మ. (2-3 ఎకరములపై)
14. ఉత్సారపు తెరువులను చెరుకువంటి ఎక్కి 10-12 వేల మొక్కలుండు సస్యములకు మొక్కమొక్కకును ప్రక్కను తీసిన కన్నములలో వేయుట		3-5	4-6	ఎక్కి సుమారు 10-20 రై. మ. వేరుసెనగపిండి
15. ఉత్సాపు తెరువులను ఫలజాతుల మొక్కల చుట్టును పశ్యేములలోగాని వానివలయుములలోగాని పరచుట		2-4	4-8	1000 మొక్కలు † 20-30 రై.మ. వేరుసెనగపిండి 3-10 ఎకరములు
16. తీయనారింజ వర్జెరా ఫలజాతులచుట్టును పశ్యేములలో లేక వలయుములలోని ప్రాతమంటిని తీసివేసియెరువువేసికప్పుట				పై10వ అంశమున కగు పాటులోసగమును15వ అంశమునకగుపాటునుచేర్చి
IV విత్తుట లేక మొక్కలను నాటుట :-	1	1		6-8 ఎకరములు
1. మెట్ట లేక తోటసస్యముల విత్తులను వెదజలుట				ఎక్కి 10-20 పానులు విత్తులు చొ॥న

† దేశవాలీ గానుగతో చురుకుతీసి తురుగుచేసిన పిణ్యాకములు గట్టిగా నుండుటచే వీనినిదంపుటకు సుమారు రెట్టింపుపాటు కావలసి యుండును. ఇటీవల నీపిణ్యాకములు తయారు చేయుచోటనే వీనిని బహుకింతసామ్యునితీసికొని పిండిగొట్టుచున్నారు.

† ఈ వేయి మొక్కలు నాటుబడు విస్తీర్ణమును, మొక్క మొక్కకును వేయబడు ఎరువుపరిమితియు, ఆయాజాతుల స్వభావమును బట్టియు, వయస్సును బట్టియు నుండును.

§ వెదజలుటలో తగినంతయనుభవములేనివాడు విత్తులను రెండు లేక నాలుగుభాగములుగ జేసికొని రెండు నాలుగు సార్లుపడుగ పేకలుగ జల్లిన విత్తులంతటనుసమంగబడును.

వ్యవసాయ పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప. జ.	మ.	ఇ. లి	
2. (ఎ) దేశవాళీ నాగటితో రెండుసార్లు కలియ దున్నుటకు +	1	1		.3 - .6 ఎకరములు
(బి) మూడు పలుగుల మెటగుంటకతో గాని 2 అ. పలుగుల గుంటకతో గాని విత్తులను మంటిలోనికి దిగగలుపుట	1	1		2-3 ఎకరములు
3. మూడు చాళ్ల గొర్రుతో విత్తులను 9"-12" ఎడమున వరుసలుగ వేయుట	1	2		2-3 ఎకరములు
4. ఆరుచాళ్ల గొర్రుతో 8 అం॥ ఎడముగల వరుసలలో విత్తుట	1	1		4-6 ఎకరములు
మూడు చాళ్ల గొర్రు వెనుక ఆక్కడి గొట్టముతో విత్తుట				
(మధ్య గొట్టపు కన్నమును మూసివేసి యీ గొట్టము ద్వారా చాలులో నితర జాతులను (నూపు+కంధివలె) విత్తుటకు)		1		2-3 ఎకరములు
5. మూడు అడుగుల గుంటకతో చాళ్లను కప్పట	1	1		2-3 ఎకరములు
6. (ఎ) 16 D. B. H. P. అలివర్ ట్రాక్టరు గొర్రుతో విత్తుట		2		5-7 ఎకరములు
(బి) 32 D. B. H. P. మెక్ కార్మిక్ డీరింగు ట్రాక్టరు గొర్రుతో విత్తుట		2		15-20 ఎకరములు
7. (ఎ) చాలువిడచి యొకనాగటిచాలులో విత్తులను చేతితో విడచుట	2	2	1	1.2-1.6 ఎకరములు
(బి) ప్రతి నాగటిచాలునను విత్తులను వేయుట	1	1	1	0.6-0.8 ఎకరము
(సి) తోట భూమిపై అదివరకే పోసి యుంచిన 12" ఎడముగల చాళ్లలో విత్తులను 4 అం॥ కొకటి చొ॥న వేసి కాళితో కప్పట (3"-4" వరకు)		1	1	0.2 ఎకరము

+ గంట, చోడి మొదలగు చిన్న విత్తులను వెదజల్లిన వెనుక మూడు పలుగుల మెటగుంటకతో గాని సామాన్య 2 అ. గుంటకతో గాని విత్తులను మంటిలో గలుప వచ్చును. వరి మొదలగు మొలకకు హెచ్చుపదును కావలసియుండు జాతులను కొంచెములోతుగ దిగుటకు గాను కర్ర నాగటితో కలుపవలసియుండును.

వ్యావసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	శ్రీ	శ్రీ	శ్రీ	
డిల్ 15 అం॥ దూరముగల చాళ్లలో				
4-6 అం॥ చొన వేయుట		1	1	0.3 ఎకరము
,, 18 అం. ,, 6-9 అం. ,,		1	1	0.4 ,,
,, 24 అం. ,, 8-12 అం. ,,		1	1	0.5 ,,
(డి) ఇదివరలో గట్టు చాళ్లు చేసిన తోట నేలయందు గట్టపైని గాని ప్రక్కలను గాని కన్నములను పొడిచి విత్తులను వేసి కప్పట-పైనివలెనే వివిధదూరములలో		1	1	పైవిస్తీరములో సగము
8. విత్తులను మళ్లలో చల్లి క్రిందికి దిగునట్లు చేతులతో లేక దంతెత్తో కలుపుట		1	4	1 యెకరము
9. చోడి, గంటె మొదలగు వాని వర్షాధారమున బెంచబడిన నారును దీయుట, కట్టలుగ గట్టుట		1		1-1½ సెంటునండి
10. (ఎ) ప్రతినాగటి చాలులో చోడి నారును వేయుట *	1	1	4	0.6-0.8 ఎకరము
(బి) చాలువిడచి చాలులో గంటె నారును వేయుట *	2	2	2	1.2-1.6 ఎకరములు
11. నీరు పెట్టి పెంచిన చోడి నారును దీసి కట్టలుగ గట్టుట †		1		1-1½ సెంటు
12. వైనారును నీరు పెట్టిన మళ్లలో 4 అం॥ ఎడమున నాటుట			16-20	1 ఎకరము
,, ,, 6 అం. ,,			12-16	1 ఎకరము
13. దమ్ముచేసి విత్తుటకు సిద్ధము చేయబడిన మళ్లపై మొలక కట్టిన వరివిత్తులను జలుట		1		3-4 ఎకరములు

§ ఈ నారు సుమారు 0.3-0.4 యెకరములకు సరిపోవును

* చోడి నారును ప్రతిచాలునను వేయునపుడు ఒకచాలులో వేయబడు మొక్కల మొదళ్లను దాని తరువాత చాలులోనుండి లేచునున్నకప్పును. ఇట్లే చాలు విడచి చాలునవేయు గంటి లేక జొన్న నారును గప్పటకు నారువేసినచాలు ప్రక్క మరియొక నాగటిని దోలి మొక్కల మొదళ్ళను గప్పవలసియుండును. దీనిలో నారునువేయరు. † ఈ నారు నీరు పెట్టినాటబడు 0.25-0.30 ఎకరము సకుసరిపోవును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటు వివరములు					ఈ పాటుతో జరగు పని పరిమితి.
	పొత్తి పని	విత్తన	మగ	మగ	మగ	
14. నారు 4-5 వారము లెడిగిన తరువాత ఒత్తుగ మొలచిన చోటనుండి కొన్ని మొక్కలను దీసి వానిని పలుచగ మొలచిన చోట నాటుట				3-4		1 ఎకరము
15. వరి నారుమడికి నీరుపెట్టి నారుమడిని కట్టలుగట్టివేళ్ళను నీటిలో రుూడించి శుభ్రము చేయుట. †			1			4-6 సెంటు (0.5-0.7 ఎకరము నాటుటకు)
16. నారును కావడితో మోసి నాటెడు మళ్ళలో సర్దుట. ‡			1			10-15 సెంటునుండి వచ్చునారు 1-1.5 ఎ లలో నాటుటకు
17. వరినారును 6అం. దూరమున నాటుట † 8 అం. దూరము నాటుట *				12-16		1 యెకరము
				8-12		1 యెకరము

† పెట్ట నారుమడిలోని నారు నీరుపెట్టిన వెనుక సాధ్యమైనంత వెంటనే దీయదగును. అలస్యమైన కొలదిని వేళ్ళ లోతు గాబారి తీయుట కష్టమగును. తీయుటలో హెచ్చుమొక్కలు తెగిపోవును.

‡ పెద్ద కనుతములపై నీ నారుమోతకు చలుగుడు అను పశువులచే లాగబడు పనిముట్టు ఉపయోగించుచో నీపని సుళువుగానుండును.

† నాటెడుమడి బంకకొడి నేలయై దమ్ముచేసిన వెనుక వృద్ధులైన యడు సేర్పడుచో నందు నారు నాటుట సులభము. ఇసుక నేలలందు నందలి ఇసుక భాగము దమ్ముచేసినవెనుక శీఘ్రముగ మరల దాకొనిపోవుటచే మొక్కలమొదళ్ళు సులభముగ దిగక నాటున కెక్కువమందిపాటు అవసరమగును.

* పెద్దకనుతములందు దమ్ముచేయుటకు 8 జతల పశువులును, పట్టె చోలి చదునుచేయుట కొకజత పశువులును, చలుగుడులాగుట కొకజత పశువులును నీవిని డోలు 10 మంది మగవాండ్రును, నారుతీయుటకు 12 మంది మగవాండ్రును, నాటుటకు 50 మంది ఆడువాండ్రును దినమునకు 4-6 యకరములను దమ్ముచేసి, చదునుచేసి 8 అం|| దూరమున నారును నాటగలుగుదురు. మొత్తము దినమునకు 10 పశువుల జతలు, 22 మగవాండ్రును, 50 ఆడువాండ్రును కలసి 4-6 యెకరములు నాటగలరు.

వ్యవసాయపు ప్రణయ వివరములు	పాటు వివరములు					ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	పశువుల జతలు	మగ	నాం కం	నాం కం	నాం కం	
18. ఇదివరలోదున్ని లేక త్రవ్వితయారుచేసిన నారుమళ్ళలో వంగ, మిరప వగైరా కూర దీనుసులవిత్తులనుజలి, మంటిలోగలిపి నీరు పోత, కలుపు దీసి, పురుగుల నేరిపించుట మొదలగు పనుల జేయుచు పెంచుట.		2-3		2-3		1 నెంటు
19. పై నారుమళ్ళకు నీరుపెట్టి, మొక్క లనుదీసి అవసరమగుచో కొన్నియారులను ప్రశ్ననుద్రుంచి, నేలపై కన్నములను దీసి వానిలో నీరుపోసి నాటుట.		2		4		1 యొకరము 5000-6000 కుదుళ్ళు కుదురునకు 2 మొ
20. చచ్చినచోట మరల మొక్కలనాటుట.		1		2		600 - 700 మొ
21. చెరుకులనరకి రేకులనొలచివేసినుమారు మూడేసికణుపులుగల ముచ్చెలుగనరకుట.		1		2		1500 - 2000 ముచ్చెలు
22. గట్టు చాళ్ళు చేసియుంచిన నేలయందు నీరుపెట్టి 2½-3 అ. ఎడమున చెరుకు ముచ్చెలను నాటుట		3-4		3-4		1 యొకరము 10-16 వేల ముచ్చెలు
23. మామిడి, నారింజ గణము, జామి మొదలగు జాతుల నారు మొక్కలను వెదురుబుట్టలు లేక మంటి పిడతలు లేక గోలెములలోని కెత్తుట.		1				80-120
24. గోలెములలోనికిగాని మంటిపిడతలలో నికిగాని యెత్తిన మొక్కలకు అంట్లు (కొమ్మంటును, మొగ్గంటును) గట్టుట.		1				24-40

ఈ ముచ్చెలను మోయుటకు 4 అడవాండ్రు లేక పిల్లలును, వాని నందుకొని
చాళ్ళలో వేయుట కిద్దరు మగవాండ్రును ముచ్చెలపై యంకురములు ప్రక్కకుండు
నట్లు వానిని బురదలోనికి కనపడి కనపడకుండు నట్లుచుటకు మరియిద్దరు మగ
వాండ్రును ఒకజట్టుగా పనిచేసి దినమునకు 1-1½ ఎకరము నాటగలుగుదురు.
దెల్పాప్రాంతములలోవలె చాళ్ళలోకంటె మడిలో నీరుపెట్టి నాటువిధానమున ఈ
ముచ్చెలను వరుసలుగ నాటుటకు, త్రాళ్ళను పరచుటకు మరియిద్దరు మగవాండ్రు
పాటు అవసరమగును. ముచ్చె లిట్టి నేలందు సులభముగా దిగుటచే 6 మగవాం
ద్రును 4 అడవాండ్రును కలసి దినమునకు 1½-2 యొకరములు నాటగలుగుదురు.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటు వివరములు					ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	వి. స. సం.	వి. సం.	మ. సం.	మ. సం.	వి. సం.	
25. ఫలజాతుల మొక్కలను గాని, యంటన గాని అదివరకు దీని నిర్దేశము చేసిన గోతు లందునాటి పశ్యములు చేసి నీరుపోయుట.			I			40-60
26. ఇంచేర్పడు ఖాళీలను భర్తీ చేయుట			I			30-50
27. అరిటిపిల్లలను ద్రవ్యీకరించి వాని దుంప లపై వేశ్యను కొని గోతులలో నాటి మెత్తని గడ్డలులేని మంటినిబోసి కప్పి, యణగద్రొక్కి, పాడెలుచేసి నీరుపోయుట.			I			40-60
28. అనాస పిలకలను నాటుట			I			400-600
29. ఇదివరలో దీనియొందిన గోతులలో 3 $\frac{1}{2}$ సం॥ వయస్సుగల కొబ్బెర మొక్కలనునాటి గోతులను మృదువైనమంటితో నింపి పశ్యములను జేసి నీరుపోయుట.			4			25 మొక్కలు
30. నారుమడినుండి సరుగుడు మొదలగు నారులను దీయుట.			I			1200-1600 మొక్కలు
31. ఇసుక నేలపై (9"-9") గోతులను త్రవ్వి నీరుపోసి సరుగుడు మొక్కలను నాటి గోతులను పూడ్చి పశ్యములను కట్టుట.			1			80-120 మొక్కలు
V ఉత్తరకృషి:-						
1. (ఎ) త్రవ్వగోలలతో గొప్పత్రవ్వ కలుపు దీయుట ౧					I	.06-10 ఎకరము

1 ఇసుక నేలపై సరుగుడు మొక్కలను విరివిగ నాటునపుడు 13 మగవాండు ఒకజట్టుగాపనిజేసి ముందుగ మొక్కలు పాతుచోట్ల నానవాలు చేసికొని గోతులు త్రవ్వమపోగా వారివెనుక మరియొక 13 మంది జట్టు మొక్కలను నాటి పాడెలుచేసి నీరుపోయుచు దినమునకు 3 రోజురముల చొప్పున నాటగలరు.

౧ ఒకయాడుది లేక పిల్లవాడు ఒకదినమున (8 గం॥ లలో) చేయుపని నేల మొక్క స్వభావమును, అందలి లేమను, ఉపయోగించు పనిముట్టునుబట్టియుండును. నేలయందలి కలుపు మొక్కలు హెచ్చునుండుచో నీపని చాలనెమ్మదిగా జరుగును. మిగుల హెచ్చుగ కలుపుపట్టిన నీపనికి రెండు మూడు రెట్ల పాటు వరకు కావచ్చును.

వ్యావసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప. జ.	మ.	అ లి	
(బి) ఫలజాతుల మొక్కలచుట్టును 1 అ. వెడల్పున గొప్ప త్రవ్వ కలుపుతీయుట			1	400-600 పాడెలలో
ఫ. మొ॥ 1½ అ. వె॥ ,,			1	200-300
,, 2 అ. ,,			1	150-200
,, 2½ అ. ,,			1	120-150
,, 3 అ. ,,			1	90-120
,, 3½ అ. ,,			1	70-90
,, 4 అ. ,,			1	50-70
2. చెరువు, అరటి మొదలగు తోటలందు మొక్కలమధ్య గుడ్డలతో లోతుగ త్రవ్వ కలుపు మొక్కలనుండి చే కప్పబడునట్లు తిరుగజేయుట.		1		0.06-0.10 ఎకరము
3. (ఎ) నేల హెచ్చు లేమగ నుండుచో కలుపుమాత్రము తీయుట			1	0.12-0.25 ఎకరము
(బి) ఫలజాతుల పాడెలలో కలుపు మాత్రముతీయుట-పాడెల వెడల్పునుబట్టి			1	పై 1 బి లోని మొక్కలసంఖ్య లో సగము
(సి) దంప వరిచేనిలో కలుపుతీస్తే తీసిన కలుపు మొక్కలను బురదలో నణగ ద్రొక్కుట			1	0.12-0.25 ఎకరం
4. (ఎ) వెదజల్లిన తరుచు మెట్టస్థలముపై 4 అ. వెడల్పుగల త్రికోణపు పండ్ల చట్ట ముతో మంటినికడిపి వైపట్టునువల్పుటకు (పడుగుచేకలుగ రెండుసార్లుతోలి)	1	1		2-3 ఎకరములు
(బి) వైపనిని 6 అ. వె॥న మంటిని కరువు పండ్ల చట్టముతో చేయుట-2సార్లు-వరుస లుగ విత్తినసస్యములో వరుసలమధ్య	1	1		3-4 ఎకరములు

1 ఒకయాడునీ లేక పిల్లవాడు ఇట్లు గొప్పత్రవ్వ కలుపు తీయగలుగు పాడెల సంఖ్య భూమి స్వభావమును, కలుపుమొక్కల సాంద్రతను బట్టియూగాక వాని దూరము తనగా (ఎకరముననుచు పాడెల సంఖ్యను) బట్టియు నుండును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప.జ.	మ.	ఇ. లి	
(సి) వై పనిని 6 అ. పొడవుగల పండ్ల మ్రానితో చేయుట	1	1		3-4 ఎకరములు
5. (ఎ) వరుసలుగ విత్తిన తేత పైరునందు 2 అ. వెంగల మెట్టగుంటక లేక జడ్డిగమును, గొట్టములును తీసివేసిన గొర్రుతో పాప టముతోలి వరుసల మొదటికి మంటిని జేర్చుట	1	1		2-3 ఎకరములు
(బి) కొంతవరకెడిగిన సస్యమునకు పాప టపుచట్టమునుదోలి అంతరకృషి చేయుట ♦ మొక్కల మొదటికి మంటిని ద్రోయుట	1	1		3-4 ఎకరములు
(సి) మరికొంత యెడిగిన సస్యపువరుసల మధ్య దంతుల (ఒకేజత యెడకు పూన్న బడిన 3 చిన్నగుంటకల) తో అంతరకృషి చేయుట.	1	1	2	2-3 ఎకరములు
(డి) వైపనినే దేశవాళీనాగటితో చేయుట	1	1		1-1.5 ఎకరములు
(ఇ) మొక్కలు 2½ అ.ల కంటె హెచ్చు దూరముగనుండు వంగ మొ సస్యములకు 2 అ. గుంటకతో అంతర కృషి చేయుట	1	1		3-4 ఎకరములు
6. పైవిధములగు పనిముట్లతో అంతరకృషి చేసిన సస్యముల వరుసలో మొక్కల మధ్యనుండు కలుపు మొక్కలనుదీసి వేయుట			1	0.25-0.50 ఎ
7. (ఎ) చదును నేలపై 12-15 అం. దూర మున వరుసలలో విత్తిన లేక నాటిన సస్య మున వరుసలమధ్య మంటిని అవరుసల మొదటికి జేర్చి మధ్య కాల్యాలను జేయుట లేక గట్టు చాళ్ళు చేసి చాళ్ళలో విత్తిన				

♦ మెట్ట గుంటకతో గాని జడ్డిగమును గొట్టములను తీసివేసిన గొర్రుతో గాని అంతరకృషి చేయుచో నీపాపటపు చట్టము నుపయోగించినప్పటివలె మొక్కల మొదటికి మంటిని చేర్చుటకు నీలపడదు. ఈ చట్టమున మొక్కల మొదటికి మంటిని చేర్చుటకు నీలగు ప్రశ్నోక్తము నుపయోగించును.

వ్యావసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగుపని పరిమితి
	సం. సం.	సం. సం.	సం. సం.	
లేక నాటినస్వయండు మధ్యగట్లను చీల్చి మొక్కల మొదటికి మంటిని జేర్చి మధ్య చాళ్ళనేర్పరచుట (చేతిపనిముట్తో)		1		2000-3000 అ.
(బి) పై పనిచేయుటకు (ప్రత్యేకపు నా గటి (Ridge Plough) తో	1	1		1-1.5 ఎకరము ఒక సారి తోలి
,, ఒంటి రెక్క చేతు నాగటితో 18-24 అం. ఎడముగల వరుసల మధ్య	1	1		1-1.5 ఎకరములు ప్రతి రెండు వరుసల మధ్యను రెండు సార్లు తోలి
8. చెరుకువంటి పస్యములందు వరుసల మధ్య (12-15" వె॥ 6" లోతు) గల కాల్వల త్రవ్వ మధ్య పెడల నేర్పరచుట		1		300-500 అ. పా.
9. వైకాల్వలను తరువాత నొకసారి పూడిక తీసి లోతు చేయుట		1		800-1200 అ. పా.
10 సీమకంఠ మొ॥ నేలపై వ్రాలి పెరుగు మొక్కలకు ప్రక్కను పుల్లలను (2 అ. ఎత్తు) పాతి నిలగట్టుట		1		800-1200 మొక్కలు
11 పై విధమున నిలగట్టిన మొక్కల తడిగిన వెనుక 10 అ. దూరమున నాటబడు 6 అ. ఎత్తుగల నిలువు కొయ్యలకు అడ్డుగ వెదు ళ్ళను దణ్ణములుగ గట్టి మొక్కల కొమ్మ లను వానిపై పరచి కట్టుట.	1	1		2000-3000 అ. పా. (500 వెదుళ్ళు 1200 నిలువు కొమ్మలు) 200 తాటినళ్ళు
12 కొత్తగా నాటిన ఫలజాతుల యంట్లు గారికి కదలకుండు తగినంత గట్టిపుల్లలను నాటి వానికి జేర్చి కట్టుట		1		400-500 అంట్లు
13 వెదురుముక్కలు, ఈతలకులు, కంప మొదలగు వానిని మొక్కల ప్రక్కనాటి పొట, ద్రాక్షవంటి తీగజాతులను పం ది కెక్కించుట.		1		400-600 తీగలు

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	సె. లె.	చ. లె.	అ. లె.	
14 ఎక్కువెదుగు చెరుకు దుబ్బులను గాని, తమలపాకు తీగలను గాని నిలగట్టుటకు గాను నిడివియైన వెదుళ్ళను వానివరుసల లో నాటుట *		1		250-400 చెదుళ్లు
15 చెరుకు దుబ్బుల వరుసలమధ్య ప్రతి 8 అ. లకును ఒక బలమైనవెదురును లేక ఇతర కొయ్యను నాటి, నాటికడ్డుగా నిడివియైన వెద్ద వెదుళ్ళను దణ్ణములుగ గట్టి చెరుకు దుబ్బులను వానికంటగట్టుట		1		(75-100 నిలువుకొయ్యలు, 40-50 పా. చెదుళ్లు, 100 వళ్లు)
16 ద్రాక్షతీగలుగాని మిరియపు తీగలుగాని వైకాబ్రాకుటకును వానికొంతవరకునీడ నొసగుటకును 1 అ. మధ్యకొల్ల 1 అ. లోకు గోకులనుదీసి లావుపాటి బాడిద కొమ్మలను నాటుట		1		20-25 ఖండములు
17 (ఎ) అరటిగెలలకు కొయ్యలను వాని కించుకదూరమున నేటవాలుగపాతి బోటుగ గెలల మెడలకు (కాడలకు) కట్టుట-వామనకేళి వంటి కురుచ రకములకు		1		60-80 గెలలు
(బి) ,, ,, సామాన్యరకములు		1		40-60 గెలలకు
18 గాలి హెచ్చుగవీచ ప్రాంతములందలి చెరుకుతోటలందు తొలకరిని మొవ్వలు చచ్చినపిల్లలను యెండినయాకులను తీసి వేసి, తక్కిన యాకులలో క్రిందివానిని కొన్నిటిని దుబ్బుల మొదళ్ళకు చుట్టుట	12-18	3-5	1 ఎకరము	

* ఒకమగవాడు దినమునకు నాటగలుగు వెదుళ్ళసంఖ్య నేలస్వభావమునుబట్టియు అందలి లేమనుబట్టియు నుండును. తగినంత లేమకలిగియుండు మృదువైన వండలి నేలలందు వెదుళ్ళక్రిందికొనలను వాడిగచేసి ఏసనిముట్టు సహాయమును లేకయే నాట వీలగును.

ర ఇట్లు మొదటిసారి తోటను శుభ్రముచేసి చుట్టుట బోడచుట్టు అనబడును. ఇందుల కగుపాటు తోటలోని దుబ్బుల సాంద్రత, చచ్చిన పిల్లల సంఖ్య మొ॥ వానివై నాధారపడియుండును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగుగల పని పరిమితి
	ప. జ.	మ.	చి. లి	
19 తోట కొంత యెడిగినవెనుక 14 వ అంశమున తెలుపబడినట్లు నాటిన వెనుశ్శేకు దుబ్బులను క్రింది యాకులతో చుట్టిమరల కట్టుట.		15-18		1 ఎకరము
20 తరువాత ఆవసరమైనప్పుడెల్ల మరలచుట్టి కట్టుట		18-24		1 ఎకరము
21 అరటితోటలో వేసవికి ముందు ఎందు టాకులను వికాండములకుచుట్టి కట్టుటకు		1		400-500 చెట్లు
22 పొట్ల మొగ్గ ఏకవారిక జాతుల తీగెలు ప్రాకుటకు తాత్కాలికముగ పండిరి వేయుటకు (8 అ. దూరమున నాటిన 700 నిలువురాటలు 1120 వెనుకూ 200 నల్లతో)		50-60		1 ఎకరము
23 అదియకే నాటబడిన బాడిద లేక తర రాటలపై ద్రాక్షతీగెలను బ్రాకించుటకు రెండువరుసల పూతయిన తీగెలను మర్చుట 3640 X. తీగ 728 కొక్కములతో (8 అ. దూరపు వరుసలలో 16 అ. ఎడమున నాటబడిన 684 రాటలపై)		20-25		1 ఎకరము
24 ద్రాక్షతీగెలకు ఆదివరలో నాటబడిన బాడిద రాటలపై 1 1/2 అ. దూరమున వెనుశ్శేకు పరచికట్టి 7 అ. ఎత్తున కాశ్వతముగ పండిరివేయుట (484 రాటలు, 3200 వెనుకూ, 2400 నల్లతో)		30-40		1 ఎకరము
25 పండిరివేడున కమలపాకు తీగెలను పెంచుటకు 7 1/2 అ. దూరమున నిలువురాటలను నాటి 4 అ. దూరమున పరచిన వెనుశ్శేతో కాశ్వతముగ పండిరివేసి దానిపైరెల్లు, Xంటెదంటు వగైరాలను పరచికట్టుట (784 నిలువురాటలు, 1120 వెనుకూ, 2000 నల్లతో)		100-120		1 ఎకరము

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటు వివరములు			ఈపాటుతో జరుగ పని పరిమితి
	ప.జ.	మగ	ఇ త	
26 తమలపాకులతోటకు చుట్టును 3 అ. దూ రమున నాటిన కొయ్యలకు మూడు పెండ్ల కట్టులు అడ్డముగ గట్టి యీతాకులను దూసి దడిగట్టుట (280 నిలువుకొయ్యలు 150 పెదుళ్ళు, 3000 యీతాకులు, 250 తాటినళ్ళతో)		20-25		1000 అ.పా. దడి
27 తమలపాకుతీగలు మొ॥ వానిని, వాని ప్రక్కలనాటబడు పెదుళ్ళు లేక అవిసి మొక్కలపై కెక్కించుటకు అరటి తడప లతో అక్కడక్కడ కట్టుకట్టుట		1		400-600 కట్టు
28 ద్రాక్ష మొ॥ ఫలజాతులకొమ్మలను వాని కాపును పొచ్చించుటకుగాను భేదనము గావించుట		1		800-1200 కత్తిరింపులు
29 అరటి తోటలనుండి యనవసరములగు పిలకలను పొడిచి తీసివేయుట		1		200-400 బోదుల నుండి ఒక్కొక్క సారి
VI నీరుకట్టుట, పోయుట, నీటిని నడుపుట వగైరా:—				
1. నారుమళ్ళకు సమీపము నున్ననూతినుండి నీరుతోడి కుండలతో చలుట		1		0.06-0.08 ఎకరములు
2. నాటిన వంగ మొ॥ కూరజాతుల మొక్క లకు అవినాటుకొనువరకు నీరుపోయుట		1	1	2000-2500 మొక్కలు
3. పండ్లజాతుల చిన్న మొక్కలకు నాటిన వెనుక				
1½ అ. మధ్యకొలతగల పాడెలలో నీరు పోయుట		1		200-250 ,,
2 అ. ,, ,,		1		160-200 ,,
2½ అ. ,, ,,		1		125-160 ,,
3 అ. ,, ,,		1		100-125 ,,
3½ అ. ,, ,,		1		80-100 ,,

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటు వివరములు				ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి.
	విస్తీర్ణము	జల	మృ	విస్తీర్ణము	
4. పొట్లవంటి కూరజాతులకు 2½ అ. మధ్య కొలగల పాడెలలో నీరుపోయుట.			1		125-150 పాడెల
“ “ “ 3 అ. “ “			1		100-125 “
5. కూరజాతుల లేక ఫలజాతుల మొక్కల పాడెలకు నీరు పారించుటకు బోడెలనేర్పరచుట			1		4000-6000 అ.పా.
6. (ఎ) 2 గాలనుల చేదలుగల చేదలమోటతో 24 అ. లోతు నుండి నీటిని తోడి పారించుట	1		2		1.4-1.6 ఎకరము
(బి) 40 గాలనుల ఒంటి గూన మోటతో 24 అ. లోతునుండి నీటిని తోడి పారించుట.	1		2		0.6-0.8 ఎకరము
(సి) 3½ B.H.P. తెలయంత్రముచే నడుపబడు 3 అం. నత్తగుల్లపంపుతో 24 అ. లోతు నుండి నీరుతోడి పారించుట (3-4 గాలనుల కె రో సిస్ చమరు, 1/16 కంపిసి చమరులతో)			2		4-5 ఎకరములు
(డి) 4 B.H.P. విద్యుచ్ఛక్తియంత్రముతో నడుపబడు 2 అం. పంపువలన 24 అ. లోతునుండి నీటినితోడి పారించుట (1/16 గాలను కండిసి చమరు, 10 యూనిట్ల విద్యుచ్ఛక్తితో)			1		1.4-1.8 ఎకరము
(ఇ) 6 గా. గూనగల ఏతముతో 12 అ. లోతునుండి నీరుతోడి పారించుట			3		0.4-0.6 ఎకరములు
(ఎఫ్) 20 గా. గూనలు 2 గల తిరుగుడు మోటతో 12 అ. లోతునుండి నీరుతోడి పా	1		2		1.4-1.6 ఎకరములు
(జి) 3 గా. గూనతో 2 అ. లోతునుండి నీటిని తోడి పారించుట			3		1-1.2 ఎకరము
(హెచ్) 50-60 గా. నీరుపట్టు ఇనుప కారెముతో 2 అ. లో. నుండి నీ పా			3		2-2.5 ఎకరము

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటు వివరములు				ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	పత్యపుల	జతలి	మగ	కృషి/పెల్లి	
(వి) 1 అ. మధ్యకొలత 6 అ. పొ॥ గల మర గొట్టముతో 2 అ. లోతునుండి నీరు తోడి పారించుట			2		1.5-1.8 ఎకరము
7. దంపవరిచేలకు కాల్వసీటిని కట్టుట *			1		20-30 ఎకరములు
8. చెరుకువంటి సస్యములకు వరుసలమధ్య గల చాళ్లు లేక కాల్వలలో కాల్వసీటిని పారించుట, ఆదనపుసీటిని దీసివేయుట†			1		4-6 ఎకరములు
VII అరిష్ట నివారణ:—					
1. జొన్న వగైరా చేలనుండి పత్యలను పార ద్రోయుట				1	2-3 ఎకరములు
2. మొక్కజొన్న వగైరా సస్యములనుండి నక్కలను పొగద్రోయుట (రాత్రులందు)			1		2-3 ఎకరములు
3. చేలగట్టయందలి ఎలుకకన్నములను ద్రవ్యి అందలి ఎలుకలను పట్టి చంపుట ‡			1		20-30 ఎలుకలు
4. (ఎ) నారింజ గణపు జాతుల నారుమళ్ళ లోను ఇతర నారుమళ్ళలోను పురుగు నేరి చంపుట				1	0.1-0.2 ఎకరము

* నీరుకట్టు కాల మంతటికిని అనగా సుమారు 4 మాసములు నీరుకట్టు చుండుటకు 20-30 ఎకరములకు ఒక మనిషి చొప్పున కావలెను. కావున ఎకరము 1 కి సుమారు 4-5 రోజులపాటు చొ॥న లెక్క వేయవచ్చును.

† 15 రోజులకొకసారి చొ॥న 6-8 నెలలు నీరుకట్టుచుండుటకు 4-6 ఎకరములకు ఒక మనిషి చొ॥న కావలసియుండును. ఎకరము 1 కి 3-4 రోజులపాటు చొ॥ లెక్క వేయవచ్చును.

‡ ఈ పనిని ఎరుకల లేక ఏనాది వగైరా కొన్ని ప్రత్యేక కులస్తులు మాత్రమే చేయగలరు. ఇటీవల యశదస్ఫురిదపు (Zinc Phosphide) ఔరలవలన పిని జంపుట సులభమయ్యెను.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటు వివరములు				ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి.
	పశువుల సంఖ్య	వివిధ పనుల సంఖ్య	పశువుల సంఖ్య	పాటు	
(బి) తోటలలో నాటిన నారింజగింజపు చిన్న మొక్కలపై నుండు పురుగుల నేరి చంపుట ?			1	400-600 మొక్కలు	
5. (ఎ) కురుచ చెరుకుతోటలు మొదలగు వానిపై చేతివలలతో మిడుతలను పట్టుట			1	0.2-0.3 ఎకరము	
(బి) వరి వగైరా చేలపై 4 అ. వెడల్పు గల గుడ్డసంచులను లాగి మిడుతలను బట్టుట.			2	3-4 ఎకరములు	
6. వరిమళ్లగట్టయందుండు మిడుతగ్రద్దరాసులను అగట్ట చెంకలను నరకి నాశనము చేయుట			1	400-600 అ. పా. గట్టు	
7. కీటక నాశనమున కుపయోగించు మడ్డి నూనెమిశ్రణమును దయారుచేయుట (దీని నుపయోగింప దలచినప్పుడు 16-20 రెట్ల వరకు నీటిని చేర్చి చల్లవలెను) *			1	10-12 గా. మిశ్రణము (8-10 గా. మడ్డి నూనె, 2-3 పౌనుల సబ్బుతో)	
8. బోర్డో మిశ్రణమును దయారుచేయుట *			1	100-150 గాలనులు	
9. గాలిని లోనికి పంపు చేయుటచే లోని మందు ద్రావణమును తుషార రూపముగ వెలువరచు 2 గా. చిమ్మనయంత్రముతో సస్యములపై చల్లుట			1	0.15-0.20 ఎకరము	
10 (ఎ) నిర్విరామముగ పంపుచేయ వలగు చిమ్మనయంత్రముతో ఫలజాతుల పెద్ద చెట్లపై మందులను చల్లుట			1	4-6 చెట్లు (40-60 గాలనులు)	

* ఒకమనిషి పురుగుల నేరగలుగు మొక్కలసంఖ్య వానిపైజాను బట్టియు, పురుగుల స్వభావమును, సాంద్రతను బట్టియు నుండును.

* కీటక నాశనమునకు గాని, తెగుళ్ల నివారణకు గాని యుపయోగింపబడు వివిధ మిశ్రణములను దయారు చేయు విధానమును, వానినిదయారుచేయుటకు వలయు వివిధ ద్రవ్యముల పరిమాణములను వ్యవసాయ శాస్త్రము రెండవ సంపుటమున వెలుపబడెను.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగుపని పరిమితి
	శ్ర. సం.	వి.	సె. లి	
ఫలజాతుల మధ్యమపైజుచెట్లపై మందు చల్లుట		1		8-12 చెట్లు (40-60 గాలములు)
ఫలజాతుల చిన్నపైజు చెట్లపై మందు చల్లుట		1		20-30 చెట్లు (40-60 గా.)
(బి) పెద్దచెట్లపై శక్తి (చిమ్మన)యంత్రముతో మందులను చల్లుట		1		150-200 చెట్లు
II (ఎ) మృదువైన భూమి రూపమున నున్న మందులను సామాన్యపు చేతి సాధనములతో చల్లుట (సీమనున్నపురాడి, రోడ్డు దుమ్ము మొదలగువానిని కలిపి తయారు చేసిన మిశ్రణములు)		1		0.25-0.50 ఎకరము 35-50 పౌ. మిశ్రణం
(బి) తిరుగుడుభూమియంత్రము (Rotary duster) తో నిట్టిమందులను చల్లుట		1		3-4 ఎకరములు 300-500 పౌ. స్ప
12 విత్తులకంటియందు తెగులు నూత్మ దీజుములను నాశనము చేయు మృదువైన రేణురూపకమగు (గంధకపు పొడి, సెరి సాస్) మందులతో నావిత్తులనుగలుపుట- 4 గాలముల పీపాగల మిశ్రణయంత్రంతో		1		5-6 రై. మ. విత్తులు మ. 1కి 5 బౌస్సుల గంధకం లేక 3 బౌ. సెరిసాస్
13 చెట్లపైనున్న నారింజ, తీయనారింజ, బామి వగైరాల కాయలను కీటకముల, పక్షులు వగైరాలనుండి రక్షించుటకు గాను తాటియాకుబుట్టలను కట్టుట *		1		400-600 మొక్కలు
VIII కోత, కైలు వగైరాలు :—†				
I. (ఎ) పరిచామ మొదలగు మెత్తని దంటుగల తృణధాన్య జాతుల సస్యములను గోసి పనలుగవేసి ఎండనిచ్చుట		16-20		100 రై. మ. ఎండిన సస్యము, (దంటు, పెన్నులు కలసి)

* ఇటీవల నిందులకు కొన్నిచోట్ల వానకు నానిపోని కాగితపు సంచులను బుట్టలకు బదులుగా నుపయోగింప బడుచున్నవి.

† ఆయా సస్యముల కోత, కైలు విధానములు వానిని గురించిన ప్రత్యేక సంపుటగుండు వివరింపబడినవి.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటు వివరములు			ఈపాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప.జ.	మగ	మ లి	
(లి) యెండిన పనులు కట్టలుగ కట్టి కళ్ళముపైకి మోసి కుప్పపెట్టుట		5-8	5-8	100 రై. మ. ఎండిన సస్యము.
(సి) పశువులచే ద్రొక్కించి నూర్చుట	4-5 జతలు	2	2	100 రై. మ. ,,
(డి) గింజలను ఎగురబోసి కు ద్రము చేయుట		1	2	25-40 రై. మ. గింజలు
(యి) గడ్డిని మేటిగవేయుట.		3-4		100 రై. మ. గడ్డి
(ఎఫ్) కొనిన వెంటనే (వరిచేనిని) బల్లలపై కొట్టి గింజలను రాల్చుట		1	1	50-60 రై. మ. (ఎండిన గింజలు, గడ్డి కలిసి)
2. (ఎ) గడ్డి దంటుగల జొన్న, * గంట వంటి సస్యముల వెన్నులనేరుట కళ్ళము నకు గొనిపోవుట			1	1-1 1/2 రై. మ. గింజల వాసగు వెన్నులు
(బి) వెన్నులను పశువులచే ద్రొక్కించి నూర్చుట	4-5	2	2	25-30 రై. మ. గింజలు
(సి) జొన్న వెన్నులను రాతి శోలరుతో నూర్చుట	1	3		30-40 రై. మ. గింజలు
(డి) మొక్కజొన్న పొత్తులను విరచి దగ్గరనున్న కళ్ళముపైకి చేర్చుట			1	2000-2500 పొత్తులు
(ఇ) పైరేకులను తీసివేసి ఎండబెట్టుట			1	2000-2500 పొత్తులు

† చేతితో త్రిప్పవలగు ఎగురబోత యంత్రముతో 2 మ॥ 4 అ॥ కలిసి 80-100 రై. మ. ధాన్యము పెగురబోయగలరు.

* జొన్న మొ॥ గడ్డిదంటుగల జాతులను 16 D.B.H.P. ఆలివర్ ట్రాక్టరు కోతయంత్రముతో 6-8 ఎకరములచేనిని 8 గంటలదినమున మొదటికి గోయవచ్చును. 32 D.B.H.P. మెక్కార్మిక్ డీరింగు ట్రాక్టరు కోత యంత్రముతో 12-16 ఎకరముల చేనిని గోయవచ్చును.

† 8 B.H.P. తైలయంత్ర సహాయమున ద్రిప్పబడు నూర్పిడి యంత్రముతో దినమునకు 160-200 రై. మ. గింజలగు జొన్న వెన్నులను నూర్చి వాని పెగురబోయవచ్చును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప.జ.	మ.	అ/౪	
(ఎఫ్) చేతితో గింజలనొలచుట			1	1 1/2-3 రై. మ. గింజలు
(జి) గింజల నొలచు చేయంత్రముతో నొలచుట		1	2	6-8 రై. మ. గింజలు
(హెచ్) వెన్నులను లేక పొక్తులనుగోసిన వెనుక దంటునుగోసి ప న ల గ నెండ నిచ్చుట			24-30	100 రై. మ. ఎండిన దంటు
(ఐ) పైదంటులను కట్టలు కట్టి వామి వేయుట		5-6	12-15	100 రై. మ. ఎండిన దంటు
3. (ఎ) పెసర, మినుము మొ॥ పయరచేలను పీకి (అపసరమైతే గోసి) మళ్ళిలోకొంత వరకెండనిచ్చి కళ్ళమునకు మోయుట.			8-12	10 రై. మ. (ఎండిన గింజలు, బొత్తు కలిపి).
(బి) కళ్ళముపై మరల పరచి బాగుగ నెండిన వెనుక పసువులచే ద్రొక్కించి గాలి కగురబోసి గింజలను శుభ్రముచేయుట	2-2 1/2	5	3	40-50 రై. మ. ,,
(సి) అనుము, బొబ్బర మొ॥ జాతుల కాయల నేరుట			1-2	1 రై. మ. గింజల నిచ్చు కాయలు
(డి) వైకాయల నెండబెట్టి బడితెలతో గొట్టి గాలి కగురబోసి శుభ్రముచేయుట		2	1	8-10 రై. మ. గింజ
(ఇ) నిలువుగ నెదుగు కందివంటి మొక్కలను కత్తులతో వరకి మోపులుగగట్టి కళ్ళముపైకి మోసి గూళ్ళుగ పెట్టుట		1	5	20 రై. మ. కంప, బొత్తు, గింజలుకలసి
(ఎఫ్) వైమోపులను బల్లలపైకొట్టి రాలిన గింజలను గాలికగురబోసి శుభ్రము చేయుట		4-5	1	20 రై. మ. గింజలు
4. (ఎ) నూవు, వలిసె, అవ మొ॥ నిలువుగ నెదుగు తురుచ జాతుల చేలను మొదటికి గోసి కట్టలుగ గట్టి కళ్ళమునకు వేర్చి బణిపెలుగ గాని, గూళ్ళుగగాని పెట్టుట		2	8-12	20 రై. మ. మొత్తపు ఎండుసవ్యము, (గింజలు, చెత్త, కంప కలిపి)
(బి) నూవుచేనినెండబెట్టి, దులిపి (అవుసరమైతే బడితెలతోగొట్టి) గాలి కగురబోసి గింజలను శుభ్రముచేయుట.		3	1	20 రై. మ. ,,

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప. జ.	మ.	జి. లి	
(సి) ఎండినమీదట వలిచె, తన డగ్గరా లను పశువులచే ద్రొక్కించి గానీ కనుర బోసి గింజలను శుభ్రముచేయుట	2-2½	5	3	30-40 రై.మ. మొత్త పుటెండు సస్యము (గింజలు, చెత్త, కంప కలిసి)
5. వేరుకెనగ చేనిని మొదటి గుంటకతో గాని, నాగటితోగాని కెనకి మొక్కలను పీకి వాని కాయల నేరుచి, దొట్టను పోగులుగ బెట్టుట	1	5	40	10-15 రై. మ. ఎండిన కాయలు
6. చెరుకుతోటను నరకి, కేవలనాలచి కర్రల తలలను గొట్టివేసి కట్టలు గట్టుట		3-4	6-8	80-100 రై. మ. గానుగాడదగిన చెరుకులు
7. చెరుకులను 3 కోలల గానుగతో నాడి రసమును దీసి కాచి బెల్లముగ రచుచు చేయుట *	4	8	2	80-100 రై. మ. చెరుకు (రేయిం బవళ్ళుపనిచేసి)
8. నరకివేసిన చెరుకుతోటలోని దుమ్ములు, అరటితోటలోని బొందలు త్రవ్వి తీసి వేసి నేలను శుభ్రముచేయుట		16-24		1 ఎకరము
9. కర్ర పెండలపు దుంపలను త్రవ్వి తీయుట, శుభ్రపరచుట		1		4-6 రై. మ. దుంపలు
10 (ఎ) ఫలజాతులపండ్లుగోయుట - నీమవంగ			1	5-8 రై. మ. పండ్లు
(బి) ,, - కయ్యూబా, తయ్యూబా, అనాస మొదలగు అంతగా ఎత్తునదగని జాతుల చెక్కపండ్లు		1		30-40 రై. మ. 1000-1200 పండ్లు
(సి) ,, - ద్రాక్షగెలు		1		4-6 రై. మ. (600-800 గెలలు)
(డి) ,, - కురుచ్చరకమల దురటి గెలలు		1		80-100 రై. మ. (200-250 గెలలు)

* 10 B.H.P. తెలయకరముచే ద్రిప్పబడు 3 కోలల గానుగతో నింతకు చాలగురై పని జరుగును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈపాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	శ్రీ	శ్రీ	శ్రీ	
(ఇ) ఫలజాతుల పండనుగోయుట-ఎత్తుగ నెరుగు యరటిజాతుల గెలలు		I		60-80 రై.ను. (160-200 గెలలు)
(యస్) ,, - బొప్పాయి కాయలు		I		20-25 రై.ను. (600-800 కాలు)
(జి) ,, - నారింజ, తీయనారింజ, దానిమ్మ వగైరా		I	2 పి	5-8 రై.ను. (2000-2500 పండు)
(హెచ్) ,, - అంజూరపండ్లు			1 పి	$\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ రై.ను. (1000-1200 పండు)
(ఐ) ,, - జామిపండ్లు			1 పి	2-3 రై.ను. (1000-1200 పండు)
(జె) ,, - సీతాఫలములు			1	3-4 రై.ను. (500-600 పండు)
(కె) ,, - జీడిమామిడిపండు గింజలను వేరుచేయుట సహా			1 పి	1-1 $\frac{1}{2}$ రై.ను. (1200-1500 పం.) $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ రై.ను. గింజలు
(ఎల్) ,, - మామిడి కాయలు		1		10-15 రై.ను. (1000-1200 కాలు)
(ఎమ్) ,, - సపోటా కాయలు		1	2 పి	2-3 రై.ను. (2000-2500 కాయలు)
(ఎన్) ,, - కొబ్బరి కాయలు		1		500-600 కాయలు
11 నారింజ వగైరా జాతుల మొక్కలను నారుమడినుండి దిమ్మలతోపిసి గడ్డి లేక బుట్టలతో దిమ్మలు విడిపోకుండా కట్టి ఎగుమతికి దయారుచేయుట		1		50-60 మొక్కలు (3-4 సం॥ల వయస్సుగలవి)
12 (ఎ) కూరజాతుల కాయలను కోయుట- పంక బీర వగైరాలు			1	5-8 రై.ను.
(బి) ,, గుమ్మడి, బూడిదగుమ్మడి వగైరా పెద్దపైజా కాయలు		1		40-50 రై.ను. (400-600 కాయలు)

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈపాటుతో జరుగునుపని పరిమితి
	ప. జ.	మ.	అ. ౧	
(సి) కూరజాతుల కాయలనుకోయుట - వివిధ రకముల చిక్కుళ్లు వగైరా తేలిక కాయలు			1	2-3 రై. మ.
(డి) ,, తోటకూర, గోం గూర మొగు మొక్కలను నీకి కట్టలను కట్టుట			1	6-12 రై.మ. మొక్కలు (పెరకువనుబట్టి)
(ఐ) ,, గోబీ, పూగోబీ వగైరాలు		1		10-12 రై. మ.
(ఎఫ్) దుంపజాతులను ద్రవ్యి శుభ్రము చేయుట-ఉలి పెద్దగడ్డలరకాలు		1	5	25-30 రై. మ.
(జి) ,, ముల్లంగి, గాజర, టర్నిప్ (దుంప లకు)			1	6-8 రై. మ.
(హెచ్) ,, చిరుగడ్డను, చేను, ఉరల గడ్డ వగైరా		1	1	6-8 రై.మ.
(ఐ) ,, కంద, పెండలము		1		4-6 రై. మ.
18 (ఎ) మిరప పండ్లను గోయుట			1	3/4-1 రై.మ.
(ఐ) మిరప పండ్లనెండబెట్టి బుట్టలు గ కట్టుట		1	10	8-10 రై. మ. ‡ (ఎండిన మిర్చి)
14 సామాన్యరకముల ఉలి మొక్కలను గడ్డ లతోలాగి తలలనుగోసి శుభ్రముచేయుట			1	6 15-20 రై.మ. నిలువ చేయదగు పాయలు
15 వెల్లి మొక్కలను లాగి తలలను గోసి గడ్డలను నిలువకు తయారుచేయుట			1	6 8-10 రై.మ. ,,
16 (ఎ) పనుపు తోటలను దున్ని దుంపలను శ్రవ్యి తీసి శుభ్రముచేయుట	1	1	15	100-120 రై.మ. పచ్చిపనుపు
(ఐ) పచ్చిపనుపు నుడికించి యెండబెట్టి మెరుగు బెట్టుట.		4		25-30 రై.మ. (100-120 రై.మ. పచ్చి పనుపు నుండి)

‡ మిరప పండ్లు యెండ తీవ్రతను బట్టియు, రకమును బట్టియు, ఏడైనమిది రోజులలో నెంచును. కళ్ళముపై వీనినెండబెట్టినప్పుడు కాయలను కాకులు ఎత్తు కొనిపోకుండా కాడవలెను. కొందరు కర్షకులుచేరి ఒకే కళ్ళముపై తమ పండ్లను వేర్వేరుగ నెండబెట్టుకొని ఉమ్మడిగ నొక పిల్లనానిచే కాకులను దోలించు కొనవచ్చును.

వ్యవసాయపు పనుల వివరములు	పాటువివరములు			ఈ పాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	శ్ర. సం.	సం.	శ్ర. సం.	
17 అల్లమును ద్రవ్య శుభ్రముచేయుట		2	1	4-5 రై. మ. (పచ్చిసరకు)
18 (ఎ) ప్రత్తి నేరుట - దేశవాళీరకములు			1	$\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{2}$ రై. మ.
(బి) ,, - విదేశీరకములు			1	$\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ రై. మ.
19 జనుము, గోగు మొదలగు సస్యములను లాగి లేక కోసి నీటిలో నూరబెట్టి నారను తీసి శుభ్రపరచి యెండబెట్టి కట్టుట.		1	5	1-1 $\frac{1}{2}$ రై. మ. తయారయిన నార
20 (ఎ) గులాబి పూవులను గోయుట			1	2000-3000 పూవులు
(బి) మల్లెపూవులను గోయుట			1	40-60 కొలత కేర పూవులు
21 (ఎ) మేతకొరకు బెంచిన జొన్న, ఏనుగు (Napier) గడ్డిని గోయుట, కట్టులుగ గట్టుట.			1	10-15 రై. మ. (పచ్చిదంటు)
(బి) మేతకొరకు బెంచిన గిసీ గడ్డి, లూసర్న్ వగైరాలు కోయుట, కట్టులుగ గట్టుట.			1	6-10 రై. మ. (పచ్చిదంటు)
(సి) బీటిమీదగాని, గట్టపైగాని పెరిగిన పచ్చిగడ్డి, లేక ప్రత్యేకముగ బెంచిన గరిక, చెంగలగడ్డి కోయుట, మోపులు కట్టుట			1	5-8 రై.మ. ,,
(డి) కోసిన గరిక వగైరా పచ్చి గడ్డి నెండబెట్టి ఎండు గడ్డిగగాని, పాతరవేసి మ్రాగుడుగ గాని తయారుచేయుట		4		20-30 రై. మ.ల పచ్చిగడ్డినుండి
22 (ఎ) సరుగుడు చెట్లను మొదటికి నరకి 3 అడుగుల తుండ్లుగ రంపముతో గోయుట		16-20		100 రై.మ. కర్ర
(బి) నరకిన చెట్లమోళ్ళను పెద్దవేళ్ళతో క్రవ్వి తీయుట		40-50		100 రై. మ.

వ్యావసాయపు పనుల వివరములు	పాటు వివరములు			ఈపాటుతో జరుగు పని పరిమితి
	ప.జ.	మగ	ఇత లి	
23 తుమ్మ చెట్లను మొదటికి గొట్టి కంప, వంటచెరుకు, కలపగ నుపయోగ పడునట్లు తయారు చేయుట		30-40		100 రై. మ.
24 వెదుళ్లను నరకి చెలుపుట (సామాన్య రకము)		16-20		1000 వెదుళ్లు
25 ఫలసాయమును పొలము నుండి ఇంటికి దోలుట.	1	2		100-120 రై. మ.

2వ య సు బంధము

ఆయా తరగతుల ముఖ్య సస్యముల నేవ్యమునకు ఎకరమున కగుపాటు, కావలసిన ఎరువులు, విత్తులు వగైరాల యొక్కయు, ఫలసాయము యొక్కయు పరిమితుల యంచనాలు.

సస్య పు పేరు	పాటు			ఎరువులు				ఫలసాయము రై.వి.	
	చిక్కిరి		చిక్కిరి	విత్తులు (పానులు)	పిక్కిరి	పిక్కిరి	పిక్కిరి	పిక్కిరి	పిక్కిరి
	చిక్కిరి	చిక్కిరి							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
I ఆహార పదార్థములు									
A. తృణధాన్యజాతులు *									
1. వరి (మెట్టపంట, ముంగటి వానకారన విత్తునది) †	13	19	25	30	6 ప. యె.	-	18	24	

* ఆయా తృణ ధాన్యజాతుల సాగు వివరములు తృణ ధాన్యములు 1, 2 భాగములందు తెలుపబడెను.

† సస్యము పేరు ప్రక్కనే వ్రాయబడు నిట్టి వివరముల క్రింది సాంకేతికములు ఉపయోగింప బడును:—1. మెట్ట=మెట్ట అనగా వరాధారపుపైరు. 2. చోట=తగుమాత్రపు నీరుపెట్టుతో పైరు. 3. దం=దంప లేక మాగాణిపైరు(వరి). 4. ముం.వా.=ముంగటి వానకార (బాన్ - బాలై). 5. న.వా.=నడి వానకార (అగస్త్య - సెట్టెంబరు) 6. వె. వా.=వెనుకటి వానకారు (అక్టోబరు - నవంబరు) 7. కి. కా.=కిరకారు (డికంబరు - జనవరి) 8. ప. కా.=పయరకారు (ఫిబ్రవరి - మార్చి) 9. వే. కా.=వేపని కారు (ఏప్రిల్ - మే) 10. విత్తులను వెద=వెదజలుట, 11. గొర్రు=గొర్రుతో వేయట 12. నా.చా.=నాగటిచాలన వేయట. 13. నా.నా.=నారు నాటట. 14. మిశ్ర=మిశ్రణముగ.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
పరి (మెట్ట పంట - వెనుక జేసి నీరు కట్టు విధానము - గొర్రుతో పరుగులుగిత్తి)	13	26	15	50	8		22½	35
పరి (దంప) వె. కా. దమ్ముచేసి వెదజలు విధానము	9	21	27	50		20 న. శ 12 స్ఫు 16 స్ఫు.	22½	30
పరి (దంప; న. వా; నారు నాటు విధానమున; చెరువులు వగైరాల యాధారమున)	10	28	30	30	(30 రై. మ. ప. రో. 200 గా.)		25	40
పరి (దంప; ముం. వా; నారు నాటి; కాల వాధారమున జెల్లాలో)	12	32	29	21	30 రై. మ. ప. రో.	20 స్ఫు.	32	50
పరి (దంప; ప. కా; " "	10	33	36	40	20 రై. మ. ప. రో.	10 న. 16 స్ఫు.	25	32
పరి (దంప; పి. కా; దమ్ముజేసి మొలకకట్టిన విత్తులు వెదజలులు)	9	23	32	50	20 రై. మ. ప. రో.	10 న. 12 స్ఫు.	20	25
2. గోధుమ (తోట; వె. కా. గొర్రుతో విస్తట)	29	49	32	60	6	20 న.	25	40
3. మొక్కజొన్న (మెట్ట; ముం. వా. గొర్రుతో)	9	30	36	10	5		12	32
" (మెట్ట; వె. వా. గొర్రుతో)	9	28	28	12	3		10	22½
" (తోట; పి. కా. నాకటిచాటులో)	18	49	33	12	6		12000	40

శ్రీ ఎరువులను గరించిన సాంకేతికములు:—1. న=నశ్రజని 2. స్ఫు=స్ఫురత్పంచామజనిదము 3. ప. రో=పచ్చి రోట్ట
4. గా.=గొర్రెల లేక మేకల మంద 5. పం.=పండలివన్న 6. బూ.=బూడిద.

	1	2	3	4	5	6						
4. జొన్న (మెట్ట; ముం. వా. గొర్రుతో)	11	21	29	12	4	10	30					
" (మెట్ట; న. వా; గొర్రుతో)	9	19	25	12	4	9	25					
" (తోట; వే. కా; నా. చా.)	25	51	40	20	6	25	55					
5. Xంటె (మెట్ట, ముం. వా. వెద.)	11	16	31	8	4	9	24					
" " గొర్రుతో	11	20	29	6	4	10	25					
" " నా. చా; నా. నా.	11	22	35	8	5	11	25					
					100 నా.							
6. చోడి (" పెదచుట్ట)	12	17	25	8	4	9	22					
" " గొర్రుతో	11	21	28	6	4	10	22					
" " నా. చా; నా. నా.	11	23	34	8	5	11	22					
" " తోట; కి. కా; నా. నా.	19	45	49	6	6	22 ¹	40		15 న.			
" " ప. కా; నా. నా.	26	32	41	6	6	25	45		20 న.			
7. కొర్ర (మెట్ట; యం. కా; వెద)	10	14	17	8	3	8	16					
" " న. వా. గొర్రుతో	9	16	17	6	3	8	16					
8. అరిక (మెట్ట; ముం. వా; వెద)	6	10	9	20	3	9	15					
" " " గొర్రుతో	6	9	7	16	3	10	15					
9. వరి X " వె. వా; గొర్రుతో	8	12	9	10	3	7	11					
" (తోట; కి. కా; వెద. మధ్యలో)	17	33	11	12	6	15	25					
10 చామ మెట్ట ముం. వా; వెద.	5	9	7	12	2	6	10					
11 ఊద (" వే. కా; వెద)	4	8	7	10		5	9					

1	2	3	4	5	6	7	8	9
B. కాయధాన్య బాతులు *								
1. పెసర (మెట్ట; పె. వా; నా. చా)	6	8	13	24			5	6
" " " గొర్రు - పరికతో	1	1	3	8			2	2½
" " కలిపిన పరిక	8	12	7	8	3		5	9
2. కంది (మెట్ట; మం. వా; పెద)	4	12	20	5			4	5, 12,
" " మిశ్రణము X		8	6	2½			5	7, 15
" " మిశ్రణమందలి - మెట్టపరి	13	19	25	30	6		18	24
" మెట్ట; మం. వా; గొర్రు; మిశ్ర.	6	9	7	16			3	4, 8
" తో మిశ్రితమగు ఆరిక	5	7	9	8	3		10	15
3. పెసర (మెట్ట; మం. వా; పెద.)							4	20 పరిక
4. పెసర, మినుము :-								
" మెట్ట; పె. వా; పెద.	6	7	9	12			4	5
" " " క; పెద - పరిమళతో	1	3	9	16			3	4
" " " న. వా; గొర్రుతో; మిశ్ర.	1	2	4	8			2	2½
" తో మిశ్రితమగు జొన్న	9	19	25	12	4		9	25
5. అనుము (మెట్ట; పె. వా; నా. చా.)	5	7	15	40			6	1½, 6 ప. గా
6. నోయ అనుము (మెట్ట; పె. వా; నా. చా;)	6	8	11	20			4	5
" " " మం. వా; నా. చా;	6	9	24	16			5	7
7. బొబ్బర (మెట్ట; పె. వా; పెద)	6	8	16	16			5	8

* పీచి నేవల్ల వివరములు 'కాయధాన్యములు' అను సంపుటమున వివరింపబడెను.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
బొబ్బర (మెట్ట; పె. వా;) పెద + చోడి (నా. చా; నా. నా.)	1	2	5	8			21	3
3. ఉలవ (మెట్ట; న. వా; పెద)	10	23	34	8	5		10	20
C. అహారయోగ్యమగు చమురు గింజలు ?	6	8	13	16			6	9
1. నూపు (మెట్ట; పె. కా; పెద)	5	11	22	4	4		6	12
" " ముం. వా; గొర్రు	4	10	11	3	4		5	10
2. అవ మెట్ట; పె. వా; గొర్రుతో.	6	11	9	5	4		5	10
3. పెరుసెనగ మెట్ట; ముం. వా; నా. చా.	5	9	9	4	4		5	10
(నేలపై ప్రాకెడు రకములు)	10	22	103	50	12 వం.		18 కాములు	25 గొట్ట
" మెట్ట; ముం. వా; గొర్రుతో	7	13	78	75	4 బూ.		15	20
(నిలువు రకములు)								
" తోట; కి. కా; నా. చా;	26	48	108	75	8 బూ.		27	35
(ప్రత్యేకముగ వరివర్కలో)								
" తోట; కి. కా; పెరుకున్న చోడి చేనులో	11	23	79	50			16	20
చోడిని వేరుట								
" తో మిశ్రమగు చోడి (మర్కలో నాటి)	19	45	47	6	6 గొ.	15 న.	22 1/2	40
4. వరిసె (మెట్ట; పె. కా; పెద)	5	9	9	5	100 గొ.		5	10
5. కుసుంపా (మెట్ట; పె. వా; గొర్రుతో)	6	9	11	12	4		6	12

(వీనిని గురించి ' చమురు గింజలు, ఇతర చమురు దినుసులు ' అను సంపుటమున వివరింప బడెను.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
D. చక్కెర, పిష్టముల నొసగు బాతులు								
L. చెరుకు (పెట్ట; మం. నా; చా. సన్నని రకములు)	36173	73	65	రె. మ. దవ్య	10	50 న. 16 స్ఫు. 100 న. 30 స్ఫు.	500 చెరుకు 1200 చెరుకు	
" తోట; కి. కా; లావు చెరుకులు; చాళ్ళలో వాసము కేసి చుట్టు విధానము, డెల్టా కాల్వ యాధారమున, వరిమళ్ళలో	60278	120	90	రె. మ. దవ్య	20			
" (తోట; పం. కా; మధ్యమ లావుగల చెరుకులు; చాళ్ళలో; దణ్ణములకు కట్టుట; నూతుల యా ధారమున, వరిమళ్ళలో	70243	98	80	రె. మ. దవ్య	15	75 న. 22 స్ఫు.	900 చెరుకు	
" సన్నరకముల కార్చితోట	24100	42			8	40 న. 12 స్ఫు.	400 చెరుకు	
" లావు చెరుకుల కార్చితోట	41213	83			16	80 న. 24 స్ఫు. 60 న.	800 చెరుకు 600	
" మధ్యమ రకముల కార్చితోట	39200	62			12	18 స్ఫు. 30 న.	చెరుకు 100 దవ్య చెరుకు	
" విశవపు దవ్యకు (తోట; కి. కా.) తోలి దళ (20 పెంట్లలో)	8	26	8	20	రె. మ. దవ్య			
" రెండవ దళ (1 యెకరము)	23	97	34	100	రె. మ. దవ్య	20	600 దవ్య చెరుకు	

ర వీనిని గురించి 'చెరుకు, ఇతర చక్కెర పంటలు, పిప్పదవ్యములు' అను గ్రంథమున విపులముగ చెలువబడెను.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2. కర్రపెండలము (మెట్ట; ముం. వా. ఖండములను నాటి)	10	76	32	7000	20		125 దుంపలు	
" వోట, శీతకారు; ఖండములను నాటి.	28	104	48	7000	25		175 దుంపలు	
E. ఫలజాతులు								
1. నీమకంఠ (వోట; వె. వా; నా. నా.)	25	73	62	$\frac{1}{2}$	10*		120	
2. ఖర్బూవా (వోట; శీ. కా; గోతులు చీసి కట్టిన పాడెలలో)	25	107	56	1	15	80 న. 30 స్ఫు.	200	
3. తర్బూబా లేక పుచ్చ (వోట; ప. కా. గోతులు చీసి కట్టిన పాడెలలో విత్తి)	19	85	24	4	20	60 న. 20 స్ఫు.	250	
4. ద్రాక్ష (వోట; ముం. వా. 1వ సం॥ ఖండములు నాటి పండిరికేక్కించు)	14	172	9	485	11*	33 న.		
" 2వ సం॥	22	72	10	మొక్కలు	15	45 న.		
" 3వ సం॥	29	104	12		19	57 న. 15 స్ఫు.		

ద. పండు 1, 2, 3, 4, 5 భాగములు జూడనగును.

* ఈ యెరువులు కాక తీగలను నేలనుండి నిలకట్టుటకు 2500 పుల్లముక్కలును, పండిరికి 1200 నిలువు కొయ్యలును, 500 పొడవు పెనుళ్ళును, 200 తాటిపళ్ళును కూడ కావలయును. (నిలువు కొయ్యలు 3 సం॥లు, పెనుళ్ళు 4 సం॥లును మన్నును.)

* ఎరువులుగాక తీగలను ప్రాకించుటకు వలయు పండిరికి 532 బాడిదరాటలును, 3200 పొడవు పెనుళ్ళును, 2400 తాటి నళును కావలసియుండును.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
(బాగ్గింగ్)	4వ సం॥	31133	15		23	78 న.	85	
"	5వ సం॥	36149	18		27	89 ను.	110	
"	6వ సం॥	132630	64	485	95	90 న.		
"	7వ సం॥	41172	21		81	45 ను.	195	
"	8వ సం॥	5112		676	6	99 ను.	140	
"	9వ సం॥	27102	19	68	18	102 న.		
"	10వ సం॥	23127	15		23	51 ను.		
"	11వ సం॥	29115	18		27	81 న.		
"	12వ సం॥					93 న.		
"	13వ సం॥					30 ను.		
"	14వ సం॥					75 న.	80	
"	15వ సం॥					88 ను.		

1 చీకిపోయిన పెరుళ్ళను భర్తీ చేయవలసియుండును.

2 చీకిపోయిన చరతి కట్టు ఇనుప తీగలను తగిలించుటకు 264 బాడిద రాటలు కావలసియుండును.

3 వేరుపట్టక చీకిపోయిన బాడిదరాటలను భర్తీ చేయవలసియుండును.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
(ద్రాక్షతోట)	33135	22			31	90 న. 45 స్క్వ.	100	
5 సం॥ మొత్తము	117591	74		744	105	339 న. 113 స్క్వ.	180	
6 వ సం॥ నుండి	33145	23			35	90 న. 45 స్క్వ.	120	
5. ఆరటి-వామనకేరి (తోట; మం. వా.) కంపెనీతోట	33252	15		1348	30	225 న.	50 స్క్వ.	1000
వరి మళ్ళలో 1 వ సం॥	45192	10		పిలకలు		225 న.	560♦	పిలకలు
2 వ సం॥	12	49					160♦	2000
3 వ సం॥	90493	25		1348	30	450 న.	770	పిలకలు
3 సంవత్సరములకు మొత్తము				పిలకలు				3000

5 ద్రాక్షతోట పెక్కించుటకు రూపులపై కొట్టిన మేకులతో బంధించుటకు 14 సం॥నకు (7 సం॥దశుల) పూతయినప
 తీగ (పూతయినప కొక్కెపు మేకులు సహా);
 * అరటి గెలకుల బోటు పెట్టుటకు 700 ముదలు పోటు పెద్దపైరవారప్రాటిముక్కలు - పెద్దపైర 6, సం॥లు
 మున్నును. పెద్దపైరలో కొలి సం॥ 100 ను, రెండవ సంవత్సర ప్రారంభమున తక్కిన వానిని గొనవలసియుండును.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
అరటి, కర్పూర చక్కెర కేరీ (ప్రోట; టి.కా.) కంపెనీపదతి 1వ సం॥	14	87	2	823	25	180 న.	280 *	700
2వ సం॥	27	146	10	పిలకలు			రె. మ.	పిలకలు
3వ సం॥	33	160	10			180 న.	280	700
4వ సం॥	33	175	10			180 న.	210	1400
4 సంవత్సరములకు (2 పంటలకు) మొత్తము	107	568	32	823	25	540 న.	770	2800
అరటి, కర్పూర చక్కెర కేరీ (ప్రోట; టి.కా.) (భూములందు కొద్ది నరుకటి) 1వ సం.	14	52	5	397	40			
2వ సం.	34	112	6	పిలకలు	40		100 +	
3వ సం.	35	123	11		40		200	
3 సంవత్సరములకు (2 పంటలకు) మొత్తము	83	287	22	397	100		300	
4వ సంవత్సరమునుండి 10వ సం॥ వరకు (సగటున)	35	123	11		40		160	
అరటి; అన్యుతిపాణి (మెట్ట; కుం.వా); వేదిలో పడును	13	52	3	494	20			
నిండు మెట్ట వేలపై. 1వ సంవత్సరము				పిలకలు				

* గెలలకు బోట్టు పెట్టుటకు రెండు మొదలు పోటు పెనురు లేక రుయితుకు కొయ్యలును కావలయు. ఇవి 5 సం॥లునున్నను.
బోట్టును గెలల కాడలను కొట్టెనైనానా త్రాళ్లలో గట్టదగును.
+ డిల్లో డిల్లో 320 పెనురు లేక ఇతర కొయ్యలు.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
అరటి; అన్నతనాటి)	2వ సం॥	13	81	6			100 +	
	3వ సం॥	14	84	11	30		100	
	3 సం॥లకు (2 వంటలకు) మొత్తము	40	217	20	80		200	
	4వ సం॥ నుండి 10 సం॥ల వరకు (సగటున)	14	84	11	30		80	
6. అనాస (మెట్ట; న.వా;) ఆంధ్రరమణుల కట్టిన కొండచరియలపై.	1వ సం॥		1170					
	2వ సం॥		60		పిలకలు		30	
	3వ సం॥		85		720		150	
	4-7 సం॥లకు		360				700	
	8-11 "		220				320	
	11 సంవత్సరములకు మొత్తము		1895		7920		1200	
అనాస; 8వ ప్రదేశములందు (నోట; న. వా;) ఎత్తు చేసిన పెద్దపై నీడకొర కరటిచెట్లను నాటి. 1వ సం॥		8	62		25	60వ.		
					7200 అ నాపిల్లలు			
					192 అరటి,			
					720 అ నాస			
+ డిటో	2వ సం॥	6	60		25	60వ.	30	45 అరటి
					పిలకలు		అనాస	కాయలు
150 పెనుగు లేక యిథర కొయ్యల.	8వ సం॥	6	65		25	60వ.	150 అనాస	60 అ.కా.
	4వ సం॥	6	70		25	60వ.	200	50

+ డిటో డిటో 150 పెనుగు లేక యిథర కొయ్యల.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
(అనాస - సమ ప్రదేశము)	5వ సం.	68			25	60 న.	150	40
	6వ సం.	66			25	60 న.	100	30
	7వ సం.	45					50	20
7 సంవత్సరములకు మొత్తము	41439				150	300	650	245
7. బొప్పాయి (చోటా; న.వా;)								
	1వ సం॥	27 96	12705 మొక్కలు		25	45 న.		
	2వ సం॥	40 90	20 110		25	50 న.	200	
	3వ సం.	43 88	29		25	50 న.	300	
	4వ సం.	43 88	29		25	50 న.	300	
	5వ సం.	43 85	29		25	50 న.	200	
	6వ సం.	15 52					50	
6 సంవత్సరములకు మొత్తము	211499	119		815	125	245 న.	1050	
8. కమలూఫలం (మెట్ట; షీ. కా;)								
అడవులందరి లోయప్రక్కలందు.		510		158 మొక్కలు				
	2వ సం.	92						
	3వ సం.	92						
4-7 సంవత్సరములు	144							
8-11	184	20			24		64	
మొత్తము 11 సం॥లకు	1022	20			24		64	
16 వ సం॥ నుండి	58	16			15		40	

1	2	3	4	5	6	7	8	9
9. చేతనారీ నారింజ (ప్రోట్య; కి. కా.) 1వ సం.	9	26	3	70 మొక్కలు	3			
2వ సం.	20	37	14		6			
3వ సం.	25	44	16		10			
4వ సం.	28	50	4		12			
5వ సం.	30	54	6		14			
6వ సం.	32	56	10		16	12 వ.	10	
7 - 10వ సం॥లు	140	216	84		84	16 స్ప.	140	
10 సంవత్సరములకు మొత్తము	284	488	197	70	147	120 వ.	150	
11వ సం.	40	84	32		23	100 స్ప.	60	
16 వ సంవత్సరము నుండి	41	91	40		36	42 వ.	90	
						26 స్ప.		
						72 వ.		
						36 స్ప.		
10. తీయ నారింజ (ప్రోట్య; కి. కా.) 1వ సంవత్సరము	9	32	3	89 అంటు	3			
2వ సం.	23	44	19		8			

1	2	3	4	5	6	7	8	9
(త్రయసారింజ)	27	54	21		10		53	
3వ సం.	30	60	4		12		88	
4వ సం.	32	64	6		14		96	
5వ సం.	34	68	10		16	12 న.	8	
6వ సం.						16 ముప్ప.		
7 - 10 సం॥లు	156	324	80		84	108 న.	112	
						84 ముప్ప.		
10 సంవత్సరములకు మొత్తము	311	646	143	89	147	120 న.	120	
						100 ముప్ప.		
11వ సం.	44	96	30		26	42 న.	48	
						26 ముప్ప.		
16వ సంవత్సరము నుండి	45	103	38		36	72 న.	72	
						36 ముప్ప.		
11. నిమ్మ (తొట; కి. కా.)	11	40	5	158 మొక్కలు	4			
1వ సంవత్సరము	27	44	26		10			
2వ సం.	34	59	28		12			
3వ సం.	40	69	4		14			
4వ సం.	43	74	7		16	12 న.	4	
5వ సం.						16 ముప్ప.		

1									
2	3	4	5	6	7	8	9		
(నిబద్ధ)									
46	79	13		20	20 న.	12			
188	360	92		120	18 ము.	168			
					160 న.				
					92 ము.				
7 - 10 సం॥లు									
389	725	175		196	192 న.	184			
47	96	29		36	126 ము.	72			
					52 న.				
					26 ము.				
10 సంవత్సరములలో మొత్తము									
17	69	12	397	16	12 న.				
			మొత్తము		12 ము.				
21	61	38		18	30 న.	1			
					24 ము.				
25	69	47		20	36 న.	4			
					24 ము.				
28	73	56		22	42 న.	7			
					26 ము.				
31	81	65		24	48 న.	10			
					26 ము.				
11వ సంవత్సరము నుండి									
12. అంజూర (ప్రోటో; మాం. వా.) 1వ సం॥									
2వ సం॥									
3వ సం॥									
4వ సం॥									
5వ సం॥									

(30)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
(అంతర)								
6వ సం.	35	89	72		26	54 న.	18	
7-10 సంలకు	142	366	328		114	28 ను.	82	
						246 న.		
10 సంలకు మొత్తము	324	835	650	397	240	120 ను.	117	
11వ సం.	36	93	88		30	468 న.	25	
						260 ను.		
						66 న.		
						32 ను.		
12వ సం. (అంతరము. వా.)	17	68	12	397	16			
				మొత్తము				
2వ సం.	26	52	36		18		1	
3వ సం.	30	61	41		20		3	
4వ సం.	35	70	47		22		8	
5వ సం.	39	79	56		24			
6వ సం.	44	88	64		26		13	
7-10 సంలు	182	372	286		132		82	
10 సంవత్సరములకు మొత్తము	372	790	542	397	248		107	
11వ సంవత్సరము నుండి	46	92	76		36		25	

1	2	3	4	5	6	7	8	9
14. బామి (హోట; మం. వా.)	15	28	2	110	6			
15 సం॥				అంటు				
2వ సం.	16	30	12		8		1	
3వ సం.	20	36	14		10		4	
4వ సం.	22	41	16		12		12	
5వ సం.	25	46	21		14		20	
6వ సం.	28	52	26		16		174	
7-10 సం॥లు	116	224	154		84		211	
10 సంవత్సరములకు మొత్తము	240	457	245	110	150		64	
11వ సంవత్సరము నుండి	29	56	50		26			
11 (పెట్టి; మం. వా.)	9	54	1	133 మొత్తము	4			
1వ సం॥	9	40	3		5			
2వ సం॥	9	11	7		6			
3వ సం.	9	11	12		8		1	
4వ సం.	9	12	17		10		4	
5వ సం.	9	12	24		12		9	
6వ సం.	9	12	24		58		108	
7-10 సంవత్సరములు	40	62	106					
10 సం॥లకు మొత్తము	94	202	190	133	103		122	
11వ సం॥ నుండి	10	18	39		17		48	

1	2	3	4	5	6	7	8	9
15. నీరసం (మెట్ట; మం. వా.) (విత్తున నాటి)	10	11	3	4 1/2 పాన	4			
2వ పం	9	10	6		5			
3వ పం	9	11	9		6			
4వ పం	9	12	13		7		2	
5వ పం	9	13	15		8		8	
6వ పం	9	13	17		9		12	
7-10 పంలు	37	57	106		46		124	
10 పంల మొత్తము	92	127	169	4 1/2	85		146	
11వ పంల మొత్తము	10	15	31		13		44	
16. జీడిమామిడి (మెట్ట; మం. వా.)	5	36	2	11 పాన	4			
2వ పం.	5	36	4		5			
3వ పం.	5	6	8		6			
4వ పం.	5	7	13		7		1 గంజలు	1 పండు
5వ పం.	6	8	17		8		1	4
6వ పం	6	9	25		9		8	12
7-10 పంలు	28	46	175		46		32	128
10 పంల మొత్తము	58	148	244	11	85		36 1/2	145
11వ పంల మొత్తము	7	14	43		13		9	36

1	2	3	4	5	6	7	8	9
17. మౌనుడి (మెట్ట; మం. వా.)	10	29	2	40 అంటు	4			
1వ సం॥								
2వ సం॥	9	33	2		6			
3వ సం॥	9	36	3		8			
4వ సం॥	9	27	5		5			
5వ సం॥	9	10	3		6			
6వ సం॥	8	12			15 పాను		8	
7-9వ సం॥లు	24	41			32 ముప్ప.		72	
10వ సం॥	8	15			45 ప.వి.		40	
					96 ముప్ప.			
					15 ప.వి.			
					32 ముప్ప.			
10 సంవత్సరములకు మొత్తము	86	203	15	40	29+75ప.వి.		120	
16 సంవత్సరములనుండి	8	17		అంటు	160 ముప్ప.		60	
					15 ప.వి.			
					32 ముప్ప.			
18. సపోటా (మెట్ట; కి.కా.)	4	18	1	40 అంటు	2			
1వ సం॥								
2వ సం॥	9	35	3		6			
3వ సం॥	9	40	3		8			

శ్రీ పద్మయోగిని సకలభుక్త నిక్షేప (పానులతో)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
(సపోటా)	4వ సం॥	10 44	4		10	15 ప.వి.	8	
	5వ సం.	10 48	5		12	32 స్ప.		
	6వ సం॥	9 40	8		6	45 ప.వి.	45	
	7-9వ సం.	28 66	48		24	96 స్ప.		
	10వ సం.	10 28	24		10	15 ప.వి.	25	
	10 సంవత్సరములకు మొత్తము	59 319	96	40	78	75 ప.వి.	75	
	16వ సంవత్సరము నుండి	10 36	40	అంటు	10	160 స్ప.	45	
	19. కొద్వేర (మెట్టకీ. కా.) కంఠం చుముద్రానుకట్టిన 1వ సం॥	4 56	1	49 మొక్కలు		35 ప.వి.		
	మొక్కలను నాటి వ్యవసాయము (వందల రూపాయలలో)	7 21	8	7		32 స్ప.		
	3వ సం.	7 7	5					
	4వ సం.	7 7	5					
	5వ సం.	7 7	5					
	6వ సం.	7 7	5					
								100 కాయలు.

వ్యవసాయ మొక్కలు క దలకుండు నిలగట్టుదుకు 49 రూపాలు కావలయును,

1	2	3	4	5	6	7	8	9
(కొత్తెర)	7వ సం.	10	14	3		2+1 బా.	25 హా. ప. వి.	200 కాం
	8వ సం.	10	15	3		3+1 $\frac{1}{2}$ బా.	25 " "	350 "
	9వ సం.	11	16	3		4+2	25 " "	500 "
	10వ సం॥	11	17	3		5+2 $\frac{1}{2}$	25 " "	800 "
	10వ సం॥ మొత్తము	81	147	41	56	14+7 $\frac{1}{2}$	100 "	1950 "
	11 - 15వ సం॥లకు	55	93			25+12 $\frac{1}{2}$	125 " "	9000 "
	16 - 20వ సం॥లకు	55	108			25+12 $\frac{1}{2}$	125 " "	14650 "
	20వ సం॥లకు మొత్తము	191	247	41	56	64+32 $\frac{1}{2}$	350 " "	25600 "
	21వ సం॥ను నుండి	11	22			5+2 $\frac{1}{2}$	25 " "	3000 "
20. కొత్తెర (మెట్టకాడి వేలపై. 1వ సం॥		4	33	1	64	1 బా.		
	2వ సం.	7	42	7	మొక్కలు 6	$\frac{1}{2}$ బా.	8 రె. మ. పచ్చి కొట్టి	
	3వ సం॥	7	38	6		1 $\frac{1}{2}$ "	16 "	
	4వ సం॥	7	25	5		1 $\frac{1}{2}$ "	24 "	
	5వ సం.	7	11	4		1 "	32 "	
	6వ సం.	7	11	4		1 $\frac{1}{2}$ "	40 "	

I	2	3	4	5	6	7	8	9
(కొత్తెర పెట్ట; కె. వా.)	10	14	3		2 ప. యె. 1 1/2 బా.	16 ప. ప. వి.		
8వ సం.	10	15	3		3+1 1/2	16 "	100	
9వ సం.	11	16	3		4 + 2	16 "	200	
10వ సం.	11	17	3		5+2 1/2	16 "	350	
10 సంవత్సరములకు మొత్తము	81	220	39	70	14+11 1/2	64 ప. వి. 120 ప. వి.	650	
11-15 సం లకు	58	94			40+15	80 ప. వి.	5700	
16-20వ సం లకు	60	114			50+17 1/2	80 "	13250	
20 సంవత్సరములకు మొత్తము	111	428	39	70	104+43 1/2	224 "	19600	
21వ సం ను నుండి	12	24		మొక్కలు	10+3 1/2	120 ముప. వి. 16 ప. వి.	3000	
21. ఫలజాతులనాడు, అంటు,								మొక్కలు
1 బాప్పాయి - క్షి నెంటులో	12			6 బె	2 1/2			600
2. బామి "	15			4 "	2 1/2			400
" విడతలలో	27			4 "	1 1/2			360
3. వనస - బుట్టలలో	6			440 గంజలు				360

I	2	3	4	5	6	7	8	9
4. బీడిమామిడి-బుట్టలలో	27		1100	900				
5. ద్రాక్ష (ఖండములు వేరుపట్టించి - గోలెములలో)	38		1600	1000	1		1000	వేరుపట్టిన ఖండములు.
6. అంజూర (")	35		1600	800	1		800	"
7. చేరవారి నారింజ లేక నిమ్మ మొదటి నారుమడి 3/4 సెంటు రెండవ నారుమడి 3 సెంటులో	8	6	1 పా.	3/4				
8. తీయనారింజ-వేలపై పెంచిన మొక్కలకు X త్రిన మొక్కలు	9	49	36	4 1/2			360	మొక్కలు
" గోలెములలోని కత్తిన మొక్కలకు X త్రిన మొక్కలు	5	43	30	1 పా.	3 1/2		240	మొక్కలు
9. కొబ్బరి-మొదటి నారుమడి 1/2 సెంటు " రెండవ నారుమడి 10 సెంటు	3	47	80	1 పా.	3 1/2	1 బూ	216	వేరుపట్టిన మొక్కలు
10. మామిడి-గోలెములలోని మొక్కలకు X త్రిన వేరుపట్టిన మొక్కలు	9	36		144 కా.	40 రె.ను.	పచ్చి కొట్ట	100	"
	66		1000	2 1/2	1 1/2 బూ		450	వేరుపట్టిన మొక్కలు

(31)

I		2	3	4	5	6	7	8	9
II. ప్రోటా-గోరెములలోని మొక్కలకు గురిపడిన చేరుపంటలు									
F. కూరదీనులు									
1. వంX (మెట్ట; మం. వా) నాకునాటి		8	43	66	1 హె. పాల	2 1/4	18 న	400 అంటు	
" (ప్రోట; వె. వా) "		10	29	48	గింజలు	10+2 1/4 పెం		120	
" (" ; కి. కా) "		31	80	68	1 1/2	12 3/4		120	
2. మిరెప (మెట్ట; మం. వా) "		9	44	104	1 1/2	15		150	
3. బెండ (మెట్ట; మం. వా) విత్తులునాటి		9	12	36	6	10+2 1/4 పెం	60 వ. మిర్చి	80	
" (ప్రోట; ప. కా) "		26	52	38	8	10		80	
4. గోరుచిక్కడు (మెట్ట; మం. వా) "		9	14	32	8	12		80	
5. మొక్కచిత్తుడు (ప్రోట; వె. వా) "		21	33	58	40	4 పెం.		60	
6. తీగచిత్తుడు (మెట్ట; మం. వా) "		5	94	56	2	10+2 1/4 పెం	4 * పెం	80	
7. గోలకొండ చిత్తుడు (మెట్ట; వ. వా) "		8	31	40	4	4 * పెం		60	

a 'కూరదీనులు' అను సంపుటములో వీనిని గురించి విపులముగా చెల్లపబడెను.

* తీగలను పండిమొద ప్రాకించవలసి యుండును. (పండిరికివలయు సానుగ్రిని గూర్చి 1వ యనుబంధము చూడుడు). పండిరికి 700 నిలువురాటలును 1120 పొడవు చెడుకును, 2000 తాటిసకును కావలసియుండును. రాటలును, చెడుకును 4-5 సం. లు మన్నును

♦ తీగలను పెత్తెక్ ప్రాకించుటకు చెడుకును నాటవలసి యుండును.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
8. అంటి (తొట్ట; మం. వా) కంపెనీ పదతి	70	345	20	990	పిల్లలు	25	160	500
" (తొట్ట; మం. వా) మధ్యమపదతి	66	240	20	397	పిల్లలు	100		300
" (మెట్ట; మం. వా)	40	217	20	494	పిల్లలు	80		180
9. దోస (తొట్ట; ప. కా) విఘ్ననాటి	14	82	20	2		16		120
" (మెట్ట; మం. వా)	9	15	27	3		8		120
10. బీర (మెట్ట; మం. వా)	9	15	24	6		8		100
" (తొట్ట; ప. కా)	14	82	18	5		16		100
11. గమ్మడి (మెట్ట; మం. వా)	9	38	8	2		20		160
12. బూడిదగమ్మడి (మెట్ట; మం. వా)	9	45	10	3		30		160
13. పొట్ట (తొట్ట; పే. కా)	18	167	3	3	*	16		175
14. కాకర (తొట్ట; వె. వా)	38	190	28	3	a	16		125
15. దొండ (తొట్ట; కి. కా)								
ఖండములు నాటి-వకనాగి కవిధానము	27	152	63	7280	b	32	48	150
					ఖండములు			

గ గెలకు బొట్టు పెట్టుటకు మొదలు పోటువాసము లేక యిక్కర రాటలు అవసరము

ల " " " " " "

స్ " " " " " "

* పందిరిమీద ప్రాకింపకలెను. దీనికి నిలుపురాటలును, వెదుగును, నకును అవసరము.

a " " " " " "

b " " " " " "

1	2	3	4	5	6	7	8	9
దొండ (తోట; కి. కా) బహువారి కవిధానము								
1 వ సం.	29	237	105	2028	ఖం.	48	స.	135
2 వ సం.	38	95	59		28	43	స.	175
3 వ సం.	33	97	53		28	48	స.	125
3 సం. లకు మొత్తము.	95	429	217	2028	88	144		435
16. తోటకూర (మెట్ట; మం. వా.)	9	26	54	2	12			50 త. మొ.
" (తోట; ప. కా.)								75 మ. కా.
" (కాయతోటకూర (తోట; కి. కా)	19	44	22	2½	12			80 మొ.
17. గోంగూర (మెట్ట; మం. వా.)	39	91	61	6	15	48	స	275 రొట్టె
"	11	16	50	20	10			40 మొ.
"								30 అకు చే.
18. మట్టు బచ్చలి (తోట; వె. వా.)	16	38	20	8	12			75 మొ.
19. గోబి (తోట; వె. వా; నా. నా.)	25	112	136	½	20+5 పెం.			100 బుట్టలు
20. పూనోబి (తోట; వె. వా; నా. నా.)	25	112	133	½	20+5 పెం.			75 పూవులు
21. గుంపగోబి (తోట; వె. వా; నా. నా.)	22	98	116	½	20+5 పెం.			150 చం.
22. ముల్లంగి (")	16	34	48	11	10			100 చం.
23. ఉల్లి (తోట; కి. కా; నా. నా.)	30	74	80	4	20	36	స	160 x డబ్బె
24. ఉరలగడ్డ (తోట; వె. వా.) దుంపలనునాటి	25	86	52	25 మ. చం.	25			150 చం.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
25. కొండ (మెట్ట; మం.వా.) దుంపలను నాటి	8105	1640	మ. దుం.	25			240	
26. చేమ (మెట్ట; మం.వా.)	7 50	41	25 మ. దుం.	20			150	
" (మెట్ట; ప. కా.)	38106	62	25 మ. దుం.	20	60 న		175	
" (మెట్ట; ప. కా.)	311318	116	36 మ. దుం.	20	120 న 4 మ		300	
27. చారకం ద (మెట్ట; పి. కా.)	9178	16	50 మ. దుం.	30 గ			300	
28. పెండలము (మెట్ట; మం. వా)	17 55	52	30000	15			120	150
29. చిరుగడము (మెట్ట; న. వా) ఖండములను నాటి			ఖండములు				దుంపలు	గొట్ట
30. వగ్గ కాలపుబాతులు గగటు (మెట్ట)	10 14	34	108				90	
31. కీత్త కాలపు బాతులు-గగటున (మెట్ట)	20 59	74	15				100	3821 X. గా
32. వగ్గ బాతులు-గగటున (మెట్ట)	31111	44	3		16	20 మ	160	
II సంభారములు, పరిమళ ద్రవ్యములు, ఇతర ఓషధులు								
1. మురైప (మెట్ట; న. వా) నాడు నాటి	10 75	107	1 1/2	13			10	30 కంప
" (మెట్ట; నె. వా. లేక పి. కా.)	26105	153	1 1/2	13	80		15	45 కంప
2. భవీయము (మెట్ట; నె. వా)	9 12	13	10	5			5	
3. బీరిక (మెట్ట; పి. కా)	32 69	44	25	10			7 1/2	
4. గొల్లి (మెట్ట; మం. వా) పాయలను నాటి	10 21	82	12 1/2 లె. మ	12			100	
			పాయలు					
5. వెలులి (మెట్ట; నె. వా)	16 55	55	6 పాయలు	1 1/2			50	

గ్రామములను పరిమళ ద్రవ్యములు, ఇతర ఓషధులు అను పంపుటలను విపులముగా తెలుపబడెను.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6. పనులు (ప్రోట్యూనుం.నా) దుంపలను నాటి	82	83	54	30 రై.ను దుంపలు	15	60 న	50 కాడికించి తయారు చేసినది + 120 పచ్చిది	
7. అల్లము (ప్రోట్యూ. వే. కా) ,	25	86	76	16	30 రై. ను. ప. రొట్టె			
8. మిరియము (మెట్ట; మం. వా) ఖండములను నాటి								
1 వ సం॥	469	10	2420	ఖం. *				
2 వ సం॥	47	18		*				
3 వ సం॥	41	18						
4 వ సం॥	50	19					$\frac{1}{2}$	
5 వ సం॥	49	20					1	
6-9 వ సం॥ లు	186	90					9	
10 వ సం॥ నుండి	44	25					$3\frac{1}{2}$	
10 సం॥ లకు మొత్తము.	886	200		2420			14	

+ పచ్చిపనులను ఇతరుల చెనములందుండికించుకొనువారు చెనమునకును, ప్రొయ్యకిని అద్దెనివ్వవలసి యుండును. వంట
చెరుకును కొంతవరకు కొనవలసి రావచ్చును.

రైతులకు చెనమును అవిసెవిత్తులను మళ్ళీలోనే చలదగును.

*తీగల నెక్కించుటకు 441 పచ్చి బాడిద రాటలు అవిసరలోనే నాటుబడియుండవలెను. భారీలను నింపుటకు
రెండవ సంవత్సరము 44 రాటలు కావలసియుండును.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
9. పిప్పలి (పెట్ట; ముం. వా) ఖండములను నాటి								
1 వ సం॥	12	32	42	38500 ఖం	30		5 వేళ్లు	
2 వ సం॥	2	33	52		15			
3 వ సం॥	2	22	14		15			
4 వ సం॥	2	33	52		15		5 వేళ్లు	
4 సం॥ లకు మొత్తము.	18	120	160	38500 ఖం	75		10 "	
5 వ, తరువాతి వేసి సంవత్సరము	2	22	14		15			
6 వ, తరువాతి సరి సంవత్సరము	2	33	52		15		5 వేళ్లు	
10. తమలపాక (ప్రోట; కి. కా) (శీగల కొనముక్కలను నాటి) అవిసె పెట్ట మీదకెక్కించి * 1 వ సం॥	100	410	110	33000 ఖం	40			
2 వ సం॥	131	683	36		120			
3 వ సం॥	131	683	36		120		40 "	
4 వ సం॥	131	743	36		120		32 "	
4 సం. లకు మొత్తము	493	2519	128	33000	400		112 "	

శీగల పాక శీగల పెక్కించు అవిసె మొక్కలను పెంచుటకు 45 పా. గింజలు కావలసియుండును. ఇవికాక యీచెట్లకు పోడుగ వరుసులలో నచటచట 2480 పెరుళ్లునుగూడ నాటి వానినెగుడు కొన్ని శీగల పెక్కింపవలసియుండును. పోటచుట్టును గట్టు దడికి 280 నిలువుకొయ్యలును, 8000 యీతాకులును, తగినన్ని తాడినళ్లు లేక యితర నారయు కావలసి యుండును. శీగలను నిలగఁబెట్టకు అరటి తడవ లుపయోగింపబడును.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
తమిళనాడు (ప్రోట; కీ. ఆ) (పండిరిమొది శిక్షించి) *								
1 వ సం॥	122	079	22	38500	40			
2 వ సం. నుండి	115	598	836		120			36 లక్షలవరకు
11. పోకనారు - మొదటి నాడుమొది 2 సం.	18	27	1600	కామ	1			
(ప్రోట; వె. హ)								
" రెండవది 10 పెంటు (ప్రోట; మం. హ)	5	28	9	1225 మొక్క	2			
1 వ సం॥	5	15	9		2			
2 వ సం॥	5	26	9		2			1100 మొక్క
3 వ సం॥	15	87	54		7			1100
2 మళ్లకు - మొత్తము	27	117	60	744	16			
12. పోకనారు (ప్రోట; మం. హ) 1 వ సం.	30	96	60	మొక్కలు	18			
2 వ సం.	36	108	60		20			
3 వ సం.								

* పండిరికి 924 రాటలను, 1300 నిడివి వెదుళ్ళను, పైని నీడకొరకు పరచుటకు గడ్డి లేక దంటును తగినంత తాటి లేక యితర నారయు కాపలనీయుండును. ఇవిగాక తీగలను పండిరి యొత్తువర క్షేత్రాకించుటకు 18000 పుల్లలు లేక కొయ్యలు, తీగలను గట్టుటకు అరటి తడపలును గావలనీయుండును.

41	120	60	22	11	22
47	134	63	24	4	24
47	140	68	26	56	26
172	650	358	124		124
400	1365	729	744	611	250
49	185	110	36	24	36
7	13	26	10	5	25
7	13	22	12	41	20
1	4	15	6	3	15
9	16	17	6	6	12
30	67	47	12	15	40
7	21	22	3	6	
	32	36		8	16
1	34	36		8	16
	64	72		16	32

III పారిశ్రామిక సస్యములు*

I. ప్రత్తి (పెట్టి; ముం. వా.) ప్రత్యేకముగా గొర్రులో

" (పెట్టి; న. వా.) ప్రత్యేకముగా గొర్రులో

" " మిశ్రణముగా గొర్రులో

" ప్రత్తిలో మిశ్రణముగా కొర్ర

" (పెట్టి; న. వా.) నాXటిచ్చారలో విత్తి

" బహువారిక జాతులు 1 వ సం.

2 వ సం.

3 వ సం.

4 - 6 సం.లు

* పీఠి పాగుడు మరియు వివరములు 'పారిశ్రామిక సస్యములు' అను ప్రత్యేక సంపుటమున గానవగును.

I	2	3	4	5	6	7	8	9
I. ప్రతి బహుళికాశులు 5-7 సం. లు 8 వ సం.	2	68	72		10		16	32
		40	34				7	40
2. గోగు (మెట్ట ముం. నా) పెదజల్లి	10	259	272	3	20		61	136
3. జనుము (9) "	12	28	62	30	10		12	24
4. కిత్తనార (1) "	9	17	35	40			8	15
5. కిత్తనార (1) "	2	118		840				
6. కిత్తనార (1) "				మీల్కులు				
7. కిత్తనార (1) "		12		42				
8. కిత్తనార (1) "		36						
9. కిత్తనార (1) "		32						
10. కిత్తనార (1) "		36		840			20,000	
11. కిత్తనార (1) "		96		మీల్కులు			మట్టలు 20,000	
12. కిత్తనార (1) "							మట్టలు 60,000	
13. కిత్తనార (1) "							మట్టలు	
14. కిత్తనార (1) "	2	380		1722			100000	
15. కిత్తనార (1) "		38					20000	
16. కిత్తనార (1) "	16	200	240	2	లక్షలు	40 రూ. 60	75 రై. మ.	
17. కిత్తనార (1) "							100 మో. లు	
18. కిత్తనార (1) "							మీల్కులు రై. ను. ప. నా	
19. కిత్తనార (1) "							కూడలు	

1	2	3	4	5	6	7	8	9
5. తుంగ (చాపలకారకు) 2 వ సంవత్సరమునుండి	8	246	424		40 బు.		150 రె.బు.	
6. అమడము (మెట్ట; న. వా.) నా. చా.	9	15	13	16	5		కాగజులు	25
" (మెట్ట; వే. కా.) * విశ్రాంతము	1	5	5	12	3		4	12
" " పెనకతో	6	8	13	24			5	6
7. గులాబి (తోట; వె. వా.) నేలంట్లు నాటి 1 వ సం.	36	259	62	2272	30		36000	
				నేలంట్లు			పూవులు	
2 వ సం.	47	154	144		30		180000 "	
3 వ సం.	47	154	188		30		240000 "	
8. మల్లె (తోట; వె. వా.) నేలంట్లు నాటి 1 వ సం.	130	567	394	2272	90		488000 "	
	36	398	56	3993	30		400 శేర	
				నేలంట్లు			పూవులు	
2 వ సం.	37	167	152		32		2800 "	
3 వ సం.	37	299	224		32		6400 "	
మాడు సం.లకు మొత్తము	110	864	432	3993	94		9600 "	
IV పశుగ్రాసములు వగైరొక్క								
A. పశుగ్రాసములు.								
1. జొన్న (మెట్ట; మం. వా.) వెడజల్లి	11	17	12	50	8		160	

* పీని సాగును గురించిన వివరములు 'పార్శ్వముల' అను ప్రత్యేక సంపుటమున గానవచ్చును.

పీని సాగును గురించిన వివరములు 'పశుగ్రాసములు, పచ్చి మొదలు వగైరా' అను ప్రత్యేక సంపుటమున గానవచ్చును.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. జొన్న (నోట; ప. కా) గొర్రునో	32	65	20	60	16		320 పచ్చిబాడు 300	
2. గిన్నడి (నోట; మాం.వా) పిల్కలనూటి 1 వ సం.	37	104	85	15000	50		పచ్చిగడ్డి 960	
2 వ సం. నుండి	56	157	156	పిల్కలు	50		100	
3. గరిక (మెట్ట; మాం.వా) వేళ్లనుకరికినాటి 1 వ సం.	11	20	57	24 రై. మా.	12		200	
2 వ సం. నుండి	7	13	78	వేళ్లు	12		25 ఎండు జనుము	
4. జనుము (మెట్ట; వె. వా) కెదజలి	5	10	12	40			20	
5. (మెట్ట; కి. కా) ,, వరిమళ్లలో		5	10	40			75 పచ్చి గొట్ట	
విలిపెనర (మెట్ట; వె. వా) ,,	5	10	16	20			150 ప. గొ	
6. లాగర్న్ (నోట; వె. వా) నా. చా. 1 వ సం.	26	54	34	10	25		420	50
2 వ సం. నుండి	39	105	60		30		240	దంప
7. చిరుగడము (మెట్ట; మాం. వా) ఖండములునాటి	13	36	72	33000	20		గొట్ట	60
ఖండములు				ఖండములు			300	దంప
8. (నోట; వె. వా) ,,	44	93	92	33000	20		గొట్ట	దంప
				ఖండములు				

1									
	2	3	4	5	6	7	8	9	
B. పచ్చి యెరువు సస్యములు									
1. జనులు (మెట్ట; మం. వా) పెదజల్లి	3	4	6	30			100		
2. జనులు (మెట్ట; ప. కా.) " పరిమళము	7	10	12	20			240		
3. నీలి (మెట్ట; ప. కా.) " " జాన్మము	9	19	25	12	4		75		25
4. పెదపలి (మెట్ట; ప. కా.) " " పెదపలి (పరిమళము)	1	3	9	16			50		4
C. అవరణము									
1. నీమలింక (1000 అడుగుల పొడవునకు) విరులను నాటి	21	8	5 $\frac{1}{2}$		2				
2. కిరణాకర (1000 అ. పొడవు) (మం. వా. కాకున పొడవున నాటి)	47	2	700	పిల్లలు					
D. వంటపెరుగు, కలప వస్త్రములు	8	37	6	9	150	గ్.	30000		
1. పరుగుడు-పింటి నాకుమడి విధానము 6 పెంటలు									

* పిల్ల సాగును గురించిన వివరములు 'పక్షి గ్రామములు, పచ్చి యెరువులు వ. గ్రా.' అను ప్రత్యేక సంపుటమున గాననగును.

బ్రిటిష్ పాఠశాల ఆదాయములు

1	2	3	4	5	6	7	8	9
సరుగుడు రెండు నాడు మళ్లీ విధానము (31-6-1900)	12	63	10	9	250 గా		27000	రెం. నాడు మణి నుండి 15000 మొ. నా. మ. నుం
1. తోట (మొట్టొక నా.)		116	18	131				
		32	18	మొక్కలు				
2 వ సం.		4						30 కంప
3 వ సం.		8						50 కంప
4, 5 వ సం.లు		50					320 రె. మ. కర్ర	
6 వ సం.							320 "	50 కంప
8 వ సం.		50					440 "	100 కంప
11 వ సం.		132					80 మో. వే.	
II సం. లకు మొత్తము		392					1080 కర్ర 80 మో. వే.	230 కంప
2. తుమ్మ (శేలపై తుమ్మకాయ తీన్న మేకలను మందకట్టి)					3000 మేకలు			
1 వ సం.		2						15 కంప
2 వ సం.		6						30
5 వ సం.		80					240 వం ట చెరుకు	కంప
6 వ సం.								

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2. కుమ్మ - 9 వ సం.	120						240 వంట చెరుకు 120 పన్న కలవ 360 వంట చెరుకు 180 స.క. 120 లా.క	30 కంప 45 "
12 వ సం.	160							
10 వ సం. మొత్తము	368						840 వంట చెరుకు 300 స.క. 120 లావు కంప	120 కంప
3. పడుకుంటి (6 మంది)	6	26	8	9	150 నా.		3000 నాకు	
" రెండు పడుకుంటి (2 మంది)	18	63	18	9	300 నా.		5400 రెండ వ నాడుమడి నుండి తుడు కు 3000 మడుగు మొదటి నా డుమడి నుండి	

[illegible]

3 వ అనుబంధము

పశువుతోషణకు వలయు వివిధద్రవ్యముల పరిమితులను నిరయించుటకు దోడ్పడు వివరములు

A. పాలుపశువుల యొక్కయు, పాడిపశువులయొక్కయు, గి నెలల వయసు దాటిన దూడలయొక్కయు ఆహారమున నుండదగిన మొత్తపు ఘనపదార్థము, అందలి పిష్టతుల్య ద్రవ్యము (పి. తు.) లు జీరమగు మాంసకృత్తు (జీ. మాం.) ల పరిమితి.

పశువును గురించిన వివరములు. మధ్యమనైజా పశువు *	అహారముందుండదగిన ద్రవ్యముల పరిమితులు			పశువుతూనికలో ప్రతి 100 పా. లకు పాలు, పాలుపరిమితుల ప్రమాణము (పి. తు.)	పిష్టతుల్యద్రవ్యమునకుజీరమగుమాంసకృత్తునకు (జీ. మాం.)
	గ్రాములలో	పిండి	జీర్ణి		
పశువును గురించిన వివరములు. మధ్యమనైజా పశువు *	గ్రాములలో	పిండి	జీర్ణి	పశువుతూనికలో ప్రతి 100 పా. నులకు	11.0
	2	0.55	0.05	100 పా. నులకు	8.0

1. పనిచేసి రోజులలో పాలు పశువునకును, వట్టిపోయిన యావునకు జీవ ధారణకు వలయు అహారము
2. పాలుపశువు పనిచేయు రోజులలో ప్రతి 8 గంటల పనికి అదనపు దాణాలో

3. ఈననున్న యావునకు యీనుటకుముందు సుమారు 2 నెలలు పెట్టదగిన యదనపు దాణాలో	•125	•02	100 పానులకు	6•5
4. అవునకు పాలయుత్పత్తికి వలయు అదనపుదాణాలో	•23	•05	అవుయిచ్చు ప్రతిపాను పాలకు	4•0
5. ఆబోతుకు తీగధారణాహారమున కదనమున పెట్టదగు దాణాలో	•25	•04	ప్రతి 100 పా. తూని కకు	6•3
6. దూదలకు: — 7 - 12 వ నెలలలో	1•3	1•80	•200	9•5
13 - 18	1•5	1•20	•120	10•0
19 - 24	1•7	1•00	•100	10•0
25 - 30	1•9	0•88	•088	10•0
31 - 36	2•0	0•80	•080	10•0
37 - 42	2•0	0•74	•074	10•0
43 వ నెల తరువాత	2•0	0•70	•070	10•0

* పై పట్టిక యందలి యొత్తు ఘనపదార్థము, సిద్ధతుల్యద్రవ్యము, జీరమగు మాంసకృత్తుల పరిమితులు పెద్ద, చిన్న పశువులకు వర్తించును. కాని పెద్ద పశువులకు వాని తూనికనుబట్టి ఈ రేఖాచూపన బట్టి యెట్లువలసియుండు పరిమితిలో కొంచెము తగ్గించవచ్చును. చిన్నపశువుల విషయమున నిట్లు తెల్పకగట్టగావచ్చు పరిమితులకంటె కొంచెము హెచ్చుక బెట్టవలసియుండును.

B. పెద్ద, మధ్యమ, చిన్నపైజు పశువుల ప్రోషణకు నెల 1కి వలయు గ్రాసముల వివరములు

పెద్దపైజు సుమారు 1000 పా. తూగునది.	మధ్యమపైజు సుమారు 800 పా. తూగునది.	చిన్నపైజు సుమారు 600 పా. తూగునది.	గ్రాసముల వివరములు		
పా.	పా.	పా.	పా.	పా.	పా.
28	840	24	720	20	600
38	1140	32	960	22	660
71½	225	6	180	4½	135
1½	38	1	30	½	23
పా.	పా.	పా.	పా.	పా.	పా.
2½	75	2	60	1½	45
2½	75	2	60	1½	45
3½	75	2	60	1½	45
2½	75	2	60	1½	45
2½	75	2	60	1½	45
పా.	పా.	పా.	పా.	పా.	పా.
14	420	12	360	10	300
19	570	16	480	11	330

I. పాటుపశువులు జత 1 కి

(a) జీనధారణకు

తృణధాన్యముల x డి దంటు
పసురు మేత, పచ్చి x డి, లేక దంటు
కాయధాన్య జాతుల బొత్తు
వరితవుడు లేక గోధుమ పొట్టు

(b) నినుమునకు 3 xంటల పనికి వలయు దాణా:

తృణధాన్యజాతుల గింజలు
కాయధాన్యజాతుల 9 (ఉలవల)

ప్రతిగింజలు
వరితవుడు లేక గోధుమపొట్టు
ఉప్పు బొమ్మలలో

II. ఒక పాడియావునకు

(a) జీనధారణకు

తృణధాన్యజాతుల x డి లేక దంటు
పసురు మేత, పచ్చి x డి లేక దంటు

34	113	3	90	24	88
5	19	$\frac{1}{2}$	15	3	11
దినమునకు 12 $\frac{1}{2}$ పా. దినమునకు 10 పా. దినమునకు 6 $\frac{1}{2}$ పా.					
పాలు పాలు పాలు					
34	113	3	90	24	88
14	38	1	30	3	23
1 30 3 28 1 15					

- (b) పాల యుత్పత్తికి వలయు దాణా పరిశ్రమలు, లేక గోధుమపాట్లు అవు దినమున కిచ్చి పాలపరిమితిని బట్టి
- 2 పాళ్లు ఉలవలు లేక యితర కాయధాన్యపుగింజలు 2 పాళ్లు పరిశ్రమలు లేక గోధుమపాట్లు 1 పాలు ప్రత్తిగింజలు 1 పాలు తెలపిస్తాను గొప్పన కలిపిన మిశ్రణము ఉప్పు బెన్సులలో
- (c) చాలుగో నున్న యావునకు జీవధారణక వరమగు గ్రామము కాక అదనముగ బెట్టదగు దాణా ఉలవలు లేక యితర కాయధాన్యము

*మీక మధ్యమైనా మొగునకుగాని, అవునకుగాని జీవధారణావారమును, 4.40 పా. జీర మున సిస్టెమల్యద్రవ్యములను, 0.40 మాంసకృత్తును ఉండవలెనని లెక్క వేయబడిన యాహార మున పై ద్రవ్యములు కొం దెమించుమించుగ నుండును. దినమునకు 8 గంటల చొప్పున పాలుపడు యొగునకు అదనముగ 3.20 పా. పిష్టకుల్యద్రవ్యములను 0.40 పా. జీర మున మాంసకృత్తును కావలసియుండును. దినమునకు 10 పా. పాలిచ్చి పా. 3 పశువునకు ఇచ్చే 2.30 పా. పిష్టకుల్యద్రవ్యములను, 0.50 పా. జీర మున మాంసకృత్తులను అదనముగ గావలెను. ఇట్లే చూలావుకు ఈనకముందు 3.30 పా. పిష్టకుల్యద్రవ్యమును 0.15 పా. జీర మున మాంసకృత్తులను అదనముగ గావలెను. పైసటిక యందలి దాణా దినముల పరిమితులు యందు క మగుముగ లెక్క వేయబడెను.

౭. పెద్ద, మధ్యమ, చిన్న సైజు దూడల పోషణకు వాని వయసునుబట్టి పెట్టవలసిన యాహారపు వివరములు

	అహార ద్రవ్యములు	అగ్రా వయసున బెట్టదగిన ద్రవ్యముల పరిమితులు—నెల 1 కి *					
		2 వ నెల		4 వ నెల		7 వ నెల	
		పెద్ద మధ్యమ చిన్న	పెద్ద మధ్యమ చిన్న	పెద్ద మధ్యమ చిన్న	పెద్ద మధ్యమ చిన్న	పెద్ద మధ్యమ చిన్న	పెద్ద మధ్యమ చిన్న
1. తృణధాన్య జాతుల మృదువైన గడ్డి ౩ సాను		18	15	12	17	15	13
2. పచ్చగడ్డి		18	15	12	51	45	39
3. కాణుధాన్యముల పొట్టు		9	7½	6	36	30	24
4. తెలిపివము (అవిసెపిండి) శ్రేష్ఠము		9	7½	6	18	15	12
5. వరినూకలు (జావరూపమాన)		18	15	12	18	15	12
6. ఉప్పు					27	22½	18
7. ఎనుకలపొడి (శుద్ధిచేసినది)		18	15	12	27	22½	18
					36	30	24
					36	30	24

* మొదటి నెల దూడ తలిపాలను త్రాగియే జీవింనును. రెండవ నెల నుండి, యిర్రాహారమును బెట్టవారంభించి ప్రమముగ హెచ్చించుచురావలెను. ఇందలి రోజుకేయబడిన నెలలకు మధ్యకాలమున ఆయాదిననుల పరిమితులను మధ్యస్థ పరిమితులలో బెట్టదగినను, 4వ నెల నుండి సామాన్యముగ పాలు పశువులను వలెనే మేపదగినను. దూడ యింకను నెదురుచందునో కాంత యదనపు దావాను బెట్టదగినను.

౩ రోజుదూడకు మేత మిగుల మృదువగు పచ్చిగడ్డితోను, ప్రత్యేకముగ బెంచబడి యొండబెట్టిన మృదువైన తృణధాన్య జాతులగడ్డి లేక జాడుతోను ప్రారంభించవలెను.

	10 వ నెల	13 వ నెల	19 వ నెల
1. భృణధాన్య బాతుల మృదుకైవడి	102	90	78
2. " " " " " " " " " "			
3. పచ్చగడ్డి	163	135	117
4. కాయగూరలు	72	60	48
5. కాయగూరలు			
6. తెలివీడు	36	30	24
7. దాణా బియ్యము			
8. మాకలు (వరి)	36	30	24
9. ఉపవ్య	36	30	24
10. ఎరుకలపాడి			

	25 వ నెల	31 వ నెల	37 వ నెల
1. భృణధాన్య బాతుల గడ్డి లేక దంటు	256	198	308
2. పచ్చగడ్డి లేక బాతు	342	264	410
3. కాయగూరలు	36	24	54
4. దాణా బియ్యము	103	90	90

	13 వ నెల	19 వ నెల
1. భృణధాన్య బాతుల గడ్డి లేక దంటు	270	315
2. పచ్చగడ్డి లేక బాతు	300	420
3. కాయగూరలు	45	72
4. దాణా బియ్యము	75	60

	25 వ నెల	31 వ నెల	37 వ నెల
1. భృణధాన్య బాతుల గడ్డి లేక దంటు	256	198	308
2. పచ్చగడ్డి లేక బాతు	342	264	410
3. కాయగూరలు	36	24	54
4. దాణా బియ్యము	103	90	90

1. అంబేద్కర్ ప్రభుత్వమును 1950 నాటికి ఏర్పాటు చేసి, దీనిని
 తులనాత్మకంగా, దీని ప్రభుత్వమును 1950 నాటికి ఏర్పాటు చేసి, దీని
 తులనాత్మకంగా, దీని ప్రభుత్వమును 1950 నాటికి ఏర్పాటు చేసి, దీని

[illegible]

అయా వయసున బెట్టదగు ద్రవ్యముల పరిమితులు — సెల 1 కి *		31 వ సెల		37 వ సెల	
పెద్ద	మధ్యమ చిన్న	పెద్ద	మధ్యమ చిన్న	పెద్ద	మధ్యమ చిన్న
36	30	24	24	36	24
36	30	24	24	36	24
43 వ సెల					
410	360	288			
545	480	384			
90	75	60			
54	45	36			
36	30	24			
36	30	24			

D. ఒక యాబోతు పోషణకు వలయు గ్రాసములు.

గ్రాసవివరములు	పెదసెబా		మధ్యమ సెబా*		చిన్నసెబా	
	గోబుకు	సెలకు	గోబుకు	సెలకు	గోబుకు	సెలకు
1. తృణధాన్యజాతుల X ₆₆ లేక దంటు	పా. 16	పా. 480	పా. 14	పా. 420	పా. 12	పా. 360
2. పచ్చX ₆₆ లేక దంటు	12	360	10	300	8	240
3. కాయధాన్యజాతుల బొత్తు	5	150	4	120	3	90
4. దాణామిశ్రణము (1 పాలు కాయధాన్యపు గింజలు ఉలవలు, 1 పాలు ప్రతిగింజలు, 2 పాళ్ల వరితన్నుడు లేక గోధుమపంట	5	150	4	120	3	90
5. ఉప్పు	కా. 14	38	కా. 1	30	కా. 4	24

4 వ అనుబంధము

అనుక్రమణిక

పుట

అంతరములు Terraces	
అణుకుపెట్ట Nestinghen	142,143
అణుకునెట్ట Hatching nest	141
అణువిచ్ఛేదనము Fission of the atom	2
అధిస్సురితము Super phosphate	106
ఆదాయపుపన్ను Incometax	127
అప్పు Loan or debt	11
అమ్మోనియాగంధకితము Ammonium sulphate	106
అర్థము Wealth	1
అర్థశాస్త్రము (Economics) Political economy	5
ఆంతర్యక్పషి Inter - culturing	177,203
ఆముదపు పట్టుపురుగు Eri . Silk - worm	113
ఆకర్జా Ledger	44
ఇంధనపు చమురు Fuel Oil	186
ఉత్పత్తి Production	5
ఉత్సారపు మేరువులు Concentrated manures	106
ఉపపరిశ్రమలు Supplementary industries	113
ఉపయుక్తత Utility	1,2
ఉష్ణమాపకము Thermometer	182
ఎండుగడ్డి లేక దంటు Dry fodder	132
ఎగుమతి Export	108
ఏకఖండములు Consolidated holdings	120
ఒంటిగూనమోట Single mhote	208
కందినీ చమురు Lubricating Oil	188,208
కనిష్ఠ Minimum	101,111,127,129
కమతపు జమాఖర్చులు Farm accounts	89, 44
కమతముల పుస్తకము Holdings register	125
కర్రపండ్లమాను Beam harrow	52
కాయధాన్యజాతులు Pulses	141
కుటీరపరిశ్రమలు Cottage Industries	7,22
కుటుంబకమతములు Peasant holdings	24
కూరవెరడు Vegetable or market garden	147,148

	పుట
కెరోసిన్‌చమురు Kerosine oil	208
కొబ్బెరపీచు పరిశ్రమ Coir industries	114
కోడిపిల్లలపెట్టె Chiken house	
కొమ్మలకత్తెర Secateurs	54
కోళ్లగూడు Poultry case	142
కోళ్లదొడ్డి Poultry yard	167
కోళ్లపరిశ్రమ Poultry keeping	140, 166
కోళ్లపెట్టె Poultry house	167
కోళ్లపెంపకము Poultry rearing	113
కొలుదారు Lessee	111
కొలుదారు కమతము Lessee's holding	111
క్రిందియంతస్థు (గుడ్లు పెట్టువది) Brood chamber	138
భిన్నచేయుట Reclamation	171, 180
భిన్నచేయుట (భూమిని) Reclamation of land	183
గండ్రగుద్ది Pick axe	189
గడ్డపాక Crow bar	53
గట్టుపోయు పనిముట్టు Bund former	53
గరిష్ఠ Maximum	122, 127
గుంటక Blade harrow	52
గునపము Crow bar	53
గొర్రు Seed drill - desi	53, 197
గొర్రెల, మేకలపెంపకము Sheep and goat rearing	114
గ్రామ పంచాయతీ Village panchayat	115
గ్రామ పరిశ్రమలు Village industries	21, 22
గ్రామ సమూహము Village community	116
గుడ్లను పెట్టుపెట్టె Egg laying trap nest	141
గుడ్లనుపొదుగు యంత్రము Incubator	167
ఘనపదార్థము (పశుగ్రాసమునందలి) Dry matter in fodder	
చదునుపట్టె Levelling board or beam	53
చమురుగింజల పిట్టు Oli cake	103
చిమ్మక యంత్రము Spraying machine	54, 211
చిరుధాన్యములు millets	263
చిరుధాన్యజాతుల పొట్టు Millets bran	263
చీకుడు యెనుపు Compost	105

చీమలు పట్టకుండా నీరు పోషియుంచు యంత్రము	Ant - protector	పుట 138
చేపలమోట	Persian wheels	208
చేపల పెంపకము	Fish culture	114
చేదనపు కత్తి	Pruning knife	54
చేదనపు రంపము	Pruning saw	54
చేదనము	Pruning	
జీతగాడు	Permanent servant	117
జీవధారణబుట్టెము	Maintenance - ration	157
జీర్ణముకాగల మాంసపు కృత్తులు	Digestible proteins	93
జీవనస్థాయి	Standard of life	101
జీవితస్థాయి	Standard of life	101
ట్రాక్టరు నాగలి	Tractor Plough	188
డిజిల్ యింధనపు చమురు	Diesel fuel Oil	188
తవుడు	Rice Polishing	141
తిండిమూకుడు	Feed hoppers	141
తారతమ్యమూలము	Comparative value	2
తిరుగుడు భూచియంత్రము	Rotary duster	211
మూతకచెట్లు	Mulberry trees	113
మూతక పట్టుపురుగు	Mulberry silk - worm	113
తృణజాతుల గడ్డి	Cereal straw	92
తృణజాతుల దంటు	Cereal straw	93, 263
తృణధాన్యజాతులు	Cereals	141
తెగ	Tribe	115
వెల్లెల్లెస్టార్డ్ కోళ్లు	White Leghorns	143
తేనె జాడీ	Honey jar	138
తేనెతీయు యంత్రము	Honey extractor	138, 139
తేనెటీగల పెంపకము	Bee keeping	113
తేనెపట్టవెట్టె	Bee - hive	138
తేనెపట్టు	Honey - combs	138
నైలయంత్రము	Oil engine	208
తొడిగ	Hand hoe	53
తోటభూమి	Garden land	51
ప్రవృత్తి తొల	Hand hoe	53
రాత్రునునేయుట	Rope making	114

3. ఈ కనుగొన్న యావనకు యీ నుటకు ముందు సుమారు 2 నెలలు పెట్టి దగిన యదనపు దాణాలో
4. ఆవునకు పాలయ్యుత్పత్తి వలయు అదనపుదాణాలో
5. ఆ బోతుకు జీనధారణావసరమున కదనముగ పెట్టదగు దాణాలో

6. దూడలకు:— 7-12 వ నెలలలో

13-18 "

19-24 "

25-30 "

31-36 "

37-42 "

43 వ నెల తరువాత

•125	•02	పశువు తూనికలో ప్రతి 100 పౌనులకు	6•5
•23	•05	ఆవుయొక్క ప్రతి పౌను పౌలకు	4•0
•25	•04	ప్రతి 100 పౌ. తూనికకు	6•3
1•3	1•80	•200	9•5
1•5	1•20	•120	10•0
1•7	1•00	•100	10•0
1•9	0•88	•088	10•0
2•0	0•80	•080	10•0
2•0	0•74	•074	10•0
2•0	0•70	•070	10•0

* పై పట్టిక యందలి మొత్తపు ఘనపదార్థము, విషతుల్యద్రవ్యము, జీరమగు మాంసకృత్తుల పరిమితులు పెద్ద చిన్న పశువులకును వర్తించును. కాని పెద్ద పశువులకు వాని తూనికనుబట్టి ఈ రేఖానొక్కవన్న బెట్టవలసియుండు పరిమితిలో కొంచెము తగ్గించవచ్చును. చిన్న పశువుల విషయమున నిటు లెక్కగట్టగాకమున నిటు కొంచెము మోచుక బెట్టవలసియుండును.

పాటు యూనిట్లు	Units of labour	పుట 120
పార్శ్వశ్రామిక సంఘములు	Labour unions	117
పాలబియ్యము	Milk-ration	
పాల్గొని	Sharing partner	117
పురిపేనుట	Twisting Twine	114
పిస్తకుల్య ద్రవ్యము	Starch equivalent	93
పూతయిన ప తీర	Galvanized iron wire	206
పూతినాశక ద్రవ్యము	Disinfectants	141
పెట్టుబడి	Capital	10
పెట్టెనొల్ల	Buck—scraper	189
పెట్రోలు	Petrol	
పొరలు కట్టలు	Overflow dams	189
పొరలు నీటి కాల్వలు	Overflow drain	188, 189
ప్రకృతి	Nature	10
ప్రయోజనత్వము	Utility	1, 4, 5
బర్క్‌షైర్ పందులు	Berkshire pigs	144
భూసంస్కరణలు	Land reforms	115
భూఖండములు	Blocks of land	171
భూమికానుండు	Land owner	112
భూమిపన్ను	Land tax	119
బోర్డో మిశ్రణము	Bordeau mixture	210
మరగొట్టము (నీరతోడు)	Archaeomedian screw	209
మడ్డినూనె మిశ్రణము	Crude oil emulsion	210
నూగాణీభూమి	Wet or puddled paddy land	51
మిడియంతస్థ (తేనెపెట్టువది)	Supers	138
మిడిదినుసుల సంస్కారము	Processing of raw products	22
మిడివస్తువులు	Raw materials	10
మూలధనము	Capital	10
మూల్యము	Value	2, 4
మూలవ్యయము	Capital investment	10, 11
మెట్టభూమి	Dry or rain fed land	51
మెట్టగుంటక	Desi 3 tined grublar	53
మేతపాత్ర లేక మూకుడు	Feed hopper	141
మెరుగైన కండములు	Improved strains	104, 105

పుట

మైనపు పురుగు Wax moth

140

ప్రూగుడు Silage

యూనిట్లు (పాటు, విద్యుచ్ఛక్తి వనైరాలు) Units of labour,
electric power etc.

యెర్రరోడ్ విలండ్ కోళ్లు Rhode-Island reds 140, 143

రోడ్ విలండ్ యెర్రకోళ్లు Rhode Island red fowls

రాజ్యము State 115

రాతిరోలరు Stone roller 53

రెక్కరేకు నాగలి Mould board plough 52

రోక్కపు శిస్తు Cash rent 124

రోజుకూలి Daily labour 117

రోజువారీరెక్క Daily record 39,44

వడ్డీ Interest 11

వార్షికవ్యయము Annual expenditure 10

వికాండములు (అరటి) Pseudo stems (Plantain) 208

విద్యుత్ శక్తి యంత్రము Electric motor 128

విచ్చిన్న ఖండములు Scattered holdings 5,7

విభజనము Distribution 5,8,10

వినిమయము Exchange 5,8,10

వినియోగము Utilisation or consumption 20

వ్యాపారస్తులు Tradesmen 25

వ్యాపారకమతములు Commercial holdings 10

వ్యవసాయకార్థికములు Agricultural economics 4

వెలులు Prices

శక్తియంత్రములు Power machines 24

శాతము Percentage 108

శాస్త్రపరిశోధన Scientific research 124

శిస్తు Rent 10

శ్రమ Labour 189

సమమట్టపు కాల్వలు Contour drains 188

సమమట్టపు గట్టు Contour bunds 115

సమ్మె Strike

	పుట
సహకార సంఘములు Co-operative societies	110
సహకార వ్యవసాయ క్షేత్రములు Co-op. Agri. societies	119
సహకార సంస్థలు Co-op. institutions	109
సహకార సేవ్యము Co-op. farming	119
సస్యపరివర్తనము Crop - rotation	16
సామకాన్లు Money lenders or merchants	12, 116
సేకరణ Procure, Secure, Gather	
సేవ్యప్రణాళిక Cropping scheme	23, 26, 29, 32, 39
స్థూలసేంద్రియపు మురుగులు Bulky organic manures	105
స్వంతకమతము Owner's holding	76
స్వయంసమృద్ధత Self-sufficiency	13, 100
స్ప్రింగుకాటా Spring balance	182
క్షేరసూపకము Lactometer	157, 182

GOVERNMENT OF MADRAS

EDUCATION DEPARTMENT

G. O. Ms. No. 1922 Education,

dated 11 th August, 1953

ORDER —

The Andhra Granthalaya Trust, Patamatalanka, Vijayawada, has published certain books in Telugu on "Agriculture". These books are standard works produced by an authority on the subject and they constitute a full library on agricultural subjects in Telugu. A list of these books together with particulars of cost is annexed to these proceedings. The Panchayats in the Telugu Districts are permitted to purchase, without the sanction of any outside authority, a copy of these books, if they desire to do so.

2. The Inspector of Municipal Councils and Local Boards is requested to communicate the orders in para 1 above to all the Panchayats in the Telugu Districts in the State.

3. The Director of Public Libraries is requested to issue a circular recommending the use of the books in all public libraries including Local Board Libraries and High School Libraries in the Telugu Districts in the State.

(By order of the Governor)

K. M. UNNITHAN,

Secretary to the Government.

ANNEXURE

Vyavasaya Sastramu	Volume	1	4-8-0
do	"	2	5-2-0
Cereals	Part	I	4-8-0
do	"	II	3-8-0
Pulses			2-0-0
Oil seeds and other oil stuffs			3-8-0
Sugarcane and other sugar			
	and starch crops		4-0-0
Fruits	Part	1.	3-0-0
do	"	2.	4-0-0
do	"	3.	3-0-0
do	"	4.	5-0-0
do	"	5.	4-0-0
Gardening			3-0-0
Condiments and other drugs			5-0-0
Industrial crops			3-8-0
Vegetables			5-0-0
Fodder crops, green manure crops and			
	other miscellaneous crops		3-8-0
First lessons in agriculture			3-0-0
Agri. pictures of Rural Education and			
	notes separately.		6-0-0

: ప్రతులకు :

మేనేజరు, గ్రంథాలయపుస్తకశాల

పటమట పోస్టు, కష్టా జిల్లా.

తేదీ

మేనేజరు, గ్రామసేవా ప్రచురణములు, కొండవరం

పితాపురం తాలూకా, చూర్పు గోదావరి జిల్లా.

గ్రామ సేవా గ్రంథమాల

పటమట పోస్టు :: కృష్ణా జిల్లా

గ్రామములలోని ప్రజానీకం ఉపయోగం నిమిత్తం పటమట లంకలోని ఆంధ్ర గ్రంథాలయ బ్రహ్మవారిచే నిర్వహింపబడుచున్న గ్రామసేవా గ్రంథమాలలో మున్ముందుగా గ్రామములోని ముఖ్య వృత్తియగు వ్యవసాయమునకు సంబంధించి “వ్యవసాయధునికీకరణ” శ్రీ గోటేటి జోగిరాజుగారు రచించిన 20 పుస్తకములను ప్రకటిం చుటకు నిర్ణయము జరిగినది. 1955 సంవత్సరాంతంలో 2ల యీ దిగువ 14 పుస్తకములు వెలువడ గలవు.

- 1 & 2 పండ్లు — 4, 5 భాగములు
- 3 వ్యవసాయశాస్త్రము — రెండవ సంపుటము
- 4 సంబారములు, ఇతర ఓషధులు
- 5 ఉద్యానకృషి
- 6 పారిశ్రామిక సస్యములు
- 7 పశుగ్రాసములు, పచ్చి యెరువులు, వంటచెరుకు వస్త్రాల నొసగు జాతులు
- 8 తృణధాన్యములు — మొదటి భాగము
- 9 కాయధాన్యములు
- 10 వ్యావసాయక ఆర్థికములు
- 11 పండ్లు - మొదటిభాగము
- 12 వ్యవసాయశాస్త్రము - మొదటి సంపుటము
- 13 కూరదీనుములు
- 14 జంతుకృషి — రెండవ భాగము

ఈ గ్రంథమాల నిర్వహణకు పూజ్య శ్రీ గోటేటి జోగిరాజు పంతులుగారు రు. 2500-0-0, తెనాలి తాలూకా కోవలె వాస్తవ్యులు శ్రీమతి నల్లూరు వనజాక్షమ్మగారు (కీ. శే. నల్లూరు సాం బయ్యగారి ధర్మవత్ని) “తృణధాన్యములు - మొదటి భాగము” ముద్రణకగాను రు. 1500-0-0 లు, దుగ్గిరాల గ్రామపంచాయతీ

అధ్యక్షులు శ్రీ పరుచూరి లలితప్రసాదరావుగారు “కాయధాన్యములు” ముద్రణకుగాను రు. 600-0-0 లు విరాళము లిచ్చి యున్నారు.

ఒకే వర్షాయము కనీసంగా దిగువ మొత్తములను చెల్లించువారు గ్రంథమాలకు శాశ్వత చందాదారులుగ ఎంచబడుదురు.

రు. 1000-0-0 లు ఇచ్చువారు మహారాజపోషకులు

రు. 250-0-0 లు ,, రాజపోషకులు

రు. 116-0-0 లు ,, పోషకులు

వీరందరికీ సంఘప్రచురణలన్నియు ఉచితముగ పంపబడును. వీరి పేర్లు ప్రతి గ్రంథములోను ప్రకటింపబడును.

ప్రత్యేక మొక్కొక్క పుస్తకానికయ్యే అచ్చునగైరా ఖర్చులను పూర్తిగా భరించువారి ఛాయాచిత్రములు ఆయా పుస్తకాలలో ప్రచురింపబడును.

: వివరాలకు :

ఆంధ్ర గ్రంథాలయట్రస్టు పాలక ధర్మకర్త

పటమట పోస్టు, కృష్ణా జిల్లా.